

BETÄNKANDE

AF

DE FÖR AFGIFVANDE AF YTTRANDE OCH FÖRSLAG I FRÅGA OM

FÖRÄNDRAD ORGANISATION

AF

TELEGRAFSTYRELSEN

M. M.

ENLIGT NÄDIGT BEMYNDIGANDE DEN 22 JUNI 1906

TILLKALLADE KOMMITTERADE

I.

STOCKHOLM

K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI

1907.

INNEHÅLL.

	Sid.
Skrifvelse till herr statsrådet och chefen för kungl. civildepartementet	I
Omfattningen af kommitterades uppdrag	1
Telegrafstyrelsen	4
Linjeunderbefäl och reparatörer.....	35
Distrikts- och lokalförvaltningarna	40
Betänkande och förslag:	
I. Telegrafstyrelsen.	
Historik	43
Kommitterades förslag	52
II. Linjedistriktet.	
Historik	66
Kommitterades förslag	69
III. Trafikdistriktet och stationerna.	
Nuvarande indelning.....	76
Kommitterades förslag	77
IV. Verkstaden	88
V. Aflöningarna	92
Telegrafstyrelsen	93
Linjedistriktet	110
Trafikdistriktet och stationerna.....	118
Verkstaden	142
Aflöningsskalorna	145
Pensioneringen	149
VI. Förslag till aflöningsreglemente för tjänstemän vid telegrafverket, med motiv	157
VII. Förslag till utgiftsstater för telegrafverket att tillämpas under år 1908, med förklaringar	189
Tabell öfver stationsföreståndarnas begynnelse- och slutaflöning, beräknad efter 1905 års uppbörd	241

Till herr statsrådet och chefen för kungl. civildepartementet.

I enlighet med nådigt bemyndigande den 22 juni 1906 att såsom sakkunnige tillkalla tre personer att jämte t. f. generaldirektören för kungl. telegrafstyrelsen, i egenskap af ordförande, afgifva yttrande och förslag i fråga om förändrad organisation af telegrafstyrelsen m. m., har herr statsrådet behagat genom skrifvelse den 26 i samma månad anmoda undertecknade Lagercrantz, Axel Rydin och Starbäck att jämte undertecknad Herman Rydin såsom ordförande afgifva omförmälda yttrande och förslag.

Omfattningen af det åt kommitterade gifna uppdrag äfvensom hufvudsynpunkterna för dess utförande angifvas i statsrådsprotokollet

för den 22 juni 1906, till hvilket herr statsrådet i sådant afseende yttrade följande:

»Den första nådiga instruktionen för telegrafstyrelsen utfärdades den 1 november 1878. Den organisation, styrelsen härigenom erhöi, var inrättad väsentligen efter mönstret af öfriga förvaltande ämbetsverk och har alltjämt förblifvit i stort sedt oförändrad. Telegrafverket har emellertid sedan dess, i all synnerhet genom telefonväsendets tillkomst, vunnit en storartad omfattning, och särskildt under det senaste årtiondet har utvecklingen gått framåt i utomordentlig grad. Under det sålunda telegrafinkomsterna år 1895 uppgingo till 1,405,469 kronor och telefoninkomsterna samma år stego till 1,936,151 kronor, belöpte sig dessa inkomster år 1904 till respektive 1,872,425 kronor och 6,124,144 kronor. Värdet af telegrafverkets egendom, som år 1895 upptogs till 13,409,324 kronor, bokfördes 1904 till 38,179,998 kronor, och värdet af hvad som vid dess verkstad årligen tillverkades år 1895, uppgående till 239,064 kronor, steg 1904 till 870,776 kronor. Såsom Eders Kungl. Maj:t behagade finna af dessa siffror, är telegrafverket i denna stund en vidt-omfattande affär, som med sig förenar en betydande industriell rörelse, och det torde därför vara af högsta vikt, att denna affär och dess utvecklingsmöjligheter tillgodoses på det för staten och den trafikerande allmänheten fördelaktigaste sätt. Det synes mig emellertid kunna med skäl ifrågasättas, huruvida de former, enligt hvilka telegrafstyrelsen på grund af 1878 års instruktion förvaltas, numera kunna anses ändamåls-enligt motsvara telegrafverkets uppgift, och om icke telegrafstyrelsen bör gifvas en annan organisation, som mera är afpassad efter telegrafverkets hufvudsakligen industriellt-ekonomiska verksamhet och underlättar en affärsmässig förvaltning därpå.

I detta sammanhang tillåter jag mig fästa Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på ytterligare ett par frågor rörande telegrafverket.

Redan inom den kommitté, som den 31 oktober 1901 afgaf förslag till nya stater för post- och telegrafverken, väcktes fråga, om icke en del vid linjearbetena anställda arbetsledare och linjeförmän samt reparatörer borde uppföras på ordinarie stat, men ansåg sig kommittén af vissa skäl då ej böra framkomma med något förslag i sådant hänseende.

I sitt öfver kommittébetänkandet afgifna utlåtande anförde telegrafstyrelsen, att styrelsen hyste den uppfattning, att såväl arbetsledare och linjeförmän som ock i synnerhet de med det ordinarie underhållet utslutande sysselsatta reparatörerna bort uppföras å ordinarie stat, men att styrelsen icke vore beredd att, utan föregående noggrann utredning jämväl i fråga om pensioneringen, framställa ett definitivt förslag. Dåvarande departementschefen förklarade sig vara enig med telegrafstyrelsen i denna organisationsfråga, som enligt departementschefens åsikt snart måste vinna sin lösning.

Denna fråga ligger emellertid fortfarande olöst. Med den utveckling särskildt telefonväsendet tagit — telegraf- och telefonledningarnas längd, som 1895 utgjorde 80,059 kilometer, uppgick 1904 till 182,207 kilometer — torde det numera kunna såsom visst antagas, att behovet af ungefär det antal underbefäl och reparatörer, som för närvarande finnes anställdt vid linjearbetena, skall komma att blifva konstant. Det synes mig därför vara angeläget, att frågan om åtminstone en större del af dessa statstjänares uppförande på ordinarie stat omedelbart göres till föremål för utredning.

Slutligen har jag ansett lämpligt, att, sedan de vid 1902 års riksdag fastställda nya stater för telegrafverkets distrikts- och lokalförvaltningar nu under några år varit i tillämpning, det bör med ledning af den erfarenhet, som vunnits under verkets alltjämt fortgående utveckling, undersökas, huruvida dessa stater må vara lämpade efter förhanden varande förhållanden.»

För fullgörande af sitt sålunda bestämda uppdrag sammanträdde kommitterade den 2 juli 1906 och fortgick arbetet till och med den 13 i samma månad, därvid berörda fråga angående uppförande å ordinarie stat af underbefäl och reparatörer var föremål för behandling. Sedermera sammanträdde kommitterade å nyo den 10 följande september, hvarefter arbetet oafbrutet fortgått.

I enlighet med det kommitterade gifna bemyndigande att för fullgörande af särskilda delar af sitt uppdrag till öfverläggning eller för upplysningars erhållande inkalla tjänstemän och betjante vid telegrafverket, hafva vid behandling af frågan om aflöningarna för linjeunder-

befäl och reparatörer närvarit arbetsledaren af 2:a löneklassen i I linjedistriktet C. Thomsson, linjeförmanen af 2:a löneklassen i VI distriktet J. Kristoffersson och reparatören i IV linjedistriktet H. Lundin samt vid behandling af frågan om staterna för trafikdistrikten och stationerna telegrafdirektören i Sundsvall S. A. Vedholm, numera telegrafinspektören i västra distriktet, kommissarien i Karlstad C. G. Bertholff, kommissarien i Nyköping G. H. Högstedt, assistenten A. W. Persson, föreståndaren för telegrafstationen i Nora, telegrafisten A. C. Cnattingius, biträdande telegrafisten E. M. H. Tullberg samt vaktföreståndarinnan H. J. Sandsten.

Kommitterade hafva nu uppgjort förslag till omreglering af telegrafstyrelsen och lokalförvaltningarna. Då emellertid de hufvudsakliga förändringar, som kommitterade beträffande telegrafstyrelsen förordat, äro beroende af närmare meddelade bestämmelser för styrelsens verksamhet, anse sig kommitterade icke kunna skilja sig från sitt uppdrag utan att dessförinnan hafva uppgjort jämväl förslag till instruktion för telegrafstyrelsen.

För att emellertid den föreslagna organisationen må kunna, därest Kungl. Maj:t finner sådant lämpligt, framläggas till pröfning vid innevarande års riksdag, få kommitterade härmed vördsamt öfverlämna sitt i öfrigt fullt afslutade betänkande och förslag.

Stockholm den 14 januari 1907.

HERMAN RYDIN.

H. L. F. LAGERCRANTZ.

AXEL RYDIN.

KARL STARBÄCK.

Anders Hemming.

Det uppdrag, som kommitterade erhållit, afser,
dels frågan, huruvida de former, enligt hvilka telegrafstyrelsen på grund af 1878 års instruktion förvaltas, numera kunna anses ändamåls- enligt motsvara telegrafverkets uppgift och om icke telegrafstyrelsen bör gifvas en annan organisation, som mera är afpassad efter telegrafverkets hufvudsakligen industriellt-ekonomiska verksamhet och underlättar en affärsmässig förvaltning därpå,

*Omfattningen
 af kommitte-
 rades upp-
 drag.*

dels utredning af frågan om uppförande å ordinarie stat af åtminstone en större del af det antal underbefäl och reparatörer, som för närvarande finnes anställdt vid telegrafverkets linjearbeten,

dels ock en med ledning af den erfarenhet, som vunnits under verkets alltjämt fortgående utveckling, gjord undersökning, huruvida de vid 1906 års riksdag fastställda nya stater för telegrafverkets distrikts- och lokalförvaltningar äro lämpade efter för handen varande förhållanden.

Uppdraget omfattar således hela telegrafverkets omordnande efter numera rådande förhållanden, och herr statsrådet och chefen för civildepartementet har till protokollet öfver civilärenden den 22 juni 1906 angifvit den hufvudsynpunkt, som ledt tanken på behöfvat af en telegrafverkets omreglering, nämligen att telegrafverket i denna stund är en vidtomfattande affär, som med sig förenar en betydande industriell rörelse och att det därför torde vara af högsta vikt, att denna affär och dess utvecklingsmöjligheter tillgodoses på det för staten och den trafikerande allmänheten fördelaktigaste sätt.

Vid fullgörande af sitt uppdrag, som sålunda uttryckligen knutits till telegrafverkets säregna förhållanden, hafva kommitterade endast haft att uppgöra ett förslag till sådan organisation, hvarigenom telegrafverkets speciella uppgift skulle kunna lösas på det för det allmänna och verket själfst fördelaktigaste sättet, och kommitterade hafva för vinnande af detta mål ansett sig böra lämna å sido såväl, i den mån sådant varit möjligt, hänsynen till verkets nuvarande organisation, som ock hvarje tanke på, huruvida det förslag kommitterade haft att utarbeta skulle utan vidare kunna i mer eller mindre mån inpassas i den

allmänna ämbetsverksorganisationen. För kommitterade själfva har äfven uppgiften, så fattad, framstått såsom riktigast, emedan enligt deras åsikt en väsentlig del af de missförhållanden, som onekligen förefinnas inom ämbetsverken både i afseende på arbetsformerna och beträffande löneförhållandena, beror därpå, att i enlighet med förut gällande uppfattning en så vidt möjligt enhetlig organisation af alla statens ämbetsverk eftersträfvats. Äfven telegrafstyrelsens första organisation öfverensstämde på det hela taget så nära som möjligt med de öfriga ämbetsverkens, och det låg ju med nyssnämnda uppfattning nära till hands, då telegrafverkets utveckling under de första decennierna gick jämförelsevis långsamt. Denna organisation har också sedermera i stort sedt förblifvit oförändrad, ehuru, såsom civilministern i sitt nyss berörda anförande också framhållit, telegrafverket i all synnerhet efter och genom telefonväsendets tillkomst, vunnit en storartad omfattning. Emellertid måste man vid ett fördomsfritt aktgifvande på nuvarande förhållanden snart komma till insikt därom, att för vinnande af ett godt resultat med ämbetsverkens arbete måste formen vara så noga som möjligt afpassad efter hvarje ämbetsverks egen uppgift och egna förhållanden och icke vara tagen efter en allmän schablon, som skall passa för alla men därför i verkligheten icke passar för något. Denna fordran blir desto oafvisligare, ju mera ämbetsverkets uppgift närmar sig eller direkt berör det praktiska lifvet, och när ett ämbetsverk såsom telegrafverket dessutom har till uppgift att drifva en industriell rörelse, måste alltså dess förvaltning inrättas på ett praktiskt sätt utan hänsyn till de former, som gifvits statens andra ämbetsverk. Lika omöjligt som det vore att försöka förvalta en industriell anläggning efter enahanda former som en bankinrättning, lika själfallet torde det få anses vara, att telegrafverket icke kan eller bör skötas efter förvaltningsformer, som lämpa sig för t. ex. poststyrelsen, kammarkollegium eller medicinalstyrelsen. Ej ens ämbetsverk, som kunna synas vara hvarandra närbesläktade, vore betjänta med samma eller liknande organisation. Sålunda skulle det vara i hög grad olämpligt, om telegrafverket organiserades med hänsyn till hvad som äfven skulle kunna passa för järnvägsstyrelsen eller Trollhätte kanal- och vattenverk, de enda ämbetsverk, som genom sin tekniskt-industriella verksamhet kunna tänkas erbjuda någon jämförelse med telegrafverket. Hos dessa tre förefinnas ju helt olika uppgifter, som kräfva tjänstemän med särskilda kvalifikationer och anspråk, och det vore därför lönlös möda att försöka pressa enahanda former på dylika verks i grund och botten så olika verksamhet.

I enlighet med herr statsrådet och chefens för civildepartementet under hand uttryckta önskan har under kommitterades arbete öfverläggning rörande vissa lönebelopp ägt rum mellan chefen för generalpoststyrelsen, ordföranden i statsjärnvägarnas löne- och organisationskommittéer samt kommitterades ordförande. Däraf har, enligt den sistnämndes åsikt, framgått att, om också i några allmänna delar en likartad uppfattning kunnat göra sig gällande, olikheterna de tre kommunikationsverken emellan i det hela äro så stora, att verkens välförstådda intressen kräfva hvart och ett sina egna verksamhetsformer.

Den föråldrade principen om alla ämbetsverks enhetliga organisation har också nu börjat förlora fotfäste i den allmänna meningen, och statsmakterna hafva vid organiseringen af det yngsta ämbetsverket, Trollhätte kanal- och vattenverk, helt och hållet lämnat densamma å sido. Kommitterade hafva ock därför med så mycket större tillförsikt kunnat för uppnåendet af det dem föresatta målet inslå på samma väg.

Likasom kommitterade således med full afsikt ansett sig böra undvika att låta sitt omdöme om telegrafverkets ändamålsenliga förvaltning ens till någon del blifva beroende af hänsyn till andra ämbetsverk, utan att därmed hafva förnekat möjligheten att de synpunkter, som under arbetet framkommit, kunna vara af betydelse äfven utom telegrafverket, hafva kommitterade ej heller under förslagets uppgörande låtit påverka sig af den för ett homogent resultat så ofta störande tanken på, huruvida det förslag, som efter objektiv pröfning framkommit, kunde, i alla eller vissa dess delar, beräknas innebära äfven sannolikhet för att slutligen vinna önskvärd framgång.

Kommitterade kunna icke heller underlåta att särskildt omnämna, att då, såsom synes, detta betänkande, hvilket nu efter ett sålunda bedrifvet arbete föreligger, icke är behäftadt med några reservationer, detsamma också verkligen är ett uttryck för samtliga kommitterades bestämda åsikter, och icke en produkt, som endast med nödtvungen tillhjälp af kompromissbyte mellan skilda uppfattningar kunnat erhålla sin slutliga konstruktion. Denna reella och därför så mycket mera tillfredsställande öfverensstämmelse mellan från olika verksamhetsområden med deras skilda åskådningssätt samlade kommitterade har här omnämnts endast därför, att kommitterade våga hysa den föreställningen, att själfva förslaget därigenom betydligt vunnit i styrka. Likaledes tillåta sig kommitterade betona, att, enligt deras uppfattning, förslaget skulle förlora denna sin styrka, om detsamma skulle i någon af dess grundläggande delar styckas eller jämkas.

Med angifvande af sin principiella ståndpunkt i dessa afseenden, hafva kommitterade, för ett rätt bedömande af förslaget, redan från början velat framhålla, att det förslag kommitterade framlägga uppgjorts uteslutande med hänsyn till hvad de efter noggrann pröfning funnit vara den förvaltningsordning, som bör normera *telegrafverkets* verksamhet på det för det allmänna och för verket själfst mest praktiska och ekonomiskt fördelaktiga sätt.

Telegrafstyrelsen.

Den första delen af kommitterades uppdrag angifves afse själfva telegrafstyrelsens omorganisation, och kommitterade öfvergå därför till angifvande af de allmänna synpunkter, som framställt sig vid en ingående granskning af telegrafstyrelsens hittills gällande organisation i förhållande till verkets nuvarande verksamhet. Kommitterade kunna därvid såsom sin mening genast uttala, att då telegrafverket i själfva verket numera måste betraktas såsom en stor industriell inrättning, den nuvarande organisationen icke kunnat i längden motsvara de på verket ställda fordringarna. De allmänna förvaltningsformer, som pålagts äfven telegrafstyrelsen, böra med det snaraste utbytas mot nya, som äro för de nuvarande förhållandena mera ändamålsenliga. De tunga formerna för ämbetsärendenas behandling hafva nämligen visat sig olämpliga för telegrafverket, som icke blott är ett modernt kommunikationsverk, utan äfven, i likhet med statens järnvägar, är ett tekniskt verk, samt hafva ofta försvårat arbetet och medfört onödiga kostnader. Så länge telegrafstyrelsen endast hade telegrafväsendet om hand, voro dessa olägenheter af mindre betydelse, men genom rikstelefonväsendets tillkomst och hastiga utveckling har den rent affärsmässiga förbindelsen med allmänheten blifvit allt mera omfattande. Därför ställas äfven af allmänheten år för år allt större kraf på telegrafstyrelsen såväl i tekniskt som i administrativt afseende. Behovet af administrationens ordnande efter mera moderna principer har således verkligen blifvit allt mer och mer kännbart.

Därvid erbjuder sig helt naturligt jämförelsen med den privata affärsverksamheten, hvarpå äfven civilministerns förut anförda yttrande hänvisar. Den enskilda företagsamheten söker sig nämligen, obunden af andra hänsyn, den form för sin verksamhet, som i stort sedt mot den minsta ekonomiska uppoffring lämnar det bästa och mesta arbetet i utbyte. Enligt kommitterades mening skulle det ej heller möta några svårigheter för staten att för sin industriella verksamhet träffa en motsvarande, för hvarje särskild gren lämplig praktisk anordning, om blott

vederbörande ämbetsverk frigjorde sig från en nedärfd s. k. ämbetsmannamässig uppfattning af ärendenas behandling och därjämte sattes i tillfälle att för sitt arbete förvärfva endast intresserade och dugliga arbetskrafter.

För ett mera praktiskt och ändamålsenligt ordnande af telegrafstyrelsens verksamhet framställer sig därför af sig själf önskvärdheten af en ändring i afseende å förenkling af arbetet inom styrelsen, ett bättre tillgodogörande af den hos styrelsen anställda personalens arbetskrafter samt en betydlig utsträckning af telegrafstyrelsens handlingsfrihet.

Vid ett närmare ingående härpå hafva för kommitterade särskildt framställt sig följande synpunkter.

Telegrafstyrelsen, såsom handhavande en tekniskt-industriell affär, bör icke jämföras med andra ämbetsverk utan organiseras endast med hänsyn till det för det allmänna och telegrafverket mest praktiska och ekonomiskt fördelaktiga.

En mera tidsbesparande behandling af ärendena bör införas.

Endast en klass byråtjänstemän bör finnas.

Det olika arbetet bör ej utföras af högre kvalificerad personal än arbetet kräver.

Förenkling af det direkta arbetssättet bör genomföras med afskaffande af allt onödigt arbete.

Arbetstiden å tjänsterummet bör utsträckas till 8 timmar.

Personalen kan till följd af dessa förändringar betydligt minskas.

Personalen bör af staten erhålla full aflöning för fullt arbete åt staten.

Innehavandet af annan befattning eller enskildt uppdrag jämte tjänsten förbjudes.

Möjlighet bör för styrelsen finnas att förflytta all personal såväl inom centralförvaltningen som inom lokal-förvaltningarna äfvensom mellan förvaltningarna.

Konstitutorial utfärdas å alla tjänster.

Telegrafstyrelsens handlingsfrihet utsträckes.

Styrelsen förstärkes för vissa viktigare ärenden genom tillkallande af två utom telegrafverket utsedda fullmäktige.

*Förenklings
af ärendenas
behandling
inom
styrelsen.*

Kommitterade våga påstå, att inom ämbetsmannavärlden förekommer ännu i en oroväckande grad benägenheten att utbreda arbetets omfattning, ofta utan tanke på motsvarigheten af det därmed vunna resultatet. Såsom det nu i allmänhet praktiseras, skola nämligen ärendena, äfven de oviktigaste, vandra genom flere eller färre händer, innan de hinna den, som slutbehandlar dem och därför också, med rätt eller orätt, blir betraktad såsom den ende ansvarige. Detta länder icke alltid ärendets behandling till gagn, men ofta blir därigenom till allmänhetens förfång tiden för dess afgörande framskjuten. Så hafva äfven kommitterade, i afseende på den inom telegrafstyrelsen förekommande arbetsmetoden, redan i sättet för ärendenas behandling sparat en helt säkert obehöflig tidspillan med däraf följande onödig förbrukning af en ofta ganska dyrbar arbetskraft.

Arbetet är nämligen här så ordnadt, att den öfvervägande större delen af inkomna ärenden skall föredragas inför styrelsen. Vissa ärenden af rent löpande beskaffenhet kunna visserligen af byråchefen ensam behandlas. Sålunda äger byråchef att genom remiss eller särskild skrifvelse infordra erforderliga förklaringar, upplysningar eller yttranden samt befordra till granskning, anteckning eller förvaring inkommande handlingar, som ej föranleda omedelbar åtgärd. Byråchef äger vidare att meddela sådana detaljbestämmelser, som utgöra omedelbar tillämpning af styrelsens beslut eller af gällande reglementen, instruktioner och taxor, äfvensom besluta i ärenden af beskaffenhet, att de icke finnas i hvarje särskildt fall påkalla styrelsens pröfning. Hvilka ärenden må anses såsom sådana, bestämmas af styrelsen, hvars beslut i ämnet anmäles hos Kungl. Maj:t.

Såsom synes äro dessa ärenden, som undantagits från styrelsens handläggning, af den enklaste beskaffenhet, och ändå skola dessa i alla händelser blifva föremål för byråchefens behandling och afgörande.

I ett verk med den mängd likartade ärenden, som belastar telegrafstyrelsens bord, torde detta tillvägagångssätt kunna utan tvekan betecknas såsom onödigt kraft- och tidsödande. Visserligen heter det, att fyra ögon se mera än två, och för de viktigare ärendena är en gradvis skeende ompröfning också af betydelse. Men det gifves dock inom detta såsom inom alla ämbetsverk en stor mängd ärenden, för hvilkas samvetsgranna behandling icke bör behövas flere ögon än två, isynnerhet om dessas skarpsynthet hålles vid makt genom känslan af ansvar. Det enklaste och mest praktiska vore väl då, att med undantag af alla viktigare ärenden, som till följd af sin beskaffenhet själf-

fallet tillhöra generaldirektörens beslutanderätt och således böra föredragas i styrelsen, de öfriga endast i tveksamma fall eller om generaldirektören finner sådant af något annat skäl önskligt, återkomma inför hans ögon. Likaså bör byråchefen i sin ordning kunna af de ärenden, som sålunda icke behöfva afgöras af styrelsen, utgallra dem, om hvilka någon tvekan icke kan råda, till slutlig behandling af vederbörande byråtjänsteman, på hvilken i de flesta fall arbetet med själfva utredningen redan nu hvilar. Såsom en gifven sak skulle naturligtvis äfven här gälla, att i tveksamma fall vederbörande öfverordnads åsikt eller beslut inhämtas.

Genom en dylik anordning skulle vinnas å ena sidan, att hvarje tjänstemans tid icke upptoges af andra ärenden än dem, som till följd af sin beskaffenhet kräfde hans omsorg. Byråchefen skulle således ej tagas i anspråk af löpande småärenden, som nu genom sin mängd draga en icke oansenlig tid från ett ostördt bearbetande af de större uppgifter, för hvilka byråchefens större insikter, mognare omdöme och initiativlust äro afsedda. Å andra sidan skulle de biträdande tjänstemännen genom sålunda pålagdt själfständigt ansvar, hvilket lämpligen äfven borde gifvas ett uttryck därigenom, att de finge personligen under-teckna vederbörande expedition, besjålas af större intresse för sitt arbete. Detta förfaringssätt stämmer äfven väl öfverens med den viktiga principen, att hvarje arbete skall utföras af en tjänsteman, som ej är mera kvalificerad än nödigt är. Kommitterade tveka ej heller att utdraga konsekvenserna af ett i nu angifven riktning förenkladt behandlingssätt därhän, att utredningen äfven af ett sådant mera omfattande ärende, som det tillkommer generaldirektören att slutligen afgöra, skulle kunna, där sådant i öfrigt kunde lämpligen gå för sig, så i hela sin vidd anförtrors åt en härför kvalificerad biträdande tjänsteman, att denne äfven finge slutligen föredraga detsamma, då det förekomme till behandling i styrelsen. Vederbörande byråchef, som naturligtvis vore där närvarande, hade då ej behöft öda tid på att till föredragning inlära hvad som redan funnes för ändamålet i första hand inlärdt, hvarförutom de biträdande tjänstemännens samvetsgrannhet och omdömesförmåga blefve i tid pröfvad och i de flesta fall sporrade. Genom en sådan pröfning komme äfven de unga krafter, som visade sig värda att tagas vara på, tidigare än nu oftast är fallet att användas för svårare uppgifter och vinna förtjänt befordran.

Med denna tidsbesparande arbetsfördelning sammanhänger äfven en enligt kommitterades mening synnerligen viktig förenkling af tele-

*Endast en
klass byrå-
tjänstemän.*

grafstyrelsens organisation. Kommitterade hafva nämligen trott sig kunna inom telegrafstyrelsen utjämna första och andra gradens tjänstemän eller de två grader, som kommitterade härefter beteckna med den gemensamma benämningen byråtjänstemännen, till en enda grad och föreslå förty borttagandet af den enligt kommitterades mening obehöfliga mellaninstans, som kallas andra gradens tjänstemän. Äfven inom byråtjänstemännens krets är den nyss påpekade allmänna gradpasseringen onödig och kan till och med vara skadlig. Det låter nämligen tänka sig, att en hos en mera underordnad tjänsteman framsprungen god idé under sin gradpassering förlorar sin ursprungliga friskhet och således förfelar sitt syftemål eller att den rent af under vägen förkväves. Och hvad som alldeles själfklart blir en följd af dessa omvägar är, att den lägre tjänstemannen tappar den intressealstrande känslan af ansvar, då han alltid måste lämna sitt arbete ifrån sig och lägga det i en öfverordnads mer eller mindre godtyckliga händer. De för närvarande klassificerade byråtjänstemännen torde sålunda i de flesta fall böra ordnas jämsides sinsemellan för vinnande af ett snabbare arbete. De ärenden, som komma under telegrafstyrelsens behandling, äro nämligen af den beskaffenhet, att där de ej, såsom här förut föreslagits, kunna omedelbart af en rutinerad byråtjänsteman ensam vinna erforderlig slutbehandling, torde en af sådan tjänsteman gjord utredning med förslag till beslut för byråchefen utgöra alldeles tillräckligt material för ärendets bedömande, utan att däremellan en ytterligare bearbetning i form af justering är af nöden. Man kan nämligen icke underlåta att finna det i hög grad opraktiskt att, för att nämna exempel, en konkursbevakning, ofta rörande kanske blott några kronor, hvilken i allmänhet är ett af de allra enklaste ärendena, i första hand uppsättes af en amanuens och justeras af ombudsmannen för att därefter vandra justeringsstigen vidare till sekreteraren och slutligen till byråchefen, eller att ett linjebyråärende, som af byråchefen lämnas till öfveringenjören, af denne öfverantvardas till byråingenjören, som i sin tur lämnar det till en biträdande ingenjör, hvarifrån det i samma tungrodda befordringsordning återvänder till byråchefen.

Äfven från en annan synpunkt än det förelagda arbetets beskaffenhet har det synts kommitterade riktigast att föreslå borttagandet af den nu förefintliga uppdelningen af de biträdande tjänstemännen i två grader med olika aflöningsförmåner. Kompetensfordringarna ställas i allmänhet icke nämnvärdt lägre för första än för andra gradens tjänstemän, och huruvida en tjänsteman kommer att innehafva en första eller en

andra gradens tjänst beror därför ganska ofta mera på beföringsturen än på personliga kvalifikationer. Det föreligger därför intet skäl, hvarför en tjänsteman, som på grund af förhållandena kanske tidigt nog erhåller en af tjänsterna af andra graden, skall af staten ersättas högre än en tjänsteman, hvilken erhållit och tillfredsställande skött en af de tjänster, som tillhöra första graden, men på grund af omständigheter, som äro af honom oberoende, icke kunnat komma öfver denna grad. Dessutom medför den nuvarande anordningen, att när en tjänst af högre grad blifver ledig, hänsynen till tjänstältern samt den plikttrohet och duglighet en första gradens tjänsteman ådagalagt föranleder att, om han besitter den nödiga kompetensen, han svårigen kan förbigås vid beföring till andra graden, äfven om hans duglighet och insikter mycket mindre komma till sin rätt å det nya arbetsområdet än om han bibehölle sin förutvarande tjänst. Den utnämmande myndigheten kommer därför i den ställningen att antingen till en bättre aflönad och i grad högre tjänst behöfva kalla en person med väsentligt mindre meriter eller ock att till tjänsten behöfva kalla den genom sin hittillsvarande verksamhet mest meriterade med den dubbla risken, att han å den nya befattningen icke skall kunna göra förvaltningen samma gagn, som han gjorde å sin förra tjänst, och att hans efterträdare på denna icke skall därstädes kunna förrätta ett lika godt arbete som företrädaren.

Det synes därför kommitterade obestriddligt, att tjänstemannens aflöning icke bör inom denna rayon af telegrafstyrelsens arbete vara fäst vid viss tjänstegrad, utan den bör bestämmas med hänsyn till den duglighet han ådagalägger och det för styrelsen nyttiga arbete han kan utföra och utfört på den plats, där hans krafter kunna för ändamålet bäst tillgodogöras.

Någon svårighet att vid förefallande behof äga tillgång till vikarie för byråchefen torde ej heller genom den nya anordningen med endast en grad biträdande tjänstemän uppstå, då själfva de befattningar, hvilkas innehafvare nu pläga erhålla ett dylikt uppdrag, skulle fortfarande bibehållas inom den nya för alla gemensamma graden.

Däremot och om, såsom kommitterade tänkt sig, aflöningsskalan för denna grad göres tillräckligt vid, försvinner den med det nuvarande systemet förenade svårigheten att på två grader inpassa den mängd tjänstemän med olika utbildning och olikartadt arbete, som erfordras för skötseln af den delvis industriella rörelse telegrafverket bedrifver.

*Personalens
kvalifikation
afpassad efter
arbetets be-
skaffenhet.*

Vidare hafva kommitterade fäst sin uppmärksamhet vid en oegentlighet, som telegrafstyrelsen delar med de flesta andra ämbetsverk och som icke saknar en ganska stor betydelse för produktiviteten af tjänstemännens arbete. Man har nämligen tydligen förbisett vikten af ett konsekvent genomförande af den för all praktisk verksamhet grundläggande principen, att allt arbete bör utföras af personal med efter arbetet afpassad kompetens. Förbiseendet innebär icke bristande fordran på kompetens utan, beträffande en del arbetskrafter, dess motsats. Att för äfven de enklaste arbeten använda personer, som förskaffat sig kvalifikationer för högre uppgifter och därför kunna med skäl göra anspråk på en bättre ersättning för sitt arbete, kan naturligtvis ej vara gagneligt vare sig för verket eller för dem själfva. Kommitterade våga till och med påstå, att arbeten af berörda slag i allmänhet blifva bättre utförda af mindre kvalificerade tjänstemän eller kvinnliga biträden, som där en sådan anordning införts visat sig däråt ägna ett verkligt intresse, än af personer, hvilka man svårigen kan föröbrå, om de ej finna sig väl öfverens med uppgifter, hvilka ej motsvara den tid och det arbete deras utbildning kräft.

För närvarande utgör antalet af styrelsens ordinarie byråtjänstemän, fränsedt verkstaden, tjugu. De hafva emellertid med nuvarande arbetssätt ingalunda varit tillräckliga för utförande af det dem föreliggande arbetet, utan ett mycket stort antal extraordinarie tjänstemän, med regelbunden tjänstgöringsplikt, har äfven måst hos styrelsen anställas, och det har icke kunnat undvikas, att i flere fall åt dylik tjänsteman anförtrots ett arbete med ungefär samma själfständighet och under väsentligen samma ansvar, som det åt de ordinarie tjänstemännen tilldelade.

Det i sådant afseende befintliga behovet af arbetskrafter har hittills vunnits på det sätt, att antalet extraordinarie tjänstemän, till hvilkas aflönande ett förslagsanslag af statsmakterna anvisats, alltjämt ökats. Denna personal har, enligt den för alla ämbetsverk lika metoden, till mycket stor del rekryterats sålunda, att ett antal yngre personer, efter förvärfvad kompetens till anställning i verket, därstädes inskrifvits och efter längre eller kortare tids lönlöst arbete, mot en anspråkslös aflöning ägnat en ringa del af sin tid och sitt arbete åt telegrafverket men i öfrigt på andra områden sökt den fyllnad i arbete och aflöning, hvar och en önskat och kunnat erhålla.

Det torde vara uppenbart, att en dylik anordning är i och för sig lika olämplig som den är oförenlig med den organisation, som nu ifrågasättes. Om redan tjänstemännen å ordinarie plats hafva att förrätta en hel del arbeten, som utan betänkaude kunna och således äfven böra

öfverlämnas till personer med ringare föregående utbildning och i följd däraf mindre anspråk, blifver förhållandet i fråga om aspiranterna nästan såsom regel sådant, att de, med i de flesta fall specialstudier bakom sig, komma att handlägga ärenden, hvilka minst lika väl och, såsom nyss framhållits, ofta bättre handläggas af män eller kvinnor utan föregående specialutbildning. Förutom att aspiranternas intresse för dylikt arbete icke kan blifva stort, äro för öfrigt deras tid och krafter för splittrade, för att de skola kunna anses såsom ett tillfredsställande led i en god organisation.

Det är vidare uppenbart, att för framtiden en betydligt större arbetsprodukt bör af byråtjänstemännen kunna förväntas. För detta ändamål är det, som kommitterade föreslå, att tjänstgöringstiden skall betydligt utsträckas, och som öfriga åtgärder till vinnande af ökad arbetsintensitet måste vidtagas.

Bland dessa åtgärder är äfven den, att byråtjänstemännen befrias från bestyret med det enklare arbetet. Detta skulle i stället öfverlämnas till biträdande tjänstemän, för hvilket ändamål allt efter arbetets beskaffenhet skulle inkallas stations- eller linjetjänstemän samt kvinnliga biträden (kontorsskrifvare) anställas.

Härutinnan skulle kommitterade till och med vilja förorda en ganska långt gående ändring i den riktning, att så mycket som möjligt af det enklare arbetet utföres af hos verket anställda kvinnliga biträden, af hvilka flere, som nu ej äga den fasta anställning, som ordinarie tjänst innebär, därigenom kunde blifva berättigade därtill. Dessa arbeten af enklare beskaffenhet kunna nämligen till en ganska stor del öfverlämnas åt kvinnor, och, där så ej lämpligen kan ske, skulle säkerligen i allmänhet de bästa krafterna därför kunna hämtas bland telegrafverkets till telegraf-tjänst utbildade personal. Under alla förhållanden bör äfven denna del af arbetsstyrkan helt ägna sig åt arbetet i telegrafverket, och en synnerligen önskvärd växelverkan mellan verkets olika områden skulle redan å detta stadium vinnas.

Genom en sådan afpassning af den i styrelsen använda personalen efter arbetets beskaffenhet skulle den stora mängden för andra ändamål kvalificerade aspiranter finna det förmånligare att ägna sig åt en annan deras utbildning mera motsvarande verksamhet. Endast ett fåtal extra ordinarie tjänstemän med större teoretisk eller speciell fackutbildning skulle behövas.

För fyllande af uppstående luckor å de ordinarie tjänster, till hvilka högre teoretisk utbildning kräfves, skulle det dessutom helt säkert vara lättare att vinna dugliga aspiranter, om inom extra ordinarie-graden

icke finnes större antal tjänstemän med dylik utbildning, än som låter förena sig med någorlunda goda utsikter till befordran, och om dessa tjänstemän tidigare bundes vid sin blifvande verksamhet medelst en stadigare ställning och en bättre aflöning, än det nuvarande systemet medgifver.

*Förenkling af
styrelsens ar-
betssätt.*

Kommitterade hafva vidare funnit, att själfva det direkta arbetssättet inom styrelsen bör kunna betydligt förenklas. På samma gång kommitterade villigt erkänna, att en del förenklingar under de senare åren vidtagits, måste kommitterade dock betona, att dessa förenklingar böra än ytterligare utsträckas, så att onödig omgång och »mångskrifveri» i möjligaste mån undvikas. Det långsamma och opraktiska skrifssystemet, som efter mönstret af de äldre och till sin natur mera formalistiska ämbetsverken infördes i telegrafstyrelsen och ännu af gammal häfd i många delar vidlåder äfven detta ämbetsverk, måste bort såsom varande alldeles för tungt för ett verk, hvilket har att i den största utsträckning handlägga praktiska affärsfrågor. Frigör man sig från detta onödigt omständliga och tidsödande arbetssätt, skall man lätt finna, att, t. ex., ett på en inkommen handling tecknad, i kortaste form affattadt besked, ofta ett enkelt »bifalles» eller »afslås», i en mängd fall lika väl uppfyller ändamålet, som en i genomarbetad form uppsatt skrifvelse, hvilkens uppsättande och justerande kräft ett tidsödande, om ock till stor del mekaniskt arbete af ett flertal personer. Äfven kan genom ett vidsträcktare användande af tryckta formulär för regelbundet återkommande ärenden af enahanda natur åtskilligt arbete sparas. En hel del ärenden skulle kunna omedelbart expedieras af de biträdande tjänstemännen efter anteckning om beslutet i liggare, där besluten för framtiden äfven vore vida lättare tillgängliga än i styrelsens allt omfångsrikare registratur. Genom dylika och andra åtgärder, som med genomförande af mera affärsrättssatser förvaltningsgrundsatser för en vaken chef och intresserade byråchefer falla sig helt naturliga och lätt kunna vidtagas, men för hvilka det icke torde vara nödigt att här vidare redogöra än genom den nu lämnade anvisningen om den rätta riktningen, kan en betydligt större arbetskvantitet erhållas, på samma gång snabbheten i ärendenas expediering kommer att väsentligt ökas.

Särskildt hafva kommitterade haft för ögonen en förändring i sättet för de inkomna handlingarnas mottagande och formella behandling, som då den, ehuru i sig själf en detalj i den nya organisationen, dock rätt mycket ingriper i hela systemet, torde här böra något närmare angifvas, helst kommitterade därvid blifva i tillfälle att lämna en skisserad öfverblick, huru kommitterade, i enlighet med hvad ofvan i stort sedt angifvits, tänkt sig det nya ämbetsverket i arbete.

Det gäller registratören, hvilken det hittills ålegat att mottaga och diarieföra inlämnade handlingar, att föra förteckning såväl öfver dessa som öfver utgående expeditioner, att ordna och vårda styrelsens arkiv och boksamling m. m.

*Borttagande
af den nu-
varande regi-
streringen.*

Detta arbete har sin förutsättning i den uppfattningen, att det för ämbetsverket är af synnerlig vikt, att alla förekommande ärenden finnas så fullständigt som möjligt förtecknade och att dithörande handlingar på ett ställe förvaras för framtida behof. Att någon egentlig skillnad mellan viktiga och mindre viktiga ärenden icke härvid kunnat göras, ligger i sakens natur, om ock en del af de senare, hvilka direkt inkommit till någon af de olika byråerna, i följd häraf icke influtit i det gemensamma diariet.

Det förefaller emellertid kommitterade, som om en dylik registrering med ty åtföljande hopning af gamla handlingar skulle kunna inskränkas och i en mängd fall anordnas på ett enklare sätt. Så torde det vara öfverflödigt att så omständligt behandla en mängd obetydliga ärenden, hvilkas afgörande sker enligt fastställda allmänna grunder och hvilkas bevarande icke har intresse för någon. En mängd ärenden, såsom de flesta rörande personalen, måste i alla fall dessutom antecknas å den byrå, där de behandlas, hvadan diariet och registratoret sällan användas för uppsökande af desamma, och deras registrering sålunda är ett onödigt arbete.

Enklaste sättet att ordna denna angelägenhet synes vara följande. Samtliga till styrelsen inkommande försändelser mottagas af en hufvudsakligen för annat arbete afsedd tjänsteman, som därjämte har till biuppgift att ombesörja ordnandet af desamma efter de byråer, dit de höra, men utan att registrera dem. Därefter öfverlämnas handlingarna till generaldirektören, som genomser dem och genom en kort anteckning eller på annat sätt utmärker de ärenden, i hvilkas handläggning han icke enligt instruktionen behöfver men af särskild anledning önskar deltaga. Sedermera sändas samtliga handlingarna till vederbörande byråchef, som likaledes utmärker de ärenden, som han, efter utredning å byrån, anser sig själf böra vidare behandla. Öfriga handlingar förses, där så är behöfligt, med en kort anteckning om byråchefens beslut i ärendet, hvarefter samtliga handlingar fördelas å byråns tjänstemän. Dessa verkställa i de fall, där så påfordras, den behöfliga utredningen och delgifva byråchefen densamma skriftligen eller muntligen, men utfärda i öfriga ärenden beslut i enlighet med å handlingen gjord anteckning eller, om dylik anteckning saknas, i enlighet med gällande allmänna bestämmelser.

De ärenden, som äro af bestående betydelse, registreras å byrån af den tjänsteman, som med dem har befattning, i ett för byrån gemensamt diarium. Alla öfriga ärenden antecknas däremot icke, och handlingarna angående desamma förvaras endast viss tid, exempelvis två år. Handlingarna i de diarieförda ärendena tillvaratagas för framtiden, hvarvid iakttages, att allt, som angår samma ärende — inkomna akter, skriftliga utredningar, infordrade yttranden äfvensom koncept till svarsskrifvelsen — förvaras tillsammans i en dossier.

Det följer med denna förrättningsgång af sig själf, att affattningen af byråernas skrivelser kommer att ske i enklaste form. Bland annat komma, såsom förut anmärkts, tryckta formulär att i största möjliga utsträckning användas. I stället för diarium öfver de mindre viktiga ärendena träda, där så är behöfligt, anteckningar i kortaste form i å byrån förda böcker, så t. ex. i en del ärenden angående personalen.

Efter hvad angifvits, skulle alla inkommande handlingar passera generaldirektören, innan de behandlas å byråerna. Det synes emellertid icke böra möta hinder, att generaldirektören ordnar detta förhållande efter omständigheterna och t. ex. bestämmer, att vissa grupper af löpande ärenden må direkt öfverlämnas åt byråerna. Dessa närmare detaljer tillhöra emellertid den arbetsordning, som inom styrelsen utfärdas, och för kommitterades syftemål torde ofvan gifna antydningar vara tillräckliga.

Emot förestående förslag skulle kunna göras den anmärkning, att den registratorn åliggande skyldigheten att tillhandagå med vissa upplysningar i tjänsten icke kan af den omförmälda tjänstemannen öfvertagas. Kommitterade anse visserligen, att dessa upplysningar på ett mera tillfredsställande sätt kunna för framtiden erhållas å vederbörande byrå, men vilja dock förorda en ny anordning, som särskildt för allmänheten torde vara af större betydelse än rätten att af registratorn erhålla vissa upplysningar. Denna anordning skulle innebära, att så snart från allmänheten till någon styrelsens byrå inkommit en framställning af ett eller annat slag, genast aflåtes svar, innehållande uppgift, att ärendet inkommit, samt meddelande, huruvida det handlägges af styrelsen eller eventuellt för behandling öfverlämnas till lokalmyndighet, hos hvilken i sådant fall vidare besked erhålles. Till dessa meddelanden skulle användas korta, å brevkort tryckta formulär, hvari endast få ord behöfde ifyllas. För framställningar från öfriga ämbetsverk eller verkets underlydande personal, torde dylika meddelanden icke behöfva ifrågakomma.

Öfriga registratorn nu tillkommande åligganden skulle fördelas å byråernas tjänstemän efter den arbetsordning, som af styrelsen upprättas.

Genom den förenkling af arbetet inom telegrafstyrelsen, hvarpå kommitterade sålunda hänvisat i form af en lättare föredragningsmetod och ett mera praktiskt arbetssätt, kommer den hos styrelsen anställda personalen gifvetvis att medhinna en god del mera arbete än nu. Kommitterade anse dock detta ej vara till fyllest. Det är nämligen ej nog med, att allt onödigt arbete borttages för att lämna en hvar af personalen tillfälle att använda sin tjänstgöringstid på lämpliga, mera direkt resultatgifvande uppgifter. Själfva tjänstgöringstiden bör kunna rätt väsentligt utsträckas. Kommitterade kunna icke jäfva riktigheten af den allt oftare hörda klagan, att den arbetstid, som tjänstemännen i allmänhet för närvarande afse åt staten, är för kort, och kommitterade hålla före, att därpå beror äfven det missförhållandet, att arbetsintensiteten inom statens ämbetsverk i allmänhet är otillfredsställande. För en längre tjänstetid talar nämligen det kända förhållandet, att där den större delen af arbetsdagen är förlagd, dit drages ock själfmant den större delen af intresset, hvilket i sin ordning omsättes i ett intensivare arbete. Den privata affärsvärlden, till hvilken kommitterade nödgas ständigt återkomma såsom erbjudande den enda lämpliga jämförelsen, skulle aldrig kunna nöja sig med det under några af dagens timmar lämnade halfintresserade arbete, som staten ofta får taga för godt, och det synes kommitterade vara en själfklar fordran, att man vid reglerandet af ett ämbetsverks arbetskrafter måste i första hand råda bot i detta afseende.

*Tillgodo-
görandet af
den hos
styrelsen an-
ställda per-
sonalens
arbetskrafter.*

Anledningen till att en lämplig arbetstid icke för närvarande kan rättvisligen utkrävas af statens tjänstemän, är visserligen den, att staten icke hållit aflöningarna i riktigt förhållande till ökningen af arbetsmängden och lefnadskostnaderna. Men det synes kommitterade icke vidare behöfva framhållas, att man för att kunna erhålla ett godt arbete måste ordna så, att *personalen kan uteslutande ägna sig åt sin tjänst. Därigenom ökas intresset för arbetet, personalen känner sig mera solidarisk med det verk den tillhör, och slutligen erhålles ett arbete, som såväl kvalitativt som kvantitativt är värdefullare än det, som lämnas, då såsom nu tjänstemännen för sitt uppehålle äro nödsakade att dela sitt intresse och sina krafter på flere håll.*

Från statens sida såsom arbetsgifvare måste då ställas den fordran, att arbetstiden ökas. Visserligen har en sådan ökning, hvad telegrafstyrelsen beträffar, under årens lopp framtvingats af den alltjämt växande arbetsmängden. Under det att nämligen enligt den år 1879 utfärdade arbetsordningen för telegrafstyrelsens tjänstemän arbetstiden å tjänsterummet var bestämd till fyra timmar, utsträcktes denna tid år 1895 till fem timmar och år 1903 till sex timmar. Emot en

*Utsträckt
arbetstid.*

ökning i allmänhet af tjänstgöringstiden å ämbetsrummen, som förut vid olika tillfällen varit på tal, hafva invändningar gjorts, hvilka gått därpå ut, att det afsedda syftet icke alltid med säkerhet därigenom skulle vinnas. Sannt är äfven, att i många fall arbetets beskaffenhet är sådan, att dess handläggande allenast å tjänsterummet icke skulle vara lämpligt eller ens möjligt. Men kommitterade anse, att för det mera kontorsmässiga arbete, som i allmänhet tillkommer telegrafstyrelsens tjänstemän, kan arbetstiden, utan fara för att kvaliteten af arbetet skall blifva lidande, utsträckas till åtta timmar, eller sålunda en fördubbling af den vid fastställandet af nu gällande lönestater bestämda tiden. I denna tid skulle naturligtvis, därest den uttoges i en följd före midagen, ingå en lämplig rast för intagande af frukost, för hvilket ändamål styrelsen borde anordna passande lokal inom den af ämbetsverket disponerade byggnaden. På den sålunda ökade arbetstiden, hvilken dock icke är längre än hvad som affärsvärlden funnit sig utan risk af öfveransträngning *kunna* och för vinnande af ett rationellt arbete *böra* fordra af sina motsvarande tjänstemän, skulle, under förutsättning, att en ytterligare utsträckt förenkling af arbetet inom styrelsen i den af kommitterade angifna riktning genomföres, på telegrafstyrelsens ämbets tid kunna medhinnas en afsevärdt större kvantitet arbete än hvad som nu är fallet. En lycklig följd däraf är i sin ordning den, att kommitterade äfven kunnat i sitt förslag till aflöningsstat *minska den hos styrelsen anställda personalen från nuvarande 93 till 61* eller med tillsammans 32 personer, utgörande omkring en tredjedel af den nuvarande numerären. Till en praktisk ekonomisk skötsel hör ju äfven att icke för arbetet använda flere arbetskrafter än nödigt är.

*Tillräcklig
aflöning.*

Men till en dylik skötsel hör med samma nödvändighet, att tjänstemännen för sitt arbete erhålla tillräcklig ersättning; hvilket är det från deras sida lika naturligt framträdande krafvet. Dessa två villkor — statens fordran på ökad arbetstid och personalens på skälig ersättning därför — motsvara ju också hvarandra med samma oskiljaktiga sammanhang, som vinnandet af ett mål är beroende af medlen därtill.

Gifvet är då, att man icke kan ytterligare utsträcka arbetstiden, utan att tjänstemännen samtidigt erhåller en aflöning, som sätter honom i stånd att utan anlitage af inkomster utom verket skaffa sig och sin familj en åtminstone något så när bekymmerfri tillvaro. De nu utgående aflöningsarna bestämdes i medlet af 1870-talet med då rådande lefnadskostnader och för en arbetstid af endast fyra timmar. Det torde vara för en hvar klart, att de särskildt under senaste decenniet alljämt ökade priserna på bostäder, kläder och lifsförnödenheter i allmänhet

gjort det för tjänstemännen, åtminstone de med familj, omöjligt att existera på berörda aflöning. Arbetet i telegrafstyrelsen lämnar numera icke heller en inkomst ens tillräcklig för äfven det sparsammaste lefnadssätt, och möjliggör ännu mindre betalande af ränta och amortering å skulder från den studietid, staten fordrar för utbildning till erhållande af dessa tjänstebefattningar, eller afsättande af den minsta besparing för kommande behof. Den helt naturliga följden har också ej kunnat uteblifva. Tjänstemannen har funnit sig hänvisad till att försöka genom enskilda uppdrag eller annorledes utom tjänsten skaffa sig åtminstone den ökning i inkomster, som är absolut nödvändig för hans uppehälle. Att under sådana förhållanden gifva arbetstiden å tjänsterummet en sådan längd, att möjligheten till extra förtjänst därigenom faktiskt upphör, förbjuder sig själf ur synpunkten af den naturligaste billighet och rättvisa.

Förutom denna mera yttre synpunkt att icke taga en persons normala arbetstid i anspråk utan att samtidigt ansvara för hans och hans familjs anständiga bergning, finnes det dock äfven en annan, inre synpunkt, hvars enligt kommitterades mening synnerligen stora vikt icke alltid tillräckligt beaktas. För att af ett ämbetsverk erhålla den lyckliga organisation, som har sitt säkraste stöd i sin inre styrka, gäller det som ett nödvändigt villkor, att effektiva åtgärder vidtagas för att i möjligaste mån tillförsäkra sig en icke blott duglig utan äfven intresserad personal, för hvilken arbetet i tjänsten icke blifver en bisak utan en hufvudsak, åt hvilken personalen ägnar hela sin arbetsförmåga med det intresse, som en för lifvet vald uppgift skapar. Det är en själfklar sak, att en dylik personal icke kan vinnas, utan att arbetet i tjänsten lämnar densamma det nödiga ekonomiska underlaget för dess lif. Ett verk, som skall påräkna en fullgod tjänstemannastam, måste bereda tjänstemännen tillfälle att genom sitt arbete i verket vinna den ekonomiska ståndpunkt, som deras duglighet och arbete gör dem förtjänta af. En tjänstemannakår, som finner sig genom bestående aflöningsnormer ekonomiskt nedtryckt under hvad den med hänsyn till sina prestationer borde ernå i jämförelse med öfriga samhällsmedlemmar, blifver icke och kan aldrig blifva en fullgod kår. Arbetet i tjänsten mister under sådana förhållanden en stor del af sitt intresse, och man har att befara, att densamma i stället för att framkalla arbetsglädje så småningom väcker leda och blifver en bisak, som nödtvunget och ovilligt måste utföras. Hvad arbetsgifvaren sparar i betalningen för det levererade arbetet kommer aldrig att ens tillnärmelsevis uppväga den förlust i arbetets både kvantitet och kvalitet, som en sådan sparsamhet medför. De

olägenheter, som härigenom uppstå, visa sig särskildt skärande vid ett industriellt verk, hvars tidsenliga skötsel fordrar ett intensivt och ett intresserad arbete icke endast af de ledande utan äfven af hela den biträdande personalen.

Enda sättet att råda bot för nu anförda olägenhet är att lämna tjänstemännen en efter deras arbete afpassad aflöning, som äfven för de lägst aflönade måste vara så stor, att de kunna lefva på densamma utan anlåtande af genom arbete utom verket förvärfvade extra inkomster. En fullgod ersättning för förrättadt arbete och utsikten att för nedlagd energi och duglighet vinna ett fullgodt ekonomiskt vederlag, är nämligen hufvudbetingelsen för, att äfven ett fullgodt arbete skall framkallas, och tillgodogörandet af denna erfarenhet blifver därför äfven första villkoret, för att det i verklig mening billigaste arbetet skall ernås.

Den privata affärsverksamheten har ej heller förbisett detta. Men att den väl betalda arbetskraften är den för affären billigaste, gäller äfven staten såsom arbetsgifvare i allmänhet, och det gör sig på ett direkt sätt kännbart vid dess handhavande af industriell verksamhet.

Då redan under nuvarande organisation aflöningarna äro otillfredsställande — hurusom denna organisation måste ändras hafva kommitterade nyss påpekat — är det, om en brytning, sådan kommitterade anse nödvändig, skall kunna ske med bestående förvaltningsprinciper, som icke längre äro för telegrafverkets verksamhet tidsenliga, således dubbelt nödvändigt, att åtgärder af genomgripande art vidtagas på detta område, och kommitterade hafva därför något utförligt behandlat den sidan af styrelsens organisation, som berör aflöningarna. Men då det för kommitterade framstått såsom ett oeftergifligt villkor att försöka vinna en anordning, som för verkets praktiska skötsel medför det bästa arbetsresultatet, hafva kommitterade måst fästa en synnerlig vikt på att äfven medlet därför icke förbises. Såsom framgår af hvad ofvan anförts, hafva kommitterade dock ej lämnat å sido den förutsättning, som i form af ökade kraf på personalens arbetskraft måste uppställas för en dylik anordning. Innan kommitterade lämna detta ämne, återstå ännu några rätt betydelsefulla villkor att i sådant afseende tillägga.

*Utvidgning af
styrelsens rätt
att förflytta
personalen.*

En annan sida af organisationen, som är af stor betydelse för ett lämpligt tillvaratagande af alla befintliga arbetskrafter, är möjligheten af tjänstemännens förflyttning till annan tjänst och annan tjänstgöringsort. Denna möjlighet är redan nu, med undantag endast för telegraf- och telefondirektör, föreskrifven för telegrafverkets linje- och stationspersonal.

För styrelsens personal gäller den däremot endast för förflyttning inom första graden till annan tjänst inom samma grad. Kommitterade anse, att denna förflyttningsrätt bör utsträckas att gälla all telegrafverkets personal såväl inom lokalförvaltningarna som inom styrelsen från den högst till den lägst aflönade. Det finnes nämligen ingen anledning, hvarför något undantag skulle behållas vid genomförande af en organisation, som har till ett af sina viktigaste syftemål att efter de faktiska förhållandena sätta tjänstemännen i tillfälle att en hvar fullgöra det arbete, hvar till hans duglighet och öfriga egenskaper göra honom lämpligast. I enlighet härmed bör likaledes förflyttning kunna vid behof äga rum mellan telegrafstyrelsens tjänster och lokalförvaltningarnas. Saknaden af denna möjlighet har under den gångna tiden ofta gjort sig rätt besvärligt kännbar, och torde det vid ett närmare beaktande af telegrafverkets hufvudsakliga verksamhet ligga i öppen dag, att vid ett dylikt verk samarbetet mellan centralstyrelsen och lokalförvaltningarna måste vara mycket både intimt och omfattande. De ärenden styrelsen har att handlägga afse nämligen till alldeles öfvervägande antal sådant, som berör lokalförvaltningarnas dagliga arbete. Det har därför också städse varit fallet, att i styrelsen, såsom ledamöter eller biträdande tjänstemän, tjänstgjort dit inkallad linje- och stationspersonal, som vid sidan af sin erfarenhet från denna tjänstgöring haft nödig kompetens för tjänstgöring inom eller hos styrelsen. Äfven har vid upprepade tillfällen förekommit, att tjänstemän i styrelsen sökt och erhållit tjänst inom lokalförvaltningarna. En dylik växelverkan, som dock hittills inskränkt sig till linje- och trafikafdelningarna, finna kommitterade vara för verkets drift i hög grad att förorda, och de anse sig därför böra föreslå en obegränsad möjlighet för styrelsen att vid behof själf besluta ett dylikt utbyte mellan central- och lokalförvaltning. Det är nämligen otvifvelaktigt, att en betydande del af det arbete, som hos styrelsen förträffas, är sådant, för hvars handläggande den bästa kompetensen just förefinnes hos den till linje- och stationstjänst utbildade personalen. Detta gäller icke blott de till linje- och trafikafdelningarna hörande frågor utan i lika hög grad vissa kamerala och revisionsärenden, som tillhöra administrativa byråns handläggning och för hvilkas bedömande deras behandling inom den praktiska tjänsten är af stor betydelse. Å andra sidan kunna afsevärda fördelar vinnas genom att till tjänstgöring vid lokalförvaltning placera en tjänsteman, som vid tjänstgöring hos styrelsen vunnit förfarenhet i där förekommande arbeten.

Kommitterade anse sig således, på sätt redan berörts i fråga om den hos styrelsen biträdande personalen, böra föreslå, att styrelsen skall

äga bemyndigande att till tjänstgöring hos styrelsen inkalla och äfven till ordinarie befattning hos styrelsen förflytta hvarje linje- eller stations-tjänsteman, som besitter den för ifrågavarande befattning nödiga kompetens, liksom att till tjänstgöring å linjer och stationer beordra och till dessa delar af förvaltningen förflytta styrelsens tjänstemän, som härför hafva nödiga förutsättningar. Det är vid en dylik anordning själfklart, att de tjänstemannens rättsliga ställning reglerande bestämmelser böra vara desamma, oberoende af den afdelning, där tjänsten fullgöres.

Den utvidgning af förflyttningsrätten, som kommitterade sålunda föreslå, är blott en nödvändig konsekvens af den grundtanke om önskvärdheten att hafva lämpligaste man på hvarje plats, hvarpå organisationsförslaget hvilar, och kompletterar blott de anordningar kommitterade finna nödiga för att inom telegrafverket tillgodogöra alla erfarenhetens resultat i sträfvan att ernå ett arbete, som förenar statsverksamhetens värdefulla sidor med de för enskilda företag utmärkande fördelar.

*Extra
inkomster.*

Kommitterade måste vidare betona, att om, såsom kommitterade förutsätta, tjänstebefattningarna så ordnas, att en hvar fullt kräver sin man och tjänstemännen lämnas en efter deras arbete afpassad och därjämte fullt tillräcklig aflöning, detta naturligtvis medför, att tillstånd icke heller annat än i ytterst få och verkliga undantagsfall bör lämnas någon tjänsteman att med sin befattning förena annan tjänst eller enskildt uppdrag. Visserligen kan, äfven med erkännande af principens riktighet, invändas, att en så långt utsträckt arbetstid som den, kommitterade fordra, i sig själf är en tillräcklig garanti för att arbete därutöfver icke kan förekomma. Men kommitterade hålla före, att den af dem så ofta framhållna viktiga synpunkten af det odelade intresset för verkets arbete bör här träda i förgrunden och motverka äfven blotta frestelsen att splittra detta intresse. En annan synpunkt har i denna fråga gjorts gällande, som kommitterade vilja upptaga. Det skulle efter någras mening ligga något för individen förnedrande däri och för öfrigt vara ur statssynpunkt obehöfligt, att en tjänsteman, utrustad med mera ovanlig arbetsförmåga, skulle hindras att, jämte ett plikttroget skötande af sin tjänst, på den öferskjutande tiden använda sina krafter till ytterligare arbete åt andra, ett arbete som tvärtom skulle kunna gifva honom vidgade vyer till just ämbetsverkets fromma. Kommitterade, som icke kunna inse, hvarför det just för en statens tjänsteman skulle ligga något förnedrande i ett dylikt inom affärsvärlden oftast förekommande förbud, vilja däremot framställa en annan synpunkt, nämligen den huruvida det

icke för en tjänsteman, som i statens tjänst erhåller sin fulla bergning, kunde ur alla synpunkter vara vida fördelaktigare att ägna sin lediga tid åt familjelifvet, studier eller dylikt än att ytterligare anstränga sin arbetsförmåga i ett vanskligt jäktande efter större ekonomiska fördelar. För verket blefve antagligen en så använd hvilotid af mera nytta äfven i afseende på vidgade vyer, och, hvad särskildt telegrafverket beträffar, torde den intima och oafslåtliga kontakten med allmänheten och den industriella världen hindra den vakne tjänstemannens vyer att krympa. Dessutom har en enligt kommitterades mening fullkomligt riktig tendens på de senare åren börjat, ehuru ännu i en ganska ringa mån, göra sig gällande vid tillsättningen af statstjänster, nämligen att äfven mellan de olika ämbetsverken införa mera växelverkan, hvilket ju för öfrigt går i samma uppfriskande riktning.

Det torde emellertid ej vara ur vägen att här lämna en öfversikt öfver statsmakternas föregående behandling af frågan om tjänstemännens extra inkomster.

Sedan äldre tider voro arbetsmättet och aflöningen för statens tjänster så afvägda, att något hinder icke ansågs möta för förening af flera ordinarie statstjänster åtminstone inom de lägre graderna hos samma person. Den första inskränkningen härutinnan från statsmakternas sida skedde i sammanhang med den vid 1856—1858 års Riksdag beslutade löneregleringen. Vid detta ärendes behandling inom regeringen påpekade statsrådet och chefen för finansdepartementet, hurusom de dåvarande otillfredsställande aflöningsförhållandena haft till följd, att ordinarie tjänstemän, genom förening af flera befattningar, genom handels- och industriföretag eller genom emottagande af enskilda uppdrag, sökt bereda sig en outhärlig fyllnad i sina lefnadsbehof, men på samma gång äfven splittrade den tid och uppmärksamhet, som borde mera odeladt ägnas åt hvarje allmän befattning. Efter att hafva framhållit de härmed förenade olägenheterna, förklarade sig statsrådet anse oundgängligt, att såsom en för alla ämbetsverk, där icke särskildt annorlunda bestämdes, gemensam regel stadgades, att icke någon förening af två eller flera ordinarie tjänster på allmän stat för framtiden skulle få äga rum, dock med förbehållen rätt att härifrån göra undantag för tjänsteman i (dåvarande) första lönegraden äfvensom i vissa andra fall. När Rikets ständer för nästa statsregleringsperiod med vissa inskränkningar beviljade de begärda löneförhöjningarna, föreskrefs också såsom villkor här för bland annat, att uti alla fullmakter och förordnanden, som under perioden utfärdades, det förbehåll borde intagas, att ämbetets eller tjänstens

innehafvare skulle vara underkastad förbindelsen att icke tillika innehafva eller emottaga annan allmän tjänst med lön på rikets stat, därest sådant blefve framdeles föreskrifvet.

När sedermera de beviljade löneförbättringarna vid 1860 års Riksdag gjordes definitiva för vissa ämbetsverk, bestämdes ock, att två eller flera ämbeten eller tjänster med lön på rikets stat icke i allmänhet finge hos samma personer förenas; dock kunde undantag härifrån ske inom de tvenne (dåvarande) lägsta lönegraderna, såvida Kungl. Maj:t, efter vederbörandes hörande, därtill lämnade bifall.

I sammanhang med behandlingen af vissa frågor om förvaltningens förenkling m. m. upptogs ärendet å nyo vid 1871 års Riksdag, då uti en till Kungl. Maj:t den 17 maj aflåten skrivelse bland annat anfördes, att Riksdagen hade trott sig böra i underdånighet antyda fördelarne af den förändringen, att ordinarie tjänst i möjligaste mån så ordnades, att den emot skälig vedergällning toge i anspråk innehafvarens hela verksamhet, och att sålunda måtte kunna undanröddas det understundom inträffade missförhållandet, att tjänsteman i lägre grad genom förening af två eller flere tjänster åtnjöt högre aflöning än hans endast af en tjänst fullt sysselsatte förman.

Vid genomförande åren 1876—1882 af ny lönereglering för de centrala ämbetsverken fastställdes i nu förevarande afseende, att med ämbete eller tjänst i dessa verk icke skulle få förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den befanns icke vara hinderlig för fullgörande af tjänstgöringen i ämbetsverket; dock att tjänsteman, som vid den nya löneregleringens inträdande redan innehade tjänst utom ämbetsverket, skulle få bibehålla densamma, så länge den icke var för tjänstgöringen i verket hinderlig.

Därefter återkom Riksdagen uti den 16 maj 1895 aflåten skrivelse till förevarande ärende. Häruti yttras, efter anförande af nyssnämnda bestämmelse rörande tjänster å rikets, riksdagens eller kommuns stat, att tjänstebefattning af annat slag än de nu nämnda enligt samma bestämmelser kunde förenas med ordinarie statstjänst, så vida icke därigenom förorsakades hinder för fullgörande af de med sistberörde tjänst förenade göromål. Detta stadgande syntes Riksdagen vara i princip fullt riktigt. Om än de till hvarje statstjänst hörande åligganden i regeln borde så afpassas, att de gäfvos tjänsteinnehafvaren full sysselsättning, måste dock, enär göromålen för hvarje särskild tjänst måste bestämmas med hänsyn till den arbetskraft och duglighet, som i allmänhet kunde förutsättas hos dem, som däråt ägnade sig, inträffa, att

för en tjänsteman med mer än vanlig arbetsförmåga och skicklighet tjänsten lämnade någon tid öfrig till annan sysselsättning. Det borde också tagas i betraktande att en del statstjänster med afseende å den jämförelsevis ringa aflöning, som därtill anslagits, uppenbarligen icke kunde vara afsedda att helt och hållet taga sina innehafvares arbetskraft i anspråk. Med hänsyn till dessa förhållanden syntes det icke billigtvis böra förmenas en statens tjänsteman att använda den tid, som tjänstens förrättande kunde lämna honom ledig, till annan verksamhet, vare sig för skötande af enskilda affärer och uppdrag eller för bestridande af med arfvode förenade tjänster. Dock måste noga tillses, att icke härigenom statstjänstens fordringar blefve i någon mån åsidosatta. Den föreskrift i detta syfte, som vore i löneregleringsbestämmelserna intagen, torde emellertid, enligt hvad Riksdagen hade anledning antaga, icke på ett fullt betryggande sätt förhindra missbruk härutinnan. Berörda föreskrift syntes visserligen innebära, att tjänstebefattning af ifrågasvarande beskaffenhet icke finge mottagas af en statens tjänsteman, utan att i hvarje särskildt fall blifvit pröfvadt och befunnet, att sådant icke vore för statstjänstens skötande hinderligt; men då närmare stadgande saknades beträffande den ordning, i hvilken sådan pröfning borde ske och tillstånd till tjänsters förening medgifvas, torde man icke äga full säkerhet, att statens rätt i detta afseende alltid blefve nöjaktigt beaktad.

Innan åtgärder i ärendet vidtogos, ansågs emellertid en närmare utredning nödvändig, och Riksdagen anhöll därför att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, dels i hvilka fall och i hvilken omfattning statstjänster af olika lönegrader då voro förenade med andra tjänstebefattningar, för hvilka lön eller arfvode erhöles, dels ock i hvad ordning och efter hvilka grunder frågan om tillstånd till sådan förening af tjänster af vederbörande pröfvades, samt med anledning af denna utredning vidtaga och till Riksdagens kännedom meddela de åtgärder, som kunde anses lämpliga till förebyggande af missbruk genom tjänsters förening.

Efter verkställd utredning utfärdades den 3 december 1897 af Kungl. Maj:t kungörelse i ärendet, däruti föreskrefs, att ämbets- eller tjänsteman vid vissa ämbetsverk eller stater, som önskade med innehafvande ämbete eller tjänst förena annan tjänstebefattning, för hvilken lön eller arfvode erhöles, skulle skriftligen begära tillstånd därtill, chef för verk eller stat hos Kungl. Maj:t, ledamot i kollegium eller annat ämbetsverk hos verkets chef samt annan ämbets- eller tjänsteman hos den myndighet, under hvilken han lydde. I de fall, då beslut i dylik fråga med-

delades af annan än Kungl. Maj:t, borde anteckning om beslutet göras hos vederbörande myndighet.

I det af post- och telegrafkommittén år 1901 afgifna förslag till stater m. m. för dessa verk föreslog kommittén, att åt ofvanberörda bestämmelse i fråga om förening af tjänster skulle gifvas den lydelse, att med befattning vid verket icke finge förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning *eller enskildt uppdrag*, med mindre sistberörde befattning eller uppdrag, vid pröfning i stadgad ordning, befundes icke hindra fullgörande af tjänstgöringen i verket.

I den nådiga propositionen i ärendet hade villkoret förändrats till den vanliga äldre lydelsen.

Departementschefen anförde i detta hänseende följande vid behandlingen af poststaten:

»För min del finner jag det väl vara uppenbart, att enskilda uppdrag kunna förekomma af den vidlyftiga beskaffenhet, att de mera än en enskild tjänstebefattning inkräkta på en tjänstemans tid. Men jag har icke blifvit öfvertygad om lämpligheten att bland nu ifrågavarande aflöningsvillkor uttryckligen likställa enskilda uppdrag med enskilda tjänstebefattningar. Först och främst är det ju ställt utom hvarje tvifvel att det, äfven med nu gällande bestämmelser, icke är tillåtet för en statens tjänsteman, vare sig i generalpoststyrelsen eller annorstädes, att åtaga sig enskilda uppdrag af den omfattning, att de inkräkta på den tid, som borde uteslutande egnas åt statstjänsten. Och jag anser därjämte, att vederbörande styrelse, här närmast generalpoststyrelsen, har tillräckliga utvägar att i detta hänseende utöfva inflytande på tjänstemännen. Skulle nu enskilda uppdrag likställas med enskilda tjänstebefattningar, skulle däraf blifva en följd, som tydligen ock är af kommittén afsedd, att, enligt nådiga kungörelsen angående sättet för sökande af tillstånd till förening af statstjänst med annan tjänstebefattning, för hvilken lön eller arvode erhålles, den 3 december 1897, skriftlig ansökan om tillstånd att fullgöra dylikt uppdrag skulle göras och anteckning om beslutet verkställas. Utan att på något sätt vilja öfverdrifva olägenheterna af ett dylikt förfarande beträffande hvarje särskildt uppdrag, torde dock vara lätt att inse, att man härvidlag råkat för långt ut bland inskränkningar i tjänstemännens frihet och själfbestämningsrätt. Måhända ändå tydligare blifver detta, om man besinnar, att detta aflöningsvillkor skulle gälla äfven för betjante hos styrelsen.»

Riksdagen, som godkände uteslutandet af orden »eller enskildt uppdrag» anför uti sin skrifvelse den 15 maj 1902 följande. De

af vederbörande departementschef anförda skäl, på grund af hvilka sistberörda bestämmelser ansetts icke böra upptagas i Kungl. Maj:ts förslag, syntes Riksdagen visa, att ett stadgande af den ordalydelse, kommitténs förslag innehöll, icke lämpligen borde meddelas. Anledningen till berörda förslag torde emellertid vara att söka i missförhållanden, dem kommittén iakttagit och funnit äga sådan utbredning, att för deras afhjälpande strängare bestämmelser i förevarande afseende vore erforderliga. Äfven Riksdagen höll före, att sådana missförhållanden förefunnos, och hade trott sig finna, att desamma till stor del sammanhörde därmed, att tjänstemän läto sig användas i stadigvarande eller regelbundet återkommande, aflönade uppdrag, som af bolag lämnades. Att sådant uppdrag icke borde få af tjänsteman mottagas, med mindre detsamma vid pröfning i vederbörlig ordning befunnes icke vara för tjänstgöringen hinderligt, ansåg emellertid Riksdagen framgå äfven af den lydelse, ifrågavarande punkter erhållit i Kungl. Maj:ts förslag.

Kommitterade hafva emellertid i sitt förslag upptagit ordalagen »annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning eller därmed jämförligt uppdrag», enär kommitterade hålla före, att då af telegrafverkets tjänstemän fordras, att de skola ägna sin tid, sina krafter och sitt intresse åt verkets uppgift, samt dem i ersättning därför lämnas en aflöning, som sätter dem i stånd att föra ett efter deras förhållanden ekonomiskt sorgfritt lif, bör i regel från deras mer eller mindre regelbundna arbete vara uteslutet allt, som icke är att betrakta såsom endast ett af särskilda omständigheter påkalladt förvaltande af enskild förmögenhet. Dock bör äfven uppdrag eller befattning, som afser dylikt, vara beroende på vederbörandes för hvarje särskildt fall lämnade tillstånd. För att visa allvaret med kommitterades mening, att det endast bör vara i undantagsfall ett dylikt tillstånd lämnas, hafva kommitterade föreslagit, att i den Kungl. Maj:t och Riksdagen årligen förelagda staten skall lämnas uppgift om hvarje sådant meddeladt tillstånd. Därvid anse sig dock kommitterade böra uttala den uppfattningen, att, om sådant låter sig med de genom den nya organisationen skärpta fordringarna förena, nu förefintlig extra inkomst af enskildt uppdrag ej bör under öfvergångstiden behöfva frångävas dess innehafvare i annat fall eller förr, än hans på telegrafverkets nya stat uppburna aflöningsförmåner uppgå till hans på verkets nuvarande stat och sådan därutom intjänad aflöning grundade inkomst.

Vid genomförande af enhetliga grundsatser inom hela telegrafverket framträder ännu ett organisatoriskt behof, som för öfrigt äfven från en annan synpunkt gjort sig gällande.

*Konstitutorial
i stället för
fullmakt.*

Nuvarande bestämmelse, att tjänsteman inom telegrafstyrelsen erhåller fullmakt å sin befattning och således icke utan laga dom kan skiljas från densamma, är enligt kommitterades mening icke lämplig för ett tekniskt-industriellt verk och måste gifvetvis i viss mån hindra en tidsenlig och affärsmässig skötsel af detsamma. Äfven om den allra sorgfälligaste pröfning föregår en tjänstemans utnämning till en ordinarie befattning, kan det hända, att han framdeles visar sig oeffterrättligt försumlig, och gifvet är, att vederbörande myndighet i det längsta drager sig för den omständliga proceduren att anställa åtal inför domstol för att befria styrelsen från en i arbetet tredskande underordnad. Dessutom hindrar den nuvarande från verket i öfrigt skiljaktiga formen för anställning inom styrelsen den såsom ofvan framhållits för verkets ändamålsenliga skötsel nödvändiga möjligheten till förflyttning mellan styrelsen och lokalförvaltningarna.

Vissheten om, att tjänstemannen icke utan domstols beslut kan aflägsnas från sin befattning, kan äfven å vissa naturer verka förslöande och alstra likgiltighet för arbetet. Långt lämpligare synes då vara att, såsom vid telegrafverkets lokalförvaltningar och statens järnvägar, tjänstemännen anställas med konstitutorial.

Skillnaden mellan fullmakt och konstitutorial har af Riksdagen framhållits i dess skrifvelse den 18 maj 1897 angående då förevarande omreglering af statens järnvägar, ur hvilken skrifvelse kommitterade här göra följande utdrag:

»Endast den, som innehar *fullmakt* å tjänst och icke är förtroende-ämbetsman, åtnjuter den ämbets- och tjänstemän i § 36 regeringsformen tillagda rätt. *Konstitutorial* och *förordnande* hafva aldrig, äfven när de icke innehållit något därom, ansetts tillförsäkra ämbets- eller tjänsteman berörda rätt. Sistnämnda båda former af utnämningshandling hafva tvärtom af Konung och Riksdag just valts för tjänster af beskaffenhet att deras innehafvare bort kunna entledigas utan rannsaking och dom, d. v. s. utan att innehafvare efter åtal vid domstol blifvit förvunnen att hafva begått sådant brott, som enligt lag medför afsättning. Så långt hafva konstitutorial och förordnande samma verkan. Men då den, som är tillsatt på *förordnande*, kan skiljas från sin tjänst till följd af förhållanden, i hvilkas uppkomst tjänstemannen själf icke äger någon skuld, kan däremot den, hvilken erhållit *konstitutorial*, icke mot sin vilja entledigas utan eget förvållande, han skall hafva gjort sig skyldig till fel i tjänsten. Till skillnad dock från den, som innehar fullmakt, kan han afsättas utan dom och rannsaking, i administrativ väg.»

Kommitterade hafva därför funnit sig böra föreslå, att tjänstemännens i styrelsen nuvarande fullmakter skola ersättas med konstitutorial. Därmed följer ock för telegrafstyrelsen den utvidgade myndigheten, att styrelsen kan från tjänsten skilja en försumlig tjänsteman. Denna omständighet lär så mycket mindre böra föranleda någon betänklighet, som det endast innebär, att en till antalet icke synnerligen betydande del af verkets tjänstemän äfven i detta hänseende likställes med det stora flertalet. Liksom hittills något missbruk af en dylik myndighet icke förekommit, lär icke heller för framtiden sådant vara att befara, och den rättvisa, som vederfarits linje- och stationspersonal, torde icke blifva mindre gentemot styrelsens närmaste biträden. Dessutom finnas ytterligare fullt betryggande garantier mot missbruk såväl i den klagorätt, som alltid står öppen, som i den kontroll, hvilken kommitterade genom härnadan föreslagen ändring i styrelsens sammansättning beredt. Slutligen bör man ej heller glömma den kritik, som från pressens sida otvifvelaktigt skulle komma till orda.

De olägenheter, som kommitterade, efter hvad af det ofvan anförda framgår, funnit vidlåda telegrafstyrelsens nuvarande organisation, stå i sammanhang med de strängt bundna former, som varit för statens förvaltningsverksamhet i allmänhet föreskrifna. Då kommitterade försökt hänvisa på en annan ordning för att häfva dessa olägenheter, hafva kommitterade sålunda i flere fall måst bygga på den förutsättningen, att förvaltningsformerna komma att göras väsentligt friare.

På samma gång arbetet inom verket skulle få en mera praktisk prägel och snabbare fart, skulle den nya telegrafstyrelsen således erhålla en betydligt utsträckt handlingsfrihet, likväl inom de allmänna gränser, hvilkas bibehållande dess egenskap af ett statens ämbetsverk torde göra nödvändigt.

Styrelsen skulle, såsom förut framhållits, kunna själf bestämma gången af ärendenas behandling efter deras större eller mindre vikt, och för deras expedierande skulle styrelsen icke hindras från att i hvarje fall välja det snabbaste och enklaste sättet.

Styrelsen måste dock äfven erhålla direkt befogenhet att i den merkantila och industriella delen af sin verksamhet tillämpa samma grundsatser som den enskilda affärsverksamheten och industrin. Kommitterade tänka därvid närmast på de i förordningen den 17 november 1893 angående statens upphandlings- och entreprenadväsende m. m. meddelade föreskrifter. Dessa böra i ofvan nämndt syfte utan svårighet kunna jämkas till underlättande för styrelsen att kunna i rätta ögonblicket begagna sig af de gynnsammaste konjunkturerna vid inköp af

*Utsträckning
af telegraf-
styrelsens
handlings-
frihet.*

den för prisändring särskildt känsliga materielen, t. ex. koppartråd, eller vid leverans af sådant speciellt arbete, hvars noggranna utförande är af betydelse för telegrafverkets tekniskt ömtåliga verksamhet.

Den del inom dess verksamhet, där kommitterade dock vilja inrymma den största friheten åt telegrafstyrelsen, afser dess förhållande till personalen. Kommitterade hafva förut betonat, hurusom den största vikt måste läggas på anskaffandet och bibehållandet af en god och intresserad personal. Såsom ett medel därtill hafva kommitterade därvid framhållit, att aflöningarna måste sättas så höga, att de utan tillhjälp af extra inkomster äro tillräckliga för en anständig bergning. Kommitterade hafva äfven i den aflöningsskala med tillhörande grunder för aflöningsförhöjning, som uppgjorts och som längre fram blir föremål för närmare redogörelse och motivering, sökt lämna ett förslag, som torde fylla berättigade kraf i detta hänseende. Härvid hafva dock kommitterade insett nödvändigheten däraf, att telegrafstyrelsen bör äga rättighet att för den stora kategorien byråtjänstemän med deras sinsemellan rätt olikartade uppgifter och förutsättningar inom regleringsgräserna bestämma den begynnelselön, som bör en hvar tillkomma. Likaså och då telegrafverket i detta hänseende mindre är att jämföra med andra ämbetsverk än med privata affärsföretag samt därför oafslåtliga erinras om sitt beroende af den privata företagsamheten, hafva kommitterade ej ett ögonblick lämnat ur sikte, att telegrafstyrelsen måste, i den mån så erfordras och är möjligt, jämnställas med denna och sålunda, för erhållandet af de för verkets behof nödvändiga arbetskrafterna, äfven i allmänhet äga möjlighet att, om så någon gång behöfves, lämna de för normala förhållanden bestämda aflöningsbeloppen å sido och, naturligtvis inom aflöningsskalan med tillhörande regleringsgränser, bjuda den aflöning, som fordras för att vid viss plats inom verket fästa den lämpligaste personen eller, om han redan är vid verket anställd, där kvarhålla honom. *Denna befogenhet afser undantagsfall* och kommer således icke till användning utom där tjänstemannens förutsättningar äro för hans tjänst öfverlägsna de vanliga eller där förmågan öfverstiger det vanliga måttet. Men att för dylika undantagsfall en sådan bestämmelse bör finnas, därom kan man icke hysa någon tvekan. Med hänsyn till föregående utbildning kräfver rättvisan, att äfven där vissa tjänster äro i aflöningshänseende likställda, en utbildning af den art, att tjänstemannen därigenom kan prästera ett värdefullare arbete, blifver i någon mån ersatt. Så är det uppenbart att de tjänstemän böra erhålla en bättre ersättning, som skaffat sig en specialutbildning eller praktisk förfarenhet, hvilken kräfver tid och kostnader, så snart de därigenom blifvit i stånd att utföra funktioner, hvilka icke utan en sådan utbildning

kunnat anförtros dem, äfven om denna förvärfvats utom verket i annat enskildt eller statens arbete, blott dessa egenskaper tillföra telegrafverket insikter och förmåga utöfver hvad i regel är fallet, och verket däraf skördar bestämda fördelar. Det ligger äfven i sakens natur, att en rationell tjänstemannaorganisation bör lämna möjlighet att taga hänsyn både till den högre kompetensen och de förhållanden, som kunna åstadkomma, att hvad som i ett fall är en fullt skälig, uppåt och nedåt rätt afvägd, aflöning i ett annat fall måste anses för låg eller onödigt hög. Likaså torde de fall kunna inträffa, då telegrafverket endast genom tillämpning af en sådan grundsats blifver i tillfälle att, i konkurrens med den enskilda affärsverksamheten, behålla eller förvärfva en förmåga af stort värde för verket, som det således skulle vara en särdeles dålig hushållning att lämna ifrån sig. Slutligen och icke minst torde möjligheten att på detta sätt kunna bereda den större förtjänsten skälig ersättning vara i hög grad ägnad att hos verkets personal väcka lusten att spänna krafterna och att åstadkomma det bästa möjliga arbete. Det är obestriddligt, att en dylik anordning ställer mycket höga kraf på telegrafstyrelsens opartiskhet, omsikt och skicklighet, men dessa kraf måste ställas. Vågar man icke inlåta sig därpå, då är öfver hufvud taget icke mycket att vinna, hurudan organisationen än må göras.

Det synes dock vara lämpligt, att ett undantag af nu ifrågasatt slag äfvensom skälen därtill bör angifvas i det näst därefter Kungl. Maj:t. och Riksdagen förelagda förslag till stat.

Lika viktigt som det är att förvärfva och behålla lämplig personal, är utan tvifvel ett rationellt tillgodogörande af dess arbete genom dess lämpliga placering. För att härutinnan vinna det största möjliga utbyte hafva därför kommitterade, såsom förut närmare utvecklats, funnit sig böra föreslå en fullständig frihet för styrelsen att öfver hela linjen kunna förflytta personalen.

I nära sammanhang härmed står äfven en annan rättighet, som bör styrelsen medgifvas för att sätta den i tillfälle att efter rörelsens växling riktigt afpassa medlen för dess behöriga skötande. Det gäller befogenheten för styrelsen att inom de grupper, hvari stationerna kunna komma att ordnas, göra sådana omflyttningar, som ändrade förhållanden göra nödvändiga.

Den snabbhet, som utmärker särskildt telefonväsendets utveckling, gör det vidare nödvändigt, att i samma mån som rörelsen utvidgas antalet biträdande personal i de lägsta graderna såväl i styrelsen som i synnerhet inom linjedistrikten och vid stationerna ökas. Det synes därför kommitterade vara en själfklar sak, att allt efter som inom styrel-

sen arbetet ökas, så att en eller flere fullt sysselsatta biträdande tjänstemän behövas eller ock till följd af nyanläggningar, förutvarande näts utvidgning eller annan anledning rörelsen växer, med däraf föranledt kraf på för densammas behöriga och snabba skötsel ytterligare erforderlig personal, sådan också omedelbart anställas utan den nu nödvungna afvakten på det först långt efteråt ikraftträdande bifall därtill, som kunnat af Riksdagen utverkas. Behofvet måste ju i alla händelser fyllas, och kommitterade anse därför, att styrelsen bör beredas möjlighet att öka antalet tjänstemän inom denna klass, allt efter som deras arbete visar sig erforderligt.

Likaledes bör styrelsen äga att efter växlande förhållanden bestämman de orter, där, enligt hvad kommitterade här nedan ämna föreslå, för vissa tjänstemän dyrortstillägg till aflöningen bör utgå.

Det af kommitterade förordade utbytet af fullmakt mot konstitutional för styrelsens egna tjänstemän skulla äfven gifva styrelsen en utvidgad makt öfver sin underlydande personal, hvars rätta handhafvande bör kunna blifva ett icke oviktigt medel till förekommande af eventuella misshälligheter.

*Telegrafull-
mäktige.*

De friare former för verksamheten, som kommitterade alltså funnit böra telegrafstyrelsen medgifvas och hvilka kommitterade nu till hufvudsakliga delar sammanfattat, äro också, enligt kommitterades mening, för verkets behöriga skötsel en verklig nödvändig fordran. Kommitterade hafva därför baserat sitt förslag på en i enlighet därmed förändrad anordning af styrelsens verksamhet och befogenhet. Den tvekan, som möjligen på grund af nyheten kan uppstå rörande faran för att lämna ett ämbetsverk så fria händer, torde dock lätt kunna häfvas, då denna frihet i själfva verket icke är så stor och dessutom utan svårighet kan förenas med den kontroll från statsmakternas sida öfver förvaltningen, som icke bör eftergifvas.

Kommitterade föreställa sig till och med, att denna kontroll i själfva verket skulle med den nya organisationen göras både effektivare och omedelbarare, än som under nuvarande förhållanden är fallet.

Den kontroll öfver räkenskapsväsendet, som nu utöfvas af kammar-rätten, skulle blifva oförändrad.

Den öfvervakning af telegrafverkets verksamhet, som af Kungl. Maj:t direkt utöfvas, skulle icke heller behöfva blifva mindre omfattande utan snarare fördjupas till ett närmare deltagande i styrelsens sätt att handhafva sin nya befogenhet.

Alla organisatoriska förhållanden och anordningar af principiell innebörd blifva naturligtvis fortfarande underkastade Kungl. Maj:ts pröfning.

Den väsentligaste skärpningen af kontrollen öfver telegrafverkets skötsel skulle emellertid, enligt kommitterades första tanke, kunnat vinnas genom en utvidgning af statsrevisionen, i hvad anginge denna förvaltningsgren. De af Riksdagen utsedda revisorerna måste, såsom också är i gällande instruktion förutsatt, »hufvudsakligen granska dispositionerna, förvaltningen och resultaten på det hela», men de kunna på grund af arbetsfältets omfattning icke i allmänhet ingå på en närmare granskning af särskilda förvaltningsåtgärder. Kommitterade hade då tänkt sig, att Riksdagen, samtidigt som friare händer gäfves åt telegrafstyrelsen i dess förvaltning, skulle kunna befinnas villig förordna eller medgifva förordnandet af särskilda revisorer eller fullmäktige för denna förvaltningsgren, hvilka skulle hafva i uppdrag att följa förvaltningens gång med ständig uppmärksamhet. På samma gång som de sålunda för telegrafverket fungerande fullmäktige skulle å Riksdagens vägnar utfövat den öfvervakning och detaljgranskning, som påkallas af den förutsatta förändringen i fastställandet af telegrafverkets stater, skulle de, genom den sakkunskap på området de förvärfvat, blifvit ett synnerligen värdefullt led i förvaltningen, i det att Kungl. Maj:t skulle i dessa personer hafva funnit en lämplig auktoritet att tillkalla vid afgörande af viktigare frågor inom telegrafväsendets område, hvilka underkastades Kungl. Maj:ts pröfning.

Som emellertid den nu antydda organisationen icke, åtminstone om därmed åsyftadt mål verkligen skall uppnås, kan inordnas under den nuvarande statsrevisionen, utan att rätt väsentliga författningsändringar, omfattande äfven grundlagarnas bestämmelser angående denna revision, kommit till stånd, och det kan antagas väcka betänkligheter att införa dessa ändringar endast för nu föreliggande förvaltningsgren, hafva kommitterade ansett, att man, åtminstone för närvarande och intill dess ett liknande behof inom ytterligare en eller flere grenar af statens ekonomiska verksamhet möjligen kan göra sig gällande, måste afstå från en dylik direkt medverkan af Riksdagens delegerade. Men kommitterade anse, att samma trygghet från det allmännas sida vinnes därigenom, att Kungl. Maj:t utser personer utanför telegrafverket att på angifvet sätt deltaga i telegrafförvaltningen.

De personer, som erhöle detta förtroendeuppdrag att vara *telegraffullmäktige*, hafva kommitterade tänkt sig skola utgöra två, då det för deras uppgift synes vara lämpligt, att den ene närmast representerade de statsfinansiella intressena och den andra valdes med direkt hänsyn till telegrafverkets praktiska affärsverksamhet. Båda blifva ju dessutom tillsammans de lämpligaste representanterna för verkets stora kundkrets.

Dessa fullmäktige skulle, såsom af det föregående framgår, i första hand utöfva en viss kontrollerande verksamhet öfver telegrafstyrelsens *inre* åtgöranden och detta från två synpunkter. Å ena sidan skulle de i förväg tillvarataga den Kungl. Maj:ts tillkommande uppsikt, som jämte den otaliga mängden andra uppgifter hvilat på regeringsmakten i förhållande till de underlydande ämbetsverken. Därigenom skulle från regeringens bord kunna aflyftas en del frågor, hvilka såsom utgörande blott en praktisk tillämpning af gällande bestämmelser eller erkända grundsatser icke under sådana förhållanden behöfde i hvarje fall dragas under Kungl. Maj:ts pröfning. Å andra sidan skulle fullmäktige till den utsträckta befogenhet, kommitterade vilja lämna styrelsen i afseende å ett friare användande af tjänstemännens arbetskrafter, inom styrelsen bilda en motvikt, hvars från ämbetsverkets synvinkel befriade åskådningssätt skulle blifva af stor betydelse för styrelsens uppfattning i tveksamma frågor, på samma gång fullmäktige genom sin objektivitet skulle äfven i andra afseenden utgöra ett naturligt säkerhetsunderlag för personalens intressen.

Vidare skulle dessa fullmäktige i afseende på styrelsens förhållanden *utom* verket tillföra densamma en ovärderlig tillsats af mångsidighet vid svårare ärendens bedömande, och är det icke minst från denna synpunkt, som kommitterade känt sig lifligt öfvertygade om önskvärdheten af den föreslagna institutionens införande i telegrafförvaltningen. Det är tydligt, att telegrafstyrelsen i sin dagliga beröring icke blott med den telegraferande och telefonerande allmänheten utan äfven med affärsvärlden skulle finna ett mycket värdefullt stöd i dessa telegraffullmäktige, som med sin från olika håll hämtade erfarenhet ofta kunde lämna en mångsidigare belysning af en brydsam situation. Likaledes skulle dessa fullmäktige redan vid planläggandet af mera genomgripande anordningar vara i tillfälle att såväl med råd som kanske ofta med mera reellt biträde förhjälpa styrelsen till det lämpligaste resultatet. Kommitterade behöfva därvid endast erinra om de ömtåliga frågor, som beröra abonnemangs-, samtals- och telegramafgifterna, eller de omfattande byggnadsföretag, som i stigande mängd tränga sig fram.

Dessa fullmäktige, som sålunda skulle uppbära det allvarliga förtroendet att såsom statsmakternas och allmänhetens representanter utifrån ingripa i styrelsens verksamhet, dock utan att därigenom på något sätt bortfördela det ansvar, som icke får glida ifrån rätter vederbörandes axlar, komma naturligtvis därför att inom densamma intaga en betydligt starkare ställning än de öfriga ledamöterna i styrelsen. Kommitterade kunna dock ej häri finna något oegent-

ligt eller för styrelsens homogena arbete i öfrigt störande, då det ju är de viktigare och ömtåligare frågorna, i hvilkas handläggning de skulle deltaga, och det är för dem dessa telegraffullmäktige, enligt kommitterades mening, äfven äro af särskild betydelse. Tvärtom vilja kommitterade ytterligare understryka deras själskrifna särställning genom att föreslå, det alla de ärenden, där ej båda telegraffullmäktige äro ense med styrelsen i öfrigt, skola underställas Kungl. Maj:ts pröfning.

Det torde icke vara svårt att finna lämpliga personer, som, med bibehållande af sitt vanliga verksamhetsområde, skulle vara villiga att öfvertaga uppdraget att, på sätt här föreslagits, i telegrafstyrelsen deltaga i handläggningen af viktigare ärenden. Denna förstärkta telegrafstyrelse skulle då bestå af generaldirektören och telegraffullmäktige samt den eller de byråchefer, inom hvilkas arbetsområde de behandlade ärendena hörde.

Den förstärkta styrelsens sammanträden torde antagligen icke behöfva i regel förekomma oftare än en gång i månaden, hvilket naturligtvis icke uteslöte, att vid särskilda tillfällen sammanträden dessemellan hölles och att fullmäktig, som sådant önskade, ägde när som helst öfvervara styrelsens förhandlingar och därvid anföra sin mening.

Hvilka ärenden, som skulle tillhöra den förstärkta styrelsens handläggning, torde böra bestämmas i den af Kungl. Maj:t för styrelsen utfärdade instruktion. Enligt kommitterades åsikt borde till dessa ärenden hänföras framför allt de, som beröra telefonabonnemangs-, samtals- eller telegramavgifter, äfvensom sådana, som direkt föranleda större ekonomiska förpliktelser för telegrafverket, exempelvis inköp eller större ombyggnad af fastigheter, nya dyrbara stationsanordningar, afgörande af större leveranser, anordnande af nya mera betydande stamledningar för rikstelefonnätet, telegrafstationernas gruppering; vidare förslag till de tjänster vid telegrafverket, som tillsättas af Kungl. Maj:t, äfvensom extra ordinära åtgärder rörande personalen, vare sig de afse ökande af dess antal, beviljande af särskilda förmåner, tvångsförflyttning eller ett disciplinärt ingripande i sådana fall, då afstängning från tjänstgöring eller svårare påföljd ifrågasättes.

Äfven torde det vara önskvärdt att, vid sidan af telegrafstyrelsens årliga, i »Bidrag till Sveriges officiella statistik» ingående berättelse, af fullmäktige afgäfvades till Kungl. Maj:t en summarisk redogörelse för hvarje års verksamhet, däri den allmänna ställningen blefve föremål för bedömande.

Förordnande såsom fullmäktig synes böra afse viss icke allt för lång tid, förslagsvis tre år, och skulle de erhålla godtgörelse för sitt uppdrag i form af årligt arvode.

Kommitterade hafva nyss anmärkt, att den utvidgade handlingsfrihet, telegrafstyrelsen skulle erhålla, i själfva verket icke vore så stor, och, sedan nu kommitterade närmare redogjort för, huru densamma skulle kontrolleras, anse sig kommitterade böra med några ord åter vidröra densamma.

Kommitterades förslag i detta afseende innebär hufvudsakligen endast, att telegrafstyrelsen skulle kunna ordna arbetet inom sig efter den mest praktiska metoden, att styrelsen skulle äga att, utan att någons rätt blefve lidande, fritt disponera den hos styrelsen anställda personalen på sådant sätt, att dess duglighet komme verket bäst till godo, att styrelsen skulle inom de af Kungl. Maj:t och Riksdagen i staten angifna gränser ordna telegrafstationerna efter de till följd af trafikens rörlighet växlande förhållandena, att styrelsen medgäfves rätt, därest styrelsen i något fall skulle finna det vara för befrämjande af verkets intresse erforderligt, bestämma aflöningen för en viss tjänsteman till ett belopp, som vore något högre än det för normala fall beräknade, dock inom de af Kungl. Maj:t och Riksdagen i aflöningsreglementet för högsta och lägsta aflöning uppdragna gränserna, samt att styrelsen, för hvilken det närmast vore af intresse, att det med hänsyn till lefnadskostnadernas olikhet å vissa orter behöfliga lönetillägget komme att rättvist fördelas, finge efter den regelbundet återkommande undersökning af prisförhållandena, som väl i alla händelser skulle åligga styrelsen, också reglera denna fördelning.

Efter hvad kommitterade finna, innebär en för styrelsen i dessa afseenden utvidgad befogenhet icke annat än, att, sedan statsmakterna bestämt gränserna och fastslagit grundsatserna för telegrafverkets verksamhet, styrelsen skulle anförtros att med speciella representanter för statsmakterna och allmänheten ombesörja principernas tillämpning i de närmare detaljerna, med hvilka styrelsen i första hand är förtrogen.

Om utvecklingen hunnit så långt, att ett kommunikationsdepartement funnes, vore gifvetvis i så fall inom detsamma fackkunskapen i telegrafärenden genom en byrå företrädd inför regeringen och således inrymd i ett af dennas närmaste organ. Då vore också utgångspunkten en helt annan, och förhållandena skulle då antagligen ordnas annorlunda. Men innan en sådan anordning kommit till stånd, synes det kommitterade, som vore det lämpligt att, på sätt de föreslagit, låta en departementsbyrås uppgift i nämnda afseende fyllas af de utaf Kungl. Maj:t utsedda telegrafullmäktige med säte i styrelsen samt uppdraga åt den sålunda förstärkta telegrafstyrelsen att själf äfven bestämma ifrågasvarande med verkets dagliga skötsel sammanhängande åtgärder, hvilka nu skola underställas högre myndighet.

Dessa frågor äro nämligen, enligt kommitterades mening, icke af sådan betydelse för verkets ställning inom den allmänna förvaltningen, att de behöfva i hvarje fall dragas under statsmakternas pröfning, men de stå å andra sidan i så intimt samband med styrelsens omedelbara verksamhet, att ur rent praktisk synpunkt äfven deras afgörande torde böra öfverlämnas åt styrelsen.

Med hvad kommitterade sålunda framhållit, hafva kommitterade velat belysa de brister i den nuvarande ordningen, som kommitterade funnit framträda, äfvensom angifva, huru kommitterade tänkt sig, att dessa kunna afhjälpas för att lämna rum för genomförandet af en organisation, som, enligt herr statsrådet och chefens för civildepartementet förut anförda ord, vore mera afpassad efter telegrafverkets hufvudsakligen industriellt-ekonomiska verksamhet och underlättade en affärsmässig förvaltning däraf.

Sammanfallning.

Kommitterade hafva här med afsikt icke fördjupat sig i detaljer, hvilka lämpligare hafva sin plats i den närmare motivering, som lämnas vid redogörelsen för de särskilda afdelningarna och aflöningsreglementet, och som grunda sig på de här framhållna hufvudsynpunkterna. Klart är emellertid, att de hufvudsakliga förändringar, kommitterade förordat såsom förutsättning för en affärsmässig omgestaltning af telegrafverket, i sin ordning äro beroende af närmare meddelade bestämmelser för styrelsens ändrade verksamhet. För den skull hafva kommitterade ansett sig icke kunna skilja sig från sitt uppdrag utan att dessförinnan hafva uppgjort jämväl ett förslag till instruktion för telegrafstyrelsen.

Linjeunderbefäl och reparatörer.

Den andra delen af kommitterades uppdrag afser utredning af frågan om uppförande å ordinarie stat af åtminstone en större del af det antal underbefäl och reparatörer, som för närvarande finnes anställdt vid telegrafverkets linjearbeten.

Kommitterade anse sig böra här lämna en redogörelse för linjedistriktens nuvarande organisation i den del, som berör dessa befattningshafvare.

Landet är indeladt i sex linjedistrikt. I spetsen för hvarje distrikt står linjedirektören, som å distriktets hufvudort har en distriktsbyrå, därunder äfven lyder ett distriktsförråd. Å distriktsbyrån tjänstgör såsom direktörens närmaste man och ställföreträdare en linjeingenjör, samt dessutom en manlig bokhållare, en kvinnlig kassör, ett eller flere kvinnliga skrifbiträden och i regel en ritare. Förrådet förestås af en materialvakt.

Distrikten äro indelade i sektioner, af hvilka den första förestås af linjedirektören samt de öfriga af linjeingenjörer med bestämd stationeringsort. Sektionens föreståndare ansvarar för anläggnings- och underhållsarbetena inom sektionen. Såsom befäl vid större anläggnings- och ombyggnadsarbeten tjänstgöra linjeingenjörer utan bestämd stationeringsort och *arbetsledare*, dels sådana med fast placeringsort, arbetsledare af första löneklassen, dels sådana, som flytta från ort till ort allt efter som pågående arbeten det påkalla, arbetsledare af andra löneklassen. Då sistnämnda ingenjörer och arbetsledare ofta hafva ett större antal arbetare under sitt befäl, hafva de till biträden *linjeförmän*, hvilka äfvenledes af samma anledning äro uppdelade i två aflöningsklasser, de fast placerade och de flyttande.

Till sitt biträde för öfvervakande af och tillsyn å det dagliga underhållet har linjedirektören *öfverreparatörer*, en i hvarje linjedistrikt utom det sjätte (Norrland), hvilket på grund af dess geografiska vidsträckt-
het delats mellan två öfverreparatörer, och har öfverreparatören till uppgift att under sina ständiga resor inom distriktet särskildt tillse stationsinredningarnas och växelbordens beskaffenhet samt handleda *reparatörerna* i fråga om dessas arbete med underhåll och smärre nyanläggningar. Reparatörerna äro anställda å viss station men hafva dessutom visst linjeområde och flere smärre stationer sig tilldelade. Å de större stationerna äro flere reparatörer anställda.

Hela antalet af den nu omförmälda linjepersonalen utgjordes den 1 juli 1906 af

6	linjedirektörer,	
28	linjeingenjörer,	
9	arbetsledare af första löneklassen,	
18	» » andra »	
7	öfverreparatörer,	
37	linjeförmän af första löneklassen,	
45	» » andra »	och
193	reparatörer.	

Af dessa äro hittills endast linjedirektörerna och åtta linjeingenjörer uppförda å ordinarie stat.

Af den arbetsstyrka, som vid telegrafverkets linjearbeten användes, hafva omkring 500 en mera fast anställning med arbete året om, medan de mera tillfälligt anställda till antalet växla rätt betydligt och under sommarmånaderna uppgå till ett antal af omkring 700 man.

Redan inom den förut omförmälda post- och telegrafkommittén

afhandlades frågan om uppförande å ordinarie stat af en del af denna personal, i hvilket hänseende ur kommitténs betänkande följande torde böra här anföras.

»Inom kommittén har fråga varit väckt, huruvida ej en del arbetsledare och linjeförmän samt reparatörer borde föreslås till uppförande å ordinarie stat; och har denna fråga varit föremål för noggränt öfvervägande, men har kommittén, på de skäl som nedan anföras, ansett sig ej böra framkomma med förslag i sådant hänseende.

Hvad först underbefälsbefattningarna angår, torde de närmast vara jämförliga med motsvarande befattningar vid statens järnvägsbyggnader. Dessa senare befattningar äro icke uppförda och hafva icke heller varit föreslagna att uppföras å ordinarie stat; och synes det kommittén, att anledning icke förefinnes till annan anordning uti ifrågavarande hänseende vid telegrafverket än vid järnvägsstaten. Därtill kommer ock, att det ännu icke torde med säkerhet kunna angifvas, huru stor del af den nämnda underbefälspersonalen vid telegrafverket framdeles, då linjearbetena i väsentligare mån komma att inskränkas till underhållsarbeten, må varda för linjebyggnads- och underhållsarbetena erforderlig. Under sådana omständigheter torde det befinnas välbetänkt att åtminstone icke ännu uppföra några af underbefälsbefattningarna vid telegrafverket å ordinarie stat.

Förhållandet beträffande reparatörerna ställer sig onekligen annorlunda, än hvad angår nyssberörda underbefälsbefattningar. Telegrafstyrelsen kommer nämligen att under alla omständigheter hafva behof af ett betydligt antal reparatörer; och för erhållande af ett tillfredsställande arbete från denna betjäntklass torde det nogsamnt vara af vikt, att inom densamma finnas personer, som äro mera fästade vid verket och därigenom komma att med mera intresse egna sig åt arbetet i verkets tjänst. Det skulle därför kunna synas, som om betydande skäl talade för uppförande å ordinarie stat af det antal reparatörer, som med viss-het kan antagas vara erforderligt för utförandet af nödiga underhållsarbeten.

Då kommittén det oaktadt ansett sig icke böra föreslå inrättande af ordinarie reparatörsbefattningar, har detta berott på de, enligt kommitténs förmenande, mindre lyckliga följderna af att, medan underbefälet (arbetsledarna och linjeförmännen) komme att hafva mera tillfällig anställning, en del af de dem underordnade reparatörerna skulle ställas på ordinarie stat. Otvifvelaktigt skulle en dylik anordning komma att alstra missnöje, och sannolikt skulle densamma i längden komma att leda därhän, att de ordinarie reparatörsbefattningarna innehades af personer, hvilka icke tjänstgjorde såsom reparatörer utan såsom arbets-

ledare eller linjeförmän, hvarigenom således ändamålet med de ordinarie reparatörsbefattningarnas inrättande förfelades. Den känsla af närmare samband med verket, som varit afsedd att bibringas reparatörerna genom deras uppförande å ordinarie stat, torde väl ock kunna väckas och underhållas genom att fortsätta å en väg, hvarå telegrafstyrelsen redan slagit in i Stockholm, eller tilldelande åt reparatörer åtminstone i de större städerna af bostad mot visst skäligt afdrag å den öfverenskomna aflöningen. I öfrigt lärer äfven lämpligen tills vidare kunna bibehållas det sätt, som för närvarande användes för anställande af reparatörer, eller desammas antagande genom kontrakt med viss ömsesidig uppsägningstid.»

De nu anförda skälen torde för den tid, då de anfördes, hafva haft giltighet. Den utveckling, som därefter försiggått, har emellertid till fullo ådagalagt, att de ifrågavarande befattningarna — i motsats mot förhållandet vid statens endast tidtals pågående järnvägsbyggnader — äro ständiga, både i så måtto att desamma icke någon tid kunna lämnas obesatta, och i så måtto att, med den fortgående utvecklingen af telegrafverket, en minskning af antalet af desamma icke kan ske.

De kostnader, som under de senaste tio åren nedlagts för rikstelefonnätets utvidgande, utgöra enligt telegrafstyrelsens underdåniga berättelse för år 1905 följande belopp:

år 1896		kr. 1,444,969.13
» 1897		» 2,128,162.46
» 1898		» 2,687,620.52
» 1899		» 2,159,790.02
» 1900		» 2,615,320.51
» 1901		» 2,894,168.01
» 1902		» 3,416,750.82
» 1903		» 1,686,061.89
» 1904		» 2,614,938.48
» 1905		» 2,262,448.44

För fortsatt utveckling af statens telefonväsende har Riksdagen för år 1906 anvisat ett lånebelopp af 3,500,000 kronor, och för år 1907 har telegrafstyrelsen anhållit om ytterligare lån till belopp af 5,000,000 kronor.

Dessa siffror angifva dock icke hela den ifrågavarande kostnaden, då för en icke ringa del anläggningar ersättning gäldas af abonnenterna och sålunda icke upptagits i förestående tablå. I densamma äro icke heller upptagna kostnaderna för ombyggnads- och underhållsarbena, hvilka ökas år för år allt efter som rikstelefonnätet utvidgas

och under år 1905 uppgingo till ett belopp af öfver 1,900,000 kronor.

Dessutom förtjänar anmärkas, att de verkställda anläggningarna icke motsvara det verkliga behovet, utan att allt fortfarande en del anläggningsarbeten måste hvarje år af ekonomiska skäl framskjutas. Siffrorna ådagalägga emellertid detta oaktadt med full tydlighet, att någon minskning i vare sig byggnads- eller underhållspersonal ingalunda kan ske.

Det är under sådana förhållanden icke med telegrafverkets intresse öfverensstämmande att fortfarande till nu ifrågavarande befattningar använda personer, som äro endast tillfälligt fästa vid verket.

Med hänsyn till så väl pålitlighet som intresse för arbetet måste krafven på underbefäl och reparatörer ställas högre än man har rätt förvänta, att en icke fast anställd arbetarstam fyller. Det arbete dessa funktionärer hafva att utföra är nämligen sådant, att en ständig tillsyn därå förbjuder sig själf. De måste tvärtom i en mängd fall utföra dessa arbeten på egen hand och utan närvaro af något öfverbefäl. Det är under sådana förhållanden tydligt, att såväl arbets- som materialkostnaden är i hög grad beroende af personalens beskaffenhet. Och det är lika uppenbart, att telegrafverket icke, utan att kunna bjuda en fast tryggad anställning åt de däraf förtjante, kan blifva i tillfälle att utvälja det dugligaste folket för sina arbeten.

Dessa funktionärers arbete kräfver dessutom en ganska stor yrkeskunnighet, och fordringarna måste i detta hänseende skärpas med telefonteknikens utveckling. Telegrafstyrelsen har också varit nödsakad att, för beredande af dylik yrkeskunnighet, inkalla en del af denna personal till utbildningskurs vid verkets undervisningsanstalt och verkstad. Den sålunda vunna utbildningen har tydligen icke kunnat beredas utan kostnader för telegrafverket, och det är sålunda nödigt att sörja för, att denna utbildning också senare kommer telegrafverket till godo. Erbjuder emellertid telegrafverket icke någon fast anställning, är det stor anledning att befara, att den sålunda utbildade personalen drages öfver till den enskilda industrien, som ofta kan bjuda bättre villkor. Man kan härvid icke förbise, att med den utveckling starkströmsanläggningarna i vårt land redan erhållit och synas allt framgent vidare erhålla, det för dugliga och skolade reparatörer och underbefäl icke kan ställa sig svårt att i enskild tjänst erhålla både rikligt och säkert utbyte af sitt arbete.

Hvad angår så väl arbetsledare som en stor del af förmännen, är dessutom att ihågkomma, att de under linjedirektören eller linjeingenjören föra själfständigt befäl, i hvilken egenskap de måste handhafva

stora penningbelopp med själfständig redovisning så väl af dessa som af stora värden i materiel, t. ex. koppartråd för de större ledningarna.

Sålunda uppgingo under år 1905 de af arbetsledarna utbetalade och redovisade penningmedlen till följande belopp:

för 2 arbetsledare	hvardera till emellan	77,000 och 89,000	kronor,
» 7	»	»	» 40,000 » 49,000 »
» 6	»	»	» 30,000 » 39,000 »
» 5	»	»	» 20,000 » 29,000 » samt
» öfriga	»	»	» 13,000 » 19,000 »

På grund af nu anförda skäl hafva kommitterade ansett tvekan icke längre kunna råda därom, att

så väl linjeunderbefäl som reparatörer böra å ordinarie stat uppföras.

Distrikts- och lokalförvaltningarna.

Kommitterades uppdrag har slutligen haft till mål en undersökning, huruvida de vid 1902 års Riksdag fastställda nya staterna för telegrafverkets distrikts- och lokalförvaltningar äro lämpade efter för handen varande förhållanden.

Till följd såväl af det sig ständigt ökande användandet af de kommunikationsmedel, som telegrafverket ombesörjer, som ock af det rastlösa arbete, som på det elektrotekniska området pågår för ernåendet af förbättringar, har äfven snabbheten i telegrafverkets utveckling år för år stegrats. Detta förhållande, som näppeligen för några år sedan kunnat förutses, utöfvar inverkan på den i telegrafverkets tjänst anställda personal såväl med hänsyn till dess otillräcklighet som med afseende på de ökade anspråk på arbete, som å de olika tjänsterna gjort sig gällande. Det har därför visat sig, att de år 1902 fastställda nya staterna redan nu behöfva i flere afseenden jämkas, äfvensom att desamma böra gifvas en större smidighet för att kunna lämpligt sluta sig efter de växlande förhållandena. Sålunda har, för att nämna några af de hufvudsakligaste behofven, inom distriktsförvaltningarna den erfarenhet om huru förhållandena sedermera gestaltat sig, hvartill 1901 års kommitté icke hade tillgång, nu otvetydigt ådagalagt, att åtskilliga för närvarande på extra stat aflönade tjänstemän böra fast anställas, likasom ock telefonens hastiga utbredning i öfre Norrland icke längre tillåter uppskjutandet af den delning af sjätte linjedistriktet, som nämnda kommitté jämväl förutsett.

Inom lokalförvaltningarna har den nuvarande gruppindelningen af stationerna redan visat sig vara föråldrad, och kommitterade hafva under sitt

arbete med dess omändring funnit densamma böra ersättas af en på rättvisare och med verkets säregna förhållanden mera öfverensstämmande grunder byggd klassificering af samtliga stationsföreståndarnas aflöningar. Därigenom har äfven hänsyn kunnat tagas till den utjämning af nu förefintlig skillnad mellan de manliga och kvinnliga stationsföreståndarna, som från de senares sida länge framstått såsom ett önskemål och som äfven kommitterade funnit berättigad. Dessutom hafva kommitterade funnit sig böra föreslå tillsättande af åtskilliga till följd af trafikens ökning erforderliga nya platser, på samma gång indragning på åtskilliga håll kunnat ske af sådana, hvilka genom lämpligare anordning kunna undvaras.

I det hela hafva kommitterade icke kunnat underlåta att för såväl distrikts- som lokalförvaltningarnas personal föreslå en förhöjning af de nu utgående aflöningarna. Dessa, som vid den senaste regleringen blefvo väl knappt afvägda, beräknade som de blefvo med hänsyn därtill, att då utgående dyrtidstillägg skulle få bibehållas, kunna nämligen numera lika litet som förr motsvara det ökade arbetet och ansvaret samt ännu mindre de betydligt höjda lefnadskostnaderna.

Äfven här gäller dock såsom förutsättning, att arbetstiden utsträcker till samma gräns som för styrelsen föreslagits, med undantag för den biträdande personal, som för sitt arbete vid telegrafapparater eller telefonväxelbord måste fortfarande såsom hittills indelas i vaktlag. Likaledes torde böra erinras om den förut omhandlade skyldigheten för denna personal att utan något undantag underkasta sig förflyttning inom hela verket.

De ändringar i staterna, som kommitterade föreslagit och som här endast antydningssvis vidrörts, torde emellertid lämpligare här nedan i detalj behandlas, och komma kommitterade att där lämna en ingående redogörelse för de skäl, hvarpå kommitterade i hvarje del grundat sitt förslag.

Kommitterade hafva dock ansett sig böra redan i detta sammanhang meddela, att, efter kommitterades åsikt,

de vid 1902 års Riksdag fastställda nya staterna för telegrafverkets distrikts- och lokalförvaltningar äro numera icke längre lämpade efter för handen varande förhållanden.

Efter att sålunda hafva lämnat en allmän öfversikt af den ställning kommitterade intagit till det dem lämnade uppdraget, öfvergå

kommitterade nu till en detaljerad redogörelse för sitt förslag, och kommer denna redogörelse att uppdelas i sju afdelningar. De fyra första, berörande *telegrafstyrelsen, linjedistriktet, trafikdistriktet och stationerna* samt *verkstaden* innehålla de förändringar i sammansättningen kommitterade föreslå för en hvar af dessa verkets hufvudafdelningar. Den femte afdelningen behandlar i ett sammanhang de af kommitterade föreslagna *aflöningarna* inom hela telegrafverket. Den sjätte afdelningen innehåller förslag till *aflöningsreglemente* med motivering i de delar, som ej i föregående sammanhang behandlats, och i den sjunde afdelningen framlägga kommitterade ett på grundvalen af det föregående uppgjort förslag till *utgiftsstater för telegrafverket för år 1908* med förklaringar.

I. Telegrafstyrelsen.

I det underdåniga utlåtande, som den 31 oktober 1901 afgafs af den för utarbetande af förslag till nya stater för post- och telegrafverken tillsatta kommitté, ingår en utförlig historik öfver telegrafverket. Med hänvisning härtill anse sig kommitterade böra, för nu ifrågasatta omreglering af telegrafstyrelsen, endast i korthet redogöra för styrelsens utveckling. *Historik.*

Enligt det första, den 2 augusti 1856 utfärdade reglemente för elektriska telegrafverket i riket var verkets styrelse anförtrord åt en *chef* med biträde af *tre intendent*er, »en för hvar telegraflinea och en för räkenskaps- och uppbördsverket».

Intendenterna tillsattes på chefens förslag af Kungl. Maj:t. Alla öfriga tjänstemän tillsattes af chefen, hvilken äfven ägde för fel i tjänsten suspendera och afsätta dem.

Linjeintendenterna voro, hvar för sin del af riket, ansvariga för stationspersonalens tjänstbarhet, för materielens ändamålsenliga ordnande och vidmakthållande samt, i allmänhet uttryckt, för trafikens vederbörliga upprätthållande och för att journaler och anteckningar vid stationerna ordentligen fördes samt att redogörelser och handlingar på fastställda tider till chefsämbetet insändes.

Kameralintendenten handhade förvaltningen af verkets medel, tillsynen öfver räkenskapsföringen, upphandling och besiktning af telegraf-effekter samt värden af styrelsens förråd.

Till styrelsen hörde för öfrigt *en sekreterare*, hvilken utom vanliga sekreterargöromål hade att inför chefsämbetet föredraga Kungl. Maj:ts och ämbetsverks remisser och öfriga ärenden, som ej tillhörde intendenternas föredragning, äfvensom att ombesörja utarbetande och delgifvande åt stationerna af taxor för den utländska korrespondensen, samt *en fysiker*, som hade att på kallelse tillhandagå med tekniska råd

och upplysningar samt, efter därom erhållet uppdrag, att förrätta undervisning och examinering af elever och biträden.

Kameralintendenten hade till sitt biträde en kassör och en revisor hvarjämte kammarskrifvare förordnades till biträde vid kameral- och kansligöromålen efter af chefen bestämd arbetsfördelning.

Med den ökning af biträdande personalen, som betingades af verkets tilltagande omfattning, bestod denna organisation utan väsentlig ändring till 1878 års slut. Vid den detta år genomförda organisationen infördes byråindelning. Enligt den instruktion för telegrafstyrelsen, som i sammanhang med fastställande af ny aflöningsstat af Kungl. Maj:t utfärdades den 1 november 1878, skulle styrelsen utgöras af en generaldirektör, såsom chef för telegrafverket, och två byråchefer, chefer för hvar sin byrå, den tekniska och den administrativa.

Tekniska byrån hade att handlägga ärenden, som anginge bland annat ordnandet af trafiken och fördelningen af stationspersonalen samt dennas antagande och befordran, stationers och linjers anläggning och underhåll, inköp och besiktning af materiel, äfvensom tillsynen öfver verkets undervisningsväsende.

Till administrativa byrån skulle höra bland annat frågorna om uppbörd, förvaltning, kontroll och redovisning af telegrafverkets medel, upprättande af aftal med utländska förvaltningar, upprättande af taxor, öfvervakandet af det statistiska arbetet m. m., hvarjämte förslagen till stater för verket slutbehandlades å denna byrå.

Tekniska byråns biträden utgjordes af en öfveringenjör och en förrådsförvaltare, hvarjämte bland stationspersonalen uttogs ingenjörs-personal för byggnad och underhåll af stationer och linjer.

Administrativa byråns biträdande personal utgjordes af en kassör och bokhållare, en bokhållare, en statistiker och tre revisorer.

Gemensamt för båda byråerna var kansliet, omfattande en sekreterare, en notarie och ombudsman samt en registrator.

När denna organisation år 1878 genomfördes, utgjorde antalet af verkets stationer 179, den ordinarie stationspersonalen 263 manliga och 135 kvinnliga tjänstemän, antalet expedierade taxerade telegram 563,262 inländska och 368,476 utländska. Linjernas längd utgjorde något öfver 8,000 kilometer och ledningarnas längd omkring 20,000 kilometer. Den sammanlagda portoinkomsten utgjorde 1,191,046 kronor 91 öre, och finansiellt visade året en brist på 8,643 kronor 68 öre.

När snart därefter telegrafverket utvidgade sin verksamhet till att omfatta jämväl telefonväsendet — de första lokala telefonnäten anordnades af telegrafverket år 1881 — tillföll den hufvudsakliga befatt-

ningen härmed tekniska byrån, men någon organisatorisk ändring där inom föranleddes dock icke häraf förrän år 1889, då öfveringenjören förordnades att såsom adjungerad ledamot i styrelsen handlägga telefonärenden och i sammanhang därmed äfven anläggning och underhåll af telegrafledningarna.

Telefonväsendet hade redan då fått den omfattning, att vid 1888 års slut längden af statens telefonledningar utgjorde öfver 7,000 kilometer, antalet centraltelefonstationer 54 och antalet abonnentstationer 3,274, medan inkomsterna för samma år utgjorde för betalda samtal omkring 14,000 kronor och i abonnemangsaftgifter nära 283,000 kronor. Såsom ytterligare bidragande till ökningen jämväl af styrelsens arbete kom, att den från den 1 januari 1889 inträdda nedsättningen i lägsta telegramportot inom landet från en krona till 50 öre framkallade en mycket väsentlig stegring af telegrafkorrespondensen, nämligen från 1888 till 1889 öfver 52 %.

Med den snabba utveckling, som utmärkte rikstelefonnätet, utvidgades efter hand den adjungerade ledamotens arbete högst väsentligt, i sammanhang hvarmed en talrik underordnad personal såväl i styrelsen som vid anläggnings- och underhållsarbetena åt honom anvisades. År 1895 hade utvecklingen fortskridit så långt, att det ansågs nödvändigt, att från och med år 1896 särskilja behandlingen af telefon- och byggnadsärenden till en särskild byrå, för hvilken dittillsvarande adjungerade ledamoten förordnades som chef.

Äfven efter denna fördelning af den forna tekniska byråns åligganden på en linje- och en trafikbyrå visade sig emellertid, på grund af statens telefonväsendes kraftiga utveckling, hopningen af göromålen efter hand blifva allt för stor, och de löpande ärendena tillväxte i en grad, som gjorde det vanskligt att vinna tid för handläggning af mera omfattande principiella frågor såväl med hänsyn till tekniska anordningar som till trafikens organiserande. Från och med den 1 maj 1897 anställdes därför ytterligare en adjungerad ledamot, hvilken bland annat hade att handlägga frågor rörande telefontrafiken, fastställande af samtalstaxor mellan de olika orterna, uppgörandet af rikstelefonkatalogen m. m.

Förändringen, sedan den förste adjungerade ledamoten för telefonärenden förordnades, framträder tydligt i de statistiska siffrorna. Från 1888 till 1896 hade telefonledningarnas längd stigit från 7,000 kilometer till bortåt 29,000 kilometer förbindelseledningar och 34,000 kilometer abonnentledningar, antalet stationer från 54 till 130 centralstationer, 8 rikstelefonstationer och 495 växelstationer utom 33 samtalsstationer

för allmänheten, antalet abonnenter från något öfver 3,000 till nära 27,000 medan inkomsterna i samtals- och abonnemangsavgifter stigit från resp. 14,000 kr. till 705,000 kr. och 283,000 kr. till 1,585,000 kronor.

Under denna tid, efter 1878 års organisation, hade administrativa byråns del af förvaltningen bibehållits enligt de vid denna organisation fastställda grunder och utvidgningen af dess arbete höll därför jämna steg med ökningen i verkets ekonomiska utveckling. Inom byråns tjänstepersonal hade detta föranlett anställande från och med år 1896 af en kamrer, såsom chefens närmaste biträde i räkenskapsfrågor, hvarjämte revisorernas antal redan från ingången af år 1892 ökats från tre till fyra.

Den organisation, som sålunda under 1890-talet efter hand utvecklats i anslutning till de med telefonväsendets tillväxt framträdande nya behofven, vann godkännande af den kommitté, som erhöi i uppdrag att utarbета nya stater för telegrafverket i sammanhang med telefonväsendets uppförande å ordinarie stat. Denna kommittés förslag utgjorde också hvad angår telegrafstyrelsen i stort sedt ett fastslående af redan bestående faktiska förhållanden.

Till styrelsen räknas enligt berörda förslag och den därpå grundade nu gällande staten äfven telegrafverkets verkstad. Denna, som till en början endast var af ringa omfattning och hufvudsakligen afsåg verkställande af reparationer å telegrafverkets apparater, hade under 1890-talet utvecklats till ett alltmåra betydande etablissemang med uppgift att fylla verkets behof såväl af tillverkning som reparation af växelsbord, apparater och en del öfriga tekniska tillbehör. Verkstaden står under närmaste uppsikt af chefen för telefontrafikbyrån. Af dess personal äro å ordinarie stat uppförda endast föreståndaren och en ingenjör.

Värdet af de under år 1905 å verkstaden utförda och levererade arbeten utgjorde omkring 1,098,000 kronor och antalet arbetare utgjorde i medeltal 332.

Någon minskning af telegrafstyrelsens arbetsbörda var å andra sidan afsedd att vinnas genom anställande af telegrafinspektörer i sammanhang med den år 1902 genomförda omorganisationen och genom öfverflyttande å linjektivörerna af en del ärenden bland annat bestyret med telefonabonnemangskontrakten. Genom telegrafinspektionerna, som voro en ny institution i 1903 års stat, afsågs nämligen icke endast att fylla behofvet af ett noggrannare öfvervakande af telegraf- och telefontrafiken och en effektivare kontroll öfver den i så hög grad ökade uppbörden å stationerna utan äfven att vinna en mellanmyndighet, som gentemot telegrafverkets personal kunde öfvertaga en del bestyr, där det hufvudsakligen

gällde tillämpning af antagna regler i fråga om ordnande af tjänstgöringen och dylikt, på samma gång som den hade att i enklare fall besluta och i andra fall att lämna styrelsen den föregående utredning, som är nödvändig vid afgörande af frågorna om nya eller ändrade bestämmelser för ordnande på mest tillfredsställande sätt af telegraf- och telefonkorrespondensen. Linjedirektörerna å sin sida hafva öfvertagit bestyret med telefonkontrakten, då dessa upprättas i enlighet med af styrelsen fastställda allmänna normer, och styrelsen är sålunda befriad från specialgranskning i det stora flertalet fall. Den befrielse från en del löpande ärenden af delvis mekanisk art, som styrelsen sålunda vunnit, är emellertid, om också ganska afsevärd, dock icke af större betydelse.

Den nuvarande organisationen af telegrafstyrelsen, enligt den för styrelsen gällande instruktion, är i allmänna drag följande:

*Nuvarande
organisation.*

Telegrafstyrelsen utgöres af en *generaldirektör*, såsom chef för telegrafverket, och *fyra byråchefer*, såsom ledamöter i styrelsen och chefer hvar för sin byrå, nämligen en för *administrativa byrån*, en för *linjebyrån*, en för *byrån för telegraftrafiken* och en för *byrån för telefontrafiken*.

Generaldirektören är i första rummet Kungl. Maj:t ansvarig för telegrafverkets förvaltning och bör tillse, att verkets personal med noggrannhet och drift fullgör sina skyldigheter. Han äger ensam beslutanderätt i alla de ärenden, i hvilkas pröfning han deltagit.

Byråchef åligger: att bereda samt, allt efter hvad i instruktionen närmare bestämmes, antingen inför generaldirektören föredraga eller ock själf afgöra de ärenden, hvilka tillhöra hans byrå; att hafva tillsyn öfver göromålen inom byrån och ansvara för, att styrelsens beslut i de af honom handlagda ärenden varda utan dröjsmål expedierade; samt att i öfrigt fullgöra hvad enligt instruktionen eller särskilda ordningsföreskrifter till byråchefsbämbetet hör.

Arbetsfördelningen mellan byråerna är enligt berörda instruktion ordnad på följande sätt.

Till *administrativa byråns* handläggning höra:

kameralärenden, revisionsärenden, kassaärenden med därtill hörande inventeringar, statistiska ärenden äfvensom telegrafverkets pensionsärenden; ärenden, som angå styrelsens vaktbetjante; författningar angående telegraf- och telefonväsendet; ordningsföreskrifter för styrelsens tjänstemän och betjante; aftal med utländska förvaltningar; meddelanden till eller från internationella telegrafbyrå i Bern; uppgörande af taxor för den utländska telegraf- och telefonkorrespondensen; taxering af

telegrammer med samfälld befordring på telegrafverkets och statens järnvägars eller enskilda järnvägars telegraflinjer; förslag till stater för telegrafverket; reklamationer i följd af telegrammers felaktiga taxering; hvarjämte det åligger administrativa byrån att, med ledning af de uppgifter, som meddelas af de andra byråerna, uppsätta styrelsens underdåniga årsberättelse.

Å administrativa byrån skola jämväl uppsättas skrivelser och öfriga expeditioner i linje- och trafikärenden, hvilka af vederbörande byråchefer föredragits i plenum, men äro af beskaffenhet, att expeditionerna i dem böra å administrativa byrån uppsättas.

Administrativa byrån tillhör ock att låta afsända alla styrelsens skrivelser och expeditioner samt att föra diaries öfver alla till styrelsen inkommande ärenden.

Till *linjebyråns* handläggning höra:

ärenden, som röra arbeten för anläggning och underhåll af telegrafverkets ledningar och stationer; anskaffning af därför erforderlig materiel jämte öfvervakande af dess användande och vidmakthållande; anskaffning, vård och underhåll af de för telegrafverket erforderliga förrådsartiklar; frågor om förhyrandet af nya stationslokaler och, i samråd med vederbörande trafikbyrå, frågor om inredning af nya eller ändring af äldre stationer; frågor rörande vården af verkets fasta egendom; samt frågor rörande linjepersonalen.

Till *byråns för telegraftrafiken* handläggning höra:

ärenden, som angå telegraftrafiken; samfälld befordring af telegrammer på telegrafverkets och statens järnvägars eller enskilda järnvägars telegraflinjer; reklamationer i följd af telegrammers felaktiga befordring; anmälan om behof, ur telegraftrafikens synpunkt, af anläggning och förändring af stationer och ledningar; samt frågor rörande inspektions- och stationspersonalen, utom den uteslutande för telefontrafiken använda personalen, äfvensom telegrafverkets undervisningsväsende.

Till *byråns för telefontrafiken* handläggning höra:

ärenden, som angå telefontrafiken; anmälan om behof, ur telefontrafikens synpunkt, af anläggning och förändring af stationer och ledningar; frågor rörande villkoren för telefonabonnemang; samt frågor rörande telegrafverkets verkstad och dess personal äfvensom rörande den uteslutande för telefontrafiken använda personalen.

Den biträdande personalen å byråarne har utgjorts af tjugu ordinarie tjänstemän, däraf sekreteraren, kamreren, öfveringenjören och elektrikern räknats till andra lönegraden, samt ett efter förhållandena

något växlande antal amanuenser och extra ordinarie biträden, manliga och kvinnliga.

På administrativa byrån tjänstgöra för närvarande följande tjänstemän.

En sekreterare, hvars hufvudsakliga uppgift är att ombesörja uppsättandet af skrivelser i ärenden, som föredragits af chefen för administrativa byrån och, när så i något särskildt fall påkallas, äfven i annat ärende, att öfvervaka expeditionen å styrelsens kansli, att ombesörja sammanfattningen af styrelsens årsberättelse och cirkulär, att föra fullständig matrikel öfver styrelsens personal m. m.

Såsom sekreterarens biträden tjänstgöra för närvarande å kansliet *fem manliga* och *fyra kvinnliga* biträden, de senare hufvudsakligen för renskrifning och kollationering.

En kamrer, med hufvudsaklig uppgift att hafva inseendet öfver bokföringen hos styrelsen, föra kontroll öfver styrelsens penningrörelse, att föra och avsluta telegrafverkets hufvudbok, att föra kapitalbok öfver telegrafverkets tillgångar, att föra liggare öfver verkställda inköp af telefonnät och ledningar, öfver kontrakt rörande inköp af materiel och effekter äfvensom öfver erhållna lånemedel, att öfvervaka det vederbörliga likvider verkställas, att hafva uppsikt öfver revisionsarbetet m. m.

En hufvudkassör, hvilken har att ombesörja styrelsens kassagöromål med tillhörande bokföring.

En bokhållare och kassakontrollant, med uppgift att biträda kamreren vid upprättande af verkets hufvudbok, föra nödiga kontrollböcker m. m.

Såsom biträden å hufvudkassan tjänstgöra *två manliga* och *en kvinnlig* extra tjänsteman.

Fyra revisorer, som hafva att enligt af byråchefen bestämd fördelning granska redogörarnas hvarje månad inkommande redovisningar, gränskontrolljournalerna för den utländska telegraf- och telefonkorrespondensen och de af främmande telegrafförvaltningar upprättade afräkningar, att utföra anmärkningsmål m. m.

Å revisionen biträda *tolf manliga* och *tre kvinnliga* amanuenser och e. o. tjänstemän.

En notarie och ombudsman, som har till åliggande bland annat att bereda de till byråns handläggning hörande juridiska ärenden, att i rättegångar och andra mål föra styrelsens talan samt föra liggare öfver konkursbevakningar och lagsökningar, som verkställas för styrelsens räkning.

Å ombudsmannens expedition tjänstgöra *fem manliga* och *ett kvinnligt* biträde.

En registrator och aktuarie, hvilken har att mottaga och diarieföra inkommande handlingar samt att ordna och vårda styrelsens arkiv m. m.

Till biträde har registratorn *fem manliga* och *en kvinnlig* e. o. tjänsteman.

Slutligen *en statistiker*, med hufvudsaklig uppgift att svara för det statistiska arbetet, hvilken till biträde har *en amanuens*.

En särskild afdelning å administrativa byrån utgör *utrikesafdelningen* med *tre manliga* e. o. tjänstemän och *ett kvinnligt* biträde.

Å denna afdelning handläggas taxeväsen i förhållande till utlandet, författningsväsen för vinnande af nödig rapport mellan utrikes och inrikes stadganden, en större del af styrelsens utländska korrespondens m. m.

Hela personalen på administrativa byrån utgör således 11 ordinarie manliga, 33 e. o. manliga och 11 e. o. kvinnliga tjänstemän eller tillsammans *55 tjänstemän*.

På linjebyrån tjänstgöra för närvarande följande tjänstemän.

En öfveringenjör, hvars hufvudsakliga uppgift är att biträda vid granskning och uppgörande af kostnadsförslag och materialberäkningar för anläggnings- och underhållsarbeten, att granska och uppgöra sammandrag öfver de från linjedirektörerna inkomna årsförslag till anläggnings- och underhållsarbeten samt årsuppgifter å behovet af linjemateriel, verktyg, stations- och apparatinventarier äfvensom att med ledning af dessa sammandrag uppgöra förslag till infordrande af anbud och, då dessa inkommit, till årsinköp, att omhänderhafva och komplettera årets arbetsplan, att ombesörja uppsättning och expediering af order å anläggnings- och underhållsarbeten, att granska linjedirektörernas tjänste- och kostnadsrapporter m. m.

En byråingenjör och ritare, med hufvudsaklig uppgift att föra matrikeln öfver linjepersonalen, att föra liggare öfver koncessionerade telefon- och starkströmsanläggningar, att upprätta och komplettera tabellerna öfver linjer och ledningar samt ansvara för byråns ritgöromål m. m.

Såsom biträden å linjebyråns ingenjörsafdelning tjänstgöra *en e. o. linjeingenjör* och *två ritare*.

En notarie, som har till hufvudsaklig uppgift att ombesörja uppsättandet af skrivelser i ärenden, som föredragits af chefen för linjebyrån, att ansvara för expedieringen af föredragna ärenden m. m.

Till biträde har notarien *en amanuens*, hvarjämte å byråns kansli tjänstgöra *två kvinnliga* biträden.

En förrådsförvaltare med hufvudsaklig uppgift att tillse och öfvervaka hufvudförrådet, kontrollera fullgörandet af leveranser, ombesörja utsändandet af materiel, uppgöra förslag till inköp af blanketter o. dyl. och granska redogörarnas materialredovisningar m. m.

Å hufvudförrådet äro anställda *två manliga* och *fyra kvinnliga* biträden.

En särskild afdelning å linjebyrån bildar *materialprofningsanstalten* med *två manliga* e. o. tjänstemän, hvilka hafva att ombesörja profning och undersökning af levererad materiel samt därom afgifva rapporter.

Hela personalen på linjebyrån utgör således 4 ordinarie manliga, 8 e. o. manliga och 6 e. o. kvinnliga tjänstemän eller tillsammans 18 tjänstemän.

På telegraftrafikbyrån tjänstgör följande personal.

En elektriker, med uppgift att följa telegrafiens och telefoniens utveckling i öfriga länder, att hafva inseende öfver undersökningarna af ledningarnas tjänstduglighet, redigera styrelsens tekniska bilaga till månadsckulären m. m.

En notarie, med hufvudsaklig uppgift att ombesörja uppsättandet af skrivelser i de å byrån föredragna ärenden, föra matrikel öfver stationernas telegrafpersonal m. m.

Såsom biträdande personal för dessa ärenden tjänstgöra å byrån *en assistent* och *en telegrafist*.

En byråingenjör och föreståndare för telegrafverkets undervisningsanstalt, med uppgift att hafva uppsikt öfver undervisningen vid anstalten, samt själf meddela undervisning i de ämnen, som af styrelsen bestämmas, vårda verkets modellsamling af apparater och annan materiel och särskildt under mellanterminerna tillhandagå med tekniska utredningar.

Hela personalen på telegraftrafikbyrån utgör således 3 ordinarie manliga, 1 e. o. manlig och 1 e. o. kvinnlig tjänsteman eller tillsammans 5 tjänstemän.

På telefontrafikbyrån tjänstgöra följande.

En notarie, med uppgift att ombesörja uppsättandet af skrivelser i byråns ärenden, föra matrikel öfver telefonpersonalen m. m.

En aktuarie, med uppgift att hafva vård om samtliga kontrakt angående telefonabonnemang, angående skötseln af växel- och samtals-

stationer samt angående samtrafik med enskilda bolag och föreningar, att granska inkomna förslag till nya telefonabonnemangskontrakt m. m.

Å byråns kansli tjänstgöra *en amanuens* och *tre kvinnliga* biträden.

En särskild afdelning å byrån utgöres af *katalogexpeditionen*, hvarest tjänstgöra *en föreståndare* jämte *tre kvinnliga* biträden, hvilken personal dock tidtals väsentligt ökas.

Hela personalen på telefontrafikbyrån utgör således 2 ordinarie manliga, 1 e. o. manlig och 7 e. o. kvinnliga tjänstemän eller tillsammans 10 *tjänstemän*.

Därtill komma för uppvaktningen i styrelsen 5 *vaktmästare*.

Förutom generaldirektören och byråcheferna uppgår således personalens antal inom styrelsen, verkstaden däri ej inberäknad, till 93.

*Kommitte-
rades förslag*

I enlighet med de grundsatser, kommitterade i början af betänkandet angifvit, skulle inom telegrafstyrelsen följande förändringar böra vidtagas.

Telegrafstyrelsens ledamöter skulle utgöras af *generaldirektören* och *blott tre byråchefer*, nämligen chefen för administrativa byrån, chefen för linjebyrån och chefen för trafikbyrån.

Telegraftrafikbyrån och telefontrafikbyrån kunna nämligen enligt kommitterades mening förenas till en trafikbyrå. De båda nuvarande byråernas arbetsområden gå i själfva verket i flere viktiga hänseenden upp i hvarandra. Så olika de tekniska anordningarna än äro å en telegraf- och en telefonstation, är dock skillnaden mellan telegraf- och interurban telefontrafik icke så mycket större än skillnaden mellan den senare och den lokala telefontrafiken. De båda meddelesesätten komplettera hvarandra i så hög grad, att ett intimt samarbete kräfves vid trafikens ordnande å de ena och andra linjerna och stationerna. Den personal, som utför expeditionen vid apparaterna är visserligen i regeln olika, men, liksom den tekniska personal, som utför anläggningarna och underhållet, är för båda trafikgrenarna gemensam, så är också större delen af den personal, som närmast under styrelsen öfvervakar och ombesörjer trafiken — inspektörerna och stationsföreståndarna — gemensam, hvarför ock hela uppbörds- och redovisningsväsendet blifver i det väsentliga gemensamt.

Kommitterade dölja visserligen icke för sig de stora kraf en dylik förening kommer att ställa på chefen för den nya byrån, men de finna föreningen medföra så stora fördelar, att de likväl icke tveka att förorda en sådan. De arbetskvantiteter, som tillhöra de båda byråcheferna,

äro ej heller större än att desamma, förenade på en byrå, mycket väl kunna, med den förenkling af ärendenas behandling kommitterade förut-satt, öfvertagas af en enda man utan fara för att arbetets kvalitet däraf skall behöfva lida någon skada. Det ligger dock i sakens natur, att med en dylik anordning den chefen för telefontrafiken nu tillkommande skyldighet att närmast ansvara för driften af telegrafverkets verkstad icke kan påläggas trafikbyråchefen. För öfrigt är det äfven ur andra synpunkter, som kommitterade längre fram komma att utveckla, ej lämp-ligt att hålla verkstaden inordnad å en byrå inom styrelsen.

En lucka inom styrelsens organisation, som inom ett praktiskt verk är till stor olägenhet och alltså där icke får finnas, vilja kommitterade här påpeka.

Enligt gällande instruktion för telegrafstyrelsen få vissa viktigare ärenden icke afgöras, utan att generaldirektören är närvarande. En dylik föreskrift är utan tvifvel fullkomligt i sin ordning, då den, som bär ansvaret för verkets direktion i rätt riktning, äfven måste hafva sin hand med i de ärenden, som kunna på densamma inverka. Men detta förutsätter också, att generaldirektörens stol aldrig får stå tom. Så är dock ej nu förhållandet, och det är denna anordning kommitterade ej finna väl stämma öfverens med hvad vid en stor affärs skötsel kräf-ves. Det kan ju ej undvikas, att generaldirektören stundom bortkallas vare sig för uppgifter, som det svenska telegrafverkets del i världs-telegrafnätet ställer, eller för andra med hans ämbete följande plikter eller ock för njutande af någon hvila i arbetet eller af tillfälligt sjukdomsfall o. d. Det är tydligt, att generaldirektören i sådana fall kan förbehålla sig, att vissa ärenden icke få utan hans hörande afgöras, men det är också nödvändigt, att andra mycket viktiga afgöranden skola kunna omedelbart komma till stånd. Så är det t. ex. vid vissa omfattande inköp af dyrbar materiel med mycket växlande pris obetingadt nödvändigt att kunna begagna en gynnsam konjunktur för inköpet. Och i allmänhet bör det af telegrafverket kunna fordras, att ett afgörande besked skall kunna lämnas vid förekommande förfrågningar oberoende af chefens tillfälliga frånvaro.

Kommitterade föreslå därför, att åt en af verkets byråchefer uppdrages att i generaldirektörens frånvaro företräda denne vid behandling af alla sådana ärenden, som han icke kunnat särskildt förbehålla sig, äfvensom i öfrigt utöfva de sammanhållande och öfvervakande funktioner, som aldrig böra ligga nere. Denna *generaldirektörens adjoint*, som skall vara fullkomligt initierad i generaldirektörens uppfattning om verkets skötsel i stort sedt, måste gifvetvis skaffa sig en fullständigare

kännedom äfven om sådana telegrafverkets ärenden, som icke tillhöra hans egen beredning, och sålunda i allmänhet närvara vid alla viktigare föredragningar af de öfriga byråernas ärenden. Uppdraget synes kommitterade böra lämnas för viss kortare tid, och hafva kommitterade i sådant afseende tänkt sig en tidsperiod af tre år vara lämplig.

Gifvetvis bör äfven för det ökade arbete och ansvar, som sålunda åligger honom, ersättning utgå i form af ett årligt arvode.

För vissa viktigare ärendens behandling skulle, såsom kommitterade förut i redogörelsen för sina allmänna synpunkter närmare utvecklat, telegrafstyrelsen förstärkas med två af Kungl. Maj:t utom verket utsedda *telegraffullmäktige*.

Till byråchefernas biträde skulle anställas en enda klass tjänstemän, *byråtjänstemännen*, hvilka, på sätt kommitterade förut närmare framhållit, skulle verkställa erforderliga utredningar i de ärenden, byråchefen själf handlägger, samt på eget ansvar handlägga de mindre viktiga ärenden, hvilkas slutbehandling är dem anförtrodd.

Det å hvarje byrå förekommande arbete af enklaste beskaffenhet, som för närvarande skötes af amanuenser och därmed likställd extra personal, skulle omhänderhafvas af stations- eller linjetjänstemän och kvinnliga biträden (kontorsskrifvare), hvarjämte för några få speciella slag af ärenden e. o. tjänstemän med därför särskildt erforderlig kvalifikation skulle finnas att tillgå.

De särskilda byråerna skulle erhålla följande omfattning.

Administrativa byrån

bör i fråga om sitt arbetsområde bibehållas oförändrad. Med hänsyn till arbetsfördelningen inom byrån anse däremot kommitterade rätt väsentliga förändringar böra införas.

Sekreteraren bör såsom hittills, förutom sekreterargöromålen å byrån, hafva att, när sådant påkallas, handlägga sekreterargöromål äfven för de öfriga byråerna. Hans arbete kommer emellertid att något minskas genom den nedan omförmälda nya anordningen af byråns utrikesafdelning, hvarjämte den förenkling af skriftväxling och expeditionssätt, som afses, kommer icke minst honom till godo. Genom den föreslagna utvidgningen af arbetstiden i samband med dessa anordningar bör det blifva honom möjligt att med biträde af *en telegrafassistent* och *ett par extra biträden* medhinna sina göromål.

De rena kansligöromålen, hvilka hufvudsakligen kräfva noggrannhet och ordentlighet i utförandet, böra äfverlämnas enbart åt kvinnlig personal,

hvertill ett anställande af *fyra kvinnliga biträden* (kontorsskrifvare) kan anses tillräckligt. De allt emellanåt förekommande utredningar, som förutsätta författningskännedom eller eljest mera omfattande insikter och hvilka hittills utförts med hjälp af byråns amanuenser, lära, i den mån de icke tillhöra utrikesafdelningen, kunna under de nya förhållandena i allmänhet utföras af sekreteraren personligen.

Ombudsmannen skulle bibehålla sitt nuvarande arbete, men bör antalet biträden å hans expedition kunna väsentligt inskränkas. Dels bör den utsträckta tjänstgöringstiden i förening med ett lämpligt ordnande af arbetet medgifva en betydlig ökning af ombudsmannens egen arbetsprodukt, dels är det, enligt kommitterades mening, otvifvelaktigt, att den nu förekommande i hög grad tidsödande bevakningen af en mängd smärre fordringar, om hvilkas värdelöshet tvifvel icke kan råda, bör i väsentlig grad inskränkas. Då telegrafstyrelsen, enligt hvad kommitterade hafva sig bekant, redan i detta hänseende vidtagit nödiga åtgärder, är något förslag i ärendet icke nu af behovet påkalladt.

Det är emellertid tydligt, att ombudsmannen icke personligen kan öfvertaga de uppvaktningar vid domstolar och andra ämbetsmyndigheter, som i förekommande tvistemål och konkursärenden fortfarande kunna blifva behöfliga, hvarför åt honom bör anvisas juridiskt bildadt biträde för detta ändamål. Huruvida detta bör ske på sådant sätt, att viss person anställas att fullgöra dessa uppvaktningar eller om arbetet lättare kan ordnas sålunda, att någon advokatfirma vidtalas att öfvertaga ifrågavarande bestyr, torde lämpligen böra öfverlämnas åt telegrafstyrelsen att efter omständigheterna afgöra. Ett årligt förslagsanslag å 3,000 kronor blifver enligt verkställda beräkningar härför behöfligt.

Nödig bokföring, utskrifning och dylikt bör kunna af *ett kvinnligt biträde* (kontorsskrifvare) å expeditionen medhinnas.

Kamrerens arbete kan med hänsyn till den ökade tjänstgöringstiden inrymma äfven en del af det, som nu utföres af bokhållaren och kassakontrollanten.

Hufvudkassören skulle bibehålla sina nuvarande funktioner.

Bokhållaren och kassakontrollanten bör utbytas mot *en telegrafist*. Det synes nämligen otvifvelaktigt, att det arbete, som åligger denne tjänsteman, kan på ett fullt tillfredsställande sätt utföras af en kvinna med nödiga insikter i bokföring, och den omflyttning af arbete, som skulle äga rum mellan kamreren och bokhållaren, talar ännu mera för den nu föreslagna anordningen.

Biträdena å hufvudkassan kunna i öfrigt enligt kommitterades mening inskränkas till *ett kvinnligt biträde* (kontorsskrifvare), och, därest

vid någon tid på året arbetet i särskild grad hopar sig, bör i stället tillfällig arbetshjälp anlitas.

Revisorerna äro för närvarande, såsom ofvan angifvits, till antalet fyra, hvarjämte å revisionen tjänstgöra tolf manliga och tre kvinnliga biträden. Denna personal anse kommitterade kunna rätt väsentligt förminskas genom en lämpligare anordning af arbetet. Kommitterade föreslå, att antalet begränsas till *tre ordinarie revisorer* och att den nuvarande extra personalen ersättes af *tre telegrafassistenter* och *tre kvinnliga biträden* (kontorsskrifvare).

Möjligheten att indraga den ena revisorstjänsten betingas däraf, att till nedannämnda aktuarie skulle öfverflyttas hvad man kan kalla utrikesrevisionen. För revisionsarbetets gång är det visserligen för närvarande af väsentlig betydelse, att den extra personalen till stor del består af särdeles erfarna granskare — två af dem äro ordinarie revisorer i annat statens verk — och att därför fullt självständig granskning kunnat åt dem öfverlätas. Men kommitterade hålla dock före, att revisionsarbetet skall blifva enhetligare och jämnare utfördt genom den nu föreslagna anordningen. Då de tre revisorerna skola bära ansvaret för hvar sin del af arbetet, är det tydligen nödigt, att de befrias från de mest mekaniska delarna däraf. Den behöfliga siffergranskningen torde med full noggrannhet kunna utföras lika väl af de kvinnliga biträdena som af skolade revisorer. Genom att till sitt biträde erhålla telegrafassistenter, hvilka under sin utbildning för telegrafarbetet och sin tjänstgöring vid lokalförvaltningarna, erhållit en mångsidig förfarenhet jämväl i taxeringsfrågor och beräkning af förekommande inkomst- och utgiftsposter m. m., sättas revisorerna i tillfälle att mera odeladt ägna sitt arbete åt den del af revisionen, för hvilken egentlig revisorsutbildning är behöflig. Genom den längre tjänstgöringstiden för hela personalen blifver samarbetet bättre tillgodosedt, och arbetsprodukten blifver afgjordt större, då personalen helt ägnar sig åt sin tjänst i stället för att splittra sina krafter på flere håll.

Statistikern skulle bibehållas med i det hela oförändradt arbetsområde. I stället för den nuvarande amanuensen bör anställas *ett kvinnligt biträde* (kontorsskrifvare), emedan arbetets beskaffenhet icke betingar särskild kompetens. Det lärer hittills hafva erbjudit svårigheter att alltid medhinna det statistiska arbetet i rätt tid, men synes denna svårighet blifva undanröjd genom den längre tjänstgöringstid, som skulle åligga äfven statistikerns biträde, hvarjämte någon lindring vinnes genom öfverflyt-

tande af en del af den utländska statistiken å aktuarien på utrikesafdelningen.

Registratorn och aktuarien kan, enligt hvad kommitterade förut närmare utvecklat, undvaras.

Däremot anse sig kommitterade böra föreslå uppförande å ordinarie stat af en ny tjänsteman, nämligen

Aktuarien å utrikesafdelningen. Till dennes arbetsområde skulle höra: mottagande och fördelning af handlingar, som till styrelsen inkomma, taxeväsen i förhållande till utlandet, författningsväsen i dess sammanhang med utländska bestämmelser,

utrikeskorrespondens,

utrikesrevision,

statistik och årsberättelse, så vidt angår utlandet.

Hittills hafva å utrikesafdelningen varit anställda tre manliga e. o. tjänstemän och ett kvinnligt biträde. Å afdelningen hafva handlagts taxeväsen och författningsväsen i ofvan angifvet omfång och, i den mån sådant kunnat medhinnas, äfven utrikeskorrespondensen, hvilken i öfrigt utförts af sekreteraren och notarierna. Af dessa ärenden kräfver behandlingen af taxeväsen en omfattande insikt i och vana vid behandling af de utländska telegraftaxorna och bestämmelserna angående dessa taxors tillämpande vid korrespondens å olika router. Nödvändigheten att chefen för administrativa byrån vid utarbetande af förslag till nya reglementariska och instruktionella föreskrifter har till sitt biträde en i de internationella föreskrifterna väl förfaren tjänsteman ligger i öppen dag. Att till samme tjänsteman öfverflyttas granskningen af gränskontrolljournalerna och afräkningarna med främmande förvaltningar, är synnerligen önskvärdt, då härvid just förutsättas de specialinsikter, som böra förefinnas hos ifrågavarande aktuarie. Utrikeskorrespondensen nödvändiggör en lätthet i behandling af främmande språk, som knappast kan paräknas hos annan än den, som därmed regelbundet sysselsätter sig, och bör därför i allmänhet utföras af denna tjänsteman. Den utländska statistiken och behandlingen af årsberättelserna, den svenska i hvad som berör utlandet och de utländska förvaltningarnas i hvad de hafva intresse för Sverige, sammanhänger så nära med denna tjänstemans öfriga åligganden, att de icke lämpligen böra förläggas å annat håll.

I fråga om aktuariens åliggande att mottaga och fördela handlingar hänvisas till hvad i början af betänkandet i fråga om registratorn är anfördt.

De uppgifter, som sålunda komma att fyllas af nu ifrågavarande tjänsteman, äro så mångfaldiga och kräfva, efter hvad erfarenheten visat, en sådan tid, att deras ordentliga handhavande väl motiverar inrättandet af en ordinarie tjänst. Men det är ej blott vid mängden af göromål, som kommitterade fäst sig. Som bekant, är den internationella sammanslutningen mellan de olika ländernas telegrafförvaltningar mycket fast och måste vara det, då det elektriska meddelandets flykt rundt världsdelarna ej räknas i längre tidsmoment än minuter. Dess känslighet medför å andra sidan en ständig växling i de intimare detaljerna, hvarpå det oafbrutna och säkra utbytet ej minst beror. Vikten af göromålen, som således fordra en oafåtlig uppmärksamhet på de växlande internationella förhållandena och en minutiös kännedom om en mängd rätt svårbehandlade frågor, gör det dessutom till en nästan oafvislig nödvändighet, att samme tjänsteman är genom ordinarie tjänst fäst vid verket och således odeladt ägnar sitt arbete åt detta verksamhetsområde.

Till sitt biträde måste aktuarien hafva *en amanuens*, jämväl med behöfliga språkkunskaper och en så stor vana vid handläggning af ärendena, att han vid förfall kan inträda i aktuariens ställe. I öfrigt skulle å afdelningen tjänstgöra *en telegrafist*.

Inom administrativa byrån skulle således, efter kommitterades förslag, kunna *indragas tre* ordinarie tjänster, nämligen en revisor, en bokhållare och kassakontrollant samt en registrator och aktuarie, hvar emot *en ny* tjänst, aktuarien å utrikesafdelningen, skulle inrättas.

De nuvarande 44 extra ordinarie tjänstemännen skulle ersättas af 19 biträdande tjänstemän, däraf 3 på extra stat.

Linjebyrån

bör jämväl bibehålla sitt nuvarande arbetsområde oförändradt men med någon ökning.

De två ordinarie ingenjörstjänsterna kunna det oaktadt förenas, så att öfveringenjören samt byråingenjören och ritaren skulle ersättas af *en byråingenjör*. I enlighet med den allmänna grundtanken, att till de enklare göromålen icke böra anlitas tjänstemän med särskild utbildning för mera kräfvande arbeten, hafva kommitterade ansett, att de åligganden, som kräfva särskild teknisk insikt, böra utsöndras och på läggas byråingenjören samt till någon del öfverflyttas å förrådsintendenten, hvaremot öfriga ärenden kunna anförtros åt biträdande personal. Härigenom skulle det blifva möjligt för den nye byråingenjören att medhinna hela det arbete, som ålägges honom. Å byrån skulle dess-

utom såsom hittills tjänstgöra *en e. o. linjeingenjör*, hvilken under den ökade arbetstiden kunde medhinna ytterligare en del ingenjörsarbete.

Notarien skulle bibehålla sitt nuvarande arbete samt därjämte öfvertaga det nu af en amanuens utförda arbetet, och bör denna anordning, med iakttagande af de afsedda förenklingarna i en del arbeten och expeditioner, låta sig väl genomföra.

Hufvudförrådets förvaltare bör lämpligen benämnas *förrådsintendent*, hvarigenom äfven hans verkliga, enligt kommitterades förslag, betydligt utvidgade funktion skulle riktigare angifvas. Han skulle nämligen öfvertaga öfveringenjörens nuvarande befattning med leveranserna och sålunda blifva i tillfälle att redan från början hafva uppmärksamheten fäst därå, att förrådets behof i rätt tid fyllas. Äfven skulle han hafva ansvaret för, att vid utsändningen af materiel och inventarier det sörjes för, att icke genom brist på någon detalj arbetena behöfva uppehållas.

Den nuvarande biträdande personalen å hufvudförrådet, utgörande ett extra manligt biträde, en telegrafassistent, två telegrafister och två kvinnliga biträden, torde, då tjänstetiden väsentligt utsträckes, enligt kommitterades åsikt kunna något minskas och föreslå kommitterade, att därstädes för framtiden placeras *två telegrafassistenter* och *tre kvinnliga biträden* (kontorsskrifvare).

Å *materialprofningssanstalten* skulle såsom hittills användas extra ordinarie personal, för närvarande två e. o. byråingenjörer. Erfarenheten har ådagalagt den alltjämt stegrade vikten af, att de å denna afdelning utförda undersökningar utsträckas utöfver hvad förhållandena hittills medgifvit. Det har icke varit utan exempel, att levererad materiel, som man icke hunnit underkasta profning före afsändandet, vid framkomsten befunnits i större eller mindre mån oanvändbar, hvarigenom direkta kostnader i frakt och indirekta genom arbetets fördröjande förorsakats, hvarjämte de kostnader, som i längden framkallas af den icke fullgoda materiel, som tilläfventyrs kommit att användas, kunna blifva mycket betydande. En del af de undersökningar, som äro behöfliga, kräfva emellertid en ganska stor vetenskaplig insikt hos ledaren af profningarna. Kommitterade, hvilka, såsom nedan närmare angifves, föreslå indragning af den nu till telegraftrafikbyrån hörande elektriker-tjänsten, hafva äfven därför funnit önskvärdt, att *föreståndaren* för materialprofningssanstalten kunde, när så påkallades, tillhandagå styrelsen i frågor, som beröra mera vetenskapliga sidor af tekniken. Då emellertid föreståndaren tydligen blott i mindre grad behöfde lägga hand vid själfva det mekaniska undersökningsarbetet, utan hufvudsakligen

skulle reglera metoderna och hjälpmedlen därför, torde en på området förfaren vetenskapsman kunna påräknas vilja åtaga sig arbetet vid sidan af annan vetenskaplig verksamhet. Kommitterade anse därför, att tills vidare det bästa resultat skulle vinnas, om ett förslagsanslag, som torde kunna sättas till 3,000 kronor årligen, ställdes till styrelsens förfogande för honorerande af bemälde föreständares arbete.

Såsom biträden å anstalten skulle anställas *en e. o. linjeingenjör*, hufvudsakligen för de fysiska profningarna, samt *en extra ordinarie tjänsteman*, som besatte nödiga insikter för profningar inom det kemiska området.

Å *linjebyråns kansli* äro för närvarande anställda två kvinnliga biträden, men torde det ena af dessa kunna under de nya förhållandena undvaras och således här blott *ett kvinnligt biträde* (kontorsskrifvare) bibehållas.

Slutligen behöfvas såsom hittills å byrån extra manliga biträden, nämligen *två ritare* för utförande af stationsritningar, uppgörande af linjekartor m. m.

Inom linjebyrån skulle således, efter kommitterades förslag, kunna *indragas två* ordinarie tjänster, nämligen öfveringenjören och förrådsförvaltaren, hvaremot *en ny* tjänst, förrådsintendenten, skulle inrättas.

De nuvarande 14 extra ordinarie tjänstemännen skulle ersättas af 12 biträdande tjänstemän, däraf 6 på extra stat.

Trafikbyrån.

Af den nu å de båda trafikbyråerna anställda personal skulle endast *byråingenjören och föreståndaren för telegrafverkets undervisningsanstalt* samt *aktuarien* bibehållas såsom hittills.

Såsom förut angifvits, anse kommitterade *elektrikertjänsten* kunna indragas. För någon del af hans arbete skulle, såsom redan är nämndt, ersättning vinnas hos föreståndaren för materialprofningsanstalten. Iakttagande af telegrafiens och telefoniens framsteg och utveckling i de större länderna måste redan nu åligga föreståndaren för undervisningsanstalten, hos hvilken den härför nödiga kompetensen måste förutsättas. Åt honom skulle därför äfven öfverlämnas uppsikten öfver styrelsens tekniska publikationer. Af elektrikerns öfriga åligganden äro utlåtandena angående tekniska anordningar å stationer och linjer icke mera af samma betydelse som förut, sedan ingenjörspersonalen blifvit talrikare och mönsteranordningar blifvit för flertalet fall bestämda. Inseendet öfver undersökningarna af ledningarnas beskaffenhet och granskningen af batterijournalerna lär, i den mån sådant icke kan öfver-

lämnas åt linjedistriktsförvaltningarna, äfven kunna medhinnas af föreståndaren för undervisningsanstalten.

De nuvarande *två notarierna* å trafikbyråerna föreslå kommitterade att utbyta mot *en kontrollör*, som skulle äga kommissariekompetens. Notarien å telegraftrafikbyrån har alltid — äfven medan trafikbyrån ännu var odelad — varit hämtad från trafikpersonalen, och själfva tjänstens beskaffenhet gör ock, att han helst bör hämtas därifrån, då det för hans tjänst väsentligen behöfves en viss kännedom om personal- och stationsförhållandena. Det synes därför vara lämpligt, att denne tjänsteman erhåller samma benämning, som motsvarande biträdande tjänsteman å stationerna.

I öfrigt skulle å byrån anställas *två telegrafassistenter*, *två telegrafister* samt *två kvinnliga biträden* (kontorsskrifvare).

För ombesörjande af telefonkatalogen och därmed sammanhängande arbeten skulle liksom nu anställas *en föreståndare för katalogexpeditionen*, och torde, under förutsättning af att ytterligare arbetshjälp lämnas vid vissa tider, *två kvinnliga biträden* (kontorsskrifvare) medhinna det löpande arbetet.

Inom de två förutvarande till en förenade trafikbyråerna skulle således, efter kommitterades förslag, *indragas tre* ordinarie tjänster, nämligen elektrikern och de båda notarierna, hvaremot *en ny* tjänst, kontrollören, skulle inrättas, samt de nuvarande 10 extra ordinarie tjänstemännen ersättas af 9 biträdande tjänstemän, samtliga på ordinarie stat.

I enlighet med hvad i det föregående är anfördt skulle den biträdande personalen hos styrelsen komma att utgöras af en föreståndare för katalogexpeditionen, aderton kontorsskrifvare (kvinnliga biträden), sju extra tjänstemän och två e. o. linjeingenjörer, hvarjämte från stationspersonalen skulle intagas åtta telegrafassistenter och fyra telegrafister.

Hittills hafva föreståndaren för katalogexpeditionen samt kontorsskrifvarna icke varit å ordinarie stat uppförda. Att häruti ligger en orättvisa, synes emellertid kommitterade uppenbart, då denna personal i styrelsens tjänst utför ett nödvändigt och stadigvarande arbete och har samma regelbundna tjänstetid som styrelsens öfriga tjänstemän. Det å katalogexpeditionen utförda arbetet ökas år för år i mån af abonnentantalets stegring, och att arbetet för kontorsskrifvarna ej kommer att minskas enligt kommitterades organisationsförslag, torde vara tydligt, då såsom en genomgående grundsats däri framhållits, att det arbete, som ej kräfer särskildt kvalificerad personal, bör från den-

*Biträdande
tjänstemän*

samma öfverlämnas till kvinnliga biträden. Äfven här gäller, att man bör tillse, att det arbete, som kräfves, utföres med intresse och känsla af solidaritet med verket, hvilket bäst befrämjas genom vederbörandes fasta anställning i tjänsten. Kommitterade hafva dessutom så mycket mindre kunnat tveka att föreslå dessa tjänsters uppförande å ordinarie stat, som Riksdagen dels visat sig i ett fall behjärta dessa synpunkter genom att under år 1905 bevilja pension åt den af styrelsens dåvarande extra biträden, som uppnått sådan ålder, att pensionering kunde ifrågakomma, dels uti skrifvelse den 23 maj 1906 anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och i hvad mån personer, som äro hos statens ämbetsverk och myndigheter på ett stadigvarande sätt sysselsatta med skrifgöromål och dylika sysslor, må kunna erhålla någon fastare anställning, äfvensom för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill denna utredning må föranleda.

De kontorsskrifvare, som skulle å ordinarie stat uppföras, utgöra hela antalet enligt kommitterades förslag hos styrelsen behöfliga extra kvinnliga biträden, enär kommitterade anse, att sedan dessa biträden numera under viss icke allt för kort tid varit inkallade till tjänstgöring och deras befattning visat sig vara af stadigvarande beskaffenhet, dem icke bör förhållas förmånen af ordinarie anställning.

Af de ordinarie biträdande tjänstemännen skulle kontorsskrifvarna, assistenterna och telegrafisterna kunna, efter styrelsens bestämmande, i mån af behof till antalet ökas.

Så skulle äfven blifva förhållandet med vaktmästarna. Å ordinarie stat hafva hittills inom styrelsen varit uppförda fem, nämligen en förrådsvaktare och en förste vaktmästare med högre aflöning samt tre andra vaktmästare.

Kommitterade föreslå att bland dem upptaga en ny tjänst, nämligen vaktmästartjänsten å telegrafverkets undervisningsanstalt. Innehafvaren af denna tjänst har en lika ständig och kräfvande befattning som de nuvarande ordinarie vaktmästarnas, och då han dessutom har att inför föreståndaren för undervisningsanstalten ansvara för anstaltens apparatsamling samt att biträda vid undervisningen med anordnande under lärarnas ledning af apparater och instrument, förutsättes hos honom en icke ringa kännedom om och vana vid dylika anordningar. Undervisningsanstaltens intresse kräfver därför, att åt denne vaktmästare beredes sådan ställning, att han kan beräknas kvarstanna och blifva en anstaltens förtroendeman.

De förändringar, som kommitterade föreslagit inom styrelsen, framgå mera öfversiktligt af följande

*Jämförelse mellan nu gällande och af kommitterade föreslagen
organisation af telegrafstyrelsen.*

Enligt nu gällande stat:

Generaldirektören

4 byråchefer

Administrativa byrån.

1 sekreterare

1 kamrer

1 notarie och ombudsman

1 registrator och aktuarie

4 revisorer

1 hufvudkassör

1 bokhållare och kassakontrollant

1 statistiker.

23 amanuenser

11 extra tjänstemän med fast arfvode

10 » » utan » »

55

Linjebyrån

1 öfveringenjör

1 byråingenjör och ritare

1 notarie

1 förrådsförvaltare.

3 extra ordinarie byråingenjörer

2 amanuenser

2 telegrafister

Enligt af kommitterade föreslagen stat:

Generaldirektören

3 byråchefer, däraf en general-
direktörens adjoint.

Administrativa byrån.

1 sekreterare

1 kamrer

1 ombudsman

indrages

3 revisorer

1 hufvudkassör

indrages

1 statistiker

1 aktuarie

4 assistenter

2 telegrafister

10 kontorsskrifvare

3 extra tjänstemän med fast arfvode
(hos sekreteraren och å utrikes-
afdelningen)

28

Linjebyrån.

indrages

1 byråingenjör

1 notarie

indrages

1 förrådsintendent

2 extra ordinarie linjeingenjörer

2 assistenter

4 kontorsskrifvare

Enligt nu gällande stat.

7 extra biträden med fast arvode

18*Byrån för telegraftrafiken.*

1 elektriker
 1 notarie
 1 byråingenjör och föreståndare
 för telegrafverkets undervisnings-
 anstalt.

1 assistent
 1 telegrafist

Byrån för telefontrafiken.

1 notarie
 1 aktuarie

2 amanuenser
 1 telegrafist

5 extra biträden med fast arvode

15

5 vaktmästare.

Enligt af kommitterade föreslagen stat.

4 extra tjänstemän med fast arvode (2 å materialprofnings-
 anstalten och 2 ritare)

15*Trafikbyrån.**indrages**indrages*

1 föreståndare för undervisnings-
 anstalten
 1 kontrollör.

2 telegrafister

indrages

1 aktuarie

2 assistenter
 1 föreståndare för katalogexpedi-
 tionen
 4 kontorsskrifvare

12

6 vaktmästare.

Sammanfattning.
af antalet tjänstemän.

	Nuvarande organisation.			Föreslagen ny organisation.		
	Ordinarie tjänstemän.	Extra ordinarie tjänstemän.	Summa.	Ordinarie byrå- tjänstemän.	Ordinarie biträdande tjänstemän och e. o. tjänstemän.	Summa.
	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.
Administrativa byrån	11	44	55	9	19	28
Linjebyrån	4	14	18	3	12	15
Byrån för telegraftrafiken ...	3	2	5	} 3	9	12
» » telefontrafiken.....	2	8	10			
Vaktmästare.....	5	—	5	6	—	6
Summa	25	68	93	21	40	61

II. Linjedistriktet.

Historik.

Ur den historik, som finnes intagen i post- och telegrafkommitténs år 1901 afgifna utlåtanden, må själfva hufvuddragen af linjeafdelningens utveckling vid telegrafverket här angifvas.

Under telegrafverkets första tid voro de två linjeintendenterna chefer jämväl för byggnads- och underhållsarbeten å linjer och stationer. Till biträde vid dessa arbeten användes hufvudsakligen stationstjänstemän, som mera tillfälligt härför anlätades. Först från och med år 1867 upptogos i telegrafverkets utgiftsstater särskilda anslag till linjeingenjörer, nämligen 1,600 kronor årligen till två stationstjänstemän, hvilka med bibehållande af sin lön såsom sådana skulle utgöra mera ständiga tekniska biträden åt intendenterna. Anslaget till arfvoden åt ingenjörer höjdes tid efter annan allt efter som antalet behöfde ökas och utgick från och med år 1879 med 4,000 kronor, från och med år 1884 med 8,000 och från och med år 1894 med 12,000 kronor årligen.

Redan innan denna sista förhöjning af anslaget skedde, hade emellertid genom telefonväsendets tillkomst framkallats en väsentlig utvidgning af anläggnings och underhållsarbetena och därmed äfven af personalkostnaden, ehuru denna kostnad, då telefonväsendets budget icke understöddes Riksdagens pröfning, icke framträder i de officiella staterna. Sålunda ställdes telefontätet i Malmö redan år 1883 under en särskild tjänsteman, hvilken sedermera erhöll benämningen telefoninspektör och hade öfverinseendet öfver de nya telefontät och ledningar, som efter hand anlades å skilda platser i Skåne. Enahanda var förhållandet med telefonanläggningarna i Bohuslän för hvilka år 1885 en tjänsteman vid telegrafstationen i Uddevalla förordnades till arbetschef. År 1888 anställdes efter inköp af det enskilda telefontätet i Göteborg en telefoninspektör därstädes och 1890 en sådan inspektör i Stockholm.

*Nuvarande
organisation.*

Den ordning, som emellertid blef bestående och, med de förändringar utvecklingen nödvändiggjort, ännu är gällande, genomfördes från och med år 1891, då landet indelades i sex linjedistrikt, med sina

hufvudorter i Malmö, Växjö, Göteborg, Eskilstuna, Stockholm och Söderhamn. Sedan efter hand flertalet af de lokala näten, hvilka förut tillhört enskilda föreningar eller bolag, öfvergått i telegrafverkets ägo, vidtogs, att tillämpas från och med den 1 oktober 1895, en omreglering af linjedistriktet, hvarvid, med bibehållande af deras antal, deras arbetsområde bestämdes på följande sätt:

södra distriktet, med distriktsingenjör i Malmö, omfattande Malmöhus, Kristianstads, Blekinge och Kronobergs län, Hallands län söder om Varberg samt Kalmar läns södra landstingsområde;

västra distriktet, med telefoninspektören i Göteborg såsom chef, omfattande den öfriga delen af Hallands län, Göteborgs och Bohus samt Älfsborgs, Skaraborgs och Värmlands län;

östra distriktet, med distriktsingenjör i Norrköping, omfattande Kalmar läns norra landstingsområde, Jönköpings, Östergötlands och Gotlands län, Närke äfvensom värmlandsdelen af Örebro län samt de delar af Södermanlands och Stockholms län, hvilka voro belägna på längre afstånd än 70 kilometer från Stockholm;

mellersta nedre distriktet, med telefoninspektören i Stockholm såsom chef, omfattande Stockholms stad samt de delar af Södermanlands, Stockholms och Uppsala län, hvilka voro belägna inom ett afstånd af 70 kilometer från Stockholm;

mellersta öfre distriktet, med distriktsingenjör i Gäfle, omfattande de delar af Stockholms och Uppsala län, hvilka voro belägna på längre afstånd från Stockholm än 70 kilometer, Örebro län med undantag af Närke och värmlandsdelen, Västmanlands, Kopparbergs och Gäfleborgs län äfvensom Härjedalen af Jämtlands län; och

norra distriktet, med distriktsingenjör i Sundsvall, omfattande den öfriga delen af Jämtlands län samt Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

I denna indelning, mot hvilken post- och telegrafkommittén icke hade något att erinra, hafva endast mindre förändringar vidtagits och med benämningarnas förändring till första, andra o. s. v. distriktet i ofvan angifna ordning är den ännu i hufvudsak bestående.

Den nuvarande organisationen är sålunda, såsom ock förut omnämnts, följande.

Landet är indeladt i *sex linjedistrikt*. I spetsen för hvarje distrikt står *linjedirektören*, som å distriktets hufvudort har en *distriktsbyrå*, därunder äfven lyder ett distriktsförråd. Å distriktsbyrån tjänstgör såsom linjedirektörens närmaste man och ställföreträdare en *linjeingenjör*, samt

dessutom en *manlig bokhållare*, en *kvinnlig kassör*, ett eller flere *kvinnliga skrifbiträden* och i regel en *ritare*. Förrådet förestås af en *materialvakt*.

Distrikten äro indelade i *sektioner*, af hvilka den första förestås af linjedirektören samt de öfriga af *linjeingenjörer med bestämd stationeringsort*. Sektionens föreståndare ansvarar för anläggnings- och underhållsarbetena inom sektionen. Såsom befäl vid större anläggnings- och ombyggnadsarbeten tjänstgöra *linjeingenjörer utan bestämd stationeringsort* och *arbetsledare*, dels sådana med fast placeringsort, arbetsledare af första löneklassen, dels sådana som flytta från ort till ort efter som pågående arbeten påkalla, arbetsledare af andra löneklassen. Då sistnämnda ingenjörer och arbetsledare ofta hafva ett större antal arbetare under sitt befäl, hafva de till biträden *linjeförmän*, hvilka äfvenledes äro uppdelade i två aflöningsklasser, de fast placerade och de flyttande.

Till sitt biträde för öfvervakande af och tillsyn å det dagliga underhållet har linjedirektören *öfverreparatörer*, en i hvarje linjedistrikt utom det sjätte, hvilket delats mellan två öfverreparatörer, och har denna öfverreparatör till uppgift att under sina ständiga resor inom distriktet särskildt tillse stationsinredningarnas och växelbordens beskaffenhet samt handleda *reparatörerna* i fråga om dessas arbete med underhåll och smärre nyanläggningar. Reparatörerna äro anställda å viss station, men hafva dessutom visst linjeområde och flere smärre stationer sig tilldelade. Å de större stationerna äro flere reparatörer anställda.

Hela antalet af den nu omförmälda linjepersonalen utgjordes den 1 juli 1906 af

6	linjedirektörer,
28	linjeingenjörer,
6	manliga bokhållare,
6	kvinnliga kassörer,
14	kvinnliga skrifbiträden,
5	ritare,
6	materialvakter,
9	arbetsledare af första löneklassen,
18	» » andra »
7	öfverreparatörer
37	linjeförmän af första löneklassen,
45	» » andra » och
193	reparatörer.

Af dessa äro hittills endast linjedirektörerna, åtta linjeingenjörer, samt bokhållarna och materialvakterna uppförda å ordinarie stat.

Den förut omförmälda post- och telegrafkommittén föreslog i sitt år 1901 afgifna utlåtande, att, i anslutning till redan bestående förhållanden, linjedistriktet borde tills vidare bibehållas vid antalet sex. Emellertid anför kommittén, att därest telefonens utbredning i öfre Norrland komme att fortgå lika hastigt, som under de senare åren varit förhållandet, det sjätte eller Sundsvalls distrikt ganska snart torde behöfva delas i två.

Kommitterades förslag.

Telefonväsendets utveckling har under åren 1901—1906 alltså fortgått. Tillväxten är fortfarande betydlig, och någon afmattning i utvecklingen gör sig ingalunda gällande.

När emellertid en *delning af sjätte distriktet* nu ifrågasättes, är det icke så mycket anläggningarnas storlek eller abonnenternas antal som är afgörande vid bedömande af denna fråga, utan fast mera det stora område, öfver hvilket anläggningarna äro utbredda, från Riksgränsen mot Norge och Finland i norr till gränsen mot Härjedalen och Hälsingland i söder. Denna distriktets utsträckning jämte de relativt ringa utvecklade kommunikationerna inom dessa landsdelar förorsaka nämligen, att linjedirektören svårligen kan i önskvärd grad öfvervaka förhållandena utan måste mera än önskligt öfverlämna åt underordnade att ansvara för arbetet, samt att han å andra sidan vid de oundvikliga resorna inom distriktet ofta kommer att hållas borta från distriktets hufvudort längre tid än som är lämpligt.

Kommitterade föreslå därför, att linjedirektörernas antal ökas till sju och att nuvarande sjätte linjedistriktet fördelas i två, det sjätte och det sjunde, med sina hufvudorter i Sundsvall och Luleå. Gränsen mellan de båda distrikten borde lämpligen dragas strax söder om stationerna Umeå, Vännäs och Lycksele.

I sammanhang härmed borde med hänsyn till arbets- och kommunikationsförhållandena äfven någon jämkning ske i ett par andra distrikt. Till sjätte distriktet borde öfverflyttas linjer och stationer i Härjedalen, hvilka nu tillhöra femte distriktet. Till sistnämnda distrikt åter skulle öfverflyttas Värmland, som hittills tillhört andra distriktet med hufvudort i Göteborg. Andra distriktet har nämligen blifvit för stort och betungande, medan någon utvidgning af femte distriktet, särskildt efter fränskiljande af Härjedalen, skulle kunna utan svårighet låta sig göra. Med hänsyn till kommunikationerna är förbindelsen öfver Falun särdeles god mellan hufvudorten Gäfle och de värmländska orterna.

Enligt hvad kommitterade inhämtat, har telegrafstyrelsen för af-

sikt att, därest vederbörligt bifall till den ifrågasatta delningen af sjätte distriktet kan utverkas, vidtaga den här omförmälda jämkningen.

I fråga om *linjeingenjörerna*, linjedirektörernas närmaste biträden, utgjorde dessa vid tiden strax före afgifvandet af post- och telegrafkommitténs förslag 26. Efter verkställd utredning meddelade emellertid telegrafstyrelsen bemälda kommitté, att det antal, som för det dåvarande borde uppföras å ordinarie stat, skulle kunna inskränkas till 19. Kommittén ansåg sig emellertid icke böra förorda detta förslag och anförde i sådant hänseende följande: »Under den ännu pågående stora utvecklingen inom telegrafverket och innan man vunnit någon erfarenhet om, huru förhållandena må kunna gestalta sig, sedan de årliga nybyggnadsarbetena kommit att åtminstone i någon mån inskränkas, har kommittén emellertid för sin del icke ansett lämpligt, att ett så stort antal biträdande ingenjörer, som det af telegrafstyrelsen ifrågasatta, uppföres å ordinarie stat. Men då under alla förhållanden torde erfordras åtminstone en biträdande ingenjör vid hvarje distriktsbyrå äfvensom ytterligare en biträdande ingenjör i Stockholm och en i Göteborg, har kommittén funnit sig böra hemställa, att *åtta* biträdande ingenjörer uppföras å ordinarie stat, under benämningen *linjeingenjörer*».

Detta kommitténs förslag vann Kungl. Maj:ts och Riksdagens godkännande. Den utveckling af telegraf- och telefonväsendet, som ligger emellan början af år 1901 och nuvarande tid, har ådagalagt, att en minskning af antalet linjeingenjörer ingalunda kan genomföras. Det nuvarande antalet utgör 28, däraf 17 fast stationerade. Det har nämligen, såsom förut är anmärkt, visat sig nödigt att, efter hand som linjernas och ledningarnas äfvensom stationernas antal allt mera ökats, uppdelat linjedistriktet i sektioner. Sålunda är *första linjedistriktet* uppdeladt i *tre sektioner* med hufvudorter i *Malmö, Hälsingborg* och *Växjö*. Enahanda är förhållandet inom öfriga distrikt, så att *det andra* uppdelats i sektionerna — desamma här angifna efter sina hufvudorter — *Göteborg, Karlstad* och *Jönköping*, *det tredje* i sektionerna *Norrköping* och *Örebro*, *det fjärde* i sektionerna *Stockholm* och *Uppsala*, *det femte* i sektionerna *Gäfle* och *Västerås* samt *det sjätte* i sektionerna *Sundsvall*, *Östersund* och *Luleå*.

Af dessa sektioner förestås, såsom förut är nämndt, den första i hvarje distrikt af linjedirektören — som därjämte öfvar uppsikt äfven öfver öfriga sektioner — samt de öfriga af en å sektionens hufvudort stationerad linjeingenjör. Detta har ökat behofvet af fast anställda linjeingenjörer med för närvarande nio utöfver de å linjedistriktsbyråerna samt för Stockholms och Göteborgs telefonnät anställda.

Den sålunda vidtagna anordningen har visat sig tillfredsställande, och därför bör densamma för framtiden bibehållas. Härmed hafva ock de af post- och telegrafkommittén uttalade betänkligheterna mot uppförande å ordinarie stat af ett något större antal linjeingenjörer förlorat sin betydelse.

Om emellertid, enligt hvad kommitterade ofvan föreslagit, ett nytt linjedistrikt upprättas med Luleå till hufvudort, torde, under första tiden och innan de lokala näten inom detta distrikt vunnit större utbredning, linjedirektören i Luleå kunna tillfredsställande medhinna sitt arbete utan biträde af ordinarie linjeingenjörer. Det antal ordinarie linjeingenjörsbefattningar, som nu skulle vara behöfligt, är således sexton, eller åtta mer än för närvarande. Ingenjörerna utan bestämd stationeringsort, för närvarande elfva till antalet, skulle fortfarande kunna bibehållas såsom extra tjänstemän. Deras antal torde visserligen med den fortskridande utvecklingen behöfva något ökas, men det skulle dock genom antagande af kommitterades förslag vinnas en någorlunda tillfredsställande proportion mellan ordinarie och extra ordinarie ingenjörspersonal. Härigenom skulle telegrafstyrelsen äfven kunna undgå den hittills nästan oundvikliga svårigheten, att dessa ingenjörer, som samtliga jämväl erhållit assistentutbildning, när de i sin egenskap af e. o. assistenter i verket äro i tur att blifva ordinarie, ansett sig lida en orättvisa genom att icke erhålla ordinarie assistenttjänst, hvaraf åter blifvit följden att, enär styrelsen fortfarande behöft använda dem för ingenjörarbete, de, i den mån styrelsen tillmötesgått deras begäran om ordinarie anställning, kommit att innehafva en tjänst, hvilken ej af dem skötts utan ständigt uppehållits af annan.

Å linjedistriktet äro nu anställda manliga *bokhållare*. Post- och telegrafkommittén omnämner, att å hvarje distriktsbyrå vore, förutom tillfälliga biträden, fast anställda två biträdande tjänstemän, manliga eller kvinnliga, med full tjänstgöring. Af dessa ombesörjde den ena hufvudsakligen kassörsgöromål och den andra bokhållargöromål. Mångfalden af dessa göromål syntes kommittén väl motivera framställt förslag att å den ordinarie staten bereda rum jämväl för tjänstemän af ifrågavarande slag å distriktsbyråerna, men kommittén trodde sig för det dåvarande icke böra föreslå inrättande af mera än *en* dylik ordinarie tjänstemannabefattning å hvarje distriktsbyrå. Den frågan hade därvid uppstått, huruvida innehafvaren af denna befattning borde vara man eller kvinna, och ehuru det visserligen icke torde kunna förnekas, att de göromål, som skulle åligga nämnde tjänsteman, i allmänhet vore af beskaffenhet att kunna utföras af en kvinna, hade dock

behovfvet af biträdande tjänsteman å distriktsbyrån synts kommittén bättre tillgodoses genom anställande af en ordinarie manlig sådan än af en kvinnlig. Kommittén föreslog därför inrättande af sex manliga bokhållartjänster, en för hvarje distriktsbyrå.

Den erfarenhet, som under de gångna åren vunnits med afseende på denna anordning, har dock icke bestyrkt riktigheten af kommitténs antagande. Till bokhållartjänsterna hafva befordrats dels personer, som icke förut tillhörde telegrafverket, dels extra ordinarie assistenter, som ådagalagt erforderlig kompetens i bokföring. Omsättningen har emellertid, där sistnämnda slags tjänstemän innehaft befattningen, varit starkare än som för arbetets skötsel är lämpligt. Och detta kan lätt förklaras. Bokhållarnas aflöning är densamma som assistenternas, 2,200 kronor med två ålderstillägg, hvarterda å 300 kronor. Ehuru begynnelseaflöningen måste anses fullt tillräcklig för personer vid så ung ålder som flertalet af de utnämnda innehaft, har dock det förhållande, att dessa tjänstemän stå alldeles ensamma utanför den öfriga organisationen och sålunda sakna all möjlighet till befordran, åstadkommit, att de till bokhållare utnämnda e. o. assistenterna snarast möjligt sökt få öfvergå till ordinarie assistentbefattning. Man kan dessutom med skäl befara, att äfven de öfriga skola tröttna och börja se sig om efter andra befattningar, där förhållandena för framtiden kunna väntas bättre. Omsättningen inom denna kår har därför varit allt för snabb och hotar med de nuvarande förhållandena att alltjämt så förblifva. Detta verkar mycket ofördelaktigt på arbetets jämna gång, enär den nya tjänstemannen behöfver icke så ringa tid att sätta sig in i ärendena och skaffa sig behöflig kännedom om det mycket stora antalet linje- och stationsinventarier samt förbrukningsartiklar. Någon annan anordning än den nuvarande bör därför komma till tillämpning för att jämväl på detta område vinna ett tillfredsställande resultat.

Enär kommitterade icke finna det arbete, som af dessa tjänstemän utföres, eller den kompetens, som kräfves för tjänsten, betinga en sådan höjning af aflöningen, att en duglig manlig tjänstinnehafvare därpå kunde lockas att för hela sin framtid binda sig vid tjänsten, och då med denna icke är förenadt något arbete, som ej kan lika väl utföras af en kvinna, föreslå kommitterade, att de manliga bokhållarna utbytas mot *kvinnliga*. Antalet bokhållare skulle bibehållas vid *sex*, då arbetet å den föreslagna nya linjedistriktsbyrån i Luleå icke, åtminstone under de närmaste åren, torde blifva så omfattande, att mera än en ordinarie kvinnlig tjänsteman — den nedan omnämnda kvinliga kassören — torde å byrån behöfva anställas.

Jämte dessa kvinnliga bokhållare föreslå kommitterade till uppförande

å ordinarie stat sju *kvinnliga kassörer*, en å hvarje linjedistriktsbyrå. Deras arbete är af lika stadigvarande art och af lika viktig beskaffenhet som bokhållarnas, och det kan därför ej vara annat än lämpligt och rättvist, att jämväl åt dem beredes den tryggare ställning, som ordinarie anställning medför.

Öfriga kvinnliga biträden å distriktsbyråerna, hvilkas antal minskas med de nuvarande 6 å ordinarie stat föreslagna kassörerna, hafva däremot icke en sådan anställning, att deras uppförande å ordinarie stat kan anses åtminstone för närvarande behöfligt eller lämpligt.

Ritarna äro mera tillfälligt anställda yngre män, som i allmänhet snart öfvergå till annan lefnadsbana.

Materialvakterna, en för hvarje linjedistrikt, uppfördes enligt post- och telegrafkommitténs förslag på ordinarie stat från och med år 1903 med en aflöning af 1,000 kronor jämte två ålderstillägg å 200 kronor hvarterdera. Det har varit synnerligen svårt att få dessa befattningar, hvilka måste rekryteras från arbetslagen, besatta med lämpliga personer, och omsättningen har redan under de få år, som förflutit efter tjänsternas uppförande å ordinarie stat, varit stor. Detta är också helt naturligt, då aflöningen är åtskilligt lägre, än hvad samma personer kunna påräkna under anställning såsom förmän eller till och med såsom arbetare vid linjearbetena. Förrådstjänsterna äro dessutom förēnade med betydligt arbete och ansvar, såsom framgår däraf, att distriktsförråden enligt 1905 års redovisningar hade en utgående värdebehållning från 242,398,71 kronor till 490,577,58 kronor, medan värdet af den materiel, som under årets lopp ankommit till förråden och därifrån åter utgått till anläggnings- och underhållsarbetena, stiger till ännu mycket högre siffror. Äfven är vid distriktsförråden under materialvaktens befäl anställdt åtskilligt arbetsmanskap.

Kommitterade finna på grund af det anförda, att åt dessa funktionärer bör gifvas en bättre ställning, och föreslå, att materialvakterna upptagas bland nedan omnämnda linjeförmän af 1:a lönegraden, med hvilka dessa förrådsföreståndare äro att anse såsom likställda såväl beträffande tjänstålder och kompetens som därigenom, att de hafva att utöfva förmanskap och uppsikt öfver de vid förrådet tjänstgörande arbetarna samt hafva ett omfattande redovisningsarbete för all den materiel, som ankommer till förrådet för att därifrån utsändas till föreliggande arbeten. I fråga om deras aflöningsvillkor hänvisas till hvad nedan angående linjeförmännen är anfördt.

I fråga om de särskilda grupperna af linjeunderbefäl och repara-

törer, för hvilkas uppförande å ordinarie stat kommitterade förut angifvit sina skäl, är följande att anföra.

De nuvarande *arbetsledarna* äro, såsom förut är nämndt, fördelade i två aflöningsklasser. Af dessa omfattar den första arbetsledarna med fast placeringsort, hvilka för närvarande äro till antalet 9, nämligen tre i Stockholm, två i Göteborg samt en i hvardera af städerna Malmö, Norrköping, Gäfve och Sundsvall. De hafva att i nämnda städer öfvervaka de under sina förmän arbetande arbetslagen och att mellan dem fördela arbetena äfvensom att ansvara för och redovisa de för anläggningarna erforderliga penningmedel och materiel.

Arbetsledarna utan fast placeringsort utgöra för närvarande ett antal af 18. De hafva att vid arbeten utom linjedistriktens hufvudorter uppfylla samma funktioner, som arbetsledarna af förstnämnda klass utöfva å dessa hufvudorter, och måste sålunda flytta från den ena platsen till den andra allt efter som arbetena sådant påkalla.

Till samma grupp föreslå kommitterade att hänföra *öfverreparatörerna*.

I stället för den nuvarande benämningen arbetsledare finna kommitterade skäl att föreslå den för ifrågavarande funktionärers ställning och arbete mera betecknande benämningen linjemästare.

För ingendera af dessa grupper föreligger någon anledning att förändra det nuvarande antalet. Kommitterade hemställa därför, att ordinarie stat uppföras *nio linjemästare af första lönegraden* och *tjugufem linjemästare af andra lönegraden*, därutaf sju öfverreparatörer.

De nuvarande *linjeförmännen* äro förmän för och deltagare i de olika arbetslagens arbeten, hvarjämte de ofta under längre eller kortare tider måste själfständigt leda arbetet. Antalet fast placerade linjeförmän utgör för närvarande 37.

Såsom i det föregående är nämndt, anse kommitterade, att till denna grupp böra hänföras jämväl de nuvarande materialvakterna, af hvilka en förestår hvarje distriktsförråd och hvilkas antal således för framtiden skulle blifva sju.

Antalet med arbetslagen flyttande linjeförmän utgör för närvarande 45.

Ehuru det nuvarande, ofvan angifna antalet linjeförmän, fasta och flyttande, visserligen icke öfverstiger det förefintliga behovet af ständigt tjänstgörande förmän och därtill ytterligare kommer, att dessa förmän ofta måste förvalta arbetsledare- (linjemästare-) befattningar, hafva likväl kommitterade med hänsyn därtill, att arbetenas omfattning möjligen skulle af nu ej förutsedd anledning kunna blifva underkastad någon tillfällig minskning, kommit till den uppfattning, att icke hela antalet för-

män behöfver nu uppföras å ordinarie stat, utan att man därför har att befara en otillfredsställande fördelning af dessa tjänster mellan ordinarie och extra ordinarie funktionärer.

Kommitterade föreslå sålunda, att å ordinarie stat uppföras för det närvarande *trettiosju linjeförmän af första lönegraden*, därutaf sju förrådsförmän, samt *fyrtio linjeförmän af andra lönegraden*.

Antalet för närvarande fast anställda reparatorer utgör 193. Det ligger i sakens natur, att med telefonväsendets utveckling denna kår äfvenledes måste vara i jämförelsevis stark ökning. Emellertid torde dock för närvarande antalet reparatorer å ordinarie stat kunna inskränkas till 180 stycken, hvadan kommitterade föreslå, att å ordinarie stat uppföres ett antal af *180 reparatorer*.

Då den öfriga å linjedistriktens anställda personalen icke kan antagas behöfva i hastigare mån ökas, anse kommitterade, att styrelsens befogenhet att bestämma antalet icke bör afse andra än reparatorerna. Genom hastig tillströmning af abonnenter, utvidgning af befintliga nät eller nybyggnadsarbeten kan nämligen på vissa ställen ganska hastigt uppstå behof af flere reparatorer.

De förändringar, som kommitterade föreslagit i fråga om linjedistriktet, finnas sammanfattade i följande

Jämförelse mellan nu gällande och af kommitterade föreslagen organisation af linjedistriktet.

Enligt nu gällande stat:

- 6 linjedirektörer
- 8 linjeingenjörer
- 6 bokhållare (manliga)
- 6 materialvakter

20 kvinnliga biträden
5 ritare

51.

Enligt af kommitterade föreslagen stat:

- 7 linjedirektörer
- 16 linjeingenjörer
- 7 kassörer (kvinnliga)
- 6 bokhållare (kvinnliga)
- 9 linjemästare af första lönegraden
- 25 linjemästare af andra lönegraden
- 37 linjeförmän af första lönegraden
- 40 linjeförmän af andra lönegraden
- 180 reparatorer

14 kvinnliga biträden
5 ritare

346.

III. Trafikdistrikten och stationerna.

*Nuvarande
indelning.*

Ursprungligen voro telegrafverkets stationer uppdelade i två distrikt under hvar sin af de båda linjeintendenterna. Sedan styrelsens omorganisation år 1878 upphäft denna indelning, blefvo stationerna och linjerna från och med år 1879 med hänsyn till trafikens skötsel delade i fyra distrikt med hufvudstationer i Stockholm, Göteborg, Malmö och Sundsvall, hvilkas föreståndare bland annat hade att vaka öfver telegramväxlingens jämna gång såväl inom som genom trafikdistriktet och utöfva det därför erforderliga inseende öfver de till distriktet hörande stationer. I den år 1897 utfärdade instruktionen för stationstjänstgöringen vid telegrafverket fanns intagen den bestämmelsen, att det skulle åligga föreståndarna för hufvudstationerna att företaga inspektion af de underlydande stationerna, hvarvid de äfven skulle ägna sin uppmärksamhet åt telefonväsendet.

Enligt det vid 1902 års Riksdag antagna förslaget till ny organisation af telegrafverket infördes särskilda inspektörer, fyra till antalet, med distrikt motsvarande hvad förut tillhört de fyra hufvudstationernas öfvervakningsområde. Dessa telegrafinspektörer hafva sålunda bland annat att utöfva nödig tillsyn öfver telegraf- och telefonstationerna jämte stationspersonalen samt telegraf- och telefontrafiken inom distriktet samt att vidtaga eller hos styrelsen föreslå åtgärder, som lända till befordrande af telegraf- och telefonväsendets förkofran.

Inom sina stationsområden utöfva telegrafdirektörerna och telefondirektören motsvarande inspektionsmyndighet, hvarjämte de i fråga om trafikens dirigerung utöfva en bestämmande myndighet, som särskildt tages i anspråk, då till följd af linjefel eller af andra orsaker trängsel råder å linjerna och tillfälliga bestämmelser angående trafikens ordnande behöfva utfärdas.

De öfriga stationerna — utom de fyra hufvudstationerna — äro indelade i fem klasser, af hvilka de fyra första förestås af kommissarier och den femte af kvinnliga stationstjänstemän. Afgörande vid denna

uppdelning har i allmänhet varit den å stationen inflytande uppbörd men i särskilda fall äfven mera lokala eller tekniska hänsyn.

Den år 1902 bestämda på 1899 års siffror grundade uppdelningen har allt hittills med obetydliga modifikationer bibehållits, och i 1907 års stat äro i öfverensstämmelse härmed upptagna, utom direktörerna,

5 kommissarier af 1:a klass, af hvilka en vid hvardera af stationerna i Gäfle, Hälsingborg, Luleå, Norrköping och Örebro;

23 kommissarier af 2:a klass, af hvilka en vid hvardera af stationerna i Borås, Eskilstuna, Falun, Halmstad, Härnösand, Hudiksvall, Jönköping, Kalmar, Karlshamn, Karlskrona, Karlstad, Kristianstad, Landskrona, Linköping, Lund, Nässjö, Söderhamn, Umeå, Uppsala, Västerås, Växjö, Ystad och Östersund;

24 kommissarier af 3:e klass;

18 kommissarier af 4:e klass; samt omkring

100 kvinnliga stationsföreståndare.

Den utveckling, som försiggått sedan denna uppdelning skedde, måste emellertid, därest densamma skulle fortfarande bibehållas, föranleda en omflyttning af ett icke ringa antal stationer till annan klass.

Kommitterade hafva emellertid kommit till den öfvertygelse, att en dylik uppdelning icke bör bibehållas i så strängt bindande form, som hittills varit fallet, äfvensom att den oegentlighet, som med densamma måste vara förbunden, bör, så vidt det är möjligt, genom en annan anordning utjämnas.

*Kommitte-
rades förslag.*

Emot dess bibehållande talar redan det förhållandet, att en dylik uppdelning kan förblifva oförändrad endast en kortare period. Statsmakterna hafva också tidigare beaktat denna omständighet, i hvilket hänseende kommitterade anse sig böra erinra om den anordning, som antogs vid 1873 års Riksdag och sedan under en längre tid tillämpades. I den till nämnda års Riksdag afgifna statsverksproposition anfördes, att då i telegrafverkets oafbrutet fortgående starka utveckling samt däraf föranledda behof af ständiga förändringar i telegrafstationernas antal och beskaffenhet öofvervinneliga svårigheter mötte för att lång tid före tillämpningen uppgöra och till Riksdagens granskning framlägga ett förslag till stadigvarande klassifikation af de elektriska stationerna, Kungl. Maj:t ansåge sig böra föreslå Riksdagen, att i normalstaten måtte bestämmas allenast de särskilda tjänstegrader, hvilka vid ifrågavarande stationer borde finnas, och de löneförmåner, som borde åtfölja hvarje grad, med Kungl. Maj:t förbehållen rätt att, efter sig företcende omständigheter, icke allenast vidtaga *nödiga förändringar i stationernas indelning* efter deras större eller mindre betydelse och

i antalet af där anställda tjänstemän, utan äfven inrätta nya stationer, där sådant af affärsrörelsens behof erfordrades. Kungl. Maj:t förklarade sig emellertid komma att fortfarande årligen meddela Riksdagen de åtgärder i omförmälda hänseenden, som blifvit under det nästföregående året vidtagna. Detta Kungl. Maj:ts förslag vann äfven Riksdagens bifall, och i själfva verket är det först från och med år 1903, som de definitiva staterna för telegrafverket blifvit af Riksdagen fastställda.

Vidare har denna gruppindelning icke och kan icke hafva sin motsvarighet i de särskilda stationernas olikhet med hänsyn till det arbete och det ansvar, som åligger föreståndaren. Inom hvarje grupp för sig äro i dessa hänseenden skiljaktigheterna ofta vida större än mellan vissa stationer inom olika grupper. Det är således icke möjligt att med denna organisation, med bestämd aflöning lika för alla inom gruppen, på ett verkligt rättvist sätt afväga aflöningen efter arbetet.

Icke heller är denna organisation tillfredsställande med hänsyn till befordran för där af förtjänsta stationsföreståndare. En befordran innebär förflyttning af tjänstemannen från station af den ena gruppen till sådan af högre grupp, och en duglig föreståndare gör sig sålunda räkning på att passera genom de särskilda grupperna. Detta kan icke heller gärna förmenas honom af den myndighet, som bär ansvaret för att befordringssystemet blifver rättvist. Men det är ingalunda säkert, att stationsföreståndaren på detta sätt bäst tjänar verkets intressen. I en mängd fall är det tvärtom uppenbart, att han icke gör det. Förhållandena äro ofta sådana, att det arbete, som han nedlägger på den station han redan innehar, för dess utveckling och för ordnande af förhållandena inom stationens område, kan vara särdeles värdefullt och svårt att ersätta af en nykommen tjänsteman utan kännedom om personer och ortsförhållanden, medan han, ankommen till en ny plats, i lyckligaste fall icke förr, än åtskillig tid förflutit, är i tillfälle att lika verksamt ingripa och kanske, därest förhållandena väsentligt skilja sig från dem han förut lärt känna, endast svårigen finner sig tillrätta med sina nya uppgifter så, som bästa möjliga skötsel af den nya verksamheten påkallar. Det vore under sådana förhållanden tydligen för verket det förmånligaste, att han å sin hittillsvarande plats kunde erhålla den förbättring i ställning och aflöning, hvartill hans arbete gör honom berättigad, och därför kunde utan att tillfogas orättvisa å denna plats bibehållas, ända till dess en äfven ur verkets synpunkt gynnsammare placering erbjuder sig. Genom en anordning, hvarigenom placeringen å stationerna kunde bestämmas uteslutande ur synpunkten af det för verket förmånligaste, skulle vinnas, att telegrafstyrelsen äfven på detta

område ägde att använda tjänstemannen, där han kan göra verket mesta gagnet och låta den till honom utgående lön bestämmas af detta gagn, oberoende af den tillfälliga placeringsorten. Vidare skulle förflyttningar, som ur verkets synpunkt vore önskvärda, underlättas därigenom, att för desamma icke komme att stå i vägen sådana förflyttningar, som hvarken äro till verkets eller tjänstemännens gagn utan endast och allenast äro beroende af personella befodringshänsyn.

Om genom ett rättvisare afvägande af personalens aflöning en modifikation af stationernas gruppindelning blefve möjlig skulle till nu förevarande område samma organisatoriska grundsats utvidgas, som varit bestämmande för kommitterades förslag i afseende på styrelsens tjänstemän och linjepersonalen.

Ett sådant rättvist afvägande af stationsföreståndarnas aflöning kan emellertid icke ske under annan form än att aflöningen sättes i så direkt relation som möjligt till det ekonomiska resultat den af föreståndaren förvaltade stationen lämnar. Därigenom skulle äfven i organisationen införas en ekonomiskt sund grundsats, som inom den enskilda affärsverksamheten är allmänt tillämpad och äfven fullständigt outhärlig och som därför icke heller får lämnas å sido vid en statsverksamhet, som öfvervägande är ett ekonomiskt företag. Särskildt för telegrafverkets stationsföreståndare är denna grundsats den enda rättvisa, då inom detta såsom inom intet annat verk den uppbörd, som visar stationens rörelse, är till väsentlig del direkt beroende på, huru föreståndarens förmåga och intresse visat sig kunna tillgodose allmänhetens kraf och sålunda äfven göra rörelsen för staten inkomstbringande.

Införandet af denna grundsats, enligt hvilken således aflöningens belopp väsentligen påverkas af den inkomst verksamheten medför, skulle därför i fråga om stationsföreståndarna synnerligen lätt ernås. I likhet med hvad som gäller vid postverket, där anordningen dock icke, åtminstone numera, lär hafva samma berättigande som inom telegrafverket, skulle, i stället för de nu till föreståndarna utgående tjänstgöringspenningarna, träda en viss provision å stationens uppbörd.

Kommitterade komma därför att under afdelningen rörande aflöningarna närmare utveckla, huru kommitterade tänkt sig denna grundsats genomförd, men hafva ansett lämpligt att redan här omnämna, hursom endast genom införande af provisionssystemet kan möjliggöras den principiella justering af stationernas inbördes ställning, som de växlande förhållandena numera med nödvändighet framtvingit.

Emellertid hafva kommitterade funnit behöfligt att föreslå några

andra jämkningar, som icke förorsakas af nyssberörda omreglering af stationsgrupperna.

För de fyra telegrafstationer, som nu förestås af direktörer — hufvudstationerna Stockholm, Göteborg, Malmö och Sundsvall — skulle ingen förändring ske i deras ställning såsom hufvudorter i de olika distrikten med däraf följande uppgift i afseende på telegraftrafikens ordnande. Deras föreståndare synas därför äfven för framtiden böra bibehålla benämningen direktörer. Utom i Stockholm utöfva dessa direktörer chefskapet äfven för telefonstationerna å platsen, medan i Stockholm finnes äfven en telefondirektör. Emellertid hafva numera förhållandena så utvecklats, att en *delning af Göteborgs station* icke längre bör uppskjutas.

Före den nuvarande organisationens genomförande var föreståndarbefattningen för telefonstationen i Göteborg förenad med befattningen såsom distriktsingenjör i västra linjedistriktet. Denna anordning, som endast var att anse såsom provisorisk, befanns emellertid icke ändamålsenlig och lämplig. Från och med år 1903 öfverflyttades uppsikten öfver telefonstationen i Göteborg och därmed förbundna göromål till telegrafdirektören i samma stad.

Jämför man förhållandena i Stockholm år 1900, då en särskild föreståndare för telefonstationen därstädes förordnades, och de nuvarande förhållandena i Göteborg, finner man, att telefonverksamheten i Göteborg numera är större än förhållandet vid nämnda tid var i Stockholm. Sammanlagda telegraf- och telefonuppbörden i Göteborg är nu ungefär lika stor som samma uppbörd i Stockholm, när skilsmässa mellan de båda grenarna af rörelsen måste ske. Kommitterade hafva därför funnit, att skötseln af den stora, hastigt växande telefonrörelsen i Göteborg icke längre kan handhafvas af telegrafdirektören därstädes, utan kräfves för densamma en särskild föreståndare, som odeladt kan ägna sig åt denna del af rörelsen och framför allt åt den viktiga och mycket kräfvande telefontrafiken.

Ofvan återopade jämförelse emellan Stockholm år 1900 och Göteborg år 1905 intages här, därvid äfven anförts motsvarande siffror för Malmö såsom den i storlek närmaste stationen.

<i>Telefonstationen:</i>	Telefon- apparater i nätet.	Abonnemangs- avgifter.	Samtals- avgifter.
Stockholm år 1900.....	8,615	347,527: 48	229,772: 24
Göteborg » 1905	8,706	485,987: —	271,517: 80
Malmö » 1905.....	3,821	221,392: 98	128,311: 29

Antal taxerade telegram:

<i>Telegrafstationen:</i>	afgånga inländska	afgånga utländska	ankomna inländska	ankomna utländska	Telegram- porto.
Stockholm år 1900	256,582	132,526	252,258	146,729	595,961: 73
Göteborg » 1905	123,814	112,483	101,079	144,498	367,927: 27
Malmö » 1905	58,911	31,039	49,516	38,126	99,189: 59

Såsom synes är skillnaden mellan Göteborg och Malmö synnerligen stor, medan de anförda siffrorna för Stockholm och Göteborg angifva förhållanden, som i mycket närma sig hvarandra och beträffande telefonrörelsen ställa Göteborg betydligt före Stockholm.

Kommitterade anse sig därför böra föreslå, att jämväl telegraf- och telefonstationen i Göteborg ställes under hvar sin föreståndare.

Den biträdande personalen på telegrafstationerna utgöras enligt senast fastställda stat af

- 4 kommissarier af 2:a klass,
- 7 » » 3:e »
- 110 assistenter,
- 255 telegrafister,
- 7 vaktbetjante af första lönegraden, samt
- 23 » » andra »

och *den biträdande personalen på telefonstationerna* af

- 6 kontrollörer,
- 2 kassörer,
- 2 kvinnliga bokhållare,
- 45 » vaktföreståndare,
- 200 interurbantefonister af första lönegraden,
- 150 » » andra »

Af ofvannämnda biträdande telegrafpersonal tjänstgöra kommissarierna af 2:a klassen: två såsom vaktföreståndare å Stockholms telegrafstation samt en å hvardera af stationerna i Stockholm och Göteborg såsom föreståndare för kassa- och budsändningsexpeditionerna därstädes.

Häruti anse kommitterade någon ändring icke böra för närvarande vidtagas.

Hvad åter angår öfriga biträdande kommissarier, finna kommitterade på grund af inhämtade upplysningar, att någon minskning skulle kunna ske. Af ifrågavarande sju kommissarier tjänstgöra sex såsom vaktföreståndare, nämligen två å hvar och en af de tre hufvudstationerna Göteborg, Malmö och Sundsvall, samt en såsom föreståndare för filialstationen vid

Karlavägen i Stockholm. De å stationerna i Göteborg och Malmö anställda kommissarierna af denna grad böra fortfarande bibehållas. Däremot synes i Sundsvall i betraktande både af den ringare korrespondensen och de jämförelsevis mindre kraf, som därstädes förekomma i fråga om korrespondensens dirigerande å olika vägar, det väl kunna anförtras åt den äldste eller eljest lämpligaste assistenten på vakten att sköta vaktföreståndarskapet mot befrielse från tjänstgöringen vid telegrafapparaterna, där tjänsten i stället kan uppehållas af e. o. telegrafister. Hvad angår filialstationen vid Karlavägen i Stockholm, lär det visserligen vara nödigt att därstädes fortfarande bibehålla manlig föreståndare, då särskild budsändning för utsändande af telegrammer svårigen kan där undvaras, utan att dröjsmål i befordringen skulle förorsakas. Men tjänsten synes dock icke vara af mera maktpåliggande slag, än att den kan anförtras åt en assistent. Kommitterade föreslå därför, att sistnämnda tre kommissarietjänster, två i Sundsvall och en i Stockholm utbytas mot assistenttjänster.

Då det är önskvärdt, att den stora olikheten i arbete, som förefinnes mellan de manliga stationsföreståndarna och samtliga förevarande såsom biträdande kommissarier tjänstgörande funktionärer, äfven erhåller ett uttryck i en olika benämning, föreslå kommitterade, att åt de senare gifves titeln *kontrollörer*, hvilken beteckning äfven är i och för sig för dessa tjänstinnehafvare riktigare.

Assistenterna äro, såsom ofvan angifvits, för närvarande till antalet 110 å ordinarie stat samt de ordinarie biträdande telegrafisterna till antalet 255. Det ligger i sakens natur, att antalet af dessa tjänster helt och hållet är beroende på korrespondensens omfattning, och sedan nuvarande stater uppgjordes, har ett allt större antal extra ordinarie personal måst anlitas för att fylla behofvet. Kommitterade anse det vara riktigt, att det beredes tillfälle till ordinarie anställning för den allra största delen af denna personal, för så vidt den behöfves för ständig tjänstgöring, och finner således, att densamma, i den mån den genomgått nödig prof-tjänstgöring under viss tid och är för det dagliga arbetet outhärlig, bör å ordinarie stat uppföras.

För assistenterna komma, enligt hvad kommitterade inhämtat, villkoren för inträde i verket att inom den närmaste tiden blifva väsentligt ändrade därigenom, att tillträde till undervisningskurs vid telegrafverket skall beredas den, som aflagt examen från realskola med minst godkända insikter i vissa bestämda ämnen. Under dessa förhållanden kommer inträde i telegrafverket helt säkert att i allmänhet vinnas vid tidigare ålder, än nu är förhållandet. Om än i sammanhang här-

med blifver nödigt att icke oväsentligt utsträcka så väl tiden för elev-tjänstgöringen som tiden för undervisningskursen vid verket, kan dock antagas, att dessa elever redan vid en ålder af 18 å 19 år skola kunna antagas till extra ordinarie assistenter. Efter ett par års proftjänstgöring samt fullgjord värnplikt torde de därefter, i den mån de behöfva anlitas för oafbruten tjänstgöring, böra uppföras å ordinarie stat. För närvarande och innan omförmälda nya omständigheter hunnit visa sina verkningar, torde visserligen antalet ordinarie assistenter icke behöfva synnerligen mycket ökas eller endast med ett tiotal, men kommitterade hafva dock velat påpeka den ökning, som inom få år är att förvänta.

För de kvinnliga biträdande *telegrafisterna* torde äfven efter en motsvarande proftjänstgöring af omkring tre år ordinarie anställning böra kunna beredas, när rörelsens omfattning så kräfver. För närvarande kan behovet af ständigt tjänstgörande kvinnliga biträdande telegrafister anslås till något öfver trehundra, d. v. s. omkring 45 flere än de nu å ordinarie stat uppförda. I öfrigt skulle, såsom kommitterade påpekat, antalet af såväl telegrafister som assistenter bestämmas af styrelsen efter sig företeende behof och således endast deras aflöningsbelopp upptagas i den af Kungl. Maj:t och Riksdagen fastställda stat.

I det statförslag, som kommitterade uppgjort att gälla under år 1908, hafva emellertid upptagits 120 assistenter och 300 telegrafister.

Vaktbetjante å stationerna äro för närvarande till antalet 7 af 1:a lönegraden och 23 af 2:a lönegraden. Af de förstnämnda tjänstgöra tre i Stockholm, två i Göteborg och två i Malmö, samtliga såsom förmän för telegrambärarna. Vaktbetjante af 2:a lönegraden äro dels telegramsorserare, nämligen fjorton i Stockholm och fem i Göteborg, dels vaktmästare, nämligen en å hvardera af stationerna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Sundsvall.

Inom denna grupp af funktionärer anse sig kommitterade böra föreslå vissa ändringar. Till en början torde kommitterade här få begagna tillfället att nämna, att kommitterade anse benämningen betjante böra helt och hållet borttagas. Skillnaden mellan ämbetsmän, tjänstemän och betjante, endast motiverad af föråldradt åskådningssätt, är ingalunda öfverensstämmande med en fördomsfri uppfattning af arbetets värde. Kommitterade hafva därför för alla i telegrafverkets tjänst anställda befattningshafvare, oafsedt aflöning, kön eller arbetets beskaffenhet, begagnat den gemensamma beteckningen tjänstemän.

Förmännen böra, under benämningen *stationsförmän*, bibehållas såsom hittills, men i samma aflöningsklass och med samma benämning synas

böra upptagas nuvarande vaktmästaren å telegrafstationen i Stockholm, hvilket betingas såväl däraf, att på grund af de lokala förhållandena i Stockholm ställas större anspråk på honom än på de å öfriga orter placerade vaktmästarna, som ock däraf att med denna befattning följer skyldighet att vara reparatör å telegrafstationen, ett åliggande som fordrar särskild praktisk utbildning och kunnighet. Antalet stationsförmän skulle således uppgå till 8. Sorterarna, för hvilka föreslås benämningen *stationsbiträden*, behöfva något ökas till antalet. I Stockholm, där dessa funktionärer användas så väl för journalisering och fördelning efter adresserna af ankomna telegram, som för journalisering af telegrammer, som inlämnas å kassaexpeditionen, och deras uppsändande till apparatafdelningen och slutligen för fördelningen af telegrammerna å apparatexpeditionen, behöfver deras antal höjas till tjugu. I Göteborg behöfvas för närvarande sex dylika funktionärer, och äfven i Malmö är det behöfligt, att till ifrågavarande arbete anställs ordinarie personal, ehuru antalet för närvarande kan begränsas till två. Inom samma grupp och jämväl med benämning stationsbiträden skulle ingå de nuvarande vaktmästarna i Göteborg, Malmö och Sundsvall. Å öfriga stationer har hittills icke funnits ordinarie personal af nu ifrågavarande slag, ehuru före omorganisationen år 1902 vaktmästarna å stationerna kunde erhålla delaktighet i telegrafverkets pensionsinrättning och sålunda komma i åtnjutande af en af de fördelar, ordinarie anställning medför. Det är emellertid äfven vid de stationer, där rörelsen i omfattning mest närmar sig de fyra hufvudstationernas, af vikt, att åtminstone ett ordinarie stationsbiträde finnes anställt att tillhandagå så väl med vissa arbeten å stationen som vid telegramutsändningar och utförande af vissa inkasseringssuppdrag. För närvarande torde anställningen af ordinarie sådant biträde kunna inskränkas till stationerna Gäfle, Hälsingborg, Norrköping och Örebro, men vid dessa stationer är det ett kännbart behof, som skulle fyllas genom den ringa utgiften för anställning af ordinarie stationsbiträden, hvarför kommitterade äfven finna sig böra föreslå detta. Antalet stationsbiträden å ordinarie stat skulle således blifva 35.

De sex på telefonstationerna biträdande *kontrollörerna* äro i aflöningshänseende likställda med förutvarande kommissarier af 3:e klassen och tjänstgöra såsom vaktföreståndare å telefonstationerna, nämligen tre i Stockholm, två i Göteborg och en i Malmö. Det har inom kommitterade varit under öfvervägande, huruvida dessa kontrollörer skulle kunna utbytas mot kvinnliga tjänstemän, då deras arbete såsom vaktföreståndare för en stor mängd telefonister syntes, med hänsyn till den vana och erfarenhet de kvinnliga vaktföreståndarna numera vunnit, göra

en sådan anordning lämpligare. Dessutom har dessa kontrollörers hufvudsakliga sysselsättning eller det omedelbara öfverinseendet öfver arbetet å telefonsalarna synts kommitterade icke kunna fullt tillfredsställande motsvara en dylik tjänstemans uppgift. Emellertid har emot denna anordning anförts, att manliga kontrollörer skulle dels bättre kunna göra sig gällande gentemot öfriga stationer, då fråga vore om dirigerings af korrespondensen och slitande af tvister mellan underlydande stationer rörande rätten att använda ledningarna, dels hafva lättare att gentemot allmänheten ordna uppkommande misshälligheter. Kommitterade, som icke kunnat förneka det berättigade häruti, hafva härjämte ansett behöfligt, att vederbörande direktör ägde till sitt förfogande en tjänsteman, som såsom närmaste man lämnade erforderligt biträde i afseende på telefontrafikens skötsel. På grund af dessa skäl finna sig kommitterade böra begränsa sig till att i förevarande hänseende föreslå, att tre af dessa kontrollörer bibehållas, nämligen en å hvardera af stationerna Stockholm, Göteborg och Malmö, samt att dessa tjänstemän såsom afdelningschefer under vederbörande direktör erhålla en utvidgad befogenhet beträffande telefontrafikens ordnande och öfvervakande. Den omedelbara tillsynen öfver telefonisterna synes däremot kommitterade böra lämpligast utföras af de kvinnliga vaktföreståndarna. Genom den utsträckning i tjänstgöringstid, som med den föreslagna högre aflöningen skulle åläggas äfven kontrollörerna, kan antalet af dessa tjänstemän inskränkas till en å hvardera af de nämnda hufvudstationerna. Under de tider på dagen, då kontrollören icke tjänstgör, kunna hans åligganden beträffande trafikens dirigerande m. m. utan olägenhet fullgöras af den äldsta tjänstgörande vaktföreståndaren.

De båda för närvarande i aflöning med kommissarie af 4:e klass likställda kassörerna å telefonstationerna i Stockholm och Göteborg, hvilkas ställning, såsom gentemot direktören ansvariga icke blott för den betydliga uppbörden å berörda två stationer utan äfven för kontorsgöromålens behöriga skötsel å stationen, i själfva verket är mera jämförlik med en kamrers vid en enskild institution än med en kassörs, och hvilka hafva en talrik personal att öfvervaka, böra i analogi med den för biträdande kommissarier ändrade benämningen, erhålla den lämpligare titeln *kontrollör*.

De kvinnliga *vaktföreståndarna*, enligt senast fastställda stat 45 till antalet, böra, enligt hvad behovet utvisar, uppföras å ordinarie stat till ett antal af för närvarande 50. Dessa funktionärer uttagas vanligen bland de dugligare interurbantefonisterna och hafva till uppgift att

vara närmaste öfvervakare af trafikens skötsel å lokal- eller interurban-afdelningarna vid de större telefonstationerna.

Vidare anse kommitterade, att då det är af mycket stor vikt, att åt föreståndarna vid de större stationerna beredes mera tid att öfvervaka stationernas angelägenheter, därigenom att de befrias från besväret med uppbördens detaljer, böra — utom i Stockholm och Göteborg, där särskilda föreståndare för kassa- och budsändningsexpeditionerna redan finnas — *kassörsbefattningar* (kvinnliga) inrättas vid de stationer, som hafva den största uppbörden, i hvilket hänseende man för närvarande bör kunna begränsa sig till stationerna Falun, Gäfle, Halmstad, Hälsingborg, Jönköping, Karlstad, Linköping, Malmö, Norrköping, Sundsvall, Uppsala, Örebro och Östersund, samtliga stationer med en uppbörd, som år 1905 öfversteg 100,000 kronor. Innehafvarna af dessa befattningar skulle sålunda i första hand hafva ansvaret för uppbörden gentemot stationsföreståndaren. Den bättre tid, som härigenom beredes åt föreståndarna å dessa betydande stationer att ägna sitt arbete särskildt åt telefontrafiken, har erfarenheten visat vara oundgängligen nödvändig.

Interurbantelefonisterna upptagas i senaste stat till ett antal af 350 med ordinarie anställning. Deras antal är tydligtvis i starkt stigande och böra de, enligt kommitterades mening, upptagas i nu förevarande förslag till ett antal af 500 å ordinarie stat. Den fortgående ökningen i antalet torde böra af telegrafstyrelsen hvarje år bestämmas efter sig företeende behof.

Lokaltelefonisterna hafva hittills icke uppförts å ordinarie stat. I detta förhållande anse sig kommitterade icke kunna förorda någon ändring. De skäl, som i detta hänseende anfördes af den förenade post- och telegrafkommittén, synas nämligen ännu hafva sin fulla giltighet, och äfven nuvarande kommitterade finna, med hänsyn till den spänstighet i lynnet och den fysiska uthållighet lokaltelefonisternas arbete kräfver, det vara förenadt med oöfvervinneliga svårigheter att fästa dem vid verket för så lång tid, att dem kunna beredas ordinarie anställning och rättighet till pension.

Kommitterade hafva dock fäst sin uppmärksamhet därå, att, ehuru måhända deras nuvarande aflöningsförhållanden icke kunna sägas vara ogynnsammare än motsvarande i den privata affärsvärlden anställda kvinnors, någon förbättring dock skulle kunna i vissa fall genomföras. Emellertid lär denna fråga falla utom ramen för kommitterades uppdrag, och kommitterade hafva dessutom inhämtat, att telegrafstyrelsen ämnar med det snaraste taga frågan i öfvervägande.

Å stationerna hafva kommitterade således trott sig kunna minska antalet af de nuvarande biträdande tjänstemän, som hafva till uppgift att öfvervaka den underlydande personalens arbete, genom att en lämplig del af deras sysselsättning öfverlämnas till andra lägre aflönade tjänstemän. I öfrigt har naturligtvis, i likhet med hvad förut periodvis ägt rum, en väsentlig ökning af antalet vid expeditionen tjänstgörande biträdande tjänstemän måst vidtagas, då den växande trafiken med nödvändighet föranleder en direkt ökning af de arbetskrafter, som i första hand ombesörjer densamma.

Af de å stationerna anställda biträdande tjänstemännen skulle hädanefter styrelsen äga befogenhet att i mån af behof öka antalet assistenter, telegrafister, vaktföreståndare, interurbantelefonister och stationsbiträden.

De förändringar i afseende på denna personal, som kommitterade ansett för den närmaste tiden nödvändiga, framgå af följande

Jämförelse mellan nuvarande och af kommitterade föreslagna, å stationerna biträdande tjänstemän:

enligt nu gällande stat:	enligt af kommitterade föreslagen stat:
11 kommissarier	8 <i>kontrollörer</i>
6 kontrollörer	3 <i>kontrollörer</i>
2 kassörer	2 <i>kontrollörer</i>
110 assistenter	120 <i>assistenter</i>
255 telegrafister	300 <i>telegrafister</i>
2 kvinnliga bokhållare	2 bokhållare (kvinnliga)
45 kvinnliga vaktföreståndare	50 <i>vaktföreståndare</i> (kvinnliga)
350 interurbantelefonister	500 <i>interurbantelefonister</i>
30 vaktbetjante	8 <i>stationsförmän</i>
	35 <i>stationsbiträden</i>
	13 <i>kassörer</i> (kvinnliga)
811	1,041

IV. Verkstaden.

Telegrafverkets verkstad, som före år 1903 stod såsom en särskild underafdelning direkt under styrelsen, inför hvilken de verkstaden rörande frågorna föredrogos af chefen för trafikbyrån, har därefter, med afseende å dess arbetsprodukter, som till hufvudsakligaste delar utgöras af telefonapparater och telefonväxelbord, varit inordnad å telefontrafikbyrån, under direkt tillsyn af denna byrås chef. Denna anordning har numera visat sig vara olämplig. En byrå, som skall leda en öfver hela landet spänd telefontrafik, måste hafva sin oafslåtliga uppmärksamhet fäst på dennas ganska komplicerade teknik, och det faller genast i ögonen, att verkstadens öfvervakande icke står i närmare sammanhang med byråns öfriga arbeten. Då enligt kommitterades förslag de båda trafikbyråerna skulle förenas till en, är det, såsom kommitterade förut angifvit, uppenbarligen icke möjligt att belasta trafikbyråchefen med äfven verkstadsärendena, liksom det näppeligen lärers vara rimligt att alltid beräkna, att man hos en person skulle kunna finna förenade de olika förutsättningar, som krävas af en trafikbyråchef och en verkstadschef. Då verkstaden för öfrigt från en mera blygsam början numera svällt ut till en årlig tillverkning af öfver en miljon kronor, torde det också i och för sig vara naturligare att åter ställa verkstaden såsom en själfständig afdelning under styrelsen i sin helhet på samma sätt som telegrafverkets öfriga verksamhetsgrenar. Den friare ställning, som föreståndaren för verkstaden på detta sätt skulle erhålla, torde så långt ifrån innebära någon olägenhet, att den tvärtom under en duglig verkstadschefs ledning skulle medföra gifna fördelar.

Verkstaden, hvars tillgångar vid 1905 års slut voro bokförda till ett värde af 1,638,681 kronor och som under nämnda år utförde och levererade arbeten till ett värde af 1,097,689 kronor, med ett medeltal arbetare uppgående till 332, har emellertid, särskildt på senare tid, icke på långt när medhunnit en tillverkning som motsvarat behovet. Utvecklingen har nämligen särskildt på telefonområdet blifvit vida snabbare än som beräknats, och telegrafverkets behof har därför till en betydlig del måst fyllas genom inköp från enskilda verkstäder.

Detta förhållande, som måste betraktas såsom icke minst ur ekonomiskt synpunkt ohållbart, har, efter hvad kommitterade inhämtat, varit föremål för telegrafstyrelsens allvarliga uppmärksamhet, och en ytterligare utvidgning af verkstaden har därför såsom en angelägen första åtgärd tagits under öfvervägande inom styrelsen. Kommitterade anse en sådan utvidgning vara af det mest trängande behof påbjuden. Då inom den befintliga verkstadsbyggnaden nödigt utrymme icke kan beredas, torde en del af tillverkningen böra öfverflyttas till förhyrda lokaler, intilldess tillräckligt utrymme kan vinnas genom hela verksamhetens förläggande till lämplig plats i Stockholms närhet, därest ekonomiska och andra förhållanden skulle, såsom antagligt är, göra en fullständig flyttning utanför stadens område önskvärd.

I enlighet med telegrafstyrelsens tilltänkta förslag i detta hänseende anse äfven kommitterade, att i den nya verkstadsafdelning, som sålunda med det snaraste bör komma till stånd, skulle utföras hufvudsakligen tillverkning af smådelar till apparater, växelbord med mera, medan hopsättningen och utrustningen fortfarande skulle ske å den äldre verkstaden.

Tydligen måste för den nya afdelningen tillsättas en underchef med förmåga att med icke obetydlig själfständighet drifva en tillverkning af berörda slag. Kommitterade anse emellertid, att åtminstone tills vidare denna befattning endast skulle tillsättas på förordnande, för att man må hafva fria händer att senare omändra organisationen efter då inträdande förhållanden.

I och med den förändrade chefsställning, som föreståndaren för verkstaden enligt kommitterades förslag skulle intaga, hafva kommitterade ansett, att *verkstadsdirektör* skulle för honom vara en lämpligare tjänstebenämning.

I fråga om underingenjörer å verkstaden har telegrafverket, med de aflöningar, som kunnat af detsamma betalas, gifvetvis haft svårigheter att behålla goda krafter i täflan med den enskilda industrien. För närvarande är å verkstaden anställd endast en ordinarie ingenjör med aflöning motsvarande tjänstemännens af 1:a graden hos styrelsen. Det är emellertid nödvändigt att kunna varaktigt fästa vid verket *yttre två ingenjörer*, däraf en konstruktör, om det skall blifva möjligt att fylla verkstadens uppgift.

Vidare bör i betraktande af det omfattande räakenskapsväsendet å en så betydande verkstad äfven å ordinarie stat upptagas en *verkstads-kassör och bokhållare*, som kan utföra en dylik tjänstemans funktioner med mera själfständighet än en tillfälligt anställd bokhållare.

Slutligen är det otvifvelaktigt att förorda, att ordinarie anställning beredes äfven åt verkstadens *materialförvaltare*, som har att redovisa och ansvara för högst betydande belopp i materiel.

Äfvenså är det nödvändigt att kunna bereda fast anställning åt de *fyra verkmästare*, som tjänstgöra å verkstaden, om man skall hafva utsikt att på de viktiga poster dessa bekläda kunna vinna och behålla väl kvalificerade personer.

De förändringar, som kommitterade föreslagit beträffande personalen å verkstaden, framgå af följande

*Jämförelse mellan nuvarande och af kommitterade föreslagen
organisation af verkstaden:*

Enligt nu gällande stat:

- 1 föreståndare
- 1 ingenjör

2

Enligt af kommitterade föreslagen stat:

- 1 *verkstadsdirektör*
- 3 *verkstadsingenjörer*
- 1 *verkstadskassör och bokhållare*
- 1 *materialförvaltare*
- 4 *verkmästare*

10

Innan kommitterade lämna verkstaden, anse kommitterade sig böra uttala sig i en fråga, som, ehuru ej direkt berörande de ändringsförslag kommitterade här framställt, dock kanske lämpligen bör här bringas på tal. Under sitt arbete hafva nämligen kommitterade erhållit kännedom om ett tillvägagångssätt, som särskildt under de senare åren tillämpats beträffande konstruerande och inköp af en del af den vid telegrafverket använda materielen. Det lär nämligen numera hafva blifvit en allt mer och mer tillämpad praxis, att å de konstruktioner eller konstruktionsändringar, som af telegrafverkets personal utföras å apparater, linjemateriel o. d., patent uttages af den tjänsteman, som haft detta arbete om hand, äfven då detsamma utförts under tjänstetiden och telegrafverket bekostat erforderliga experiment och profningar.

Ehuru det måste anses principiellt oriktigt och icke heller inom den enskilda industrien skulle tillåtas, att tekniska biträden söka patent å äfven de minsta och obetydligaste konstruktioner, ofta i realiteten intet annat än förenklade arbetsmetoder, som de på grund af sin tjänst blifva i tillfälle eller hafva i uppdrag att utföra, äro dock olägenheterna af ett

sådant förhållande icke så afsevärda, så länge styrelsen kan använda sig af uppfinningen mot utbetalande af den gratifikation eller ersättning en gång för alla, som rättvisligen bör såsom belöning tilldelas den intresserade och vakne konstruktören. Men då uppfinnaren, äfven om han utfört större delen af konstruktionsarbetet under sin tjänstetid och telegrafverket bekostat hufvudsakliga eller till och med hela kostnaden för uppfinningens utarbetande och pröfning, mot ersättning för en gång eller mot royalty öfverlåter patentet åt enskild person, till hvilken telegrafverket sedan, om det vill använda sig af konstruktionen, måste betala det pris, som af denne bestämmes, då kunna de konsekvenser, som en sådan anordning måste föra med sig, blifva högst betänkliga.

Kommitterade hafva därför velat nedlägga sin allvarliga gensaga mot en dylik trafik.

Om det fortgår på den nu inslagna vägen, torde snart icke någon af den materiel, telegrafverket använder och som på ett eller annat sätt kan blifva föremål för omkonstruering med ty åtföljande patentskydd, kunna inköpas efter flere anbud, utan telegrafverket blir nödsakadt att af några få personer inköpa densamma till af dem bestämdt pris.

Innan man har kommit så långt, böra i tid åtgärder vidtagas för att förebygga, att så sker. I detta syfte föreslå kommitterade, att förbud meddelas telegrafverkets tjänstemän att å konstruktioner eller anordningar, som de *i sin tjänst* uppfinna eller utarbета, direkt eller indirekt taga patent utan styrelsens medgifvande.

Ett sådant förbud skulle naturligtvis ej betaga styrelsen rättighet att, när så finnes lämpligt, med gratifikationer, afpassade efter arbetets art, belöna utförda praktiska arbetsförenklingar eller uppfinningar och därigenom uppmuntra begåfvade tjänstemän och arbetare till fortsatt verksamhet i sådan riktning.

V. Aflöningarna.

Vid fullgörandet af denna del af uppdraget hafva kommitterade låtit leda sig af två hufvudsynpunkter, nämligen dels att en hvar i statens tjänst anställd tjänsteman, af hvilken i sådan egenskap ett fullt dagsarbete kräfves, skall, efter ålder, utbildning och tjänsteställning, af staten erhålla sin fulla skäligena bergning, dels att för ett praktiskt affärsverk, som måste för förvärfvandet af arbetskrafter konkurrera med den af lönebestämmande myndigheter oberoende privata företagsamheten, äfven detta måste inverka på aflöningarnas storlek i vissa fall, där särskild duglighet och omtanke gifva verket en direkt ekonomisk vinst i ökade inkomster eller minskade utgifter.

Emellertid stod redan från början för kommitterades ögon äfven ett önskemål, det nämligen att vid bestämmandet af de mångfaldiga olika aflöningssatser, som betingas af den skiftande skara tjänstemän telegrafverket sysselsätter, om möjligt aflägsna de större eller mindre svalg, som i allmänhet inom ämbetsverkens stater äro befästa emellan olika tjänstemannagrupper, och i stället uppbygga ett sammanhängande system af stigande aflöningar, i hvilket vederbörande tjänsteman kunde vid begynnelsen af sitt arbete inpassas på därefter lämpad plats för att sedermera i mån af duglighet och nit steg för steg vandra uppåt. Därigenom skulle ock i själfva systemet utmärkas det intima sammanhanget mellan allt arbete inom verket. Ett sådant system har ock visat sig möjligt att uppgöra. Sedan nämligen kommitterade först inom hvarje afdelning efter pröfning i hvarje särskildt fall kunnat bestämma de lönebelopp för de olika tjänsterna, som kommitterade ansett sig böra såsom rättvisa och lämpliga föreslå, har det visat sig, att med en högst obetydlig jämkning vid ett fåtal öfvergångsgränser all verkets personal kunnat inrangeras under ett enda fortlöpande aflöningssystem.

1. *Telegrafstyrelsen.*

Beträffande telegrafstyrelsens chef och ledamöter hade kommitterade till en början för dessa tänkt sig en helt och hållet ny aflöningsform, hvilken skulle bättre än den vanliga motsvarat det stora ekonomiska ansvar, som åligger telegrafstyrelsen. Detta ansvar framgår tillräckligt däraf, att det i telegraf- och telefonverksamheten innestående kapitalet för närvarande utgör öfver 40,000,000 kronor, och att den årliga omsättningen uppgår till öfver 9,000,000 kronor. Snabbheten af affärens tillväxt kan bedömas däraf, att inkomsterna på endast sju å åtta år fördubblats. Uppgiften att förvalta och göra fruktbringande så stora kapital, föranleder, att telegrafverket, såsom kommitterade förut ofta framhållit, hvarken kan eller bör bedömas från samma synpunkter, som äro de för ämbetsverk i allmänhet bestämmande.

*Chefen och
ledamöterna.*

Felgrepp, som när de begås af de teoretiska ämbetsverken, medföra olägenheter men i allmänhet till sina skadligare följder kunna genom högre instans undanrödjas, skulle inom telegrafförvaltningen med dess helt och hållet praktiska läggning kunna innebära mycket betydande ekonomiska förluster för staten, och en skötsel, mot hvilken ingen direkt formell anmärkning skulle kunna göras, kan ofta medföra samma resultat. Däremot synes på alla områden inom dess verksamhet, hurusom ganska snart drift, energi och omsikt i ledningen eller med andra ord duglighet, sporrad af intresse, bereder det allmänna den största nyttan och statsverket en ren ekonomisk vinst. En ständigt påpasslig omtanke, t. ex. vid inköp af materiel, kan bespara verket utgifter, som kunna beräknas i 100,000-tals kronor, och en vaken uppsikt öfver skötseln i förvaltningens alla grenar måste värderas till än högre belopp, likasom den uppmärksamhet på förbättringar och utvecklingen, som endast ett vaket intresse skärper, bereder verket ökade inkomster till belopp, i förhållande till hvilka vederbörandes aflöningssummor icke spela den ringaste roll. Ett tamt, men formellt oklanderligt handhafvande af detta verk skulle däremot ofelbart visa sin återverkan i sjunkande inkomster och stigande utgifter.

Det gäller därför att för en gång se förhållandena sådana de äro och inrätta sig därefter, äfven om det ej öfverensstämmer med den vanliga metoden. Och just emedan telegrafverket är ett inkomstgivande verk, på samma gång det numera dagligen och stundligen tages i anspråk för det praktiska lifvets nästan alla behof, är det af en utomordentlig vikt att icke genom en af andra synpunkter påverkad organisation af dess styrelse äfventyra denna dess praktiska läggning, som är ett

conditio sine qua non för dess framtid och för hvars bevarande kommitterade från första stund känt sig manade att kämpa.

Det är sålunda nödigt att på telegrafverket lägga en annan måttstock än den ämbetsmannamässiga, och det är därför ock nödigt att för verkets skötsel söka krafter, som kunna äfven industriellt och merkantilt fylla en så betydande affärs kraf. Det har då icke undgått kommitterade, att det skulle hafva varit en eftersträfvansvärd anordning att göra styrelsen personligen ekonomiskt intresserad i dess verksamhet. Det kan nämligen icke vara annat än riktigt, att den större dugligheten och arbetsförmågan finge äfven för egen del skörda någon del af sin verksamhets frukter.

Men kommitterade hafva vid sitt öfvervägande af en sådan anordning kommit till den öfvertygelsen, att det icke finnes något tillfredsställande sätt för dess genomförande. Den omständigheten, att telegrafstyrelsen i rätt stor utsträckning äger bestämmanderätt med afseende på de afgifter, som allmänheten har att erlægga för anlåtande af verkets tjänster, har därvid icke varit väsentligen afgörande, då det ingalunda skulle varit omöjligt att i detta hänseende bereda tryggande garantier. Viktigare synes då den omständigheten vara, att tantiemsystemet lätteligen skulle kunna hos allmänheten väcka misstro och alstra den föreställningen, att styrelsens åtgärder rönste inflytande af hänsynen till egen fördel. Sådant skulle ju ock faktiskt kunna låta sig tänka, t. ex. i form af en i längden oekonomisk sparsamhet i afseende på det mycket kostbara underhållet af verkets materiel eller en afknappning på expeditionspersonalens antal, så att expeditionen blefve långsammare och mindre pålitlig. Vidare skulle det antagandet kunna göras gällande, att hänsynen till årsinkomstens höjande stode hindrande i vägen för införande af nya, mera modärna anordningar, enär därå nedlagda kostnader först efter någon längre tid kunna medföra motsvarande vinst.

Oafsedt dylika omständigheter, hvilka äfven i och för sig försvåra tantiemsystemets tillämpning och som föranledt, att man inom den enskilda verksamheten börjat frågå detsamma, när det gäller affärens styrelse eller verkställande direktör, tillkommer det för telegrafverket äfven andra förhållanden, hvilka göra det omöjligt att för detta verk fastställa en tantiem, som står i rättvist förhållande till styrelsens förtjänster om den ekonomiska framgången. Liksom för all annan statsverksamhet gäller äfven för statens telegraf- och telefonväsende, att för stödjande af kulturell eller ekonomisk utveckling icke så sällan kostnader måste nedläggas, äfven där det är tydligt, att dessa

icke direkt löna sig. Statsmakternas direkta ingripande, vare sig genom beviljande af anslag och lånemedel eller genom utfärdande af nya bestämmelser om beräkning af afgifter, och dylikt, blifva alltid i hög grad afgörande för verkets ekonomiska ställning, men det är uppenbart, att dylika åtgärder icke lämpligen böra stå i något sammanhang med personlig fördel eller nackdel för dem, som åtnjuta statens förtroende att omhänderhafva telegrafverkets förvaltning.

Slutligen skulle telegrafstyrelsens ställning kunnat blifva särdeles vanskelig gentemot den personal, som är styrelsen underordnad, därest de växlande inkomstbeloppen vore afgörande för styrelsemedlemmarnas aflöning. Det tillkommer nämligen styrelsen att i sitt statförslag äfven upptaga förslag till denna personals aflöning och till personalens ökande eller minskande efter sig företeende förhållanden. Då själfva arbetskostnaden utgör en af de viktigaste faktorerna för åstadkommande af det ekonomiska resultatet, hvarå tantiemberäkningen måste grundas, är det knappast att förvänta, att icke styrelsens förslag i afseende på nämnda personal skulle i många fall komma att af denna bedömas såsom dikteradt af personligt intresse.

Då sålunda synnerligen viktiga skäl tala emot införande af tantiem för styrelsen och det dessutom icke låter sig göra att finna en tillfredsställande grund för tantiemens beräkning, hafva kommitterade, ehuru motvilligt, funnit sig nödgade frågå detta system vid föreslående af aflöningsbelopp för styrelsens chef och ledamöter.

Emellertid kan det ej förnekas, att införande af en modernare, mera affärsrättssig ledning af telegrafverket står i nödvändigt sammanhang med en ny anordning af chefskapet för verket, hvarigenom chefen erhåller en annan ställning än vid de administrativa ämbetsverken i allmänhet. De kraf, som ställas på chefen äro väsentligen desamma, som inom den privata verksamheten skulle ställas på ledaren af en mycket betydande affärsverksamhet. Sättet och villkoren för hans anställning böra därför icke vara de inom statstjänsten eljest vanliga. Skall en för nuvarande förhållanden afsedd aflöning kunna för honom bestämmas, böra äfven modernare principer vid hans förordnande göras gällande. Statsmakterna hafva redan vid bestämmandet af aflöningsförmånerna för chefen för en annan, ehuru betydligt mindre omfattande statens inrättning, nämligen Trollhätte kanal- och vattenverk, infört den anordningen, att styrelsens chef skall förordnas endast för viss bestämd tid, och kommitterade anse, att samma anordning bör vidtagas äfven vid telegrafverket.

Den tid, som förordnandet bör omfatta, synes också lämpligen kunna, liksom vid Trollhätteverken, sättas till sex år. Allt för kort bör nämligen denna tid icke vara, då det kräfvades någon tid, innan en ny chef hinner sätta sig in i och kan behärska sitt arbetsfält, och dessutom verkningarna af åtgärder, som af honom vidtagas och till äfventyrs kunna vara underkastade meningsskiljaktighet, icke omedelbart visa sig.

Med afseende på aflönings belopp böra äfvenledes samma synpunkter som inom den privata affärsverksamheten blifva bestämmande. Affärens omfattning och de ekonomiska värden, som äro af dess skötsel beroende, äro så stora, att aflöningsbeloppet med hänsyn till verkets finansiella ställning i sig själf betyder föga. Den enda afgörande synpunkten blifver således den, att beloppet bestämmes så, att en duglig man kan till uppdraget förvärfvas, och man bör icke lita på, att, då han behöfs, slumpen skall presentera honom, försedd med enskild förmögenhet. Det synes därför kommitterade lämpligt, att beloppet icke fastslås med tanke på en längre tidsperiod utan göres i viss mån rörligt. I det förslag till aflöningsreglemente, som af kommitterade utarbetats och hvari den öfriga telegrafpersonalens aflöning blifvit till sina siffror angifven, är därför intet belopp för generaldirektören utsett, utan torde detsamma allenast böra i staten upptagas till det för nästföljande finansår gällande belopp, med rätt för Kungl. Maj:t att, därest särskilda, *oförutsedda* omständigheter göra sådant nödvändigt, under villkor af näst sammanträdande riksdags godkännande däruti göra erforderlig jämkning.

Uti det statförslag, som kommitterade afgifvit, har beloppet upptagits med 15,000 kronor, hvarmed kommitterade afsett att utmärka den minimigräns, under hvilken chefens aflöning icke under några förhållanden bör utgå.

Kommitterade hafva härvid, ehuru såsom beloppets storlek gifver vid handen endast till en ringa del, fäst sig äfven vid den omständigheten, att hos oss icke, såsom med flere af utlandets kommunikationsverk är fallet, någon ersättning kan af statsmedel beredas chefen för den representation, hvartill han *för statens räkning* synnerligen ofta tvingas, då utländska teknici hit anlända för att studera det ännu alltjämt i högt anseende stående svenska telegrafverket.

För byråcheferna, hvilkas antal kommitterade minskat till tre, motsvara de nuvarande aflöningsarna ingalunda de kraf, som ställas på dessa tjänstemän. De hafva att i första hand bära ansvaret för förvaltningen af telegrafverkets egendom, och på deras nit, intresse och förmåga af initiativ är verkets ekonomiska skötsel i hög

grad beroende. Hvilken duglighet och arbetsförmåga chefen än besitter, är det dock mycket stora värden, som kunna sparas eller ödas bort, allt efter det sätt, på hvilket hans närmaste män direkt leda och öfvervaka sina afdelningar af verket.

Enligt kommitterades mening kan det icke råda tvifvel därom, att äfven i fråga om dessa afdelningschefer vid telegrafverket en jämförelse med förhållandena inom den privata affärsverksamheten måste göras. Om man inom dylik verksamhet funnit det vara ekonomiskt att utbetala till personalen i en ställning af motsvarande vikt en ersättning, som vida öfverstiger hvad kommitterade föreslå, så torde äfven statsverket i ekonomiskt hänseende bäst skydda sina intressen genom att lämna en aflöning, som någorlunda motsvarar hvad en dylik ställning kräver. Därigenom sättes telegrafverket i stånd att för dessa ytterst viktiga platser förvärfa och behålla erkänt dugliga och ekonomiskt oberoende män, hvilka i känslan af att vara väl aflönade bevara det lefvande intresse för verkets ekonomiska utveckling, som, på sätt kommitterade förut framhållit och ej nog ofta kunna upprepa, är ett oeftergiftigt villkor för ett affärsverks ändamålsenliga skötsel.

Men likaväl som sålunda framhållits den positiva fordran, att man vid bestämmandet af aflöningarna åt telegrafstyrelsens byråchefer måste söka jämförelsen inom den privata affärsvärlden, bör i negativt afseende betonas, att en jämförelse med de teoretiska ämbetsverken icke bör göras, såsom lätt vardande både orättvis och skadlig. Förutom att innehafvarna af byråchefstjänsterna inom telegrafstyrelsen måste besitta en praktisk blick och en beslutsam snabbhet såväl i omdöme som i handling, kunna kommitterade, då det här gäller den ekonomiska ersättningen för deras arbete, ej underlåta att ytterligare understryka, att hvarje nyans af de egenskaper man af dem bör fordra direkt resulterar just i verkets egen bättre eller sämre ekonomiska ställning, men detta i en mån, som måste uttryckas i siffror, minst tiofaldt större än de belopp, hvarom det ens kan blifva frågan vid tillmätandet af deras aflöningar. Det är således ej nog, att dessa tjänstemän klanderfritt och jämnt ombesörja ärendenas lugna gång i vanlig ordning, utan på dem måste man sätta fordran på ett extra plus, som just är kriteriet på den duglighet, som platsen kräver och som för verket framåt.

Därför bör telegrafverket förhjälpas i dess sträfvan att för sitt kräfvande arbete förvärfa och behålla de dugligast möjliga krafterna. Skall man nämligen annars kanske nödgas stillatigande åse, huru den privata affärsvärlden oupphörligen förser sig såväl, efter hvad erfarenheten redan visat, med telegrafverkets egna krafter som

ock med det bästa, som i öfrigt bjudes, under det att hvarje försök från ämbetsverket att hålla sig framme måste stranda på ett par tusen kronor, då är fara värdt, att telegrafverket blir hänvisadt att för sina viktigaste poster nöja sig med innehafvare, hämtade inom deras krets, hvilka den enskilda affärsvärlden icke skulle vilja använda, äfven om den finge dem gratis.

Man skulle här kunna göra den invändningen, att denna synpunkt icke gäller chefen för den administrativa byrån och att denne bör närmast jämföras med byråcheferna i de teoretiska verken. Kommitterade anse sig dock böra för honom föreslå samma aflöning som för de öfriga byråcheferna, emedan nämnda jämförelse icke gäller. Hans uppgift skiljer sig icke så mycket från kamraternas inom verket som fastmera från motsvarande tjänstemäns i flere andra verk. Han får nämligen icke vara en blott föredragande tjänsteman, som vrider på vältkvarnen och, så fort han *själf* hinner, för chefen undan för undan bär fram hvad som kommer in på hans bord, utan han måste, såsom den i detta tekniska verk ende målsmannen för det formella, med så mycket mera ansvarsfull uppmärksamhet följa behandlingen af ärendena äfven på de andra byråerna. Men jämte det han ständigt behöfver tagas i anspråk i denna sin konsultativa egenskap, har han dessutom för egen del under sin direkta ledning verkets i flere afseenden mycket svårhandterliga ekonomi, hvars utgrening i en mängd intrasslade detaljer framkallar en med nätens utsvällning sig ständigt hopande mångfald af jäktande ärenden. Honom åligger också att ansvara för och genom inspektioner öfvervaka räkenskapsväsendet å de särskilda telegrafstationerna. Kommitterade finna sig här äfven böra framhålla, att de synnerligen viktiga och rätt komplicerade internationella förhållandena genom sina täta växlingar kräfvat en påpasslighet, som aldrig får slappas, och ofta fordra ett ögonblickligt ingripande öfver hela telegrafnätet. Inom hela telegrafstyrelsen gäller dessutom, att ärendena, om de nämligen riktigt uppfattas med hänsyn till allmänhetens gagn, till den största delen äro af brådskande beskaffenhet, så att byråcheferna sällan kunna disponera sin tid själfva utan alltid måste vara redo att oafsedt den tillströmmande mängden hålla bordet rent från ärenden. Äfven på chefen för styrelsens administrativa byrå måste alltså ställas helt andra kraf än på innehafvarna af motsvarande tjänster i de i detta afseende lugnare ämbetsverken.

Kommitterade hafva därför för dessa tjänstemän föreslagit en begynnelseaflöning af 7,500 kronor och en slutaflöning af 9,800 kronor.

Vid en jämförelse mellan dessa aflöningar och dem, som numera den enskilda affärsvärlden funnit sig böra betala sina motsvarande tjän-

stemän, befinnas visserligen de förra ej obetydligt lägre. Hvad som dock gifvit kommitterade den föreställningen, att den föreslagna aflöningen skall kunna för en tid framåt under nuvarande prisförhållanden tillförsäkra telegrafstyrelsen möjligheten att kunna på dessa platser erhålla lämpliga tjänstemän, är tanken på den säkrare ställning en statens tjänsteman intager samt därpå, att denne efter slutadt arbete är tillförsäkrad en ekonomiskt sorgfri ålderdom.

Arfvodet till den byråchef, som skulle erhålla uppdraget att vara generaldirektörens adjoint, föreslå kommitterade till ett belopp af 1,000 kronor.

Såsom ersättning till ofvannämnda två telegrafullmäktige föreslå kommitterade ett årligt arvode af 3,000 kronor till dem hvardera.

Hvad därefter angår aflöningen åt byråtjänstemännen, hafva kommitterade redan framhållit, hurusom de nuvarande aflöningsbestämmelserna inom telegrafstyrelsen likasom inom hela den centrala statsförvaltningen icke längre fylla sin uppgift. Redan under nuvarande organisation äro aflöningsarna otillfredsställande, och huru otillfredsställande i sin ordning denna organisation är, hafva kommitterade äfven i det föregående påpekat vid framställandet af förslag till de ändringar, kommitterade funnit nödvändigheten kräva. Skulle en brytning kunna ske med bestående förvaltningsprinciper, som icke längre äro för telegrafverkets verksamhet tidsenliga, är det därför dubbelt nödvändigt, att åtgärder af genomgripande art vidtagas på detta område.

Den nuvarande aflöningsstaten för telegrafstyrelsens tjänstemän fastställdes vid 1878 års Riksdag på grundvalen af ett den 24 april 1877 af därtill förordnade kommitterade afgifvet förslag. De dittills utgående lönebeloppen för tjänstemännen i de centrala ämbetsverken hade förblifvit i hufvudsak oförändrade under omkring tjugu år — de antogos vid riksdagen 1856—1858 — och hade, såsom statsrådet och chefen för finansdepartementet den 19 december 1873 inför Kungl. Maj:t anförde, varit afsedda att bereda tjänstinnehafvarna en efter måttliga lefnadsbehof vid olika åldrar och samhällställning lämpad anständig bärning samt syntes äfven för någon tid hafva uppfyllt denna bestämmelse, men kunde dåmera icke anses för sådant syfte tillräckliga, sedan priset på bostäder, bränsle, arbetsbiträden, åtskilliga delar af beklädnad samt de oundgängligaste födoämnen stigit till en höjd vida utöfver den, som år 1856 varit känd och lagts till grund för den då föreslagna regleringen. Kungl. Maj:t beslöt också samma dag tillsättning af den lönekommitté, hvars förslag låg till grund för oförmälda

Byråtjänstemännen.

år 1878 beslutade och ännu i dag gällande lönestat för telegrafverkets tjänstemän.

Såsom i det föregående är nämndt, utgjorde denna för snart trettio år sedan bestämda aflöning statens vederlag för ett arbete af i allmänhet fyra timmar om dagen. Det var, om kommitterade hafva rätt i sitt antagande att normalarbetstiden kan utsträckas till 8 timmar dagligen, endast ungefär hälften af tjänstemännens arbetskraft, som man afsåg att för denna aflöning utnyttja å innehafd ordinarie statstjänst.

Aflöningen bestämdes för första gradens tjänstemän till 3,000 kronor för år, med två ålderstillägg å 500 kronor hvarterda, efter 5 och 10 års tjänst. För andra gradens tjänstemän utgjorde begynnelseaflöningen 4,500 och slutaflöningen 5,500 kronor för år. Då dessa andra gradens tjänster torde hafva inrättats lika mycket med hänsyn till fördelen af att för tjänstemännen af första graden skulle finnas någon befordringsmöjlighet, som med hänsyn till tjänstens större vikt, var således för tjänstemännen i allmänhet den löneskala, med hvilken de hade att räkna, 3,000—3,500—4,000—4,500—5,000—5,500 kronor årligen. Det är otvifvelaktigt, att denna löneskala, med hänsyn till arbetstidens längd och då rådande prisförhållanden, var ägnad att draga dugande krafter till statstjänsten, i synnerhet där befordringsutsikterna till högre tjänstegrader ställde sig någorlunda gynnsamma.

Krafven på arbetstidens längd och på arbetsprestation hafva emellertid numera inom telegrafstyrelsen ökats i icke förutsedd grad. Ökningen af arbetet har det oaktadt nödvändiggjort anlåtande långt mera än afsedt varit af extra ordinarie personal, som med de nu inträdda förhållandena icke längre kan utgöras af tjänstemän med annan ordinarie anställning utan alltmera uteslutande kommer att utgöras af aspiranter på ordinarie tjänster, hvilkas stora antal i alltför hög grad försämrat befordringsmöjligheterna. Och så kommer härtill de oerhördt stegrade lefnadskostnaderna, samtidigt med att den ekonomiska utvecklingen i allmänhet framkallat en ökning af lefnadsbehofven.

Kommitterade anse, att för telegrafverkets tjänstemän arbetstidens längd å tjänsterummet bör sättas till åtta timmar dagligen. Detta är en fördubbling af den vid fastställande af nu gällande lönestater bestämda tiden. Man kan emellertid antaga, att den del af tjänstemannens tid, som staten sålunda ytterligare tager i anspråk, icke skulle af tjänstemannen kunna fullt lika ekonomiskt utnyttjas som den ursprungligen bestämda tjänstetiden. Om också detta antagande för en hel del enskilda fall skulle kunna modifieras, torde det dock såsom regel få anses befogadt. Det kan under sådana förhållanden icke vara fullt riktigt,

att staten för den ökade arbetstiden betalar i lika mån ökad aflöning, utan synes det kommitterade ej kunna anses alldeles oskäligt, att staten för den nya arbetstiden betalar något lägre ersättning än för den gamla. Ehuru en mycket väsentlig ökning af aflöningen betingas af ökningen i arbetstid, torde således en fördubbling af aflöningen icke enbart på denna grund böra ifrågakomma, och detta ej ens ehuru, såsom kommitterade förut angifvit, de förslag kommitterade komma att framlägga afse, att ökningen i arbetstiden skall genom minskning af personalen åtföljas af en ökning i arbetsintensiteten.

Ehuru den alltför sena befordran till ordinarie tjänst, som, enligt hvad ofvan blifvit antydt, framkallas af det stora antalet extra ordinarie personal i förhållande till ordinarie tjänsternas antal, måste föranleda en höjning af begynnelseaflöningen för de ordinarie tjänsterna, anse sig dock kommitterade icke i vidsträcktare mån nödsakade att här taga denna synpunkt i betraktande, särskildt därför, att enligt kommitterades förslag ett lyckligare ordnande af extraordinariefrågan torde vinnas.

Hvad som däremot icke kan förbises är den stora ökning i lefnadskostnader, som inträdt sedan medlet af 1870-talet. Enligt en statistisk utredning, som finnes fogad vid Kungl. statskontorets underdåniga utlåtande den 22 juni 1905 angående 1902 års löneregleringskommittés betänkande rörande statskontoret, utgjorde vid tiden för utredningens verkställande, stegringen, sedan nuvarande lönestater under 1870-talet uppgjordes, minst 34 procent, därvid »ingen hänsyn tagits till den omständigheten, huruvida statens tjänstemän i motsats till alla i enskild tjänst anställda skulle få förlängd arbetstid. Ej heller har någon hänsyn tagits därtill, att folket i sin helhet fått sin lefnadsstandard höjd, utan genom de 34 procenten skulle endast statstjänarnas lefnadsstandard på sin höjd bibehållas oförändrad, och de således hädanefter i socialt hänseende blifva i någon mån underlägsna de klasser af privatpersoner, med hvilka deras företrädare på 1870-talet varit jämställda». Som bekant har, sedan denna utredning gjordes, stegringen ytterligare fortgått och detta med afseende på flere af de viktigaste och största konsumtionsartiklarna med ökad fart. Det må i detta hänseende vara nog att hänvisa till den af kommerskollegium offentliggjorda statistik, hvilken visar en stegring på en mängd af de viktigaste lifsförnödenheterna under ett år af från 5 till 25 procent. Vid genomgående af de dagliga tidningarnas prisuppgifter finner man äfven för samma tid en regelbunden höjning af priserna, hvilken icke för någon afsevärd artikel kompenseras af motsvarande minskning för någon annan.

För närvarande kan således utan tvifvel stegringen i hufvudstaden sedan 1878 icke sättas lägre än 40 procent. Att denna stegring vid en lönereglernas genomförande måste mötas med en motsvarande ökning af aflöningen ligger i sakens natur.

Såsom ofvan nämts, är tjänstepersonalen inom telegrafstyrelsen för närvarande fördelad i två lönegrader: den ofvan angifna löneskalan fördelar sig i två grupper 3,000—3,500—4,000 och 4,500—5,000—5,500. För en dylik uppdelning förefinnas, såsom kommitterade förut utvecklat, icke tillräckliga skäl.

Kommitterades förslag innefattar därför, att samtliga de biträdande tjänstemän inom telegrafstyrelsen, hvilka förrätta det arbete, som nu utföres af tjänstemän af första eller andra lönegraden, sammanföras till en lönegrad, oberoende af tjänstemannens hittillsvarande benämning af elektriker, öfveringenjör, byråingenjör, notarie o. s. v. Inom denna lönegrad måste då löneskalan göras så expansiv, att styrelsen kan tilldela hvarje tjänsteman efter skicklighet och förtjänst en aflöning från den lägsta, som för innehafvare af dylik tjänst varder bestämd, till den högsta, som kan utgå till tjänsteman, hvilken icke är ledamot af styrelsen. Då enligt kommitterades mening allt arbete af stadigvarande natur, som inom statens verk förrättas till sådan utsträckning, att det helt upptager tjänstinnehafvarens tid och intresse, af billighetshänsyn mot denne och af hänsyn till det lämpligaste för staten bör handhållas af ordinarie tjänsteman, följer häraf, att åldern för de blifvande tjänstemännens inträde i ordinarie skap kommer att blifva betydligt lägre än den nuvarande, som under alla förhållanden länge måst anses hafva varit abnorm. En sådan rationellare organisation fordrar åter, att antalet aflöningssteg inom nu förevarande tjänstegrad måste betydligt ökas. I stället för den nuvarande ordningen med endast två ålderstillägg, efter hvilkas erhållande tjänstemannen finner sig ställd utan möjlighet att förvärfva någon från arbetet i statens tjänst härflytande förbättring i ekonomiskt hänseende, skulle träda en annan med ett stort antal grader af ökade aflöningsförmåner, ägnade att allt fortfarande kunna bereda tjänstemannen en högre ersättning för ett genom rutinen och den ökade sakkunskapen värdefullare arbete.

Därigenom försvinner äfven, såsom kommitterade förut angifvit, den med det nuvarande systemets två ålderstillägg inom två lönegrader förenade svårigheten att inpassa den mångfald tjänstemän med olika utbildning och olikartadt arbete, som erfordras för skötsel af den industriella rörelse telegrafverket bedrifver.

Det af kommitterade föreslagna aflöningssätt, som i väsentliga punkter sammanfaller med hvad flerstädes i utlandet med afgjord framgång tillämpas och som äfven i vårt land förut förordats i det s. k. Tenowska förslaget, erbjuder äfven i och för sig stora fördelar ur så väl statens som tjänstemannens synpunkt. Eggelsen till fortsatta ansträngningar för att göra sig förtjänt af en högre aflöning är af icke ringa betydelse för åstadkommande af ett kvantitativt och kvalitativt godt arbetsresultat. Och tillsammans med andra anordningar, som kommitterade nedan skola närmare angifva, torde det vara i synnerlig grad ägnadt att bereda statsverket den bästa möjliga arbetspersonal.

Kommitterades förslag, som är grundadt på den förutsättningen, att tjänstemännen skola kunna vid jämförelsevis tidig ålder blifva ordinarie, innebär därför,

att begynnelseaflöningen kan sättas tämligen lågt, samt

*att flere aflöningsförhöjningar, tätare och mindre i början samt där-
efter glesare och större, komma tjänstemannen till godo, innan han når
slutaflöningen.*

För tjänstemannen sluter det sig också vida bättre än nu rådande system till de växande behofven vid stigande ålder. Om man utgår ifrån, att tjänstemännens aflöning bör beräknas icke allenast med hänsyn till hans egna personliga lefnadsbehof utan till hans behof såsom familjefader och fostrare af det kommande släktet, är det nämligen uppenbarligen oriktigt att, vid beräkning af hvad till tjänstemannens nödiga bärgning hör, icke taga hänsyn till, huru utgifterna för en familjs underhåll tilltaga, i den mån barn tillkomma och med dessas uppväxt. Rent abstrakt låter det säga sig, att aflöningen bestämmes med hänsyn till tjänstens vikt och ansvar och icke med hänsyn till dess innehafvare, men när detta betraktelsesätt skall tillämpas på hela den grupp af befolkningen, som ägnar sig åt utförande af statens arbete, visar sig denna abstraktion leda till orimligheter. Det gäller för tjänstemannen som för hvarje annan samhällsmedlem, att de behof, som måste tillfredsställas, äro grunddriffjädern för hans arbete. Den, som vill använda arbetskraften, kan därför icke frånse dessa behof. Är icke aflöningen så afpassad, att den i normal stigning räcker till fyllande af genomsnittsbehofven hos en tjänstemannakår, måste alla de af denna kår, som därtill hafva någon duglighet, söka genom enskildt arbete skaffa sig den nödiga fyllnaden. Att statens arbete härigenom kan komma att eftersättas och i verkligheten mycket ofta gör det, däremot hjälpa inga författningar och ingen öfvervakning från öfverordnade. Det högsta man härigenom kan uppnå är det rent yttre, att tjänste-

mannen sitter vid sitt arbete. Och därmed är i själfva verket, åtminstone då det gäller arbete af icke enbart mekanisk art, icke synnerligen mycket vunnet. Det resultat af nått och jämnt ett minimum, som sålunda kan framtvingas, är i allra högsta grad otillfredsställande. Det är arbetsintresset, sträfvandet att åstadkomma en god arbetsprodukt, d. v. s. just det som kommer till utöfver det framtvingade, som för staten lika väl som för hvarje annan arbetsgifvare är det värdefullaste, det som gör verksamheten i sann mening ekonomisk. Det nuvarande förhållandet däremot är mera ägnadt att åstadkomma, det de växande materiella behofven af en ursprungligen fullgod tjänsteman skapa en mindre god sådan, och då är det hvarken rätt eller klokt att ej vidtaga de åtgärder, som staten kan för att få sitt eget intresse bättre tillgodosedt, på samma gång tjänstemannakåren vinner både i ekonomisk och moralisk styrka.

En synpunkt, som vid afvägandet af dessa lönesatser i förhållande till lefnadsbehofven särdeles kraftigt gjort sig gällande för kommitterade, är den, att staten bör så ordna sina förhållanden, att den ej själf ytterligare bidrager till äktenskapsfrekvensens sjunkande. Hvilken betydelse det har i moralisk styrka för ett samhälle, att detta verkligen bygges på familjebildandet, behöfva kommitterade endast påpeka. Genom de nuvarande oeffterrättliga aflöningsförhållandena har möjligheten att ingå äktenskap försvårats och framskjutits för tjänstemännen. Men erfarenheten visar därjämte, att om ej möjligheten därtill finnes vid jämförelsevis yngre år, försvinner lusten därtill för hvarje år som går, så att en först senare erhållen möjlighet ofta lämnas obegagnad. Den i vårt land i oroväckande grad sjunkande nativiteten är äfven ett missförhållande, som jämsides härmed talar ett lika kraftigt språk.

Kommitterade finna det sålunda icke kunna ifrågasättas annat, än att aflöningsförhållandena böra så ordnas, att den begynnelseaflöning, som tilldelas tjänstemannen, skall successivt med stigande tjänstålder ökas med icke allt för långa mellantider och att denna ökning bör fortgå under större delen af tjänstemannens arbetskraftiga tid, i anslutning till de stegrade utgiftsbehof, som ställas på honom såsom samhällsmedlem.

Det är å andra sidan själfklart, att den sålunda gradvis skeende löneförhöjningen såsom ett oefftergiftigt villkor förutsätter, att det syfte, som ur statstjänstens synpunkt därmed afses, också vinnes. Hvarje tillbakagång i arbetsintresse och arbetsduglighet måste således för honom göra ett slut på den ekonomiska framgången.

Beror denna tillbakagång på en tillfällig sjukdom, bör man kunna

bortse därifrån. Beror den på andra tillfälliga omständigheter, är naturligtvis dess verkan på löneförmånerna också endast tillfällig. Så snart anledningen bortfallit, bör tjänstemannen å nyo allt fortfarande erhålla den förbättring, som en tid uteblifvit.

Är åter anledningen af fortvarande art, måste allt efter omständigheterna olika åtgärder kunna komma i fråga. Det är tydligt, att det bör förfaras annorlunda, om det är sjukdom, som framkallat tillbakagången, eller om det är själfva arbetets art eller slutligen om det är bristande intresse och pliktkänsla.

I det första fallet, då det gäller fortvarande sjukdom eller hvad därmed är likställdt, att tjänstemannens arbetskraft tidigare än vanligen är fallet blifvit förbrukad, finnes enligt nuvarande organisation ingen annan utväg än att låta honom åtnjuta ständig tjänstledighet mot afstående af tjänstgöringspenningarna, därest ej Kungl. Maj:t och Riksdagen genom särskildt beslut bryter organisationen och tillerkänner dylik tjänsteman full pension, utan att han uppfyllt förutsättningarna för erhållande af sådan. Nu gällande stadganden böra därför kompletteras med föreskrift därom, att sådan tjänsteman äger afgå från tjänsten med en pension, hvars belopp är på förhand bestämdt och afvägdt med hänsyn till uppnådd aflöning och tjänstålder.

Är tillbakagången beroende på det ifrågakommande arbetets art och sålunda tjänstemannen skulle kunna, på annan plats och om krafven på honom blefve ställda i annan riktning, fortfarande fullgodt fylla sin plikt, bör han förflyttas till annan afdelning af telegrafverkets arbetsområde, där hans arbetskraft kan bättre tillgodogöras, utan att dock någon nedsättning i uppnådda löneförmåner därvid bör ifrågakomma.

I det sista fallet, eller bristande intresse och pliktkänsla, följer af sig själf, att tjänstemannen går miste om hvarje vidare förbättring i sin ställning, och äfven i detta fall bör säkerligen oftast ett gynnsammare resultat kunna vinnas, utan tillgripande af det strängaste medlet afskedande, genom en förflyttning till annat arbete af exempelvis mera mekanisk art eller annan arbetsplats, som lämnar möjlighet till så väl noggrannare öfvervakning som eventuellt undanrödjande af de omständigheter, hvilka åstadkommit tillbakagången.

Rörande själfva de aflöningsbelopp, som kommitterade funnit sig böra föreslå för styrelsens biträdande personal, hafva kommitterade kommit till den uppfattning, att maximiaflöningen bör fastställas till 7,000 kronor för år. Minimiaflöningen för ordinarie tjänst af nu ifrågavarande slag bör, enligt kommitterades förut anförda mening, sättas jämförelsevis låg, men detta äfven af det skäl, att det skulle finnas endast en klass tjänstemän af denna kategori, och föreslå kommitterade den-

samma till 3,400 kronor för år. För den tjänsteman, hvars duglighet och nit föranledde förhöjning af minimiaflöningen utan rubbningar, skulle denna förhöjning lämpligen utgå med 400 kronor för hvarje gång efter resp. två, fyra, sex och nio år samt med 500 kronor för hvarje gång efter resp. tolf, femton, aderton och tjuguet år.

Hvad beträffar den nu hos telegrafstyrelsen anställda personal inom första och andra lönegraden, så var vid erhållande af första ordinarie tjänst hos styrelsen medelåldern för densamma 39 år. För en sådan ålder torde den föreslagna minimiaflöningen vara för låg. Den högsta slutaflöningen skulle kunna ifrågakomma tidigast vid en medelålder af 60 år, därest man antager, att de samtliga börjat sin ordinarie tjänstetid med åtnjutande endast af minimiaflöningen. Denna ålder är åter otvifvelaktigt väl hög, och den högsta aflöningen skulle icke ernås till den tid, då i regel för tjänstemannen hans kostnader för familjens underhåll och barnens uppfostran nått sitt maximum. Men kommitterade anse sig därvid böra erinra, dels att medelåldern vid erhållande af ordinarie tjänst inom styrelsen för framtiden kommer att sjunka — en följd af kommitterades förslag till ordnande af tjänstgöringen inom styrelsen — samt dels och framför allt att det enligt kommitterades förslag ligger i styrelsens hand att höja begynnelseaflöningen, där på grund af föregående mera omfattande utbildning, arbete på andra verksamhetsområden eller enbart ogymsamma yttre förhållanden befordringen sent ernås.

För de nuvarande tjänstemän af andra graden, hvilkas ordinarie tjänstetid är jämförelsevis kort, skulle visserligen den nu föreslagna aflöningen i allmänhet till en början medföra endast ringa förbättring och i ingen mån uppväga de ökade tjänsteplikterna eller ens innebära någon kompensation af de stegrade lefnadskostnaderna. Men härvid är att erinra, att dylik tjänsteman dock genom fortsatt dugande arbete får väsentligt förbättrade framtidsutsikter och äfven att han redan förut tillgodonjutit en jämförelsevis gynnsam ställning genom tidig befordran till högre tjänst, där han åtnjutit väsentligt högre aflöning än alla första gradens tjänstemän, äfven om dessa på grund af ålder i tjänsten och förmåga redan förut gjort sig förtjänta af en bättre aflöning, hvars erhållande endast organisationens bristande tänjbarhet hindrat.

Hvad i öfrigt angår aflöningens föreslagna belopp, sammanfaller slutsiffran 7,000 kronor med slutsiffran för riksbankens tjänstemän, ehuru dessa, enligt den vanliga äldre metoden, uppdelats i flere lönegrader. Då fordran på arbetstid och arbetsintensitet enligt kommitterades förslag skulle för telegrafstyrelsens tjänstemän blifva åtminstone icke lägre än hvad som gäller för riksbankens tjänstemän, men däremot fordran på föregående utbildning för flertalet fall väsentligt större,

framgår sålunda, att med hänsyn till löneregleringen kommitterade ganska snävt begränsat sig, då de hållit sig till hvad Riksdagen redan år 1902 gillat och godkänt. Kommitterade hysa därvid förhoppning, att denna moderation icke skall medföra väsentlig fara för verket att förlora de bästa arbetskrafterna, men däremot äro de väl medvetna om, att de lönesatser de föreslagit icke medgifva någon ytterligare nedpressning.

För en af byråtjänstemännen kommer likväl aflöningen ej att normeras af de för de öfriga gällande aflöningsgränserna, nämligen kontrollören å trafikbyrån. Denne, som skall vara en stationstjänsteman, uppbär äfven under sitt arbete i styrelsen lön efter de bestämmelser, som gälla för de öfriga stationstjänstemännen, och återfinnes således där hans aflöning.

Enligt kommitterades förslag skulle de biträdande tjänstemännen utgöras af åtta assistenter, fyra telegrafister, en föreståndare för katalogexpeditionen, aderton kontorsskrifvare och sex vaktmästare, samtliga ordinarie tjänstemän, samt nio extra tjänstemän. Med undantag af föreståndaren för katalogexpeditionen skulle dessas antal kunna, efter styrelsens bestämmande, ökas, därest och i samma mån som afsevärdt ökad arbete visade behovet däraf.

*Biträdande
tjänstemän.*

Hvad deras aflöningar angår, äro i detta sammanhang ej några särskilda bestämmelser behöfliga för assistenterna och telegrafisterna, hvilka, såsom egentligen tillhörande lokalförvaltningarna, skulle uppbära dem eljest tillkommande aflöning.

Föreståndaren för katalogexpeditionen (kvinnullig) har af kommitterade uppförts i en högre aflöningsklass än kontorsskrifvarna, då det henne åliggande arbete är af synnerligen ansvarsfull beskaffenhet och hon utför föreståndarskapet för en rätt stor personal, som sysselsättes med arbetet för tryckning och utgifning af rikstelefonkatalogen. Hon har sålunda sig anförtrodt ett uppdrag, som icke kan i något hänsende sättas ringare än hvad som eljest i de centrala ämbetsverken anses kräva en manlig tjänsteman. Då sålunda denna plats kräver mögnare omdöme och därför i regel kommer att besättas af tjänstemän, som förut varit en längre tid anställda i verket, har antalet löneförhöjningar kunnat inskränkas till blott tre.

Begynnelseaflöningen skulle utgöra 1,800 kronor och slutaflöningen 2,400 kronor.

För kontorsskrifvarna har med hänsyn till tjänsternas beskaffenhet och den jämförelsevis unga ålder, vid hvilken de skulle tillträdas, begynnelseaflöningen kunnat sättas ganska låg. Här bör emellertid ådalagad förtjänst belönas och arbetsifvern sporras genom utsikt till

bättre ställning i form af flere och i början tätare aflöningsförbättringar. Vid bestämmande af dessa och af slutaflöningen har nödig hänsyn måst tagas därtill, att den föreslagna begränsningen af byrå-tjänstemännens antal föranleder, att åt kontorsskrifvarna kommer att anförtros en del arbete, som för närvarande utföres af byrå-tjänstemännen. Vidare bör slutaflöningen för kontorsskrifvarna, af hvilka flertalet icke kan förvänta befordran till högre tjänst inom verket, sättas så hög, att den motsvarar de billiga krafven på en dylik aflöning för personer med för denna tjänst behöflig utbildning samt tillförsäkrar verket att vid tjänsten kunna bibehålla rutinerade arbetskrafter.

Begynnelseaflöningen skulle utgöra 900 kronor och slutaflöningen 1,800 kronor.

Aflöningen för de hos styrelsen för närvarande anställda *vaktmästarna* utgör, för förrådsvaktaren och förste vaktmästaren 1,100 kronor samt för de tre andra vaktmästarna 800 kronor med ett ålders-tillägg å 100 kronor. Dessa aflöningsförmåner måste numera betraktas såsom i sig själfva fullkomligt otillräckliga. Därtill kommer, att, hvad beträffar telegrafverket, med den föreslagna organisationen deras syssla blifver af helt annat slag än hvad i allmänhet är fallet i de centrala ämbetsverken, där det i regel kräfves endast jämförelsevis kort arbetstid och dessutom goda tillfällen till extra inkomster direkt och indirekt erbjudas. Telegrafstyrelsens vaktmästare skulle däremot fullt upptagas af sitt arbete hos styrelsen och kunna bereda sig extra inkomster endast genom en utsträckning utöfver det normala af sitt arbete, hvilket icke bör ifrågasättas. Aflöningen bör således vara sådan, att den kan bereda en anständig bergning, och hvad kommitterade i aflöningshänseende föreslagit är otvifvelaktigt icke mera än hvad billigt är.

Kommitterade föreslå för dessa tjänstemäns aflöningsformer en liten ändring så till vida, att den föreslagna aflöningen skall vara gemensam för alla vaktmästarna. Kommitterade finna det nämligen, för att kunna hålla telegrafstyrelsen obunden vid uppdragets öfverlämnande, lämpligast, att ingen förste vaktmästare anställs, utan att i stället till styrelsens förfogande ställes ett visst belopp att såsom ersättning utom ordinarie stat utgå till den af vaktmästarna, som förordnas att sköta hittillsvarande förste vaktmästarens uppdrag med afseende på arbetets fördelning och dylikt. Detta belopp föreslå kommitterade till 200 kronor årligen.

Samtliga vaktmästare skulle dessutom erhålla uniformsbeklädnad.

Begynnelseaflöningen skulle utgöra 1,020 kronor och slutaflöningen 1,800 kronor.

Befattning.	Betyg- sättning.	A f l ö n i n g											
		efter 2 år.	efter 3 år.	efter 4 år.	efter 5 år.	efter 6 år.	efter 8 år.	efter 9 år.	efter 10 år.	efter 12 år.	efter 15 år.	efter 18 år.	efter 21 år.
Byråchef	(6,400)	—	—	—	(7,000)	—	—	—	—	—	—	—	—
	7,500	—	8,000	—	—	8,600	—	9,200	—	9,800	—	—	—
Byråtjänsteman { nuvar. 2:a grad:s tjm.	(4,500)	—	—	—	(5,000)	—	—	—	(5,500)	—	—	—	—
Byråtjänsteman { " 1:a " "	(3,000)	—	—	—	(3,500)	—	—	—	(4,000)	—	—	—	—
	3,400	3,800	—	4,200	—	4,600	—	5,000	—	5,500	6,000	6,500	7,000
Föreståndare för katalogexpeditionen	1,800	—	2,100	—	—	2,400	—	—	—	—	—	—	—
Kontorsskrifvare	900	960	—	1,020	—	1,140	1,260	—	1,380	1,500	1,650	1,800	—
Vaktmästare { nuvarande 1:a vaktmäst.	(1,100)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vaktmästare { " vaktmästare	(800)	—	—	—	(900)	—	—	—	—	—	—	—	—
	1,020	1,140	—	1,260	—	1,380	—	1,500	—	1,650	1,800	—	—

Ehuru det är oegentligt att jämföra de till telegrafstyrelsens tjänstemän nu utgående aflöningar med de af kommitterade föreslagna, emedan efter kommitterades förslag på de nya tjänsterna i styrelsen komma att ställas så betydligt större fordringar såväl i arbetstid som i arbetsintensitet, hafva kommitterade dock (sid. 109) uppgjort en öfversikt öfver de gamla och nya löneförhållandena, däri de gamla för hvarje tjänsteman återfinnas inom parentes.

Hvad slutligen angår de 9 extra ordinarie tjänstemännen med särskilda kvalifikationer, som styrelsen för vissa speciella ändamål icke kan undvara, böra dessas arfvoden i hvarje fall bestämmas efter det arbetes beskaffenhet, hvarför de anställas, men torde kommitterade här blott behöfva anmärka, att dem skulle åligga betydligt trägnare tjänstgöring än hvad nu kräfves af amanuenserna. Gifvetvis skulle därmed följa en förpliktelse för styrelsen att så snart ske kan för dessa tjänstemän markera, huruvida de befunnits besitta lämpliga egenskaper för fortsatt auställning i verket.

2. *Linjedistriktet.*

Såsom kommitterade förut anmärkt, hafva kommitterade icke kunnat underlåta att föreslå en förhöjning af de nu till distriktsförvaltningarnas tjänstemän utgående aflöningarna.

De aflöningsförmåner, som af 1901 års kommitté ansågos böra tillkomma dessa tjänstemän, blefvo redan från början betänkligt kringskurna. Vid uppgörande af sitt förslag till aflöning för tjänstemän och betjante vid telegrafverket hade nämligen kommittén ansett sig böra lämna åsido de tillfälliga aflöningsförbättringar, som på grund af 1901 års Riksdags beslut tillkommit denna personal i form af dyrtidstillägg, hvadan kommittén afsåg, att, om och i den mån sådant dyrtidstillägg komme att beredas andra statstjänare, äfven telegrafpersonalen, när de af kommittén föreslagna aflöningsbeloppen tillämpades, borde af dyrtidstillägg komma i åtnjutande. Det dyrtidstillägg, som kommittén åsyftade, utgick med 10 % på aflöningen. Emellertid förklarade 1902 års Riksdag, att, som fullständig lönereglering då beslutits för den ordinarie personalen vid telegrafverkets distrikts- och lokalförvaltningar och Riksdagen ansåge, att de utaf Riksdagen för nämnda personal bestämda lönebelopp vore med afseende såväl å tjänstinnehafvarnas åligganden och tjänsteställning som å de då rådande prisförhållandena till-

räckliga, några ytterligare tillskott till ifrågavarande aflöningar från statsverkets sida icke borde ifrågakomma.

De aflöningar, som sålunda kommit dessa tjänstemän till del, kunna, efter kommitterades åsikt, numera icke anses skäliga. Deras ställning kräver en aflöning, som någorlunda motsvarar lefnadskostnaderna, hvilka såväl i Stockholm som i de större landsortsstäderna, där dessa tjänstemän måste vara bosatta, äro i snabbt stigande. Vid afvägande af passande aflöningsförmåner åt dessa tjänstemän bör man ej glömma, att en hvar inom sitt distrikt är ansvarig för dyrbara nyanläggningar och särdeles omfattande underhållsarbeten och att således stora fordringar måste ställas på deras duglighet, omdöme och verket hängifna intresse. På linjebefälet hvilat i första hand mycket stora ekonomiska uppgifter, och på dem beror till stor del verkets ekonomiska väl.

Då de skäl, som vid behandlingen af lönefrågan för styrelsens personal anförts för bestämmande af en jämförelsevis ringare minimiaflöning med flere och tätare förhöjningar i mån af ådagalagd duglighet och pålitlighet gälla minst lika kraftigt för linjedistriktens personal, hafva kommitterade i anslutning därtill för *linjedirektörerna* föreslagit en minimiaflöning af 4,600 kronor årligen samt tillägg med 400 kronor efter tre år och med 500 kronor för hvarje gång efter sex, nio, tolf och femton års tjänst, så att slutaflöningen skulle uppgå till 7,000 kronor årligen.

För *linjeingenjörerna* föreslå kommitterade en minimiaflöning af 3,000 kronor årligen — 200 kronor mindre än den nuvarande — med tillägg af 400 kronor för hvarje gång efter minst tre, sex, nio, tolf och femton år samt ett å 500 kronor efter aderton års ordinarie tjänst eller således en högsta slutaflöning af 5,500 kronor årligen.

För kvinnlig *kassör*, på hvilken måste ställas ett icke så litet ansvar och därjämte anspråk på reda och praktisk läggning, hafva kommitterade föreslagit en aflöning af 1,140 kronor vid tjänstens tillträde med förhöjning efter tre, sex och nio år med 120 kronor hvarje gång, efter tolf och femton år med 150 kronor hvarje gång samt efter aderton år med 300 kronor, så att slutaflöningen blifver 2,100 kronor. För dessa funktionärer synas därjämte, med hänsyn till de stora belopp de hafva att under ett stort antal ofta smärre poster redovisa, böra utgå felräkningspenningar med ett belopp, som lämpligen torde kunna fastställas till 200 kronor årligen för dem hvardera.

Aflöningen för kvinnliga *bokhållare* föreslå kommitterade till 900

kronor årligen vid tjänstens tillträddande, med förhöjning efter två och fyra år med 60 kronor, efter sex, nio, tolf och femton år med 120 kronor samt efter aderton år med 150 kronor, så att slutaflöningen blifver 1,650 kronor.

Med afseende på de aflöningsförmåner, som böra utgå till *linjeunderbefäl* och *reparatörer*, hafva kommitterade ansett sig böra för linjemästare af andra klassen och linjeförmän af andra klassen bibehålla det till dem nu för hvarje årets dag utgående dagtraktamentet, nämligen för linjemästarna 3 kronor om dagen i de fem sydligare distrikten och 3 kronor 50 öre om dagen i nuvarande sjätte distriktet samt för linjeförmännen resp. 2 kronor och 2 kronor 50 öre. För den del af personalen, som icke utför sitt arbete å sin bostadsort utan därvid har att följa telegraf- och telefonlinjerna eller eljest ständigt befinner sig på flyttande fot, ligger det nämligen i sakens natur, att, för den här af uppkommande ökningen i lefnadskostnader, skall jämte aflöningen utgå ersättning i form af dagtraktamente. Där dessa flyttningar äro ständiga, så att personalen endast undantagsvis en eller annan dag kan vistas å sin hemort, bör traktamentsersättningen så väl af billighetsskäl som af praktiska hänsyn bestämmas att utgå med ett visst ständigt belopp. I stället kan vid beräkning af detta belopp tagas i betraktande, att det för sådana undantagsfall kan lämna något öfverskott. Äfven bör man kunna taga hänsyn därtill, att bortovaron från hemmet gifvetvis medför någon, ehuru ringa minskning i kostnaderna för detta och att således någon del af aflöningen kan användas till fyllande af de ökade utgifterna på resor.

Därjämte hafva kommitterade vid sidan af den egentliga aflöningen infört en ny löneform, nämligen bostad in natura eller hyresbidrag.

Man har i den mån omständigheterna sådant medgifvit, redan nu sökt att vinna samma fördelar för verket, som med fria bostäder äro afsedda. Telegrafstyrelsen har nämligen, med Kungl. Maj:ts begifvande, att börja med i Stockholm och därefter äfven i Gäfle anskaffat bostäder, som mot skälig hyra upplåtits åt en del af ifrågavarande linjepersonal. De gynsamma verkningarna där af mana till fortsatt sträfvan i samma riktning. Det stora gagn en dylik anordning medför för personalen lär icke kunna ifrågasättas, och äfven för telegrafverket har det visat sig särdeles väl motsvara sitt ändamål att på detta sätt fastare binda en stam af pålitligt och ordentligt folk vid verket. Visserligen är telegrafverket, åtminstone ännu så länge, endast undantagsvis i tillfälle att bereda bostäder i egna byggnader, men det ligger i sakens natur, att telegraf-

styrelsen, genom förhyrande af en större komplex af lägenheter, alltid kan bereda bättre villkor, än den enskilde funktionären kan förskaffa sig, liksom att valet af bostadsplats för personalen därigenom kan anordnas lämpligare med hänsyn till arbetet. Härtill kommer äfven, att på annan väg möjlighet finnes att anskaffa för ändamålet lämpliga byggnader. Telegrafverkets pensionsanstalter, hvilka redan bildat betydande fonder, som med verkets utvidgning alltjämt växa, skulle finna en synnerligen god placering af dessa fonder genom deras nedläggande i fastigheter, som användas för detta ändamål, och härigenom vunnas äfven samma trygghet mot beroende af den enskilda spekulationen, som om egendomarna vore telegrafverkets egna.

Denna förmån bör emellertid, enligt kommitterades mening, ingå såsom en del af personalens löneförmåner. Tills vidare måste dock i stället för bostad in natura i flertalet fall utgå ersättning i penningar. Detta hyresbidrag är icke afsedt att inräknas i själfva aflöningen, hvar emot det ligger i dess natur, att detsamma skulle, enligt väsentligen samma grunder, som gälla med afseende på den egentliga lönen, få under sjukdomsförfall bibehållas.

Beloppet af hyresbidraget måste tydligen stå i visst förhållande till aflöningens storlek och hafva kommitterade, i likhet med hvad som för närvarande finnes bestämdt för statens järnvägars personal, föreslagit detsamma till 20 % af aflöningen.

Vid beräkning af nu ifrågakommande aflöningar hafva kommitterade icke kunnat fränse en annan ytterst viktig ekonomisk faktor, som för öfrigt är af stor betydelse äfven för en del tjänstemän vid stationerna och därför bör något utförligare beröras. Det är nämligen den stora skillnad i lefnadskostnader, som förefinnes mellan olika delar af vårt land. Själfklart är, att lefnadskostnaderna å den ort, där en funktionär måste för sitt arbete vara bosatt, spela en mycket stor roll vid beräkning af den skäligen lönen för arbetet, så snart lönen beräknas i penningar. Kommitterade hafva äfven vid föregående delar af sitt förslag fäst afseende härvid, nämligen i fråga om telegrafstyrelsens i Stockholm bosatta personal samt om de endast därstädes eller i de dyrare landsortsstäderna stationerade linjebefälet och biträdande tjänstemännen. Detta har kunnat ske, då det gällde personal, som var placerad i vissa förut bestämda städer. Enahanda är förhållandet med linjeunderbefälet af 1:a lönegraden, och hvad angår linjeunderbefälet af 2:a lönegraden, som har sin sysselsättning på landsbygden, hafva kommitterade tagit hänsyn till den skillnad i lefnadskostnaderna där, som finnes mellan rikets nordligare och sydligare delar, genom att föreslå dagtraktamentet

till olika belopp. För stationsföreståndarna åter skulle en kompensering vinnas genom tjänstgöringspenningarnas ersättande med provision, hvilken kan beräknas i regel stiga någorlunda i samma förhållande som ortens utveckling framkallar ökad dyrhet å bostäder och lifsförnödenheter.

De öfriga tjänstemännen däremot, eller assistenterna, telegrafisterna, vaktföreståndarna, interurbantelefonisterna och reparatörerna, utgöra en personal, som är spridd öfver land och stad från Skåne till Norrland och som därför, om dess aflöning i de olika graderna ställes i penningar lika för alla, kommer att erhålla en reell olikhet i aflöning, som är mycket betydande.

Visserligen är det så, att lika obestridlig som skillnaden i lefnadskostnader är å olika orter, lika svår är den att angifva i en siffra, som blifver riktig med hänsyn till totalsumman af de utgifter, som en viss lefnadsställning och de äfven lokalt växlande lefnadsvanorna medföra. Då sålunda äfven en ganska fullständig statistik öfver lifsmedelskostnader, sådan den för närvarande i vårt land föreligger, icke lämnar tillräcklig ledning, är man på det hela hänvisad till att af en eller annan grupp af de kostnadsuppgifter, som stå till buds, bilda sig en föreställning om de olika orternas dyrhet. En i detta afseende mycket pålitlig faktor torde kostnaden för bostad vara. Om denna kostnad också icke är i och för sig ensamt afgörande, torde den likväl kuuna anses såsom i allmänhet betecknande för ett samhälles dyrhet.

Det vore sålunda kanske icke alldeles omöjligt att uppställa en i stort sedt tämligen pålitlig dyrhetsskala för olika orter inom landet. Äfven under denna förutsättning anse emellertid kommitterade, att en dylik skala icke bör vara bestämmande för en af Riksdagen fastställd lönereglering. Därtill äro nämligen förhållandena just under nuvarande tid underkastade allt för stora förändringar. Det har inträffat och kommer säkerligen att ytterligare inträffa, att en ort, som förut med allt skäl räknats till de billigare, rätt hastigt blifver en af de dyrare, t. ex. på grund däraf, att en större industriell inrättning kommer till stånd därstädes eller att en del af landets militärstyrka dit förlägges. Byggnadsverksamheten och tillförseln af lifsförnödenheter hafva nämligen visat sig ofta nog behöfva lång tid för utjämnande af de nya förhållandena.

I följd af dessa omständigheter hafva kommitterade kommit till den öfvertygelsen, att hänsynen till de växlande lefnadskostnaderna icke bör föranleda därtill, att det bestämmes olika aflöningar för olika orter, utan att det i stället bör fastställas en normalaflöning, afsedd för funktionärerna i allmänhet, och att denna aflöning bör kunna af

telegrafstyrelsen för sist uppräknade kategorier af personalen, som äro underkastade omflyttning eller, i sig själf särskildt talrika, äro stationerade å olika orter med vidt skilda lefnadskostnader, höjas å de dyrare orterna med en skälig procent af normalaflöningen, beroende på en regelbundet återkommande undersökning af prisförhållandena, hvarest och i hvilken grad sådan höjning bör ske.

I telegrafverkets nuvarande stater har man för en del tjänstemän försökt lösa denna fråga på sådant sätt, att med hänsyn till interurban-telefonisterna — de för närvarande lägst aflönade af verkets ordinarie tjänstemän — införts två lönegrader, den högsta afsedd att tillämpas å dyrare orter. Denna lösning medför emellertid den följden, att vid erhållet afsked ur verket en telefonist, som tillhört den högre lönegraden, äfven erhåller högre pension än en telefonist af den lägre lönegraden. Detta synes dock kommitterade icke vara riktigt. Då nämligen den högre aflöningen har sin grund allenast i de högre lefnadskostnaderna å tjänstgöringsorten, men efter afskedstagandet råder fullständig frihet i valet af bostadsort, böra icke verkningarna af tjänstgöringsortens dyrhet sträcka sig utöfver tjänstgöringstiden.

Kommitterade hafva därför enats om det förslag, att utöfver den för alla gemensamma aflöningen skall det tilldelas den å dyrare orter tjänstgörande personalen, tillhörande ofvan angifna befattningar, ett tillägg, uppgående på de allra dyraste orterna till 15 procent af aflöningen och å de öfriga orter, där lefnadskostnaderna öfverstiga det normala inom landet, till 10 procent af aflöningen.

Af kommitterades undersökningar har framgått, att med afseende på de för närvarande gällande lefnadskostnaderna det högsta lönetillägget skulle vara behöfligt endast i Stockholm, hvaremot det lägre tillägget skulle blifva behöfligt å några af de större stationerna, nämligen Göteborg, Malmö, Norrköping, Gäfle, Hälsingborg, Karlskrona samt de inom norra inspektionsdistriktet (Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län äfvensom Hälsingland af Gäfleborgs län) belägna. Emellertid hysa kommitterade icke någon tvekan därom, att nyssnämnda efter prisförhållandenas växling återkommande undersökning lämpligast bör öfverlämnas åt telegrafstyrelsen, som således vid uppgörande af hvarje års stat har att taga under afgörande frågan om, å hvilka orter dessa tillägg böra utgå och hvar det högsta tillägget kan vara behöfligt. Liksom det enligt kommitterades förut uttalade mening icke är lämpligt att efter genomförandet af den föreslagna omorganisationen af telegrafstyrelsen belasta Kungl. Maj:t och Riksdagen med en pröfning hvarje år af det antal biträdande funktionärer i styrelsen och vid tra-

fikens skötande eller ledningarnas byggande och underhåll, som kan vara af den fortgående utvecklingen betingadt, lika litet lärer det vara erforderligt att belasta statsmakterna med afgörandet af dessa detaljer angående fördelningen af det å vissa orter behöfliga lönetillägget.

Vid beräklandet af de löneförmåner, som skulle tillkomma underbefälet och reparatörerna, hafva kommitterade ansett sig böra bereda dessa tjänstemän något bättre villkor än de hittills haft. Helt naturligt utföra härvidlag i första hand de höjda arbetslönerna en omedelbar inverkan, enär det är ur arbetarnas led innehafvarna af dessa befattningar rekryteras. Men dessutom finnes det speciella skäl för en löneförbättring äfven här. Beskaffenheten af deras arbete föranleder, att dessa tjänstemän till största delen måste på egen hand och på eget ansvar utföra sina åligganden, hvilkas behöriga skötsel därjämte förutsätter en icke obetydlig teknisk utbildning. Linjemästarna och linjeförmännen hafva dessutom att utföra direkt befäl öfver större eller mindre arbetslag. På dessa poster behöfves således tekniskt utbildadt folk med mognare omdöme för att kunna bevaka verkets intressen. Därtill bör alldeles särskildt beaktas, att, såsom kommitterade förut omförmält, linjemästarna och en stor del af linjeförmännen med själfständigt redovisningsansvar omhänderhafva betydliga penningbelopp jämte stora värden i den synnerligen dyrbara materielen.

Från lönebeloppen afgå dessutom pensionsavgifter, som, ehuru i sig själfva måhända ej så stora, dock blifva af afsevärd betydelse vid dessa relativt små slutsummor.

Kommitterade meddela (sid. 117) en jämförelse mellan de nu gällande och de föreslagna aflöningsförhållandena vid linjedistrikten. På grund af därom gjorda framställningar och sedan linjearbetarnas aflöningar måst afsevärdt höjas, har telegrafstyrelsen i afvaktan på underbefälets och reparatörernas uppförande å ordinarie stat medgifvit de i tabellens anmärkningskolumn angifna tillfälliga tilläggsarfvoden, att utgå från och med den 1 juli 1906.

Förutom de i tabellen upptagna aflöningsbelopp skulle, såsom förut är angifvet, för linjemästarna, linjeförmännen och reparatörerna komma bostad in natura eller hyresbidrag samt uniformsbeklädnad. För den flyttande personalen, d. v. s. linjemästarna af andra lönegraden och linjeförmännen af samma lönegrad, skulle utgå dagtraktamente enligt hittills gällande och i det föregående angifna grunder. Reparator, stationerad å ort med dyrare lefnadskostnader, skulle erhålla ett tillägg med 10 eller 15 procent af aflöningen.

Befattning.	Begy-nnelse- år.	A f l ö n i n g										Anmärkningar.
		efter 2 år.	efter 3 år.	efter 4 år.	efter 5 år.	efter 6 år.	efter 9 år.	efter 10 år.	efter 12 år.	efter 15 år.	efter 18 år.	
Linjedirektör.....	(4,500)	—	—	—	(4,900)	—	—	(5,300)	—	—	—	{ + felräkningspennin- gar 200 kr.
	4,600	—	5,000	—	—	5,500	6,000	—	6,500	7,000	—	
Linjeingenjör.....	(3,200)	—	—	—	(3,600)	—	—	(4,000)	—	—	—	
	3,000	—	3,400	—	—	3,800	4,200	—	4,600	5,000	5,500	{ + felräkningspennin- gar 200 kr.
Kassör af 1:a lönegraden.....	1,140	—	1,260	—	—	1,380	1,500	—	1,650	1,800	2,100	
Bokhållare { nuv. manl. bokhåll.	(2,200)	—	—	—	(2,500)	—	—	(2,800)	—	—	—	
	900	960	—	1,020	—	1,140	1,260	—	1,380	1,500	1,650	{ + tillf. tillägg 200 kr.) + bost. el. hyresbidrag.
Linjemästare af 1:a lönegraden {	1,650	—	(1,800)	—	—	(1,950)	(2,100)	—	(2,250)	(2,400)	—	
	1,500	1,650	—	1,800	—	2,100	2,400	—	2,700	—	—	
Linjemästare af 2:a lönegraden {	(960)	—	(1,080)	—	—	(1,200)	(1,350)	—	(1,500)	(1,650)	(1,800)	{ + bost. el. hyresbidrag.
(jämfte öfverreparatör).....	1,140	1,260	—	1,380	—	1,500	1,650	—	1,800	2,100	—	
Linjeförman af 1:a (materialvakt)	(1,000)	—	—	—	(1,200)	—	—	(1,400)	—	—	—	
lönegraden {	(960)	—	(1,080)	—	—	(1,200)	(1,350)	—	(1,500)	(1,650)	—	{ (+ tillf. tillägg 150 å 200 kr.) + bost. el. hyresbidr.
(jämfte förrädsför- män)	1,020	1,140	—	1,260	—	1,380	1,500	—	1,650	1,800	—	
Linjeförman af 2:a lönegraden {	(900)	—	(960)	—	—	(1,080)	(1,200)	—	(1,320)	—	—	
	900	960	—	1,020	—	1,140	1,260	—	1,380	1,500	—	{ + bost. el. hyresbidr. (+ tillf. tillägg 100 kr.) + bost. el. hyresbidr. o. event. dyrortstill.
Reparatör.....	(900)	—	(960)	—	—	(1,080)	(1,200)	—	(1,320)	(1,400*)	—	
	840	900	—	960	—	1,020	1,140	—	1,260	1,380	—	

*) Detta arvode utgår endast i Stockholm.

3. *Trafikdistrikten och stationerna.*

Beträffande den hithörande personalen gäller samma ogynnsamma förhållande, som anmärktes rörande linjedistriktens tjänstemän, eller att 1901 års kommitté beräknade dess aflöningar lågt med tanke på ett ytterligare tillskott i form af dyrtidstillägg, som dock i verkligheten icke kom vederbörande till godo. Denna omständighet i förening med lefnadskostnadernas stegring hafva nödgat kommitterade att söka äfven för denna grupp tjänstemän förbättra deras lefnadsvillkor. Den snabbt växande trafiken ställer också numera betydligt större kraf på denna personals ansvar och arbetsförmåga.

*Telegraf-
inspektörerna.* I afseende på telegrafinspektörerna hafva kommitterade funnit sig böra vidtaga en förändring af nu gällande bestämmelser.

Den nuvarande anordningen, enligt hvilken inspektören, med afstående af sina aflöningsförmåner på ordinarie tjänst, åtnjuter ett fast årligt arvode af 5,000 kronor, har redan under den korta tid, som förflutit efter dessa befattningars inrättande, visat sig medföra olägenheter. Så snart nämligen en inspektör ansett sig kunna erhålla tjänsten såsom föreståndare för en station af den storlek, att inkomsterna där blott öfvergå inspektörsarvodet, har han naturligtvis sökt begagna detta tillfälle att skaffa sig en välbehöflig förbättring af sin ekonomiska ställning. Det har också visat sig, att inspektörerna icke gärna kvarstanna i denna befattning så länge, som det stundom varit önskvärdt. De fyra inspektörsbefattningarna hafva sedan deras tillkomst år 1903 redan haft nio innehafvare. Sådana täta ombyten af innehafvare af dessa förordnanden måste undvikas, om det ytterst viktiga syfte, som med institutionen afsetts och som, efter hvad erfarenheten visat, äfven kan vinnas, ej skall helt och hållet äfventyras.

Kommitterade hafva därför kommit till den uppfattningen, att, på samma gång en skälig förhöjning af deras nuvarande aflöning i viss mån kunde beredas dem, de påpekade olägenheterna skulle fullständigt undanröjas genom den lämpligare och i sig själf riktigare anordningen, att telegrafinspektörerna bibehålla den dem såsom ordinarie tjänstemän — i regel kommissarie af 2:a, 3:e och 4:e lönegraderna — tillkommande lön, medan, under den tid deras förordnande såsom inspektörer varar, till dem skall i stället för tjänstgöringspenningar eller provision utgå ett arvode, hvilket belopp icke heller i aflöningsreglementet intagits, men som kommitterade, enligt hvad förslaget till stater utvisar, föreslå till 2,500 kronor per år.

Därigenom att för inspektörsförordnandet lämnas ett fast arvode, medan den förordnade i vanlig ordning rycker upp inom den för hans

ordinarie tjänst gällande löneskala, aflägsnas så vidt möjligt berörda olägenhet, och därigenom vinnes äfven större rättvisa i afseende på ersättnings belopp.

Häraf följer, att alla inspektörerna ej uppbära samma aflöning, men detta synes icke vara annat än fullkomligt i sin ordning. De personliga kvalifikationer, som krävas för inspektörens tjänst, och den befälsställning han intager föranleda visserligen, att till honom bör utgå särskild ersättning. Aflöningen behöfver dock icke vara densamma för en yngre, nyss till befattningen förordnad tjänsteman som för en äldre innehafvare af densamma, hvilken i ordinarie tjänst redan skulle hunnit en högre aflöning.

Efterföljande tabell visar de aflöningsbelopp, som enligt kommitterades förslag skulle uppbäras af en *till inspektör förordnad* kommissarie i olika lönegrader.

	Lägsta aflöning.			Högsta aflöning.		
	Lön.	Arfvode.	Summa.	Lön.	Arfvode.	Summa.
Kommissarie af 1:sta lönegraden	3,000	2,500	5,500	3,800	2,500	6,300
" " 2:dra "	2,600	2,500	5,100	3,400	2,500	5,900
" " 3:dje "	2,200	2,500	4,700	3,000	2,500	5,500
" " 4:de "	2,000	2,500	4,500	2,800	2,500	5,300

Då inspektörer i regel utväljas bland kommissarierna af de tre lägsta ofvan angifna lönegraderna, skulle sålunda deras aflöning komma att utgöra lägst 4,500 kronor och högst 5,900 kronor.

En nyförordnad inspektör skulle visserligen därigenom kunna komma att uppbära en något lägre ersättning än den nu utgående, men för en äldre inspektör, hvars arbete å denna plats finnes särskildt värdefullt, skulle ersättningen kunna stiga till så mycket högre belopp, att han icke af ekonomiska skäl behöfde återgå till sin ordinarie tjänst.

Äfven denna ersättning kan i sig själf icke anses vara för hög för en tjänsteman med den erfarenhet han måste besitta och med den, såsom år för år allt mera visar sig, särdeles värdefulla insats i trafikens skötsel han oafslätligen är i tillfälle att göra till allmänhetens förbättrade betjänande och till verkets direkt ekonomiska fördel.

Härvid torde vara lämpligt omnämna, att, efter hvad kommitterade inhämtat, ersättningen för de resor, som telegrafinspektörerna i tjänsten måst företaga, under år 1905 uppgått till följande belopp:

inom södra distriktet	Kronor	2,889: 70
» västra »	»	2,326: 30
» östra »	»	2,319: 92
» norra »	»	3,038: 35

Då telegrafverkets inspektörer icke hafva fribiljetter å andra järnvägar än statens, å hvilka resorna ej kunna debiteras i reseräkningarna, framgår af ofvanstående siffror, att telegrafinspektörerna, som nästan ständigt måste vara på resande fot, ej kunna beräkna någon afsevärd behållning på sina resor.

Stationsföreståndarna.

Såsom kommitterade förut angifvit, hafva kommitterade för vinnande af en rättvis och smidig aflöningsform för stationsföreståndarna funnit den enda riktiga utvägen vara, att en del af nämnda tjänstemäns aflöning eller den, som motsvarar deras nuvarande tjänstgöringspenningar, utgår såsom provision å uppböuden.

När det uttalats betänkligheter mot provisionssystemet, torde detta väsentligen hafva berott därpå, att man fränsett och rent af ansett sig böra fränse de grundsatser, som tillämpas inom det privata affärslifvet. Därför att statens verksamhet, när den anordnar affärs- och industriella företag, icke bestämmes af enbart ekonomiskt intresse utan äfven i vissa hänseenden af en allmänare synpunkt, har man, efter hvad kommitterade trott sig finna, icke tillräckligt beaktat, att verksamhetens dock väsentligen affärsmässiga prägel gör det nödvändigt att låta de affärsmässiga grundsatserna tillerkännas afgörande betydelse icke minst med hänsyn till den personal, som skall utföra affärens arbete. Ämbetsmannauppfattningen och ämbetsmannasättet att behandla förekommande ärenden må hafva sitt obestridda värde på de områden, som rätteligen höra under denna uppfattning och detta sätt, men de förlora sitt värde och verka hämmande, när de tillämpas på främmande områden. Affären eller industrien måste skötas efter merkantila regler, så vidt den öfverhufvud skall hafva sitt berättigande, och om än dessa regler modifieras däraf, att det är staten som är ägaren, måste de dock i hufvudsak behålla sin giltighet.

Enär emellertid frågan om provisionssystemets införande var föremål för behandling i den kommitté, som uppgjorde förslaget till nu gällande stater för telegrafverket, anse sig kommitterade böra anföras hvad då i frågan yttrades.

Då kommittén, heter det i dess utlåtande, beslutit sig för att föreslå provisionens bibehållande inom postverket för vissa tjänstemän, hufvudsakligen föreståndarna för postkontoren, hade den frågan själfmant framställt sig, om icke äfven för vederbörande stationspersonal

vid telegrafverket någon del af aflöningen borde utgå i form af uppbördsprovision. Kommittén hade dock ej ansett sig böra förorda införande af provision inom telegrafverket. Ehuru ingalunda saknades, såväl från Kungl. Maj:ts som från Riksdagens sida, uttalanden emot provisionssystem i allmänhet, hade kommittén, om än med tvekan, funnit sig böra förorda provisions bibehållande, i någon mån, inom postverket, där provision sedan längre tid utgått och där dess fullständiga borttagande skulle, enligt kommitténs åsikt, förorsaka betydliga rubbningar. Annorlunda tedde sig emellertid denna fråga, då det gällde att föreslå organisation för ett i betydande del helt nytt verk, hvarest provision hittills icke till tjänstemännen utgått. För att i ett sådant verk införa provisionssystem syntes det kommittén böra krävas alldeles särskilda trängande skäl. Några dylika föreläge dock icke, enligt kommitténs förmenande, utan torde en tillfredsställande lösning af frågan om stationspersonalens aflöningsförmåner kunna åstadkommas äfven utan införande af denna för telegrafverket hittills främmande aflöningsform. Därtill komme ock, att, i motsats mot hvad förhållandet vore vid postverket, de uppbördssummor vid telegrafverket, å hvilka provision skulle beräknas, vore så växlande eller, åtminstone vid ett flertal stationer, stadda i så hastig ökning, att fastställande af grunderna för provision skulle blifva förenadt med ganska stora vanskligheter. På grund af sålunda anförda omständigheter och med hänsyn till det i förevarande afseende äfven beaktansvärda förhållandet, att bestämmandet af vissa telefonafgifters belopp, åtminstone ännu så länge, ankomme allenast på telegrafstyrelsen, hade kommittén icke ansett sig böra förorda införande vid telegrafverket af provision såsom en del af aflöningen.

Dessa skäl finna kommitterade icke numera böra vara afgörande för föreliggande frågas lösning. Det har nämligen visat sig, att en tillfredsställande lösning af frågan om stationsföreståndarnas aflöningsförmåner icke vinnes genom det nuvarande systemet med stationernas indelning efter uppbördens storlek i grupper med enahanda totalaflöningsbelopp inom hvarje. För att en sådan indelning skulle kunna vara något så när rättvis, måste nämligen gruppernas antal blifva så stort, att begreppet gruppindelning försvunne och man i stället finge stationsmängden efter uppbördens olika storlek sönderdelad i kanske ett trettiotal afdelningar med endast några stationer i hvarje. Men ej nog därmed. Sedan en sådan första uppdelning väl vore gjord, måste styrelsen, för att fortfarande hålla uppdelningen rättvis, oupphörligen göra om densamma, allt efter som uppbörden växlade. En tillräckligt ofta och fullt känsligt gjord sådan omdelning skulle, det måste

medgifvas, på ett rättvist sätt ordna stationsföreståndarnas aflöningsförmåner. Men på detta sätt blefve ju bibehållandet af en indelning snart utan all reell betydelse, likasom äfven styrelsens endast mekaniska mellanhandställning till den växlande uppbördens omutliga fingervisning. Med ett ord, man vore framme vid det rena provisionssystemets tillämpande vid bestämmandet af stationsföreståndarnas hela aflöning. Då, såsom riktigt är inom telegrafverket, ifrågavarande tjänstemäns aflöning måste bestämmas i förhållande till den uppbörd de åt staten intjäna å sin station, blir ock detta system konsekvensens nödvändiga slutspets. Principiellt skulle kommitterade för sin del icke hafva något mot en anordning i enlighet därmed, men systemet låter sig icke fullt lämpligt genomföra i praktiken. Först torde det vara omöjligt att finna en för alla stationer lika provisionsberäkning, som rättvist afpassar hvarje stationsföreståndares aflöning. Men att hafva olika beräkning för olika afdelningar stationer skulle leda in i samma cirkel, som man ville undvika, då det gällde det nuvarande systemets gruppindelning.

Ehuru det således skulle vara rationellt riktigtast att icke behålla vissa fixa löner utan låta uppbörden bestämma *hela* aflöningen genom en direkt relation, synes det dock kommitterade ur nyssnämnda synpunkt vara mest praktiskt, att en stabil löneskala finnes, som bildar den gemensamma ryggraden för aflöningarna, och att den utom själfva lönen tillkommande delen, växlande i direkt förhållande till uppbörden, utjämnar de oegentligheter, som med det nuvarande systemet icke kunna undvikas.

Äfven ur en annan synpunkt måste emellertid formen af lön bibehållas för en del af aflöningen. Det är visserligen så, som kommitterade framhållit, att i de flesta fall en stations uppbörd är till en mycket stor del omedelbart beroende af föreståndarens duglighet och vakenhet, likasom samma uppbörd är en ganska känslig mätare på tyngden af dennes ansvar och arbete. Men det finnes dock stationer, hvilka genom sitt rent trafiktekniska läge äga för det hela en särskildt stor betydelse och därför också kräfva särskildt framstående egenskaper hos föreståndaren, utan att dessa förhållanden gifva utslag i uppbörden. För dessa fall måste man hafva en bestämd löneskala att följa, då föreståndaren för en dylik station bör genom en högre lön tillgodoses, till dess uppbörden å stationen stigit till, så att säga, sin egen riktiga höjd.

Man skulle af hvad sålunda framhållits kunna få den föreställningen, att en enda löneskala för alla stationsföreståndare vore till fyllest. Men så är icke förhållandet. Man kan icke låta hvarje stationsföreståndare börja med den lägsta begynnelselönen för att vandra hela skalan upp, på vägen nödtorftigt underhjälp af provisionen. Statio-

nerna äro nämligen hvarandra så olika till storlek och betydelse, att den lägsta begynnelselönen måste sättas så låg och den högsta så hög, att det stora flertalet icke når vare sig dit ned eller dit upp. Likaså äro mellanstadierna så många, att äfven där måste sättas vissa gränser. För att vinna en rättvis aflöningsform måste man alltså inom hela stationsmängden försöka sammanföra de hvarandra närmaste stationerna till en grupp, för hvilken en gemensam del af den stora löneskalan kan befinnas innehålla ett till mängd och belopp lämpligt antal lönesteg.

Vidare hafva kommitterade måst betänka, huru pensioneringen skulle ställa sig. Man kan ju icke ifrågasätta att bestämma en särskild pension för hvarje stationsföreståndare, äfven om det skulle vara den absoluta rättvisan. Men, enligt kommitterades mening, vore det ej detta. Pensionen bör nämligen icke utgöra ett slags matematiskt noga rabatterad aflöning, utan den är väl att anse såsom den ersättning en tjänsteman genom hela sitt arbete åt staten förtjänat att efter arbetets slut af staten uppbära. Såsom sådan bör den dock naturligtvis stå i ett visst förhållande till den under tjänstetiden åtnjutna aflöningen. Därför skulle det också vara lika oriktigt, att alla stationsföreståndare uppbure lika stor pension, då deras arbete ju varit mera eller mindre ansvarsfullt och ansträngande, som att hvar och en hade sitt eget pensionsbelopp, afpassadt efter en viss aflöningssats. Man måste således äfven från denna synpunkt sedt försöka med hvarandra sammanföra dem, hvilkas föreståndarskap i stort sedt innebär ungefär lika börda och för hvilka därför den blifvande pensionen bör, lika väl som den del af aflöningen de behålla under sjukdom, kunna rättvisligen sättas lika.

Emellertid skulle ett sådant, nu omhandladt försök till gruppindelning aldrig lyckas, om man icke kunde hålla aflöningens ytterkonturer något tänjbara efter stationernas egen rörlighet. Men *med* en sådan möjlighet — tjänstgöringspenningarnas utgående i form af provision — har det visat sig icke möta svårigheter att inom en fortlöpande skala af bestämda lönesatser ordna stationerna i några stora grupper.

Genom denna anordning hafva kommitterade, med undvikande af schablonmässiga bestämmelser, som endast gifva en i förhållande till den allmänna arbetsbördan skapligt afpassad aflöning, åsyftat att vinna en verkligen tillfredsställande lösning af frågan om dessa tjänstemäns aflöningsförmåner, så att äfven de så vidt möjligt fylla krafvet på en i hvarje individuellt fall riktig relation mellan arbetet och ersättningen därför.

En sådan aflöningsform är, enligt kommitterades mening, den enda rättvisa och därigenom ägnad att hos personalen uppehålla och underhålla arbetsintresset utöfver hvad den nuvarande ordningen är i stand till.

Man får nämligen icke förtänka stationsföreståndarna, att de osökt sätta sina egna inkomster i samband med stationens, då man besinnar, hvad kommitterade förut antydtt, att dessa kunna alldeles direkt påverkas af föreståndarens uppmärksamhet och intresse. I detta fall intager telegrafverket en särskild ställning, bestämdt skild från de andra kommunikationsverken. Förhållandet beror därpå, att telegrafverkets meddelelsemedel, de elektriska ledningarna, äro begränsade till antal och belastningsförmåga, men att genom personalens vaksamhet och snabbhet dessa gränser kunna, efter hvad erfarenheten ständigt visar, betydligt uttänjas genom ett skickligt och uppmärksamt utnyttjande af befintliga tillgångar.

Då således kommitterade funnit, att provisionssystemets tillämpande vid beräkandet af tjänstgöringspenningarna är den enda form, som under växlande förhållanden möjliggör en aktuell rättvisa åt stationsföreståndarna, samt dessutom denna anordning, genom att på det enklaste sätt själf reglera aflöningarna, gör öfverflödigt den ständigt fortgående omreglering af stationernas aflöningsförhållanden, som eljest blifve en verkets spänstighet förtyngande nödvändighet, hafva kommitterade funnit alldeles särskildt trängande skäl förefinnas, att för denna del af personalen provisionssystemet delvis lägges till grund vid aflöningsbeloppens bestämmande. Den omständigheten, att det är en nyhet, som sålunda införes i telegrafverket, kan icke skrämma kommitterade, helst det visat sig att trots telegrafverkets växlande och i hastig ökning stadda uppbördssummor några svårigheter icke möta för systemets jämna och måttfullt begränsade tillämpande.

Kommitterade föreslå, att provision måtte utgå på de tre hufvudsakliga poster, som utgöra stationernas uppbörd, nämligen uppburet telegramporto, inträdes- och telefonabonnemangsafgifter samt afgifter för särskildt betalda telefonsamtal.

De två sistnämnda af dessa poster stå otvifvelaktigt i mycket nära beroende af huru vederbörande station skötes. Att fördelen af en telefonförbindelse i väsentlig grad är beroende af det sätt, på hvilket förbindelsen betjänas, är själfklart, och det är därför icke heller tvifvel om, att hvarje stationsföreståndare kan, genom att arbeta för stationens bästa möjliga skötsel, bidra till att en större del af allmänheten finner med sin fördel förenligt att hafva förbindelse med telefonnätet. Ännu mycket större och direktare inflytande kan tjänstemannen utöfva på beloppet af inflytande samtalsafgifter. Storleken af dessa inkomster beror nämligen, såsom nyss antydts, hufvudsakligen på, huru de befintliga ledningarna utnyttjas och huru det sörjes för, att dessa ledningar efter ett samtals slut

utan hvarje dröjsmål disponeras för det följande. De korta stunder, de interurbana ledningarna vid mindre planmässigt och mindre raskt arbete stå oanvända kunna, på samma gång allmänhetens gagn af ledningarna minskas, tillsammans åstadkomma en förlust i inkomster, hvilken för telegrafverket betyder mycket afsevärda summor. Efter växlande förhållanden på olika platser kan den ena eller den andra sidan af denna tjänstemannens verksamhet företrädesvis tillgodogöras för utvecklingen af telefonväsendet. Den riktiga normen för ett provisionssystem med syfte att framkalla en ökning i arbetsintensitet är därför att låta både abonnemangs- och samtalsafgifterna ligga till grund för bestämmande af provisionens belopp.

I fråga om telegramportot däremot gäller nog i allmänhet det samma som för inkomsten vid postverket, att det endast i ringa grad kan röna inflytande af tjänstemännens åtgöranden. Att vid provisionens bestämmande taga hänsyn äfven till telegramportot är emellertid ägnadt att verka reglerande på provisionens belopp, och dess utslutande skulle medföra en orättvisa för de stationer, där telegramexpeditionen kräver relativt större arbete i förhållande till telefonens skötsel.

Hvad angår grunderna för provisionen, hafva kommitterade uppgjort ett förslag i detta afseende, som efter kommitterades åsikt, torde fylla de anspråk, man med skäl bör kunna framställa på ett lämpligen afvägdt provisionssystem.

Kommitterade föreslå, att provisionen bestämmes på följande sätt:

5 procent af den del af uppbörden, som ej för år öfverstiger 10,000 kronor;

3 procent af den del af uppbörden, som öfverstiger 10,000 men ej 30,000 kronor;

1 procent af den del af uppbörden, som öfverstiger 30,000 men ej 100,000 kronor;

$\frac{1}{2}$ procent af den del af uppbörden, som öfverstiger 100,000 men ej 500,000 kronor; samt

$\frac{1}{10}$ procent af den del af uppbörden, som öfverstiger 500,000 kronor.

Då provisionen skulle träda i stället för tjänstgöringspenningarna, skulle den odelad tillfalla stationens föreståndare, och är dess belopp äfven beräknadt med hänsyn härtill. Vid de minsta stationerna, där provisionen enligt angifna beräkningsgrunder icke skulle uppnå samma belopp, som kommitterade föreslå såsom det lägsta, till hvilket tjänstgöringspenningarna för stationsföreståndare skulle uppgå eller 450 kronor årligen, blifver det således nödvändigt att garantera denna minimiprovision. Antalet dylika stationer utgjorde år 1905 32 stycken. Så snart däremot

uppbörden uppgår till 9,000 kronor årligen blifver provisionen tillräcklig att betäcka tjänstgöringspenningarnas belopp.

Den starkt fallande skalan gör emellertid, att provisionen aldrig stiger till så stora summor, att dess tillämpande kan väcka betänkligheter. Med en uppbörd mellan 10,000 och 30,000 kronor årligen utgör den 30 kronor för hvarje tusental, från 30,000 till 100,000 kronors uppbörd 10 kronor för tusen, från 100,000 till 500,000 kronors uppbörd 5 kronor för tusen och öfver 500,000 kronor 1 krona för tusen. Den största uppbörd, som för närvarande vid någon station förekommer, är något öfver en miljon kronor vid centraltelefonstationen i Stockholm. Äfven om man tänker sig, att denna uppbörd skulle i framtiden fördubblas, så medför dock tillkomsten af en ny miljon i uppbörd en ökning i provisionen af endast 1,000 kronor, hvilket ingalunda kan sägas vara en hög ersättning för ett så betydligt ökad arbete och ansvar.

Tjänstgöringspenningarna för telegrafverkets stationsföreståndare utgöra tillhoppa 111,800 kronor. För beräkandet af det belopp, hvartill provisionen skulle kunna uppgå, hafva kommitterade låtit uträkna de belopp, hvartill en i enlighet med kommitterades förslag upptagen provision skulle uppgå för åren 1901 och 1905, och utgöra dessa siffror 141,000 kronor och 167,000 kronor. Ökningen har således mellan dessa år varit 26,000 kronor eller 6,500 kronor för år, d. v. s. i medeltal omkring 40 kronor årligen för hvarje stationsföreståndare.

Att medeltalssiffran blir så ytterligt låg, beror delvis därpå, att vid de minsta stationerna med uppbörd under 9,000 kronor årligen icke alls någon ökning kan förekomma samt att å de största stationerna provisionen till följd af den starkt fallande skalan stiger mycket sakta. Ökningen gör sig således hufvudsakligen gällande å mellanstationerna, men då dessas uppbörd i sig själf är ganska måttlig, kan ej ens här provisionen stiga med några afsevärda belopp.

Det nu påpekade förhållandet mellan stationerna styrker äfven det rättvisa i den föreslagna provisionsskalan, enär inkomstökningen å de större stationerna med talrikare personal i mindre mån ökar föreståndarens personliga arbete än fallet är å de mellanstora stationerna, likasom en skillnad i inkomster, som hålla sig under 9,000 kronor om året, ej heller representerar någon olikhet af betydelse i stationsföreståndarnas besvär.

Då kommitterade sålunda föreslagit att låta för stationsföreståndarna provision ersätta de till telegrafverkets öfriga personal utgående tjänstgöringspenningarna, har för dessa föreståndare upprättats en särskild löneskala, vid hvilkens uppgörande hänsyn tagits till de särskilda

förhållandena å de olika stationerna på sådant sätt, att den olika upp-
börden i allmänhet blifver normerande.

Kommitterade anse sig dock böra här erinra därom, att enligt
deras förut i fråga om andra tjänstemän uttalade uppfattning möj-
lighet bör finnas för telegrafstyrelsen att å station, där det tek-
niska arbetet är särskildt kräfvande, men stationens lokala bety-
delse är mindre, kunna genom någon höjning af själfva lönen, dock inom
de bestämda regleringsgränserna, fästa en för samma station särskildt
lämplig föreståndare, som eljest på grund af sin duglighet och sina tjänste-
meriter kunde förvänta att erhålla en annan, ekonomiskt mera gifvande
station.

Löneskalan, omfattande samtliga stationer från de största till de
minsta, skulle omfatta följande grader:

Klass.	Kronor.	Klass.	Kronor.
1	4,600	9	2,200
2	4,200	10	2,000
3	3,800	11	1,800
4	3,400	12	1,650
5	3,000	13	1,500
6	2,800	14	1,350
7	2,600	15	1,200
8	2,400	16	1,050

Af dessa belopp utgör det första det högsta lönebelopp, till hvilket
en direktör i högsta lönegraden kan hinna, medan det sista angifver begyn-
nelselönen vid de mindre stationerna. Lönebeloppen ansluta sig så nära
som möjligt till de nu utgående med allenast de jämkningar, som föranledas
af önskan om större enhetlighet och konsekvens än hittills varit gällande.

Ett undantag utgöra dock de sex lägsta lönerna, hvilka äro af-
sedda för kvinnliga stationsföreståndare och i förhållande till de nuvarande
blifvit något höjda. Kommitterade anse nämligen, att dessa stationsföre-
ståndare böra något bättre tillgodoses än enligt nu gällande stater är
fallet. Om till förevarande lägsta lönebelopp lägges det å de minsta sta-
tionerna i stället för provision garanterade beloppet, så blifver summan
1,500 kronor, hvilket således skulle i stället för nu utgående 1,300 kronor
blifva de kvinnliga stationsföreståndarnas begynnelseaflöning. Det själf-
ständigare arbete på eget ansvar, som åligger en stationsföreståndare,
måste ju äfven på de mindre stationerna göra föreståndaren väl förtjänt
af nu föreslagna aflöning, då man dessutom tager i betraktande, att
skötseln af dessa mindre stationer har ett rätt betydande inflytande

på en önskvärd utbredning af telefonnätet å de mindre orterna med kringliggande bygd.

Den redan nu förefintliga bostadsförmånen skulle naturligtvis bibehållas.

Då den gruppering af stationsföreståndarna, hvarom kommitterade förut talat, tämligen nära öfverensstämmer med den nu förefintliga, kan en jämförelse mellan den hittills gällande och den nu föreslagna staten lätt låta sig utföra. En dylik jämförelse, därvid till grund för löneklasserna lagts samma förhållanden, som voro bestämmande för den äldre indelningen i tjänstegrader, skulle ställa sig så, som nedanstående tabell utvisar, hvarvid för vinnande af en fullständig öfversikt äfven pensionsbeloppen medtagits.

	Nuvarande lön.	Föreslagen lön.	Nuvarande pension.	Föreslagen pension.
Direktör af 1:a lönegraden ...	3,500—4,000—4,500	3,400—3,800—4,200—4,600	4,500	4,600
» » 2:a » ...	3,000—3,500—4,000	3,000—3,400—3,800—4,200	4,000	4,200
Kommissarie af 1:a lönegraden	3,000—3,400—3,800	3,000—3,400—3,800	3,800	3,800
» » 2:a »	2,500—2,900—3,300	2,600—2,800—3,000—3,400	3,300	3,400
» » 3:e »	2,200—2,600—3,000	2,200—2,400—2,600—2,800 3,000	3,000	3,000
» » 4:e »	2,000—2,400—2,800	2,000—2,200—2,400—2,600 2,800	2,800	2,800
Kommissarie » 5:e »	900—1,050—1,200	1,050—1,200—1,350—1,500 —1,650—1,800 (å större station)	1,200	1,500
» » 6:e »		1,050—1,200—1,350—1,500 (å medelstor station)		1,400
» » 7:e »		1,050—1,200—1,350 (å mindre station)		1,300

Inom lönegraderna har i förslaget de tillägg, som motsvara nuvarande ålderstillägg, bibehållits till ett antal af två inom högsta lönegraden bland kommissarierna samt begränsats till tre inom direktörsgraderna och andra kommissariegraden. Till dessa befattningar befordras nämligen endast tjänstemän, som genom en jämförelsevis lång tjänstetid inom andra klasser ådagalagt sin duglighet och pålitlighet och sålunda redan passerat ett större antal af de stadier, som kommitterade funnit sig böra för alla tjänstemän föreslå. De jämförelsevis synnerligen obetydliga förändringarna i direktörernas löne- och pensionsbelopp betingas

af ett noggrannare iakttagande af proportionen mellan arbete och ersättning, än som kunnat i den hittills gällande staten med dess färre graderingar komma till uttryck. Inom de öfriga lönegraderna hafva kommitterade föreslagit flere eller färre tillägg med hänsyn dels till samma förhållande, dels till det arbete och ansvar, som på vissa af dem särskildt måste tagas i betraktande.

Såsom synes är äfven för stationerna med kvinnlig föreståndare hänsyn tagen till stationernas olika betydelse, hvilket icke skett i den nu gällande staten. Då arbetet och ansvaret, efter hvad för kommitterade tillgänglig utredning gifver vid handen, är i olika fall väsentligt olika och de största stationerna med kvinnlig föreståndare i betydelse närma sig de stationer, som förestås af manlig sådan, hafva kommitterade icke kunnat underlåta att äfven inom de för kvinnliga föreståndare afsedda stationerna göra en lönegruppering.

Genom kommitterades förslag har äfven för de kvinnliga tjänstemännen skapats en befodringsmöjlighet så väl från biträdande till föreståndare som inom föreståndarna, allt i likhet med hvad som redan förut fanns för den manliga personalen. Och det torde få anses obestriddigt, att på samma gång ett befogadt kraf från de kvinnliga tjänstemännens sida härigenom tillmötesgås, den föreslagna organisationen är ägnad att öfva ett gynnsamt inflytande på deras intresse för sitt arbete.

Hvad särskildt angår dessa stationsföreståndare, hafva kommitterade utom de ofvan angifna skälen, äfven tagit hänsyn till uttalanden från statsmakterna. Med anledning af en från dessa tjänstemän den 5 december 1905 inkommen petition, angående hvilken telegrafstyrelsen den 30 i samma månad afgaf underdånigt utlåtande, anförde chefen för civildepartementet, vid underdånig föredragning af 1907 års statsförslag för telegrafverket, att ifrågavarande hemställa om förbättrande af de kvinnliga stationsföreståndarnas ställning och lönevillkor visserligen syntes honom förtjänt att allvarligen tagas i öfvervägande, men att, med hänsyn till tidpunkten för framställningens ingifvande äfvensom för afgifvande af telegrafverkets utlåtande däröfver, han icke för det dåvarande vore beredd att framlägga frågan till slutlig pröfning. Efter hvad styrelsens utlåtande gäfvade vid handen, syntes en jämförelsevis omfattande utredning böra föregå denna pröfning, och styrelsen hade äfvenledes upplyst, att densamma redan gått i författning om en sådan utrednings verkställande. I afbidan härpå ansåge departementschefen med ärendets afgörande böra anstå. Vid behandling af en år 1906 inom Riksdagens andra kammare väckt motion i ärendet anförde

statsutskottet, att, ehuru det kunde ifrågasättas, att möjligen någon förbättring i aflöningsvillkor borde beredas föreståndarinnorna för de större telegrafstationerna, så länge de i sådan egenskap tjänstgjorde, utskottet likväl ansåge, att de skäl, hvilka föranledt departementschefen att icke då upptaga frågan om förbättring i de kvinnliga stationsföreståndarnas aflöningsvillkor, äfven borde föranleda Riksdagen att icke i förevarande afseende besluta någon ändring. Och blef hvad utskottet hemställt af Riksdagen bifallet.

Den i statsutskottets anförda utlåtande gifna antydning, att förbättringen för de kvinnliga föreståndarna borde utgå, *så länge de i sådan egenskap tjänstgjorde*, hafva kommitterade så mycket lättare kunnat iakttaga, som deras förslag i sin helhet hvilat på den grundbotten, att högre aflöning städse är förbunden med ansvarsfullare arbete och bör tilldelas endast i den mån en tjänsteman genom alltjämt ådagalagd skicklighet och nit visat sig motsvara ställda förväntningar. De högsta löneklasserna för de kvinnliga stationsföreståndarna komma därför endast att uppnås af dem, som under långvarig tjänst visat sig fullt motsvara det till dem ställda förtroende, likasom naturligtvis intet hinder möter för en kvinnlig stationsföreståndare att, om hon framför andra är därtill lämplig, stiga vidare uppför löneskalan.

Då således de kvinnliga stationsföreståndarna vunnit likställdhet med de manliga i afseende på rättigheter härutinnan, följer däraf, att de i samma afseende böra vara underkastade enahanda skyldigheter.

Kommitterade tillåta sig därför här erinra om ett förhållande, som för närvarande förefinnes men, om det bibehölles efter antagandet af kommitterades förslag, skulle blifva en mot hela systemet brytande oegentlighet.

Uti sin den 15 maj 1902 aflåtna underdåniga skrifvelse angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel omförmälde Riksdagen, bland annat, att uti en inom Riksdagen väckt motion yrkats, att Riksdagen måtte såsom öfvergångsvillkor till telegrafverkets utgiftstater införa den bestämmelsen, att ordinarie kvinnliga stationsföreståndare, hvilka enligt den nya aflöningsstaten för telegrafverket vore afsedda att utbytas mot manliga föreståndare, måtte tillåtas att fortfarande kvarstå å deras dåvarande platser, såvida anmärkning mot deras tjänstgöring icke förekommit, och de själfva sådant önskade. Riksdagen anförde vidare, att Riksdagen visserligen delade den uppfattning, som låge till grund för motionen, och ansåge, att tillsättandet af manliga stationsföreståndare å förutvarande telegrafstationer icke borde gifva anledning till i tjänsten oförvitliga kvinnliga stationsföreståndares af-

lägsnande mot deras vilja. Emellertid syntes det Riksdagen icke lämpligt att, med bibehållande af den i förslaget till aflöningsreglemente innefattade grundsats om kvinnliga stationsföreständares skyldighet att vara underkastade förflyttning till annan tjänstgöringsort eller annan befattning af motsvarande tjänstegrad, besluta en bestämmelse i syfte att bereda dem skydd mot förflyttning under de särskilda förutsättningar, som i motionen angifvits. Riksdagen hade därför velat i sammanhang med sitt beslut om ökning af antalet telegrafkommissariestationer hos Kungl. Maj:t göra framställning därom, att vid genomförandet af detta beslut måtte förfaras i enlighet med nu angifna grunder.

Med godkännande häraf har Kungl. Maj:t uti nådigt bref den 6 juni 1902 förklarat, bland annat, att det skall åligga telegrafstyrelsen tillse, att inrättandet af nya kommissariestationer icke må föranleda därtill, att ordinarie kvinnliga stationsföreståndare, mot hvilkas tjänstgöring anmärkning icke förekommit och hvilka önska kvarstå vid sina dåvarande platser, varda därifrån förflyttade.

På grund af nämnda nådiga föreskrift hafva, under den tid, som förflutit sedan berörda utgiftsstater trädde i tillämpning, förflyttning utan egen begäran icke skett af kvinnlig stationsföreståndare från då innehafd station.

Den utveckling, som vid åtskilliga stationer med kvinnlig föreståndare sedan dess försiggått och fortfarande försiggår, är emellertid ganska snabb, och det lär icke kunna förnekas, att några af dessa stationer redan nått den storlek, att manlig föreståndare därstädes borde tillsättas. Om det äfven undantagsvis kan förekomma, att en kvinnlig föreståndare kan fylla alla kraf på en jämförelsevis stor station med ett flertal underlydande växelstationer och med flere reparatörer eller arbetare under föreståndarens befäl — ett förhållande som kommitterade, såsom nyss anmärkts, äfven beaktat — så gäller dock såsom regel, att manlig föreståndare bör förordnas, då en station nått en viss betydenhet. Öfvan anförda nådiga föreskrift lär därför i ett och annat fall hafva medfört svårigheter, och då den står i strid mot eljest inom telegrafverket gällande grundsatser samt framför allt mot den af kommitterade lifligt förfäktade organisatoriska grundsatsen, att placering af personal skall ske af hänsyn till verkets ändamålsenliga skötsel, synes det kommitterade att det nu icke blott icke förefinnes tillräckliga skäl för samma föreskrifts bibehållande för framtiden, utan att tvärtom de kvinnliga stationsföreståndarnas enligt kommitterades förslag nya ställning konsekvent fordrar dess borttagande. Därigenom att ett så stort antal föreståndartjänster som ett hundra

förbehållits de kvinnliga tjänstemännen, torde tillräcklig trygghet vara beredd för deras ställning inom verket och sålunda en undantagsbestämmelse, som bryter de eljest gällande organisatoriska reglerna, icke längre blifva behöflig för deras skyddande. Det är för öfrigt själfklart, att man ej flyttar en duglig kvinnlig stationsföreståndare förr än stationen vuxit henne öfver hufvudet, och då bör det vara lika mycket i hennes eget som verkets intresse, att hon utbyter sin tjänst mot en annan denna motsvarande, som hon dock rör med. Däremot kan den gällande bestämmelsen, såsom nyss antydts, lätteligen medföra vanskligheter, där utvecklingen vid en station medfört ett verkligt behof af manlig föreståndare, utan att därför anledning till anmärkning mot den kvinnliga föreståndarens tjänstgöring såsom sådan kan sägas föreligga. Hon har fullgjort sina åligganden så väl det af en kvinna rimligtvis kan begäras. Särskildt gör sig dock i detta hänseende gällande svårigheten för en kvinna att med tillräcklig myndighet handhafva befälet öfver underlydande reparatörer och tillfälligtvis behöfliga arbetare.

Kommitterade föreslå därför, att berörda undantag från den allmänna föreskriften om skyldighet för tjänsteman att utau försämring af innehafvande aflöning vara underkastad förflyttning till annan tjänstgöringsort, icke måtte vidare bibehållas.

Äfven i ett annat afseende, nämligen med hänsyn till pensionsbeloppet, hafva kommitterade ansett sig böra taga hänsyn till den tanke, som i statsutskottets berörda uttalande funnit uttryck. Det är visserligen sannt, att pensionsbeloppet torde få betraktas såsom en del af den ersättning staten betalar en tjänsteman för fullbordadt arbete och således bör ställas i visst förhållande till aflöningen. Framför allt gäller tydligen detta när, såsom i telegrafverket är förhållandet, en stor del (enligt beräkning ungefär hälften) af pensionskostnaden bäres af tjänstemännen själfva och således kostnaden för staten är väsentligen minskad. Men å andra sidan kan ej förnekas, att om det ansträngande och ansvarsfulla arbetet kräfver en högre ersättning, vare sig det utföres af kvinna eller man, det dock ej synes oriktigt att i fråga om pensionens belopp taga något större hänsyn till hvad de olika behöfven för män och kvinnor föranleda. Kommitterade hafva med hänsyn härtill funnit sig böra för de kvinnliga föreståndarna föreslå en relativt något lägre pension än för de manliga tjänstemännen. De belopp, som föreslagits och dock rätt ansenligt öfverstiga de nuvarande, äro så afvägda, att de synas kunna bereda ifrågakvarande kvinnliga tjänstemän en från ekonomiska bekymmer fri ålderdom.

Det torde tillräckligt framgå af hvad kommitterade flerstädes anför, att den ofvan för underlättande af en jämförelse mellan de båda staterna uppgjorda indelningen, icke är afsedd att vara i hvarje fall ovillkorligen bindande, då hela organisationsplanen är uppgjord i syfte, bland annat, att medgifva en lätt anslutning till den fortgående utvecklingen. Då emellertid de faktorer, som tagas i beaktande vid uppgörande af nu gällande stater, fortfarande äro de bestämmande med afseende på arbetets storlek å stationerna, kunna i själfva verket afstegen från den angifna normalstaten icke blifva stora. Rörelsens växande omfattning gör emellertid, att därest den nuvarande staten skulle fortfarande tillämpas, en icke obetydlig omflyttning af stationerna inom de olika grupperna redan nu borde ske, och det är tydligt, att hänsyn härtill bör tagas vid tillämpningen jämväl af ofvanstående aflöningskala.

Emellertid anse sig kommitterade böra här angifva den gruppering, som kommitterade efter nuvarande förhållanden funnit lämplig och som således skulle gälla, till dess sådana ändringar i rörelsen eller i de på någon stations betydelse i öfrigt inverkande omständigheter inträdt, att telegrafstyrelsen måste för vinnande af riktigare plats åt stationen låta denna byta grupp.

I nu gällande stat äro såsom *direktörer* i den högre aflöningsgraden upptagna två telegrafdirektörer, en i Stockholm och en i Göteborg, äfvensom en telefondirektör i Stockholm samt i den lägre aflöningsgraden två telegrafdirektörer, en i Malmö och en i Sundsvall. På grund af den föreslagna delningen af Göteborgs station hafva kommitterade, som anse att föreståndarna för hufvudstationerna fortfarande böra uppdelas i två lönegrader, till den 1:sta lönegraden hänfört de två telefondirektörerna, en i Stockholm och en i Göteborg, samt en telegrafdirektör, i Stockholm, och till den andra lönegraden tre telegrafdirektörer, en i Göteborg, en i Malmö och en i Sundsvall.

Kommitterade anse nämligen, att telegrafdirektören i Göteborg, från hvilken telefonstationens därstädes skötsel öfverflyttas till den nya telefondirektören, därigenom blir mera likställd med telegrafdirektörerna i Malmö och Sundsvall. Den skillnad, som därvidlag förefinnes, utjämnas på det rationellaste sätt genom den efter stationernas storlek varierande provisionen. Däremot böra de båda telefondirektörerna, en hvar i Stockholm och i Göteborg, med hänsyn till det i stort sedt med hvarandra jämförliga ansvaret vid ett större lokalnäts skötande vara i löneafseende likställda, då äfven här provisionen träder emellan såsom rättvist utjämnande den skillnad i arbete, som föranledes af nätens olika storlek.

Såsom *kommissarier af 1:sta klass* äro nu upptagna föreståndarna för stationerna i Gäfle, Hälsingborg, Luleå, Norrköping och Örebro, tillsammans 5 stycken. Bland kommissarier af den föreslagna 1:sta lönegraden anse emellertid kommitterade böra upptagas äfven föreståndarna för samtliga de öfriga stationer, hvilka under år 1905 hade en uppbörd öfverstigande 100,000 kronor nämligen: Falun, Halmstad, Jönköping, Karlstad, Linköping, Uppsala och Östersund. Antalet kommissarier af 1:sta lönegraden skulle sålunda uppgå till 12 stycken.

De nuvarande 23 *kommissarierna af 2:dra klass* skulle, med undantag af föreståndarna för ofvannämnda 7 stationer, hvilka upptagits såsom kommissarier af 1:sta lönegraden, bibehållas i den föreslagna 2:dra lönegraden, hvarjämte i denna grad skulle från nuvarande 3:dje klassen uppflyttas föreståndaren för Uddevalla station, vid hvilken station uppbörden under år 1905 stigit till nära 59,000 kronor. Genom den föreslagna omflyttningen, som till denna lönegrad häntör alla öfriga föreståndare för stationer med en uppbörd, som under år 1905 öfversteg 50,000 kronor, skulle antalet kommissarier af 2:dra lönegraden komma att uppgå till 17 stycken.

De stationer, som till föreståndare hafva *kommissarier af 3:dje och 4:de klass*, finnas icke i nu gällande utgiftsstaten angifna, men äro där upptagna 24 kommissarier af 3:dje klass och 18 kommissarier af 4:de klass. Kommitterade hafva efter verkställd undersökning af de på klassificeringen inverkan omständigheter såsom rörelsens omfattning, säregna linje- och trafikförhållanden m. m. ansett sig böra föreslå att i staten upptages 23 kommissarier af 3:dje lönegraden och 18 kommissarier af 4:de lönegraden eller således samma antal som i nu gällande stat med den ändring som föranledts däraf att, såsom nyss nämnts, en hittills till 3:dje klassen hörande station, Uddevalla, uppflyttas till 2:dra lönegraden. Antalet stationer med manlig kommissarie till föreståndare skulle således uppgå till samma antal, eller 70 stycken, som nu gällande stat upptager.

Härvid torde böra uppmärksammas, att bland de ofvan angifna kommissarierna af 3:dje och 4:de lönegraden finnas i hvardera lönegraden upptagna fyra föreståndare för sådana stationer, som för närvarande förestås af telegrafister. Rörelsen vid dessa stationer har nämligen vuxit så, att uppbörden å desamma öfverstiger uppbörden vid flere af de stationer, som nu hafva manlig föreståndare tillhörande någon af de två lägsta kommissarieklasserna, hvarför det framdeles kan blifva nödvändigt att, då tillfälle erbjuder sig, där anställa manlig föreståndare.

I den nuvarande staten finnas slutligen bland stationsföreståndarna upptagna 100 telegrafister. Ehuru *telegrafiststationernas* antal för när-

varande endast uppgår till omkring 90 stycken, hafva emellertid kommitterade, då det är nödvändigt att några stationsföreståndarbefattningar finnas tillgängliga för att kunna af telegrafstyrelsen, efter Kungl. Maj:ts medgifvande, disponeras, när behof af nya stationers inrättande gör sig kännbart, i sitt statförslag bibehållit 100 för kvinnliga tjänstemän af sedda föreståndarbefattningar nämligen:

36	kommissarier af 5:e lönegraden,	
40	»	» 6:te » och
24	»	» 7:de » .

Liksom vid fördelningen af stationerna mellan kommissarierna af de fyra högre lönegraderna hafva kommitterade äfven vid fördelningen af de kvinnliga stationsföreståndarna i olika grader tagit hänsyn till stationernas storlek och arbetets omfattning. Vid stationer med en årlig uppbörd öfverstigande 15,000 kronor hafva sålunda såsom föreståndare upptagits kommissarier af 5:te lönegraden, vid stationer med en uppbörd mellan 5,000 och 15,000 kronor kommissarier af 6:te lönegraden och vid de minsta stationerna där uppbörden understiger 5,000 kronor kommissarier af 7:de lönegraden.

Då erfarenheten tydligen gifvit vid handen, att rörelsens tillväxt sker mycket olika på olika stationer, kommer gifvetvis den af kommitterade gjorda fördelningen att efter någon tid behöfva ändras, och bör därför telegrafstyrelsen, när så erfordras, kunna vid lämplig tidpunkt göra det utbyte af stationer mellan olika lönegrader, som den växlande utvecklingen kräfver.

Såsom kommitterade förut omförmält, skulle de nuvarande biträdande stationstjänstemännen, som i gällande stat återfinnas under titel:

*Biträdande
tjänstemän.*

4 kommissarier af 2:dra klass (två såsom vaktföreståndare å telegrafstationen i Stockholm, samt en å hvardera af stationerna i Stockholm och Göteborg såsom föreståndare för kassa- och budsändningsexpeditionerna därstädes),

7 kommissarier af 3:dje klass (såsom vaktföreståndare två å hvar och en af de tre hufvudtelegrafstationerna Göteborg, Malmö och Sundsvall samt en såsom föreståndare för filialstationen vid Karlavägen i Stockholm),

6 kontrollörer, i aflöning likställda med kommissarier af 3:e klass (såsom vaktföreståndare å telefonstationerna, tre i Stockholm, två i Göteborg och en i Malmö), samt

2 kassörer, i aflöning likställda med kommissarier af 4:e klass (en å hvardera af telefonstationerna i Stockholm och Göteborg),

utbytas mot 13 kontrollörer.

Då, såsom ock redan är pointeradt genom deras nuvarande ställning inom tjänstemannagraderna, dessa kontrollörer icke blifva hvarandra sinsemellan likställda i afseende på betydelsen af deras arbete, hafva kommitterade ansett nödigt att upptaga två lönegrader af kontrollörer. Till första lönegraden skulle hänföras de två vaktföreståndarna å Stockholms telegrafstation samt de två föreståndarna för kassa- och budsändningsexpeditionerna i Stockholm och Göteborg, äfvensom de två vaktföreståndarna å telefonstationerna i Stockholm och Göteborg, af hvilka den förre skulle ersätta tre och den senare två nuvarande dylika tjänstemän, eller således tillsammans *sju* kontrollörer *af första lönegraden*. Den bland byråtjänstemännen i telegrafstyrelsen upptagna, å styrelsens trafikbyrå tjänstgörande kontrollören bör i aflöningshänseende vara likställd med dessa. De återstående *sju* kontrollörerna skulle således tillhöra *andra lönegraden*. Till dessa hafva kommitterade äfven hänfört de förutvarande två kassörerna vid telefonstationerna i Stockholm och Göteborg, då dessas tjänsteställning, efter hvad kommitterade förut anmärkt, genom sin mångsidighet är betydligt mera maktpåliggande än en vanlig kassörsbefattning.

För kontrollör af första lönegraden skulle begynnelseaflöningen utgöra 3,000 kronor och slutaflöningen 5,500 kronor samt för kontrollör af andra lönegraden resp. 3,000 kronor och 5,000 kronor.

Beträffande *assistenterna*, som enligt nu gällande stat uppbära en begynnelseaflöning af 2,200 kronor, hvilken efter 5 och 10 år stiger med 300 kronor hvarje gång till 2,800 kronor, hafva kommitterade ansett en reglering af deras löneförmåner böra vidtagas. Då kommitterades redan uttalade uppfattning är den, att hvarje stadigvarande behof af tjänstinnehafvare af denna art bör tillgodoses med en ordinarie tjänsteman samt då genom studentexamens utbytande mot den nya realskoleexamen den ålder, då de unga aspiranterna hunnit genomgå den för vinnande af inträde i telegrafverket erforderliga praktiska och teoretiska kurs, kommer att betydligt sjunka, torde kunna beräknas, att de nya assistenterna blifva i tillfälle att förvärfa sin ordinarie anställning vid en ganska tidig ålder. Dessutom blifva kompetensfordringarna för vinnande af inträde i verket såsom elev icke oansenligt mindre, hvaremot den utbildning de inom verket erhålla i stället måste ökas. Lämpligare ur alla synpunkter är då, att deras begynnelselön sättes icke så litet lägre än nu är förhållandet. Däraf betingas åter en jämförelsevis rask följd af lönetilläggen, hvarjämte kommitterade ansett sig kunna något höja deras slutaflöning. Detta sistnämnda har sin grund i tanken på de visserligen ytterst sällan förekommande fall, då en assistent icke hunnit eller velat före tidpunkten för sin högsta

assistent aflöning erhålla befordran till någon af verkets ekonomiskt förmanligare befattningar.

Begynnelse aflöningen skulle utgöra 1,500 kronor och slutaflöningen 3,400 kronor,

De biträdande *telegrafisterna*, hvilkas aflöning nu börjar med 1,300 kronor för att efter två ålderstillägg å 150 kronor hvardera efter resp. fem och tio år uppgå till 1,600 kronor, hafva enligt kommitterades mening skäligen anspråk på någon förhöjning. Äfven härvid har utsikten till tidigare erhållande af ordinarie anställning föranlett kommitterade till enahanda reglering som för assistenterna med lägre begynnelselön, flere ålderstillägg och en något högre slutaflöning.

Begynnelse aflöningen skulle utgöra 1,140 kronor och slutaflöningen 1,800 kronor.

För assistenterna och telegrafisterna, hvilka äro spridda å de olika stationerna inom landet samt ofta transporteras från den ena orten till den andra, skulle dessutom af de skäl, som förut anförts för reparatörerna, utgå särskildt tilläggsarfvode för de tider de tjänstgöra å de dyraste orterna, och är det under denna förutsättning, som kommitterade tilltrött sig kunna för dem föreslå de jämförelsevis låga löneskalor, som här angifvits. Liksom i fråga om reparatörerna skulle detta tillägg utgå med 10 eller 15 procent af aflöningen.

Hvad beträffar den biträdande personalen, intaga föreståndarna för filialstationerna en särskild ställning, och böra de i detta sammanhang omnämnas.

Sådana stationer äro för närvarande inrättade i Stockholm och Göteborg. En af stationerna i Stockholm och en i Göteborg äro tills vidare förenade med filialpostkontor och förestås af föreståndarna för dessa kontor, hvarjämte, såsom ofvan angifvits, filialstationen vid Karlavägen i Stockholm på anförda skäl äfvenledes har manlig föreståndare. I öfrigt hafva dessa stationer kvinnliga föreståndare.

Med hänsyn till själfständighet i arbete och ansvar kunna dessa tjänstemän icke likställas med föreståndare för öfriga stationer, då den hufvudsakliga redovisningen liksom afgörandet af ett flertal öfriga under stationsföreståndarna lydande frågor åligger de särskilda föreståndarna för centralstationerna å de båda platserna. Någon provision anse kommitterade därför icke böra till dessa tjänstemän utgå, utan hafva de fortfarande upptagits såsom biträdande tjänstemän. De kvinnliga filialstationsföreståndarna åtnjuta emellertid för närvarande liksom de kvinnliga föreståndarna för själfständiga stationer ett hyresbidrag af 200 kronor årligen. Det synes kommitterade skäligt, att denna ersättning för filial-

föreståndarnas särskilda arbete bör äfven för framtiden bibehållas samt, då föreståndaren för Karlavägens station i Stockholm blifver en assistent i stället för en kommissarie, också bör tilldelas denne. För de föreståndare, som tillika förestå filialpostkontor, torde, så länge detta förhållande fortgår, någon förändring i den nuvarande ordningen, som sammanhänger med aftal mellan post- och telegrafverken, icke böra ske.

Vaktföreståndarna hafva under den senare tiden, då telefontrafiken visat sig förblifva i ständig tillväxt, varit i tillfälle att lägga i dagen, hvilken stor betydelse ett detaljeradt och oafslått öfvervakande å telefonsalarna äger för en jämnlöpande expedition. Man har därför äfven vänjt sig såväl inom verket som bland allmänheten att ställa ganska stora fordringar på dessa tjänstemäns påpasslighet och tillmötesgående. Till denna i många afseenden pröfvande befattning måste styrelsen därför välja de bästa krafter, som förena intresse och omdöme med en vaken arbetsförmåga. Kommitterade hafva också funnit sig endast följa billighetens och klokhetens maning, då dessas aflöning erhållit någon förhöjning. Då de vid befordran till vaktföreståndare redan hafva en icke så kort tjänstetid såsom interurbantelefonister bakom sig, bör deras begynnelseaflöning icke sättas allt för låg, medan deras slutaflöning lämpligen bör blifva densamma som för telegrafisterna.

Begynnelseaflöningen skulle utgöra 1,260 kronor och slutaflöningen 1,800 kronor.

För dessa tjänstemän skulle, i enlighet med hvad förut är närmare motiveradt, dessutom utgå tilläggsarfvode å 10 eller 15 procent på de dyrare orterna.

Såsom ofvan angifvits, skulle å de större stationer, där för närvarande uppbörden öfverstiger 100,000 kronor årligen, anställas kvinnliga *kassörer* att i första hand mottaga och inför stationsföreståndaren ansvara för uppbörden. Deras begynnelseaflöning synes kunna sättas något lägre än telegrafisternas, men hafva kommitterade ansett, att de böra uppnå samma slutaflöning som dessa. Emellertid hafva kommitterade för de kassörer, jämväl kvinnliga, som nu tjänstgöra å linjedistrikten och skulle uppföras å ordinarie stat, föreslagit en af deras mera vidtomfattande arbete motiverad, något högre aflöning, i det att dessas begynnelseaflöning skulle utgå med samma belopp som telegrafisternas samt slutaflöningen kunna uppgå till ett 300 kronor större belopp. Det har därför synts kommitterade nödvändigt att dela samtliga kvinnliga kassörer i två lönegrader. Till den första lönegraden bör då hänföras kassören å Malmö station, enär hennes ansvarsfullare ställning såsom handhavande betydligt större tämligen snabbt växande

summor gifver henne en plats rätt mycket framför de andra stationskassörerna och sätter henne jämsides med kassörerna å linjedistriktet. Stationskassörerna skulle äfven äga uppbära felräkningspenningar.

Begynnelseaflöningen skulle utgöra för kassörer af första lönegraden 1,140 kronor och för kassörer af andra lönegraden 1,020 kronor samt slutaflöningen resp. 2,100 kronor och 1,800 kronor.

För de två kvinnliga *bokhallarna*, en å Stockholms och en å Göteborgs telefonstation, hafva kommitterade endast föreslagit en omreglering af deras nuvarande aflöningsförmåner i syfte att, i sammanhang med begynnelönsens sänkning, bereda dem genom flere lönetillägg en skälig befunnen förbättrad slutaflöning. Därigenom blir deras aflöning likställd med den af kommitterade föreslagna aflöningen åt de vid linjedistriktet anställda kvinnliga bokhallarna, med hvilka de äro i alla afseenden närmast jämförliga.

Begynnelseaflöningen skulle utgöra 900 kronor och slutaflöningen 1,650 kronor.

För närvarande äro *interurbantefonisterna* indelade i två aflöningsklasser, den högre med en begynnelseaflöning af 1,000 kronor och den lägre med en dylik aflöning af 800 kronor. Grunden för denna uppdelning är icke någon olikhet i arbete eller kompetens utan, såsom förut i ett annat sammanhang påpekats, hänsynen till lefnadskostnaderna å olika orter. Såsom kommitterade äfven i det föregående hafva anmärkt, är detta sätt för tillgodoseende af aflöningsbehofven å olika platser icke tillfredsställande. Dels försvårar det i hög grad möjligheten att taga vederbörlig hänsyn till förekommande växlingar i lefnadskostnaderna under olika tider och dels, framför allt, medför det en oberättigad olikhet i den dessa funktionärer tillkommande pension, då denna hittills beräknats i procent af aflöningsbelopp. Då den högre ersättningen är ett vederlag för tvånget att af sin tjänstgöring bindas å en dyrare ort, bör höjningen icke bibehållas längre än tvånget fortvarar. Sedan telefonisten uppnått pensionsåldern och sålunda är oförhindrad af tjänstehänsyn vid valet af bostadsort, böra därför alla vara likställda. Kommitterade föreslå därför, att interurbantefonisterna sammanföras i en aflöningsgrupp och att i stället, liksom föreslagits med afseende på de kvinnliga telegrafisterna med flere, å de dyrare orterna må utgå ett lönetillskott af 10 eller 15 procent å aflöningen. I tämligen nära anslutning till de nu utgående aflönningarna föreslå kommitterade, att den ordinarie aflöningen för den gemensamma graden interurbantefonister

må sättas till en begynnelseafflöning något högre än nuvarande andra lönegradens med successiva förhöjningar intill ett belopp något högre än nuvarande slutaflöning inom första lönegraden. Begynnelseafflöningen skulle utgöra 840 kronor och slutaflöningen 1,260 kronor. På de dyrare orterna tillkomma dessutom nämnda lönetillskott.

Här hafva emellertid kommitterade icke kunnat underlåta att fästa uppmärksamhet på ett förhållande, som synts dem vara rätt beaktansvärdt.

Medan det för den biträdande telegrafpersonalen svårigen låter sig finna någon pålitlig grundval för bestämmande af särskild belöning för större nit och duglighet, hvarför man här måste begränsa sig till de vanliga medlen, uppflyttning till högre löneklass och befordran, lämnar däremot telefontjänsten direkt möjlighet att särskildt belöna ett arbete, som går utöfver det normala. Också har hittills för lokaltelefonisterna i icke ringa utsträckning tillämpats premiesystemet för den bästa expeditionen.

Äfven för interurbantelefonisterna förefinnes emellertid samma möjlighet, och ett premiesystem för denna kår har så mycket mera skäl för sig, som den duktiga expeditionen medför en direkt ökning af telegrafverkets inkomster. Samtalsfrekvensen är som bekant på flertalet ledningar så stor, att icke alla begärda samtal kunna framföras på af abonnenterna önskad tid. Det är därför af mycket stor betydelse, att ledningarna efter ett samtals slut omedelbart äro tillgängliga för nästa samtal och att telefonisten genom meddelanden å lämplig tid sörjer för, att de samtalande icke få vänta på hvarandra, medan ledningen är tillgänglig. Den snabbhet och det omdöme, som telefonisten vid denna expedition iakttagar, möjliggör det fulla utnyttjandet af ledningarna, och då hvarje samtalsperiod omfattar blott tre minuter, blifver det vid långsam betjäning en stor mängd små tidsperioder mellan samtalen, som kan ödas bort.

Visserligen är det absoluta antal samtal, som under en viss tid framföres å en ledning, icke ensamt ett tillfredsställande mått för telefonistens skicklighet, men genom ett fortsatt iakttagande från de kontrollerande tjänstemännens sida kan man dock bilda sig en fullt rättvis norm för bedömande af det antal samtal, som under en viss tid kan framföras å hvarje bestämd ledning, och på detta sätt erhålla en tillförlitlig mätare å expeditionsskickligheten, där andra omständigheter af bestående eller tillfällig art vederbörligen medtagits vid beräkningen.

Det synes då kommitterade otvifvelaktigt, att då den expedierande visar sig kunna under fortsatt skötsel af en eller flere ledningar bereda rum för ett större antal samtal än det normalt beräknade och på

detta sätt icke blott bättre fyller allmänhetens behof utan äfven bereder telegrafverket en ökad inkomst, det är både rättvist och klokt att härför till den expedierande såsom belöning utbetala någon uppmunt-
 ran, som ju i alla händelser blott är en ringa del af den genom henn-
 nes påpasslighet ökade inkomsten å ledningen. Äfven om dylika pre-
 mier icke kunna blifva synnerligen betydande till beloppet, hafva de
 dock stort värde för den jämförelsevis svagt aflönade personal, som
 sköter telefonexpeditionen, och skola aldeles gifvet verka i hög grad
 eggande och uppmuntrande på densamma.

Då emellertid ett rättvist tillämpande af ett dylikt premiesystem
 förutsätter en längre tids förberedande undersökningar och jämförelser,
 och tillräckligt material för ett fullt tillfredsställande förslag rörande
 grunderna för systemets tillgodogörande ännu icke föreligger, hafva
 kommitterade härmed endast velat fästa uppmärksamheten å saken, för
 att densamma må kunna genomföras, så snart omständigheterna sådant
 medgifva. Därigenom skulle det i telefonledningarna nedlagda kapital
 blifva i högre grad räntebärande och allmänhetens anspråk på till-
 fällen till samtals erhållande kunna ännu mera tillfredsställas med den
 befintliga tillgången å ledningar, och detta för en kostnad, som endast
 kan komma att utgöra en ringa bråkdel af den ökade ekonomiska
 vinsten. Erfarenheten från det område, där premiesystemet redan till-
 lämpas, lokalkorrespondensen, har redan ådagalagt, hvilka stora fram-
 steg genom detta system kunna ernås, och om lämpligheten af dess
 införande vid interurbankorrespondensen kan då så mycket mindre råda
 någon tvekan, som det därvid icke är frågan om en blott abstrakt
 vinst utan, såsom förut framhållits, om en direkt ökad inkomst, som
 kan till sitt belopp ganska noggrannt uppskattas.

Till *stationsförmän* och *stationsbiträden* hafva kommitterade före-
 slagit de aflöningar, som synts böra dem skäligen tillkomma i förhål-
 lande till ålder och tjänsteställning. Dessa utgöra för stationsförmän
 begynnelseaflöning 900 kronor och slutaflöning 1,500 kronor samt för
 stationsbiträde resp. 840 kronor och 1,260 kronor. Särskildt torde här
 böra anmärkas, att begynnelseaflöningens relativt låga belopp har för-
 anledts däraf, att dessa tjänstemän vid en ovanligt tidig ålder kunna
 erhålla ordinarie anställning. Det har då förefallit kommitterade oriktigt
 att måhända förleda en ung man till att höja sina lefnadsbehof på ett
 sätt, som sedermera ej finner sin motsvarighet i den platsen tillkom-
 mande slutaflöning. I stället hafva kommitterade äfven här följt prin-
 cipen att genom täta och små lönetillskott låta inkomsterna jämnt stiga
 i samma mån som löntagarens skäligen anspråk på lifvet.

Till den kontanta lönen kommer dessutom för dessa fri bostad eller hyresbidrag samt uniformsbeklädnad.

Kommitterade meddela (sid. 143) en jämförelse mellan de för de biträdande tjänstemännen vid stationerna nu utgående aflöningarna och de af kommitterade föreslagna.

Vid jämförelse af dessa siffror bör iakttagas, att, såsom kommitterade vid de särskilda tjänsterna anmärkt, assistenter, telegrafister, vaktföreståndare och interurbantefonister, som äro stationerade å dyrare orter, äga uppbära tilläggsarfvode med tio eller femton procent af dem tillkommande aflöning, äfvensom att stationsförmän och stationsbiträden åtnjuta förmånen af fri bostad eller hyresbidrag, utgörande 20 procent af aflöningen, samt uniformsbeklädnad.

I afseende på de vid trafikdistrikten och stationerna anställda tjänstemännens ställning och villkor i öfrigt hafva kommitterade icke haft skäl att föreslå någon ändring.

4. *Verkstaden.*

Den friare och på samma gång ansvarsfullare ställning, föreståndaren för verkstaden, enligt hvad kommitterade föreslagit, skulle erhålla, bör föranleda en ändring äfven af hans aflöningsförhållanden. Dessutom skulle, enligt hvad ofvan påpekats, verkstaden med det snaraste utvidgas till betydlig omfattning med till en början en hel ny verkstadsafdelning. Hittills har han i berörda hänseende likställts med tjänstemän af 2:a lönegraden hos styrelsen, en nödfallsutväg, som betingats af hans ställande såsom tjänsteman hos styrelsen, men som föga lämpar sig för en verkstadschef. Vid besättandet af denna befattning måste, såsom dess natur fordrar, tagas endast samma hänsyn som inom den enskilda industrien, och det vore då en illa använd sparsamhet att icke kunna lämna en sådan aflöning, att en duglig person för befattningen står att vinna. De stora medel i penningar och materiel en sådan chef har om hand liksom de stora ekonomiska värden, som kunna vinnas eller förloras genom det sätt, hvarpå verkstaden skötes, gör hänsynen till aflöningens belopp till en fråga af andra rang. Kommitterade föreslå att begynnelseaflöningen sättes till 6,000 kronor och den högsta slutaflöningen till 9,800 kronor, det sistnämnda beloppet lika med högsta byråchefs aflöningen.

Nuvarande verkstadsingenjören åtnjuter samma aflöning som tjänstemän af 1:a graden hos styrelsen. Verkstadsingenjörernas aflöning bör,

B e f a t t n i n g.	Be- gyn- nelse- affö- ning.	A f l ö n i n g.										Anmärkning.
		efter 2 år.	efter 3 år.	efter 4 år.	efter 5 år.	efter 6 år.	efter 9 år.	efter 10 år.	efter 12 år.	efter 15 år.	efter 18 år.	
Kontrollör af nuv. Kommiss. af 2:a kl.	3,600	—	—	—	(4,000)	—	—	(4,400)	—	—	—	
1:a lönegraden { » Kontrollör	(3,200)	—	—	—	(3,600)	—	—	(4,000)	—	—	—	
	3,000	—	3,400	—	—	3,800	4,200	—	4,600	5,000	5,500	
Kontrollör af nuv. Kommiss. af 3:e kl.	3,200	—	—	—	(3,600)	—	—	(4,000)	—	—	—	
2:a lönegraden { » Kassör	(2,800)	—	—	—	(3,200)	—	—	(3,600)	—	—	—	
	3,000	—	3,400	—	—	3,800	4,200	—	4,600	5,000	—	
	2,200	—	—	—	(2,500)	—	—	(2,800)	—	—	—	
Assistent	1,500	1,650	—	1,800	—	2,100	2,400	—	2,700	3,000	3,400	+ eventuellt dyrortstillägg.
	1,300	—	—	—	(1,450)	—	—	(1,600)	—	—	—	
Telegrafist	1,140	—	1,260	—	—	1,380	1,500	—	1,650	1,800	—	+ eventuellt dyrortstillägg.
	1,200	—	—	—	(1,300)	—	—	(1,400)	—	—	—	
Vaktföreståndare	1,260	—	1,380	—	—	1,500	1,650	—	1,800	—	—	+ eventuellt dyrortstillägg.
Kassör af 1:a lönegraden	1,140	—	1,260	—	—	1,380	1,500	—	1,650	1,800	2,100	
Kassör af 2:a lönegraden	1,020	—	1,140	—	—	1,260	1,380	—	1,500	1,650	1,800	
	(1,200)	—	—	—	(1,300)	—	—	(1,400)	—	—	—	
Bokhållare	900	960	—	1,020	—	1,140	1,260	—	1,380	1,500	1,650	
	(1,000)	—	—	—	(1,100)	—	—	(1,200)	—	—	—	
Interurban- { nuv. 1:a lönegraden	(800)	—	—	—	(900)	—	—	(1,000)	—	—	—	
telefonist { » 2:a »	840	900	—	960	—	1,020	1,140	—	1,260	—	—	+ eventuellt dyrortstillägg.
	(1,000)	—	—	—	(1,200)	—	—	(1,400)	—	—	—	
Stations- { nuv. Vaktbetj. af 1:a lönegr.	900	960	—	1,020	—	1,140	1,260	—	1,380	1,500	—	+ bostad eller hyresbidrag.
förman {	(950)	—	—	—	(1,100)	—	—	(1,250)	—	—	—	
Stations- { nuv. Vaktbetj. af 2:a lönegr.	840	900	—	960	—	1,020	1,140	—	1,260	—	—	+ bostad eller hyresbidrag.
biträde {												

enligt kommitterades åsikt, vara lika med linjeingenjörernas, enär dessa tjänstemannaklasser kunna anses vara i hvarje afseende likställda. Begynnelseaflöningen skulle således utgöra 3,000 kronor och slutaflöningen 5,500 kronor.

Aflöningen för den föreslagna verkstadskassören synes lämpligen böra bestämmas till lägst 2,400 och högst 3,400 kronor årligen.

Aflöningen åt materialförvaltaren anse kommitterade böra utgå med 1,500 kronor för år under första tiden samt småningom stiga till 3,000 kronor.

För verkmästarna anse kommitterade böra föreslås en aflöning från lägst 1,800 till högst 3,000 kronor jämte fri bostad eller hyresbidrag enligt enahanda grunder, som föreslagits för underbefäl vid linjeafdelningen.

Kommitterade meddela här en jämförelse mellan nuvarande och blifvande aflöningar vid verkstaden.

Befattning.	Be- gyn- nelse- aflö- ning.	A f l ö n i n g									
		efter 3 år.	efter 5 år.	efter 6 år.	efter 9 år.	efter 10 år.	efter 12 år.	efter 15 år.	efter 18 år.	efter 21 år.	
Verkstadsdirektör	(4,500)	—	(5,000)	—	—	(5,500)	—	—	—	—	
	6,000	6,500	—	7,000	7,500	—	8,000	8,600	9,200	9,800	
Verkstadsingenjör	(3,000)	—	(3,500)	—	—	(4,000)	—	—	—	—	
	3,000	3,400	—	3,800	4,200	—	4,600	5,000	5,500	—	
Verkstadskassör o. bokhållare	2,400	2,700	—	3,000	3,400	—	—	—	—	—	
Materialförvaltare	1,500	1,650	—	1,800	2,100	—	2,400	2,700	3,000	—	
Verkmästare	*)1,800 *)2,100	—	—	*)2,400 *)2,700	—	—	*3,000	—	—	—	

*) + bostad eller hyresbidrag.

Denna verkstadsstat ter sig visserligen till synes såsom en mycket betydande ökning, men i själfva verket skiljer sig slutsumman icke på långt när så mycket från hvad som efter redan nu gällande grunder skulle med den föreslagna utvidgningen komma att utgå. Enligt kommitterades mening och erfarenhet är det ej heller möjligt att med en billigare organisation vinna ett i ekonomiskt hänseende tillfredsställande resultat.

5. Aflöningsskalorna.

Den fortlöpande skala, som kommitterade funnit kunna ligga till grund för aflöningarna inom telegrafverket, måste fördelas i två, enär för stationsföreståndarna, hvilkas tjänstgöringspenningar ej äro fixa utan variera efter provisionens växlande belopp, endast själfva lönebeloppet måste upptagas, under det att för de öfriga tjänstemännen slut-aflöningarna bilda de olika graderna inom skalan och sedermera inom sig fördelas i lön och tjänstgöringspenningar.

Aflöningsskalan för de icke provisionsberättigade tjänstemännen bliver, enligt kommitterades förslag, följande:

Aflönings-
skalan för
icke provi-
sions-
berättigade
tjänstemän.

Klass.	Lön.	Tjänst- görings- penningar.	Summa aflöning.
1	5,880	3,920	9,800
2	5,520	3,680	9,200
3	5,160	3,440	8,600
4	4,800	3,200	8,000
5	4,500	3,000	7,500
6	4,200	2,800	7,000
7	3,900	2,600	6,500
8	3,600	2,400	6,000
9	3,300	2,200	5,500
10	3,000	2,000	5,000
11	2,760	1,840	4,600
12	2,520	1,680	4,200
13	2,280	1,520	3,800
14	2,040	1,360	3,400
15	2,000	1,000	3,000
16	1,800	900	2,700
17	1,600	800	2,400
18	1,400	700	2,100
19	1,350	450	1,800
20	1,240	410	1,650
21	1,130	370	1,500
22	1,040	340	1,380
23	950	310	1,260
24	920	220	1,140
25	820	200	1,020
26	770	190	960
27	720	180	900
28	680	160	840

Löneskalan
för provisions-
berättigade
tjänstemän.

Löneskalan för de provisionsberättigade tjänstemännen skulle hafva följande utseende:

K l a s s.	Lön.
1.....	4,600
2.....	4,200
3.....	3,800
4.....	3,400
5.....	3,000
6.....	2,800
7.....	2,600
8.....	2,400
9.....	2,200
10.....	2,000
11.....	1,800
12.....	1,650
13.....	1,500
14.....	1,350
15.....	1,200
16.....	1,050

Dessa skalar omfatta, med undantag af verkets chef, samtliga öfriga tjänstemän från den högste till den lägste.

Fördelningen
mellan lön
och tjänst-
görings-
penningar.

I afseende på fördelningen mellan lön och tjänstgöringspenningar hafva kommitterade infört nya grundsatser. Enligt nu gällande aflöningsstater blir proportionen mellan lön och tjänstgöringspenningar särdeles växlande, emedan den för de särskilda tjänstinnehafvarna väsentligen beror därpå, huru länge de kvarstått inom samma aflöningsgrupp. För alla tjänstemän räknas nämligen ålderstilläggen till lönen och för betjante, utom vaktmästarna, till tjänstgöringspenningarna.

Enligt nu gällande aflöningsstat sker fördelningen så, att för en aflönning å 7,000 kr. utgöra $\frac{5}{7}$ lön och $\frac{2}{7}$ tjänstgöringspenningar;

» » » » 6,400 » »	$\frac{11}{16}$ » »	$\frac{5}{16}$ » »
» » » » 6,000 » »	$\frac{2}{3}$ » »	$\frac{1}{3}$ » »
» » » » 5,500 » »	$\frac{7}{11}$ » »	$\frac{4}{11}$ » »
	eller	
	$\frac{8}{11}$ » »	$\frac{3}{11}$ » »

för en aflöning å 5,300 kr. utgöra $\frac{38}{53}$ lön och $\frac{15}{53}$ tjänstgöringspenningar;

» » » » 5,000 » »	$\frac{3}{5}$	» » $\frac{2}{5}$	»
» » » » 4,900 » »	$\frac{34}{49}$	» » $\frac{15}{49}$	»
» » » » 4,500 » »	$\frac{2}{3}$	» » $\frac{1}{3}$	»
» » » » 4,000 » »	$\frac{7}{10}$	» » $\frac{3}{10}$	»
	eller		
	$\frac{3}{4}$	» » $\frac{1}{4}$	»
» » » » 3,600 » »	$\frac{25}{36}$	» » $\frac{11}{36}$	»
	eller		
	$\frac{13}{18}$	» » $\frac{5}{18}$	»
» » » » 3,200 » »	eller		
	$\frac{7}{9}$	» » $\frac{2}{9}$	»
	$\frac{11}{16}$	» » $\frac{5}{16}$	»
» » » » 2,800 » »	eller		
	$\frac{3}{4}$	» » $\frac{1}{4}$	»
	$\frac{5}{7}$	» » $\frac{2}{7}$	»
» » » » 1,600 » »	$\frac{3}{4}$	» » $\frac{1}{4}$	»
» » » » 1,300 » »	$\frac{9}{13}$	» » $\frac{4}{13}$	»
» » » » 1,200 » »	$\frac{17}{24}$	» » $\frac{7}{24}$	»
	eller		
	$\frac{3}{4}$	» » $\frac{1}{4}$	»
» » » » 1,000 » »	eller		
	$\frac{2}{3}$	» » $\frac{1}{3}$	»
	$\frac{7}{10}$	» » $\frac{3}{10}$	»
» » » » 900 » »	eller		
	$\frac{3}{5}$	» » $\frac{2}{5}$	»
» » » » 900 » »	$\frac{13}{18}$	» » $\frac{5}{18}$	»

Denna fördelning har tydligen skett med hänsyn till vinnande af ett lämpligt pensionsbelopp, då enligt nuvarande bestämmelser pensionen skall utgå med lönsens hela belopp och man tänkt sig såsom det normala, att en tjänsteman vid uppnådd pensionsålder innehaft tjänst inom samma grupp minst tio år. Af skäl, som nedan anföras, hafva kommitterade i stället föreslagit en annan grund för pensioneringen. Enligt nu föreliggande förslag blifver således fördelningen i lön och tjänstgöringspenningar af betydelse väsentligen för den sjukaflöning, som skall utgå till den tillfälligtvis otjänstbare. Det är också med hänsyn härtill, som fördelningen skett. Under sådana förhållanden föreligger uppenbarligen icke längre något skäl att, på det sätt nu sker, fördela ålders- eller aflöningstilläggen olika inom de olika lönegraderna.

Däremot har fördelningen ur en annan synpunkt ansetts böra blifva olika inom de olika aflöningsklasserna. Det är visserligen otvifvelaktigt, att aflöningen under inträffad tillfällig sjukdom är en del af den ersättning, staten såsom arbetsgifvare måste anses vara pliktig att lämna sin personal, och att det således bör bestå en viss proportion mellan denna sjukaflöning och den aflöning, hvarmed tjänstemannens ordinarie arbete ersättes. Men det är å andra sidan tydligt, att ju lägre denna aflöning är och således närmar sig det minimum för tjänstemannens existens, som de bestående ekonomiska förhållandena kräfvat, desto mindre kan vid tillfälligt sjukdomsförfall undandragas från densamma, om tjänstemannen däri skall finna den trygghet mot ekonomiskt nödtillstånd, hvilken är med sjukaflöningen afsedd.

I enlighet med dessa grundsatser är fördelningen mellan lön- och tjänstgöringspenningar, med afrundning till jämna tal, uppgjord sålunda:

			lön	tj:p
Aflöningsklass	1 t. o. m. 14 (öfver 3,000 kr.)		$\frac{3}{5}$	$\frac{2}{5}$
»	15 t. o. m. 18 (från 2,100 » t. o. m. 3,000 kr.)		$\frac{2}{3}$	$\frac{1}{3}$
»	19 t. o. m. 23 (» 1,260 » t. o. m. 1,800 »)		$\frac{3}{4}$	$\frac{1}{4}$
»	24 t. o. m. 28 (under 1,200 »)		$\frac{4}{5}$	$\frac{1}{5}$

För stationsföreståndarna äro lönebeloppen bestämda efter enahanda grundsatser, hvilka visat sig synnerligen väl låta förena sig med det förhållande mellan dessa tjänstemäns inkomst af lön och af provision, som ansetts böra uppehållas med hänsyn till stationernas olika storlek.

*Förhållandet
mellan de
olika
aflönings- och
lönesatserna.*

Med afseende på beloppet af aflöningen inom den allmänna skalan för icke provisionsberättigade tjänstemän har i det hela bibehållits samma förhållande mellan lägsta aflöning och tilläggens storlek, som nu äger rum mellan första aflöning och ålderstillägg, dock med någon sänkning i fråga om de första tilläggen inom hvarje aflöningsgrupp. Så är inom klasserna 1—5, omfattande byråchefers aflöning, första förhöjningen från 5:te till 4:de klassen satt till 500 kronor men de öfriga till 600 kronor eller samma belopp, hvarmed byråchefers ålderstillägg nu utgår. Därefter utgå aflöningsstilläggen med följande belopp:

för klasserna mellan	4	och	10	med	500 kronor,	
»	»	»	10	»	15	» 400 »
»	»	»	15	»	19	» 300 »
»	»	»	19	»	21	» 150 »
»	»	»	21	»	25	» 120 »
»	»	»	25	»	28	» 60 »
						» samt

I fråga om lönetilläggen för de provisionsberättigade tjänstemännen utgå de

för klasserna mellan	1	och	5	med	400	kronor		
»	»	»	5	»	11	»	200	» samt
»	»	»	11	»	16	»	150	»

6. Pensioneringen.

I samband med aflöningarna står frågan om den pension, som bör tillförsäkras tjänstemannen vid slutadt arbete i statens tjänst. Kommitterade hafva ansett sig här böra föreslå ganska genomgripande förändringar i nu gällande bestämmelser.

Därvid hafva kommitterade utgått från väsentligen samma grundsatser, som varit bestämmande för det af särskilda kommitterade den 7 november 1902 afgifna betänkandet angående förändradt ordnande af det civila pensionsväsendet. Ehuru dessa grundsatser i mycket väsentliga delar skilja sig från hvad som för närvarande för telegrafverket är gällande, torde dock en fullständig motivering af förslagen icke vara behöflig, enär dessa grundsatser äro särdeles uttömmande behandlade i berörda betänkande. Endast i den mån de särskilda förhållandena vid telegrafverket och beskaffenheten af kommitterades förslag i öfriga delar föranledt särskilda föreskrifter torde en fullständigare redogörelse påkallas.

Bestämmelserna angående generaldirektörens pensionering hafva måst uppgöras oberoende af de eljest tillämpade reglerna på grund af den särskilda formen för hans förordnande. Det har därvid iakttagits i hufvudsak samma grundsatser, som af statsmakterna bestämts för pensionering af chefen för Trollhätte kanal- och vattenverk, och har tjänstetiden för erhållande af pensionsrätt föreslagits med hänsyn till den tid förordnandet skulle för den därtill utsedde omfatta. Sålunda skulle generaldirektör, hvilken i minst 12 år innehaft generaldirektörs förordnande, vara berättigad att i pension uppbära 6,000 kronor. Om han före uppnådda 12 tjänstår antingen på grund af sjukdom skulle befinnas till nöjaktig vidare tjänstgöring oförmögen eller ock utan egen begäran nödgas afgå från sin befattning, utan att på grund af tjänstefel hafva förverkat densamma, skulle han äga uppbära pension till belopp af 5,000 kronor, då afgangens sker före eller vid 6 tjänstår, samt af 5,500 kronor, där afgangens sker ofter 6 men före 12 tjänstår. Pensionen skulle utgå af telegrafverkets medel.

För telegrafverkets samtliga tjänstemän i öfrigt har hittills pensionen utgått med samma belopp som den vid afskedet uppburna lönen. Enligt förslaget åter har för hvarje befattning bestämts ett visst pensionsunderlag, beräknadt med hänsyn till innehafvande tjänsts vikt och betydelse eller, hvilket blir detsamma, den för tjänsten utgående hela aflöningen, men detta pensionsunderlag är fullkomligt oberoende af aflöningens fördelning i lön och tjänstgöringspenningar. Pensionsbeloppet beräknas sedermera på grund af de tio senast förflutna årens pensionsunderlag, så att hel pension utgör $\frac{1}{10}$ af deras sammanlagda summa och afkortad pension viss del af hel pension. Till följd häraf kan i vissa fall pensionsbeloppet understiga innehafvande befattnings pensionsunderlag och således blifva mindre än hvad nuvarande bestämmelser medgifva. Detta kan dock ej anses vara annat än rätt. Då pensionen utgör en del af statens ersättning för tjänstemannens arbete, vore det tvärtom oriktigt, att om han helt kort tid före sitt afskedstagande erhållit en högre tjänst och således endast under en mycket ringa del af sin tjänstemannabana förvaltat ett mera maktpåliggande uppdrag, hans pension skulle blifva densamma, som om han under längre tid fullgjort samma uppdrag.

Med afseende på pensionsåldern hafva mycket väsentliga ändringar föreslagits. För närvarande är denna ålder för styrelsens personal bestämd till 65 lefnads- och minst 35 tjänstår samt för tjänstemän vid linjedistrikten och stationerna bestämd till sammanlagda 95 lefnads- och tjänstår. För alla dem bland linje- och stationspersonalen, som i yngre år inträdt i verkets tjänst, inträder således pensionsåldern vid eller före uppnådda 60 lefnadsår. Denna jämförelsevis tidiga pensionsålder fastställdes för stationspersonalen på en tid, då denna i sin helhet med ytterst få undantag under hela sin tjänstetid var sysselsatt med arbete vid telegrafapparaterna. Dels är detta arbete i och för sig tröttande och nervslitande, dels förutsätter det, så vidt expeditionen skall gå med vederbörlig raskhet, en rörlighet och en liflighet både i fysiskt och andligt hänseende, som vanligen icke kan till äldre år bibehållas. Då en tjänstemans brister i detta hänseende inverka icke blott på hans eget arbete utan äfven på deras, med hvilka han samarbetar, ansågs det icke tillrådligt att sätta pensionsåldern till lika hög ålder, som eljest gäller för de civila tjänstemännen. Detta betraktelsesätt bibehåller utan tvifvel fortfarande sin giltighet för den med ständig apparattjänstgöring sysselsatta delen af personalen. I följd af rörelsens utveckling och telefonväsendets tillkomst hafva emellertid de administrativa och kontrollerande göromålen så väsentligt tilltagit, att själfva apparattjänstgö-

ringen för en stor del af personalen är undantag i stället för regel. Föreståndaren för en station af större betydelse är i regel fullt upptagen af föreståndargörömlen, och äfven för kontrollörerna förekommer endast i särskilda fall behofvet att arbeta vid apparaterna. Det synes under dessa förhållanden kommitterade vara oriktigt att längre för denna personal bibehålla den tidiga pensionsålder, som tillkommit under helt olika förutsättningar. I följd häraf har för hela den manliga stationspersonalen med undantag af assistenterna föreslagits, att rätten till pension skall inträda först vid uppnådda 65 lefnadsår. För assistenterna, i hvilkas grad en tjänsteman dock endast mera sällan kvarstår till pensionsåldern, synes däremot denna, då deras arbete hufvudsakligen är apparattjänstgöring, böra sättas tidigare, och föreslå kommitterade för dem en pensionsålder af 60 år. Att, såsom nu är fallet, medgifva äfven en pensionsålder under 60 år, om de fordrade 95 sammanlagda lefnads- och tjänståren tidigare ernås, synes däremot icke hafva tillräckligt fog för sig.

För en del af linje- och verkstadspersonalen, såsom verkstadsdirektör, linjeingenjör, verkstadsingenjör, linjemästare, linjeförman och reparatör, hvilkas arbete kräfver större fysisk motståndskraft eller å hvilka måste ställas särskilda anspråk, som vid högre ålder endast mera undantagsvis kunna fyllas, har pensionsåldern äfven satts till 60 år.

För kvinnor i telegrafverkets tjänst har pensionsåldern föreslagits till fem år tidigare än för män, således 60 år för stationsföreståndare, bokhållare m. fl., samt 55 år för telegrafister och interurbantelefonister, hvilka äro ständigt sysselsatta med apparattjänstgöring. Erfarenheten vid telegrafverket med afseende på kvinnans arbetsförmåga är numera synnerligen stor, och det har visat sig, att hon vid sysselsättning med för hennes krafter lämpadt arbete i yngre dagar ingalunda står efter mannen, men att däremot hennes fysiska uthållighet är mindre än mannens, liksom att hon oftare än mannen utsättes för de nervösa lidanden, som telegraftjänsten har tendens att framkalla. De fall, då kvinnliga tjänstemän visat sig antingen icke alls kunna stå ut med sitt arbete såsom expeditörer till 60 års ålder eller kunna göra det endast på bekostnad af sin hälsa, äro också jämförelsevis talrika. Då det icke rimligen kan ifrågakomma, att staten skulle vid arbetet kvarhålla en personal, som endast genom en fördärfbringande spänning af krafterna kan fortfarande sköta detsamma, föreslå kommitterade, med stöd af åberopade erfarenhet och i enlighet med hvad redan inom 1901 års post- och telegrafkommitté föreslogs, att den normala pensionsåldern för de kvinnliga expeditörerna vid telegraf och telefon bestämmes till angifna 55 år.

Med afseende på tjänstetiden för erhållande af rätt till hel pension har föreslagits 35 år utom för telegrafister och interurbantefonister, där minsta tjänstaldern satts till 30 år.

Om tjänstetiden ej uppgår till 35 respektive 30 år, då den föreskrifna lefnadsaldern hunnits, erhålles afkortad pension till belopp, proportionsvis bestämdt i förhållande till det mindre antalet tjänstår.

Från 1902 års förut åberopade pensionskommittés utlåtande är äfven hämtad föreskrift om skyldighet för tjänsteman att afgå, då han, efter att under fem på hvarandra följande år i följd af sjukdom, vanförhet eller lyte varit ur stånd att tjänstgöra, finnes vara för framtiden till tjänstgöring oförmögen.

Tjänsteman, som måste afgå till följd af olycksfall i tjänsten, erhåller pension till enahanda belopp som det då för honom gällande pensionsunderlag.

I fråga om pensionsunderlagens belopp hafva kommitterade i flertalet fall anslutit sig till nu gällande bestämmelser och således, där den högsta aflöning, som för en tjänstegrad angifvits, öfverstiger den hittills utgående, icke ansett en motsvarande höjning af pensionen behöfva ifrågakomma. Det system kommitterade föreslagit i aflöningshänseende, nämligen en jämförelsevis ringare begynnelseaflöning med ett större antal tillägg och senare uppnående af slutaflöningen inom en tjänstegrad, medför nämligen, att tjänstemannens inkomster under hans arbete närmare ansluter sig till hans ekonomiska behof. Vid pensionsaldern bör hans ekonomiska ställning därför vara* bättre än med hittillsvarande aflöningsbestämmelser varit möjligt. Då därtill kommer, att han vid denna ålder icke längre är bunden att kvarbo å den dyrare ort, där han till äfventyrs haft sin tjänstgöring, och att kostnaderna för familjens eller andra anhörigas underhåll vid denna ålder i regel kan antagas hafva öfverskridit sitt maximum, torde de föreslagna pensionsbeloppen få anses motsvara hvad som nödvändigt behöfves, äfven i de många fall, där alls ingen höjning föreslagits.

För jämförelses skull äro de af kommitterade föreslagna och de nu utgående *högsta pensionsbelopp* för ett flertal af de förut befintliga befattningarna sammanförda å vidstående tabell.

	Högsta pensionsbelopp		Anmärkingar.
	enligt kommittera- des förslag.	enligt nu gällande bestämmelser.	
byråchef	5,500	5,000	
telefondirektör, telegrafdirektör af 1:sta lönegraden	4,600	4,500	pensionsåldern höjd till 65 år.
verkstadsdirektör	4,600	4,000	pensionsåldern nedsatt till 60 år.
telegrafdirektör af 2:dra lönegraden	4,200	4,000	pensionsåldern höjd till 65 år.
linjedirektör	4,200	3,800	d:o d:o d:o
byråtjänsteman (nuvarande tjänsteman af 2:dra graden hos styrelsen)	4,000	4,000	
byråtjänsteman (nuvarande tjänsteman af 1:a graden hos styrelsen)	4,000	2,800	
kommissarie af 1:a lönegraden	3,800	3,800	pensionsåldern höjd till 65 år.
” ” 2:a ”	3,400	3,300	d:o d:o d:o
” ” 3:e ”	3,000	3,000	d:o d:o d:o
linjeingenjör	3,000	3,000	
kommissarie af 4:e lönegraden	2,800	2,800	d:o d:o d:o
assistent	2,200	2,100	
kommissarie af 5:e lönegraden	1,500	1,200	
” ” 6:e ”	1,400	1,200	
” ” 7:e ”	1,300	1,200	
telegrafist	1,200	1,200	pensionsåldern nedsatt till 55 år.
vaktföreståndare	1,200	1,050	
stationsförman	1,000	600	pensionsåldern höjd till 65 år.
vaktmästare	1,000	600	
interurbantelefonist (nuv. 1:a lönegraden)	900	900	pensionsåldern nedsatt till 55 år.
” (nuv. 2:a ”)	900	750	
stationsbiträde	900	600	pensionsåldern höjd till 65 år.

Slutligen anse sig kommitterade böra särskildt anmärka, att för de grupper af tjänstemän, för hvilka aflöningen måst i särskildt hög grad beräknas enligt de inom privatindustrien gällande lönenormer, pensionsbeloppet satts relativt något lägre än för flertalet öfriga tjänstemän. Då nämligen jämförelsen med förhållandena i enskild tjänst medfört en höjning af aflöningarna utöfver hvad som skulle ansetts skäligt i förhållande till eljest gällande aflöningar, bör en dylik jämförelse icke

heller underlätas i fråga om pensionsbeloppet, där den enskilda industrien i regel ikläder sig ringare förpliktelser än staten.

Vid bedömande af pensionsbeloppen bör i öfrigt ihågkommas, dels att den omfattande höjningen af pensionsåldern för en stor del af personalen medför en högst väsentlig minskning af pensionskostnaderna, och dels att telegrafpersonalen med mycket höga egna bidrag för sin pensionering minskar statsutgiften härför.

Någon fullständig utredning af de ändrade kostnaderna för pensioneringen har hittills icke medhunnits. Då ökningen af dessa kostnader hufvudsakligen kommer att föräledas af den jämförelsevis talrika linjepersonalens upptagande på ordinarie stat, hade kommitterade uppdragit åt filosofie doktorn H. Tiselius att beräkna storleken af de bidrag, som från statsverkets sida skulle erfordras, för att nämnda personal skulle kunna beredas inträde i telegrafverkets pensionsanstalter. Den verkställda utredningen visar, att det tillskott af telegrafmedel, som för linjeunderbefälets och reparatörernas pensionering erfordras, utgör i ordinarie bidrag till pensionsinrättningen 30,975 kronor samt till änke- och pupillkassan 1,920 kronor årligen. För dessa beräkningar hafva gifvetvis bestämmelserna i nu gällande reglementen för pensionsanstalterna måst läggas till grund, hvarigenom det angifna bidraget till pensionsinrättningen blifvit högre än hvad som i verkligheten kommer att erfordras. Enligt nu gällande bestämmelser utgår nämligen pensionen från pensionsinrättningen med viss procent af aflöningen — för här i frågavarande personal med 60 procent — och på grund häraf är pensionen i vissa fall beräknad till högre belopp än det högsta pensionsunderlag kommitterade för en del af dessa befattningar föreslagit. Först sedan den ändring af pensionsreglementena blifvit genomförd, som erfordras med anledning af de föreslagna nya grunderna för pensioneringen af telegrafverkets personal, kan någon exakt beräkning af dessa kostnader verkställas, och bör denna beräkning då omfatta hela den i staten nyuppförda personalen äfvensom de tjänstemän, för hvilka ändring i pensionsbelopp eller pensionsålder kommer att äga rum.

Vid pensionsinrättningens bildande har statsverket genom beviljande af tre och en half procent af portoinkomsten för amortering af retroaktivfonden trädt emellan för att bereda den äldre personalen inträde i pensionsinrättningen. Enligt hvad kommitterade inhämtat, är denna retroaktivfond slutamorterad under år 1907, hvilken tidpunkt således kommit att blifva särdeles lämplig. Kommitterade anse nämligen, att staten fortfarande bör anvisa samma belopp att, då detsamma icke längre är behöfligt för sitt ursprungliga ändamål, bereda inträde i pensions-

inrättningen åt den ganska talrika linjepersonal — linjemästare, linjeförmän och reparatörer — som nu är föreslagen till uppförande å ordinarie stat. Liksom vid pensionsanstalternas bildande gäller äfven nu, att denna nya personal icke kan själf bereda sig inträde i pensionsinrättningen, då därför skulle krävas erläggande af afgifter äfven för den förflutna tiden, uppgående till ett belopp, som för många skulle motsvara en så stor del af aflöningen att dylika afgifter icke ens kunna ifrågasättas. De afgifter, som skulle utgå, därest denna personal skulle blifva pensionsmässig vid af kommitterade föreslagen ålder, äro beroende på denna personals lefnadsålder, men den omständigheten, att personalen icke långt förut uppförts å ordinarie stat, bör icke hafva till följd, att dylika retroaktivaavgifter åläggas densamma. Sådant skulle för öfrigt icke kunna ske, utan att en motsvarande höjning i aflöningen medgäfvos. Så skulle t. ex. för enskilda af nu ifrågasvarande personal retroaktivaavgifterna komma att utgå med följande belopp: för en linjemästare 467 kronor årligen, för två andra 395 kronor årligen, för två linjeförmän resp. 383 kronor och 329 kronor årligen samt för två reparatörer resp. 255 kronor och 222 kronor årligen. Då härtill ytterligare skulle komma årsavgifter till pensionsinrättningen, utgående med 5,2 å 6 procent af pensionen, samt årsavgifter till änke- och pupillkassan, utgående med 3 procent eller något däröfver af aflöningen, är det tydligt, att dylika afdrag å aflöningen icke kunna ske. Å andra sidan hafva kommitterade funnit oundgängligt att för dessa tjänstemän fastställa en viss pensionsålder, 60 år, med skyldighet att då afgå. Om man nämligen medgäfve, såsom förut i en del fall skett, att pensionsåldern sattes till högre lefnadsår, skulle följden blifva, att telegrafverkets utgiftsstaten under lång tid framåt komme att tyngas af aflöningar till en föga tjänstduglig personal, något som för statsverket skulle i förevarande fall blifva så mycket dyrare i förhållande till den af kommitterade föreslagna utvägen, som af förut anförda skäl kommitterade ansett sig kunna sätta pensionsbeloppet till en jämförelsevis låg siffra i förhållande till aflöningen.

Då kommitterade föreslagit för dessa tjänstemän en aflöning, som icke öfverstiger hvad som är nödvändigt för deras bibehållande i verkets tjänst, är det gifvetvis under den förutsättningen, att berörda retroaktivaavgifter icke skola gäldas af den nya personalen. Det synes därför kommitterade icke kunna vara någon tvekan därom, att ett fortfarande utgående af berörda anslag af portomedel är den enda rimliga lösningen.

I den händelse nu föreliggande förslag till pensionsbestämmelser för telegrafverkets personal vinner Kungl. Maj:ts och Riksdagens godkännande, följer däraf, såsom förut framhållits, att nya reglementen för telegrafverkets pensionsinrättning samt för dess änke- och pupillkassa måste utfärdas. Förslag till dessa nya reglementen torde lämpligast böra uppdragas åt telegrafstyrelsen att låta uppgöra.

VI. Förslag
till
aflöningsreglemente
för tjänstemän vid telegrafverket.

§ 1.

Aflöning eller arfvode, som tillkommer vid telegrafverket anställd tjänsteman enligt stat, som af Riksdagen godkännts, utgår enligt nedan angifna grunder, och fördelas aflöningen i lön och tjänstgöringspenningar eller, för provisionsberättigad tjänsteman, i lön och uppbördsprovision.

§ 2.

1:o. Till generaldirektören och chefen för telegrafverket utgår arfvode till i staten angifvet årligt belopp.

2:o. Till *icke provisionsberättigad tjänsteman* utgår aflöning enligt följande *aflöningsskala* med däri angifna årliga belopp:

Klass.	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa aflöning.
1	5,880	3,920	9,800
2	5,520	3,680	9,200
3	5,160	3,440	8,600
4	4,800	3,200	8,000
5	4,500	3,000	7,500
6	4,200	2,800	7,000
7	3,900	2,600	6,500
8	3,600	2,400	6,000
9	3,300	2,200	5,500
10	3,000	2,000	5,000
11	2,760	1,840	4,600
12	2,520	1,680	4,200
13	2,280	1,520	3,800
14	2,040	1,360	3,400
15	2,000	1,000	3,000
16	1,800	900	2,700
17	1,600	800	2,400
18	1,400	700	2,100
19	1,350	450	1,800
20	1,240	410	1,650
21	1,130	370	1,500
22	1,040	340	1,380
23	950	310	1,260
24	920	220	1,140
25	820	200	1,020
26	770	190	960
27	720	180	900
28	680	160	840

3:o. Till *provisionsberättigad tjänsteman* utgår, förutom den i § 4 bestämda uppbördsprovision, lön enligt följande *löneskala* med däri angifna årliga belopp:

Klass.	Lön.
1	4,600
2	4,200
3	3,800
4	3,400
5	3,000
6	2,800
7	2,600
8	2,400
9	2,200
10	2,000
11	1,800
12	1,650
13	1,500
14	1,350
15	1,200
16	1,050

4:o. Såsom telegrafinspektör förordnad tjänsteman äger att, utom honom tillkommande lön, uppbära arfvode till belopp, som i staten angifves. Sådant arfvode betraktas såsom tjänstgöringspenningar.

§ 3.

1:o. Aflöning åtnjutes af *icke provisionsberättigad tjänsteman* enligt följande reglering:

	Lägst aflöning.		Högst aflöning.	
	Klass.	Kronor.	Klass.	Kronor.
A) inom Styrelsen:				
Byråchef	5	7,500	1	9,800
Byråtjänsteman	14	3,400	6	7,000
Föreståndare för katalogexpeditionen	19	1,800	17	2,400
Kontorsskrifvare	27	900	19	1,800
Vaktmästare	25	1,020	19	1,800
B) vid Linjedistriktet:				
Linjedirektör	11	4,600	6	7,000
Linjeingenjör	15	3,000	9	5,500
Kassör af 1:a lönegraden	24	1,140	18	2,100
Bokhållare	27	900	20	1,650
Linjemästare af 1:a lönegraden	21	1,500	16	2,700
" " 2:a "	24	1,140	18	2,100
Linjeförman " 1:a "	25	1,020	19	1,800
" " 2:a "	27	900	21	1,500
Reparatör	28	840	22	1,380
C) vid Stationerna:				
Kontrollör af 1:a lönegraden	15	3,000	9	5,500
" " 2:a "	15	3,000	10	5,000
Assistent	21	1,500	14	3,400
Telegrafist	24	1,140	19	1,800
Vaktföreståndare	23	1,260	19	1,800
Kassör af 1:a lönegraden	24	1,140	18	2,100
" " 2:a "	25	1,020	19	1,800
Bokhållare	27	900	20	1,650
Interurbantefonist	28	840	23	1,260
Stationsförman	27	900	21	1,500
Stationsbiträde	28	840	23	1,260
D) vid Verkstaden:				
Verkstadsdirektör	8	6,000	1	9,800
Verkstadsingenjör	15	3,000	9	5,500
Verkstadskassör och bokhållare	17	2,400	14	3,400
Materialförvaltare	21	1,500	15	3,000
Verkmästare	19	1,800	15	3,000

De vid denna aflöningsstats trädande i kraft vid telegrafverket anställda ordinarie och extra ordinarie tjänstemän i nedan angifna befattningar äga vid tillträdet af motsvarande ordinarie befattningar i denna aflöningsstat beräkna nedanstående begynnelseaflöning:

Kontrollör af 1:a lönegraden, förutvarande biträdande kommissarie	enligt klass 13	3,800 kronor;
eller kontrollör	18	2,100 "
Assistent	23	1,260 "
Telegrafist	23	1,260 "
Bokhållare	27	900 "
Interurbantelefonist af förutvarande 1:a lönegraden	25	1,020 " samt
Stationsförman, förutvarande vaktbetjante af 1:a lönegraden	27	900 "
Stationsbiträde, förutvarande vaktbetjante af 2:a lönegraden		

Anm. De befattningar, som äro angifna med kursiv stil, äro afsedda att i regel innehafvas af kvinnliga tjänstemän.

2:o. Lön åtnjutes af *provisionsberättigad tjänsteman* enligt följande reglering:

	Lägsta lön.		Högsta lön.	
	Klass.	Kronor.	Klass.	Kronor.
Telefondirektör	4	3,400	1	4,600
Telegrafdirektör af 1:a lönegraden				
" " 2:a "	5	3,000	2	4,200
Kommissarie " 1:a "	5	3,000	3	3,800
" " 2:a "	7	2,600	4	3,400
" " 3:e "	9	2,200	5	3,000
" " 4:e "	10	2,000	6	2,800
<i>Kommissarie af 5:e lönegraden</i> ...	16	1,050	11	1,800
" " 6:e "	16	1,050	13	1,500
" " 7:e "	16	1,050	14	1,350

Anm. De befattningar, som äro angifna med kursiv stil, äro afsedda att i regel innehafvas af kvinnliga tjänstemän.

3:o. Uppflyttning i aflönings- eller löneklass sker enligt de allmänna grunder, hvilka finnas sammanförda i de vid detta aflöningsreglemente såsom bilagor fogade tabeller, under iakttagande:

att tjänsteman under mera än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna uppflyttning i högre klass, med godt vitsord bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst, dock att härvid icke må föras honom till last den tid han åtnjutit semester;

att uppflyttning i högre klass ej må ske förrän vid början af månaden näst efter den, hvarunder den stadgade tjänstaldern blifvit

uppnådd; börande tjänsteman därvid tillgodoräknas den tid, som före denna aflöningsstats trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen, vare sig på grund af fullmakt eller konstitutorial eller, beträffande de i staten nyuppförda befattningarna, på grund af förordnande;

att nu gällande bestämmelse om rätt för tjänsteman att för erhållande af ålderstillägg tillgodoräknas den tid, som förflutit från hans tillträde till befattningen på grund af förordnande i följd af frågan om verkets omorganisation med anledning af telefonväsendets tillkomst samt om rätt för vissa vaktbetjante att beräkna ålderstillägg från den tidpunkt, de tillträdde de befattningar, som de vid 1902 års utgång innehade, fortfarande skola gälla vid beräkning af ifrågavarande personals tjänstålder;

att tjänsteman, som vid tillträddande af den nya aflöningsstaten skulle erhålla lägre aflöning än den aflöning eller det arvode han förut uppbär, äger såsom personligt tillägg till lönen uppbära skillnaden, intill dess hans aflöning stigit till samma belopp;

att tjänsteman, som befordras eller i annan ordning förflyttas från en befattning till annan, hvars begynnelseaflöning eller begynnelselönen är lika med eller lägre än den aflöning eller lön, som han vid tiden för förflyttningen uppbär, kvarstår i innehafvande klass och äger för uppflyttning i närmast högre klass tillgodoräkna sig hela den tid han innehaft aflöning eller lön efter närmast lägre klass, oafsedt hvilken befattning han därunder innehaft; dock att den, som efter egen ansökning förflyttas till befattning med aflöning eller lön enligt lägre klass än den han vid förflyttningen tillhör, ej må bekomma högre aflöning eller lön än den för förstnämnda befattning bestämda slutaflöning eller lön; samt

att likväl tjänsteman, som, då han intjänat stadgad tid för uppflyttning i högre klass, redan uppnått den lefnadsålder, vid hvilken han enligt bestämmelsen i § 6 punkt 6:o a) här nedan är skyldig att från tjänsten afgå, icke må uppflyttas i högre klass.

4:o. Undantagsvis må, när telegrafverkets intressen så fordra, Telegrafstyrelsen kunna tilldela tjänsteman aflöning eller lön efter högre klass än den, som i ofvan angifna reglering finnes såsom lägsta aflöning eller lön för den af tjänstemannen innehafda befattning angifven, äfvensom medgifva uppflyttning i högre klass före den tid, som i de allmänna grunderna för sådan uppflyttning finnes angifven; börande hvarje sådant undantag äfvensom skälen för detsamma angifvas i näst därefter afgifna statförslag.

§ 4.

Föreståndare för telegraf- eller centraltelefonstation äger uppbära provision å vid stationen influten uppbörd af telegramporto-, telefonabonnemangs- och inträdesafgifter samt telefonsamtalsafgifter med:

5 procent af den del af uppbörden, som ej för år öfverstiger 10,000 kronor;

3 procent af den del af uppbörden, som öfverstiger 10,000 men ej 30,000 kronor;

1 procent af den del af uppbörden, som öfverstiger 30,000 men ej 100,000 kronor;

$\frac{1}{2}$ procent af den del af uppbörden, som öfverstiger 100,000 men ej 500,000 kronor; samt

$\frac{1}{10}$ procent af den del af uppbörden, som öfverstiger 500,000 kronor.

Provisionsbeloppet för år räknadt må dock icke för någon stationsföreståndare understiga 450 kronor, hvadan af provisionsanslaget må, utöfver ofvan angifna procentbelopp, utgå hvad som tilläfventyrs erfordras för att fylla denna minimiprovision.

§ 5.

För åtnjutande af den i stat uppförda aflöning och därtill hörande förhöjning efter viss tids fortsatt innehafvande af befattning gälla följande bestämmelser:

att tjänsteman skall vara underkastad icke allenast de i gällande instruktion gifna bestämmelser, utan ock den utvidgade eller förändrade tjänstgöring eller den förflyttning till annan tjänstgöringsort eller annan befattning som kan varda honom i behörig ordning ålagd, dock utan minskning i den honom vid förflyttningen enligt detta reglemente tillkommande aflöning;

att med befattning vid telegrafverket icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstbefattning eller därmed jämförligt uppdrag med mindre sistberörda befattning eller uppdrag vid pröfning i stadgad ordning befinnes icke vara hinderlig för fullgörandet af tjänstgöringen i verket; börande, så länge därtill lämnadt tillstånd är gällande, uppgift därom lämnas i det förslag till stat, som af Telegrafstyrelsen årligen afgifves;

att, där generaldirektören beviljats ledighet och vikarie för honom förordnats, på pröfning af Kungl. Maj:t beror, huru stor del af arfvodet må till vikarien afstås;

att tjänstgöringspenningar, provision och sportler få uppbäras endast för den tid, befattnings innehafvare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester eller för beredande af semester förordnats att bestrida högre befattning eller under den tid, som åtgått för fullgörande af de skyldigheter, hvilka ålegat tjänsteman såsom fullmäktig eller revisor vid telegrafverkets pensionsinrättning, men skola för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som af sjukdom hindras att sin befattning förrätta, äger uppbära hela lönen;

att under ledighet, som åtnjutes för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, under afstängning från tjänstgöring, eller under eljest förekommande lagligt tjänsteförhinder den tjänstledige kan af Telegrafstyrelsen förpliktas att, utöfver tjänstgöringspenningar, provision och sportler, afstå så mycket af lönen, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att, därest emellertid tjänsteman, i följd af kroppsskada, ådragen under tjänstutöfning, blifvit tills vidare oförmögen till tjänstgöring, må, såsom undantag från hvad ofvan är stadgadt, aflöningen å stat kunna, efter Telegrafstyrelsens bepröfvande, till honom utgå oafkortad under högst sex månader; ankommande däremot på pröfning af Kungl. Maj:t, till huru stor del aflöning kan böra till den skadade utgå efter omförmälda tid af sex månader;

att vid sjukdomsförfall, eller när det erfordras för beredande af semester eller för fullgörande af uppdrag såsom fullmäktig eller revisor vid telegrafverkets pensionsinrättning, tjänsteman af lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning, densamma bestrida, dock ej längre tid än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår; ägande han, om förordnandet erfordras till följd af sjukdomsförfall, åtnjuta, i stället för egna tjänstgöringspenningar, så stor del af de med den tjänstlediges befattning förenade tjänstgöringspenningar, som motsvarar de enligt detta reglemente med den högre befattningens begynnelseaflöning förenade tjänstgöringspenningar, men, då förordnandet erfordras för beredande af semester eller för fullgörande af ofvan nämnda uppdrag, allenast den honom eljest tillkommande aflöning; ankommande på Telegrafstyrelsens pröfning, huruvida vid förordnande å annan ort än placeringsorten hyresbidrag, motsvarande högst en femtedel af det vid resor enligt gällande resereglemente tjänsteman tillkommande dagtraktamente, bör honom tilldelas;

att en hvar, som med eller efter 1908 års ingång tillträder befattning såsom tjänsteman vid telegrafverket, skall vara pliktig att underkasta sig nu gifna villkor och bestämmelser;

att till de nuvarande innehafvare af dylika befattningar, hvilka före den 1 Mars 1908 förklara, att de icke vilja underkasta sig nämnda års aflöningsstat samt dessa villkor och bestämmelser och som icke lagligen kunna därtill förbindas, aflöningsförmåner skola utgå enligt för dem nu gällande grunder.

§ 6.

1:o. Rätt till pension vid afgang från tjänst tillkommer vid telegrafverket anställd tjänsteman enligt nedan angifna bestämmelser.

2:o. Generaldirektör, hvilken i minst 12 år innehaft generaldirektörs* förordnande, skall vara berättigad att i pension uppbära 6,000 kronor. Om generaldirektör, innan han uppnår 12 tjänstår, antingen på grund af sjukdom befinnes till nöjaktig vidare tjänstgöring oförmögen eller ock utan egen begäran nödgas afgå från sin befattning, utan att på grund af tjänstefel hafva förverkat densamma, skall han vara berättigad att i pension uppbära 5,000 kronor, då afgangens sker före eller vid 6 tjänstår samt 5,500 kronor, där afgangens sker efter 6 men före 12 tjänstår. Pensionen utgår af telegrafverkets medel.

3:o. För öfriga tjänstemän skall pensionsunderlag beräknas till följande belopp:

5,500	kr.	för	byråchef;	
4,600	»	»	telefondirektör, telegrafdirektör af 1:a lönegraden och verkstadsdirektör;	
4,200	»	»	telegrafdirektör af 2:a lönegraden och linjedirektör;	
4,000	»	»	byråtjänsteman;	
3,800	»	»	kommissarie af 1:a lönegraden;	
3,400	»	»	» 2:a »	
3,300	»	»	kontrollör af 1:a lönegraden;	
3,000	»	»	kommissarie af 3:e lönegraden, kontrollör af 2:a lönegraden, linjeingenjör och verkstadsingenjör;	
2,800	»	»	kommissarie af 4:e lönegraden;	
2,200	»	»	assistent;	
2,000	»	»	verkstadskassör och materialförvaltare;	
1,800	»	»	verkmästare;	
1,500	»	»	kommissarie af 5:e lönegraden;	
1,400	»	»	» 6:e »	
1,300	»	»	» 7:e »	och föreståndare för katalogexpeditionen;

1,200 kr. för *telegrafist, kontorsskrifvare, kassör, bokhållare, vaktför-
ståndare* och linjemästare;

1,000 » » vaktmästare, linjeförman och stationsförman; samt

900 » » *interurbantelefonist*, reparatör och stationsbiträde.

4:o. Pension är till sitt belopp antingen *hel* eller *afkortad*.

Beloppet af *hel* pension utgör en tiondedel af sammanlagda be-
loppen af de högsta pensionsunderlag, som under hvart och ett af de
tio senast förflutna åren varit för tjänstemannen gällande.

Afkortad pension utgör viss del af *hel* pension och beräknas på sätt
i punkt 7:o här nedan föreskrifves.

Om belopp af pension vid olycksfall i tjänsten gäller hvad i punkt
7:o stadgas.

Pensionen utgår dels från telegrafverkets pensionsinrättning enligt
det för denna inrättning gällande reglemente, dels ock med erforderligt
fyllnadsbelopp af telegrafverkets medel.

5:o. Rätt att komma i åtnjutande af *hel* pension inträder vid upp-
nådda sextiofem lefnads- och trettiofem tjänstår; dock att sådan
rätt inträder:

för verkstadsdirektör, linjeingenjör, verkstadsingenjör, assistent,
linjemästare, linjeförman och reparatör äfvensom för samtliga kvinn-
liga tjänstemän med undantag af telegrafister och interurbantelefo-
nister: vid sextio lefnads- och trettiofem tjänstår; samt

för telegrafister och interurbantelefonister: vid femtiofem lefnads-
och trettiofem tjänstår.

6:o. Skyldighet att från tjänsten afgå inträder:

a) för samtliga tjänstemän vid uppnående af den i punkt 5:o stad-
gade lefnadsålder, Kungl. Maj:t eller Telegrafstyrelsen, om det tillkom-
mer Telegrafstyrelsen att afskedet utfärda, dock obetaget att låta med
detsamma anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvas
kunna i befattningen på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna
och kan finnas villig att i densamma kvarstå;

b) för tjänsteman, som icke uppnått stadgad lefnadsålder, då han,
efter att under fem på hvarandra följande år i följd af sjukdom, van-
förhet eller lyte varit ur stånd att tjänstgöra, finnes vara för framtiden
till tjänstgöring oförmögen; samt

c) för tjänsteman, som träffats af olycksfall i tjänsten, där olycks-
fallet finnes för framtiden medföra oförmåga till tjänstgöring.

7:o. Afgår tjänsteman från tjänsten efter uppnådd stadgad lefnads-
ålder på grund af bestämmelsen i punkt 6:o a) utan att hafva uppnått

det i punkt 5:o för rätt till hel pension stadgade antal tjänstår, är han, därest tjänstårens antal icke understiger tio, berättigad erhålla pension till *afkortadt* belopp i förhållande till det mindre antalet tjänstår.

Tjänsteman, som afgår från tjänsten på grund af sjukdom enligt bestämmelsen i punkt 6:o b), är, ändå att han icke uppnått den i punkt 5:o stadgade lefnadsålder, berättigad till pension. Uppgår antalet tjänstår till det i punkt 5:o föreskrifna antal, utgår pensionen med helt belopp; i annat fall afkortas pensionen i förhållande till tjänstårens antal.

Vid afgang från tjänst af anledning, som i punkt 6:o c) sägs, utgår pension med enahanda belopp, som det vid tiden för olycksfallet för tjänsteman gällande pensionsunderlag.

§ 7.

Tjänsteman äger årligen, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske, åtnjuta semester, generaldirektören och byråcheferna, en hvar under en och en half månad, telefon-, telegraf-, linje- och verkstadsdirektör, byråtjänsteman, kommissarie, kontrollör, linje- och verkstadsingenjör, assistent, verkstadskassör, materialförvaltare, telegrafist, föreståndare för katalogexpeditionen, kontorsskrifvare, kassör, bokhållare, vaktföreståndare och interurbantelefonist, en hvar under en månad samt verkmästare, linjemästare, linje-, och stationsförman, vaktmästare, reparatör och stationsbiträde en hvar under en half månad.

Tjänsteman, som har sig anförtrodd uppbörd eller kontroll å uppbörd, är pliktig att å tid af året, som af vederbörande öfverordnade myndighet bestämmes, begagna sig af semester.

§ 8.

Den, som på förordnande förvaltar ledig tjänst, åtnjuter under tiden de med densamma förenade aflöningsförmåner.

§ 9.

Afhåller sig tjänsteman från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall, må han under tiden ej åtnjuta någon aflöning. Varder tjänsteman afstängd från tjänstgöring eller tagen i häkte, skall under tiden den del af hans aflöning, som icke af Telegrafstyrelsen pröfvas böra användas till befattningens uppehållande, innehållas, så vida ej Telegrafstyrelsen finner skäligt låta honom uppbära något däraf.

§ 10.

Vid afgång från telegrafverkets tjänst till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall utgår själfva lönen till månadens slut. Enahanda är förhållandet med sådant arfvode, som icke betraktas såsom tjänstgöringspenningar.

Affider vid telegrafverket anställd person, som innehar befattning, hvilken icke är uppförd å ordinarie stat, må, därest och i den mån den myndighet, som antagit honom, så pröfvar skäligt, den för honom bestämde aflöningen utgå till månadens slut.

§ 11.

Affider tjänsteman, vare sig ordinarie eller extra, eller vid verket anställd telegrambärare eller arbetare i följd af olyckshändelse, timad under tjänstutöfning eller arbete vid verket, må ett belopp, motsvarande den affidnes aflöning för en månad, såsom begrafningshjälp tilldelas hans dödsbo.

§ 12.

Vid tjänsteresa inom riket utgår resekostnads- och traktamentsersättning för tjänstemän enligt bestämmelserna i gällande resereglemente, dock att vid långvarigare uppdrag, förenade med resa från boningsorten, vid ofta återkommande tjänsteresor eller i särskilda fall, då omständigheterna därtill eljest föranleda, Telegrafstyrelsen äger att bestämma lägre resekostnads- och traktamentsersättning.

§ 13.

Felräkningspenningar tillkomma:

den hos Telegrafstyrelsen anställde hufvudkassören med 500 kronor, för år räknadt;

kassör å linjedistriktstyrbå med 200 kronor, likaledes för år räknadt; tjänsteman, som i regelbunden tjänstefördelning tjänstgör i kassan vid telegraminlämning, där telegramuppbörden under näst föregående år uppgått till minst 25,000 kronor, med en half procent af därstädes kontant inbetalda afgifter, efter lika fördelning mellan samtliga nu nämnda tjänstemän vid stationen; samt

å station särskild anställd kassör med en tiondedels procent af influtna telefonabonnemangs-, inträdes- och samtalsavgifter, dock högst 400 kronor för år räknadt; skolande ifrågakvarande felräkningspenningar vid station, där särskild kassör icke finnes anställd, tillfalla stationsföreståndaren.

§ 14.

Anmärkningsprovision tillkommer vederbörande hos Telegrafstyrelsen anställda tjänstemän enligt de närmare grunder, Kungl. Maj:t bestämmer, med högst femton procent af hvarje belopp, som på grund af anmärkning, gjord af sådan tjänsteman, antingen, såsom ej behörigen uppburet, till telegrafverket inflyter och utan anmärkningens framställande ej skulle hafva kommit verket till godo, eller, såsom för högt debiteradt, till vederbörande återgäldas.

§ 15.

1:o. Förmånen af fri bostad uti telegrafverkets egna eller för ändamålet förhyrda lägenheter må, efter Telegrafstyrelsens bepröfvande, tillkomma följande tjänstemän, nämligen:

kommissarie af 5:e, 6:e och 7:e lönegraderna, verkmästare, linjemästare, linjeförman, stationsförman, reparatör och stationsbiträde.

2:o. Med fri bostad är för kommissarie förenad förmånen af fri vedbrand och belysning.

3:o. De bland ofvan nämnda tjänstemän, hvilka ej åtnjuta fri bostad, äga uppbära hyresbidrag, utgörande för kommissarie högst 300 kr. pr år räknadt och för öfriga tjänstemän tjugo procent af aflöningen.

4:o. Det ankommer på Telegrafstyrelsen att i hvarje särskildt fall bestämma, huruvida bostadsförmån eller hyresbidrag skall utgå.

5:o. Förmånen af fri bostad eller hyresbidrag anses tillhöra lönen.

§ 16.

Assistent, telegrafist, vaktföreståndare, interurbantefonist och reparatör, stationerade å ort, där de allmänna lefnadskostnaderna äro särskildt höga, äga, så länge de tjänstgöra å sådan ort, uppbära tilläggsarfvode utgående, enligt af Telegrafstyrelsen fastställda grunder, med tio eller femton procent af dem tillkommande aflöning.

Reparatör, som i stället för fri bostad åtnjuter hyresbidrag, äger, i fall han uppbär tilläggsarfvode, beräkna enahanda tillägg äfven å sådant bidrag.

§ 17.

Assistent eller telegrafist, som är anställd såsom föreståndare för filialstation, må, såsom tillägg till tjänstgöringspenningarna, kunna tilldelas arfvode till belopp af högst 200 kronor för år räknadt.

§ 18.

Uniformspersedlar in natura eller beklädnadsersättning till visst årligt belopp må tilldelas linjemästare, linjeförman, stationsförman, vaktmästare, reparatör och stationsbiträde äfvensom telegrambärare samt vid linjebyggnaderna anställda extra ordinarie underbefäl och arbetare, allt enligt reglemente, som af Telegrafstyrelsen fastställles.

§ 19.

Kostnadsfri läkarvård jämte medikamenter lämnas åt den i föregående § omnämnda personal, äfvensom åt underbefäl och arbetare vid telegrafverkets verkstad, samt åt annan med densamma jämförlig, i telegrafverkets tjänst befintlig tillfällig personal, enligt de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t meddelar.

§ 20.

Grunderna för aflöningen till extra tjänstemän vid telegrafverket bestämmas af Kungl. Maj:t på förslag af Telegrafstyrelsen.

§ 21.

Den, som tillträder den nya aflöningsstaten, skall vara skyldig underkasta sig den minskning i befintliga sportelinkomster, som kan varda af Kungl. Maj:t bestämd, äfvensom de förändrade bestämmelser i fråga om pension, som kunna varda stadgade.

Detta aflöningsreglemente skall lända till efterrättelse från

Allmänna grunder till aflöningsförhö.

[illegible]

Allmänna grunder till löneförhöjning

Klass Aflöning, kronor.....				Begyn- nelse- aflöning.	Uppflyttning i högre klass			
					16 1,050	15 1,200	14 1,350	13 1,500
Telefondirektör	}		3,400	—	—	—	—	
Telegrafdirektör af 1:a lönegraden								
" " 2:a "			3,000	—	—	—	—	
Kommissarie " 1:a "			3,000	—	—	—	—	
" " 2:a "			2,600	—	—	—	—	
" " 3:e "			2,200	—	—	—	—	
" " 4:e "			2,000	—	—	—	—	
<i>Kommissarie af 5:e</i> "			1,050	—	3	3	3	
" " 6:e "			1,050	—	3	3	3	
" " 7:e "			1,050	—	3	3	—	

Motiv

till

förslaget till aflöningsreglemente för tjänstemän vid telegrafverket.

§ 1.

I afseende på de allmänna bestämmelserna angående telegrafpersonalens aflöning och villkoren för åtnjutande af denna aflöning med därtill hörande förhöjning efter viss tids fortsatt innehafvande af befattning hafva, såsom af förslaget framgår, kommitterade icke gjort någon skillnad vare sig mellan tjänstemän och s. k. betjante eller mellan den i styrelsen anställda personalen och den vid linjedistriktet samt trafikdistriktet och stationerna anställda personal.

Kommitterade hafva nämligen ansett, att skäl icke förefinnes, hvarför ej verkets alla tjänstemän skulle i dessa afseenden vara fullkomligt likställda.

§ 2.

1:o. I enlighet med hvad förut anförts angående den särskilda ställning verkets chef bör intaga, har för honom bestämts arfvode i stället för aflöning. Arfvodets belopp är icke upptaget i aflöningsreglementet, då detta afser att fastställa de allmänna, för längre tid bindande normerna för verkets personal, men arfvodet för generaldirektören bör, på sätt förut angifvits, kunna ändras.

2:o, 3:o, 4:o. Dessa moment innehålla de af kommitterade förut omförmälda aflöningssskalorna samt den nya formen för telegrafinspektörernas aflöning.

Skälen för de förändringar, som dessa moment innebära, äro förut af kommitterade angifna under afdelningen: aflöningsarna.

§ 3.

1:o, 2:o. De två första momenten upptaga för hvarje tjänsteman begynnelse-aflöning resp. -lön och slutaflöning resp. -lön.

Därvid hafva kommitterade i mom. 1:o funnit nödvändigt att, för att icke någon till verket hörande tjänsteman skall genom de nya aflöningsbestämmelsernas tillämpande blifva lidande, föreslå en särskild föreskrift

om viss begynnelseaflöning för att reglera öfvergången för dem, hvilka tillträdt eller, ehuru ännu extra ordinarie, dock beredt sig till en tjänst, hvars nuvarande begynnelseaflöning är högre än den af kommitterade föreslagna.

Visserligen hafva kommitterade i mom. 3:o föreslagit, att tjänsteman, som vid tillträddande af den nya aflöningsstaten skulle erhålla lägre aflöning än den aflöning eller det arfvode han förut uppbär, skall äga att såsom personligt tillägg till lönen uppbära skillnaden, intill dess hans aflöning stigit till samma belopp. Men beträffande de i denna specialföreskrift upptagna tjänstemän skulle mom. 3:o ej vara tillräcklig. För de ordinarie skulle den nämligen icke hindra, att uppflyttningen i högre löneklass orättvist fördröjdes, och de extra ordinarie träffas icke alls af samma moment.

Enligt den angifna regleringen är nämligen begynnelseaflöningen högst väsentligt sänkt för dessa tjänstemän. Det följer af sig själf, att en försämring af den ekonomiska ställningen icke bör ske för dem, som redan innehafva ordinarie tjänst med en högre aflöning.

För kontrollörtjänsterna upptager förslaget en begynnelseaflöning af 3,000 kronor, medan nu gällande begynnelseaflöning är 3,600 kronor för den högre (kommissarie af 2:dra klass) och 3,200 kronor för den lägre lönegraden (kommissarie af 3:dje klass och nuvarande kontrollörer); för assistenterna äro motsvarande aflöningar 1,500 mot 2,200, för telegrafisterna 1,140 mot 1,300, för bokhållarna 900 mot 1,200, för interurbantelefonisterna 840 mot 1,000 i nuvarande 1:sta lönegraden, för stationsförmännen 900 mot 1,000, nuvarande vaktbetjante af 1:a lönegraden, och för stationsbiträdena 840 mot 950 i nuvarande 2:dra lönegraden (vaktbetjante). Enligt öfvergångsförslaget skulle de nuvarande tjänstemännen inom dessa grupper komma i en aflöningsklass, som närmast motsvarar deras nu utgående aflöning, således med ålderstillägg i de fall, där sådana redan äro intjänta.

Äfven för dem, som närmast stå i tur att till ordinarie tjänst befordras och sålunda redan nedlagt i verkets tjänst ett arbete, som gifvit rätt att förvänta ersättning härför enligt de nu gällande grunderna, böra icke de i utsikt ställda ekonomiska fördelarna genom en företagen lönereglering kringskäras. Enär likväl med dessa öfvergångsbestämmelser icke bör afses att gifva dem någon särskild förmån, har det, i följd af olikheten mellan de nuvarande och de föreslagna löneskalorna, icke kunnat undvikas, att oaktadt nämnda öfvergångsföreskrift en, ehuru ringa minskning i förväntad aflöning för en kort tid kommer att för vissa af dessa tjänstemän inträda. Då likväl detta

uppväges af utsikten till senare ökning utöfver den nu gällande aflöningen, torde dessa smärre nedsättningar icke medföra väsentliga olägenheter.

De nuvarande e. o. assistenterna skulle sålunda tillförsäkras en begynnelseaflöning af 2,100 kronor, e. o. telegrafisterna af 1,260 kronor o. s. v., hvarigenom visserligen under första åren någon minskning sker men dock ej större, än att den under de följande åren fullt uppväges af lönetilläggen.

Kommitterade hafva låtit uppgöra en tabell, däri tillämpningen af dessa öfvergångsbestämmelser utmärkts för de nuvarande extra ordinarie assistenterna och telegrafisterna samt interurbantelefonisterna af 1:sta lönegraden, de enda, som skulle kunna tänkas komma i en sämre ställning genom antagandet af nu ifrågavarande öfvergångsbestämmelse. Denna tabell utvisar, att för dem skulle följande aflöningar utgå, när de erhålla ordinarie befattningar:

	Assistent		Telegrafister		Interurbantelefonister		
	enligt nu gällande stat.	enligt kommitterades förslag.*)	enligt nu gällande stat.	enligt kommitterades förslag.*)	enligt nu gällande stat.	enligt kommitterades förslag	
						å platser med 15 % tilläggsarfvode.	å platser med 10 % tilläggsarfvode.
Under 1:a året.....	2,200	2 100	1,300	1,260	1,000	1,035	990
» 2:a »	2,200	2,100	1,300	1,260	1,000	1,035	990
» 3:e »	2,200	2,100	1,300	1,260	1,000	1,104	1,056
» 4:e »	2,200	2,400	1,300	1,380	1,000	1,104	1,056
» 5:e »	2,200	2,400	1,300	1,380	1,000	1,173	1,122
» 6:e »	2,500	2,400	1,450	1,380	1,100	1,173	1,122
» 7:e »	2,500	2,700	1,450	1,500	1,100	1,173	1,122
» 8:e »	2,500	2,700	1,450	1,500	1,100	1,311	1,254
» 9:e »	2,500	2,700	1,450	1,500	1,100	1,311	1,254
» 10:e »	2,500	3,000	1,450	1,650	1,100	1,311	1,254
» 11:e »	2,800	3,000	1,600	1,650	1,200	1,449	1,386
Summa kronor	26,300	27,600	15,350	15,720	11,700	13,179	12,606

Tabellen visar således, att, där en aflöningsminskning på högst 100 kronor i början af deras ordinarieskap ej kan undvikas, densamma redan

*) Härtill kommer för assistenter och telegrafister, stationerade å vissa orter, där lefnadskostnaderna äro särskildt höga, ett tilläggsarfvode af 15 eller 10 % å aflöningen.

efter några år mer än kompenseras af en aflöningsförhöjning, som sedermera ständigt är i stigande.

De särskilda villkoren för uppflyttning i högre aflönings- eller löneklass finnas angifna under 3:o i reglementets § 3. I afseende på dessa bestämmelser anse sig kommitterade här böra uppehålla sig vid dem, endast i den mån de skilja sig från hvad hittills varit stadgadt.

Tiden för uppflyttning i högre klass har hittills räknats efter kalenderår, så att tjänsteman, som tillträdtt sin befattning den 1 januari, fått tillgodoräkna sig hela sin tjänstetid, men däremot den, som under årets lopp tillträdtt befattning, fått vänta till samma års slut, innan tjänstetiden i detta afseende tillgodoräknats honom. Denna bestämmelse, för hvilken kommitterade ej kunnat utleta något rimligt skäl, verkar tydligen i hög grad orättvist, då den gör det beroende af den tillfälliga tidpunkten för utnämningen, huruvida för erhållande af tillägget skall krävas intill nära ett år mera eller mindre.

Bibehållandet af den nuvarande bestämmelsen skulle enligt kommitterades åsikt särskildt bland den talrika linjepersonal, som föreslås att uppföras å ordinarie stat, väcka misstämning och försvåra den nya organisationens genomförande, ty det torde blifva omöjligt att förklara eller försvara en bestämmelse, som bereder vissa funktionärer förhöjning i aflöningen efter kortare tjänstetid än deras jämställda kamrater, endast därför att de senare utan eget förvållande erhållit ordinarie anställning under en annan del af kalenderåret än de förra.

Ur statsregleringens synpunkt har den nuvarande anordningen icke något egentligt skäl för sig — detta så mycket mindre, som anslagen till ålderstillägg utgå i form af förslagsanslag — och då aflöningen numera utbetalas per månad, synes tidpunkten för åtnjutande af dylika lönetillägg äfven lämpligen böra beräknas per månad. Någon svårighet att anordna utbetalningen af aflöningarna så, att äfven denna orättvisa undanröjes, bör ej heller förefinnas. Från telegrafstyrelsen hafva kommitterade nämligen inhämtat, att från dess sida en sådan förändring endast skulle mötas med tillfredsställelse.

Att den tid, en tjänsteman innehaft sin befattning, innan de nya staterna träda i kraft, bör tillgodoräknas, ligger i sakens natur, och likaså att, där själfva befattningen först nu uppföres å ordinarie stat, föregående tjänstetid å befattningen på grund af förordnande bör medföra samma rätt. I det sistnämnda hänseendet må i öfrigt erinras, att den personal, hvarom i förevarande fall är fråga, nämligen hufvudsakligen

underbefäl vid linjearbetena samt reparatörer, redan å extra stat tilldelats motsvarande förmån.

Den följande bestämmelsen i förevarande moment har upptagits endast därför, att eljest den rätt vissa befattningsinnehafvare redan genom statsmakternas beslut erhållit i fråga om lönetillägg skulle dem betagas genom den nya regleringen.

Då vid tillämpningen af den nya aflöningsstaten ett fåtal tjänstemän skulle erhålla lägre aflöning än den de förut åtnjuta samt en del — hufvudsakligen reparatörer — skulle erhålla lägre aflöning än det arfvode de nu på grund af särskild visad duglighet uppbära, hafva kommitterade ansett nödigt att i aflöningsreglementet intages bestämmelse om, att sådan tjänsteman såsom personligt tillägg äger uppbära skillnaden mellan den aflöning han uppbär eller det förut åtnjutna arvodet och den honom enligt stat tillkommande aflöning, intill dess hans aflöning stigit till det belopp han vid tillträddandet af den nya aflöningsstaten uppbär.

Att förflyttningar till tjänst med lika eller lägre begynnelseaflöning än den tjänstemannen redan uppnått icke bör medföra minskning i aflöningen, är en allmänt gällande grundsats, hvars uttryckliga framhållande i aflöningsreglementet blifvit behöfligt på grund af de vida löneskalor, med möjlighet till ett flertal lönetillägg, som kommitterade föreslagit och hvilka medfört — i likhet med hvad som äfven nu äger rum — att en äldre tjänsteman inom en lägre grad stundom kan åtnjuta högre ersättning än den nyutnämnda i en högre grad.

4:o.

I fjärde momentet i § 3 hafva kommitterade infört den undantagsbestämmelse, vid hvilken de, såsom tydligen framgått af hvad förut i betänkandet vid flere tillfällen framhållits, fästa synnerlig vikt och som de anse vara af afgörande betydelse för ett aflöningsystem, sådant de eftersträfvat.

De af kommitterade föreslagna garantierna mot missbruk af den föreslagna rättigheten — nämligen dels att sådana ärenden skola afgöras af den förstärkta telegrafstyrelsen och dels styrelsens skyldighet att i näst därefter afgifna statförslag redogöra för och angifva skälen för hvarje sådan åtgärd — torde få anses vara fullt betryggande.

§ 4.

I § 4 redogöres för beräkningen af den provision, som i enlighet med de principer, för hvilka kommitterade utförligt redogjort under afdelningen: aflöningar, skulle för stationsföreståndarna träda i stället för tjänstgöringspenningar. Beräkningen är uppgjord efter sådana grun-

der, att provisionen för de växlande belopp, hvartill uppbörden å olika stationer uppgår, utgör en ersättning för arbetet, hvilken följer arbetets storlek och betydelse så nära som möjligt är att beräkna. För de mindre stationerna har ett visst minimibelopp måst fastställas.

Huru det sålunda beräknade provisionsbeloppet ställer sig med begagnande af 1905 års uppbördssummor, framgår af den vid detta betänkande fogade tabell.

§ 5.

I § 5 innehållas de allmänna bestämmelser, som skola gälla för åtnjutande af den i stat uppförda aflöning och därtill hörande förhöjning efter viss tids fortsatt innehafvande af befattning.

Kommitterade hafva i första punkten infört en allmän föreskrift för telegrafverkets tjänstemän, att de skola vara underkastade såväl utvidgning eller förändring i tjänstgöring som ock förflyttning till annan tjänstgöringsort eller annan befattning utan minskning i aflöning. Enligt nu gällande aflöningsreglemente äro dessa bestämmelser rörande förflyttning i fråga om styrelsens tjänstemän endast så till vida tillämpliga, att tjänsteman i lägsta lönegraden är skyldig att hos styrelsen tjänstgöra å den särskilda befattning inom graden, där styrelsen, till befordrande af arbetets oafbrutna gång, finner honom lämplig och behöflig, och äro i fråga om stationspersonalen telegraf- och telefondirektör undantagna från bestämmelsen om förflyttning. Kommitterade finna dessa begränsningar olämpliga och anse, att organisationen kräver en utsträckning af förflyttningsmöjligheten till äfven de tjänstemän, som hittills varit därifrån undantagna. Skälen för denna uppfattning och den närmare motiveringen af sitt förslag hafva kommitterade förut i sitt utlåtande angifvit.

Med afseende på rättigheten att vid sidan af innehafvande tjänst åtaga sig annat arbete hafva kommitterade föreslagit en väsentlig skärpning af nu allmänt gällande bestämmelse, därigenom att vid sidan af det ovillkorliga förbudet mot att med telegrajtjänsten förena annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat och det villkorliga förbudet att därmed förena annan tjänstebefattning ställts ett villkorligt förbud äfven mot öfvertagande af ett med befattning af sistnämnda slag jämförligt uppdrag, det vill säga ett uppdrag, som icke är rent tillfälligt och ur arbetssynpunkt obetydligt utau af mera stadigvarande eller arbetskräfvande art. Kommitterade hafva, i enlighet med hvad inom riksdagen vid upprepade tillfällen uttalats, funnit en sådan skärpning af hittills gällande föreskrifter böra för framtida säkerhet införas, så mycket

mera som den utsträckning af tjänstemännens arbete, hvilken af kommitterade blifvit förordad, synes göra äfven dylika uppdrag ur tjänstens synpunkt i allmänhet ganska betänkliga samt de af kommitterade föreslagna aflöningsarna afsett att göra extra inkomster obehöfliga.

Kommitterade hafva funnit det vara lämpligt, att därest i särskildt fall undantag från berörda föreskrift medgifvits, uppgift därom bör, så länge undantaget gäller, meddelas i styrelsens statförslag. Härigenom lägges årligen i öppen dag, i hvilken utsträckning sådana medgifvanden, som böra för verkliga undantagsfall kunna lämnas, förekommit.

Särskild föreskrift har här intagits, att då vikarie för generaldirektören förordnas, Kungl. Maj:t äger bestämma, huru stor del af arvodet bör till vikarien afstås.

I fråga om skyldigheten att afstå tjänstgöringspenningar eller därmed likställda aflöningsförmåner hafva hittills gällt olika bestämmelser för styrelsens personal å ena sidan samt linje- och stationspersonalen å den andra, i det att styrelsetjänsteman, som förordnats å högre tjänst för beredande af semester åt dennes ordinarie innehafvare, därvid afstått egna tjänstgöringspenningar och i stället uppburit dylika motsvarande hvad för den högre tjänsten varit bestämdt, medan däremot någon dylik aflöningsförbättring icke i sådant fall tillkommit linje- eller stationstjänsteman. Kommitterade anse icke skäl till en dylik olikhet föreligga och föreslå därför, att jämväl styrelsetjänsteman må utan särskild ersättning hafva skyldighet att uppehålla semesterförordnande inom högre grad. Enahanda skyldighet föreslå kommitterade böra, i likhet med hvad som skett vid statens järnvägar, åläggas tjänsteman, då förordnandet afser tid, hvarunder tjänstemannen af högre grad tjänstgjort såsom fullmäktig eller revisor vid telegrafverkets pensionsinrättning, hvilka uppdrag mera sällan återkomma och endast afse en tid af högst 15 dagar årligen.

Under ledighet för sjukdom äger enligt föreliggande förslag den tjänstledige, med afstående af tjänstgöringspenningarna, uppbära hela lönen. Äfven här hafva kommitterade ansett sig böra genomföra full likställighet mellan styrelsens personal och lokalförvaltningarnas. Enligt nu gällande aflöningsreglemente äga nämligen endast styrelsens tjänstemän ovillkorlig rätt att äfven under längre sjukdomsförfall uppbära hela lönen, medan för linje- och stationstjänsteman gäller, att dylik ovillkorlig rätt tillkommer honom endast under högst tre månader af ett och samma kalenderår, ankommande det på styrelsen att under sjukdomsledighet utöfver nämnda tid bestämma, huruvida äfven någon del af lönen, dock ej mera än tredjedelen däraf, bör af den tjänstledige afstås.

Det säger sig själf, att betydelsen af ett sådant stadgande väsentligen är beroende däraf, huru stor del af aflöningen, som hänföres till lönen, och huru stor del, som hänföres till tjänstgöringspenningarna. Såsom här ofvan är anfördt, hafva kommitterade vid sin fördelning af aflöningen just låtit i hufvudsak bestämma sig af hänsynen till hvad som under sjukdom bör till den härför tjänstledige utgå. Ehuru den föreslagna bestämmelsen formellt innebär en förbättring för linje- och stationspersonalen till likhet med hvad som gäller för styrelsens personal, blir således denna förbättring i själfva verket endast för den lägre aflönade personalen af någon betydelse. Då emellertid en jämförelse med de nuvarande förhållandena svårligen kan lämna något tillfredsställande resultat på grund däraf att, såsom förut framhållits, för de nuvarande aflöningarna ingen stadgad princip för fördelningen i lön och tjänstgöringspenningar gjort sig gällande, torde i stället en jämförelse med de före år 1903 gällande förhållandena kunna belysa kommitterades förslag ur denna synpunkt. Enligt då gällande stater fördelades aflöningen för personalen utom styrelsen sålunda, att tre fjärdedelar utgjorde lön och en fjärdedel tjänstgöringspenningar. En i nu ifrågasvarande hänseende för tjänstemännen så fördelaktig fördelning af aflöningen förekommer enligt kommitterades förslag endast i de lägre aflöningsklasserna upp till 1,800 kronor. Det är sålunda endast för tjänstemän med högst denna aflöning, som den föreslagna förändringen innebär en effektiv förbättring.

Ur synpunkten af den kostnad, som genom föreskriften i fråga ådrages telegrafverket, spelar förändringen en obetydlig roll, så mycket mera som, enligt hittills vunnen erfarenhet, sjukdomsfallen af längre varaktighet äro särdeles få till antalet. Det gäller nämligen endast sjukdom af sådan art, att den enligt läkarbetyg gör tjänstemannen till tjänstgöring oförmögen. I alla öfriga fall tillämpas bestämmelsen om aflönings utgående under ledighet för svag hälsas vårdande, enligt hvilken bestämmelse ledigheten icke anses böra medföra någon extra kostnad för telegrafverket utan vid behof bestridas jämväl af en del utaf den tjänstlediges lön.

I detta sammanhang vilja kommitterade hänvisa till en bestämmelse, som återfinnes i aflöningsreglementet under § 6, enligt hvilken tjänsteman, som under fem på hvarandra följande år i följd af sjukdom, vanförhet eller lyte varit ur stånd att tjänstgöra och finnes för framtiden till tjänstgöring oförmögen, skall vara skyldig att från tjänsten afgå. Härigenom undgår således telegrafverket att för all framtid, ända tills den tjänstledige uppnått full pensionsålder, betungas med sjukaflönings

utbetalande, hvilket nu är förhållandet i de sällsynta fall, då sådan obotlig sjukdom inträdt, som gör tjänstemannen till tjänstgöring oförmögen.

Nedanstående tabell upptager de belopp, som enligt kommitterades förslag och enligt nu gällande bestämmelser få af tjänstemän inom vissa olika grader under sjukdom uppbäras.

	Enligt kommitterades förslag.	Enligt nu gällande bestämmelser	
		intill tre månader.	utöfver tre månader.
Byråchef { med högsta aflöning	5,880	5,000	5,000
{ med lägsta aflöning	4,500	4,400	4,400
Byråtjänsteman (nuvarande tjänste- { med högsta aflöning	4,200	4,000	4,000
man af 2:a graden hos styrelsen) { med lägsta aflöning	2,040	3,000	3,000
Byråtjänsteman (nuvarande tjänste- { med högsta aflöning	4,200	2,800	2,800
man af 1:a graden hos styrelsen) { med lägsta aflöning	2,040	1,800	1,800
Linjedirektör { med högsta aflöning	4,200	3,800	2,533
{ med lägsta aflöning	2,760	3,000	2,000
Linjeingenjör { med högsta aflöning	3,300	3,000	2,000
{ med lägsta aflöning	2,000	2,200	1,467
Telegrafdirektör af 1:a lönegraden { med högsta aflöning ...	4,600	4,500	3,000
{ med lägsta aflöning ...	3,400	3,500	2,333
Telegrafdirektör af 2:a lönegraden { med högsta aflöning ...	4,200	4,000	2,667
{ med lägsta aflöning ...	3,000	3,000	2,000
Kommissarie af 1:a lönegraden { med högsta aflöning ...	3,800	3,800	2,533
{ med lägsta aflöning ...	3,000	3,000	2,000
Kommissarie af 4:e lönegraden { med högsta aflöning ...	2,800	2,800	1,867
{ med lägsta aflöning ...	2,000	2,000	1,333
Assistent { med högsta aflöning	2,040	2,100	1,400
{ med lägsta aflöning	1,130	1,500	1,000
Telegrafist { med högsta aflöning	1,350	1,200	800
{ med lägsta aflöning	920	900	600
Stationsförförman (nuvarande { med högsta aflöning	1,130	600	400
vaktbetjänt af 1:a lönegraden) { med lägsta aflöning	720	600	400
Stationsbiträde (nuvarande { med högsta aflöning	950	600	400
vaktbetjänt af 2:a lönegraden) { med lägsta aflöning	680	600	400

I fråga om ersättning åt vikarie vid sjukdomsfall eller eljest föreslå kommitterade en ny bestämmelse, som erfarenheten visat vara i hög

grad behöflig, nämligen att telegrafstyrelsen äger rätt att vid förordnande å annan ort än den, där tjänstemannen är placerad, tilldela vikarien hyresbidrag. Det ligger nämligen i sakens natur, att vid förordnande å annan ort särskilda kostnader förorsakas de därtill förordnade. Det vanligen förekommande fallet är semesterförordnande för manlig stationsföreståndare, hvartill i regel icke, såsom vid förordnande för de kvinnliga föreståndarna å de smärre stationerna vanligen sker, extra ordinarie personal kan tillitas. Å en stor del stationer finnes icke heller ordinarie manlig tjänsteman, som kan rycka upp såsom stationsföreståndare. Det beordras i sådant fall lämplig ordinarie assistent från annan station att uppehålla förordnandet under den tid, som semestern för stationsföreståndaren omfattar. Äfven om den sålunda förordnade är ogift, får han dock i regel bibehålla och betala sin bostad å ordinarie stationsorten äfven under förordnandet, hvarjämte helt naturligt kostnaderna för bostad och i öfrigt kunna å den nya platsen blifva väsentligen stegrade, därför att vistelsen omfattar endast kort tid. För de fall, då mottagandet af ett dylikt förordnande skulle blifva för den därtill förordnade ekonomiskt allt för betungande, synes telegrafstyrelsen böra äga befogenhet att lämna hyresbidrag. Beloppet, där sådant skulle utgifvas, föreslås till högst en femtedel af det dagtraktamente, som enligt gällande resereglemente tillkommer tjänstemannen ifråga vid tjänsteresa. Då dagtraktamente för assistent utgör 6 kronor, blifver således i ofvan angifna, vanligast förekommande fall detta hyresbidrags storlek högst 1 krona 20 öre per dag. Enligt verkställd beräkning kommer den årliga kostnaden för ifrågavarande hyresbidrag icke att öfverstiga 2,000 kronor.

§ 6.

I denna paragraf hafva sammanförts bestämmelserna angående telegrafpersonalens pensionsförmåner, för hvilka kommitterade i deras nära sammanhang med aflöningsgarna här förut redogjort.

§ 7.

Denna paragraf öfverensstämmer med hittills gällande föreskrifter med den ändring, att då kommitterade föreslå sammanförande i en aflöningsgrupp af de nuvarande tjänstemännen af 1:sta och 2:dra graden hos styrelsen, kommitterade finna den semestertid af en och en half månad årligen, som är de nuvarande 2:dra gradens tjänstemän medgifven, böra inskränkas till den för de fleste nu medgifna tiden af en

månad. Äfven för innehafvarna af de lägre befattningarna, såsom linjeunderbefäl, vaktmästare m. fl. anse kommitterade, att någon kortare tids ledighet utan minskning i aflöningen bör beredas, så mycket mera som sådan ledighet torde kunna erhållas utan att i allmänhet någon afsevärd kostnad därför bör för telegrafverket uppstå.

§§ 8—12.

Dessa paragrafer äro lika lydande med §§ 5—9 i nu gällande aflöningsreglemente med de formella ändringar, som af det nya statförslaget betingas.

§ 13.

Felräkningspenningar böra enligt kommitterades mening medgifvas i något större utsträckning än hittills varit fallet. Sålunda är nu föreslaget, att kassör å linjedistriktsbyrå äger uppbära sådana till ett belopp af 200 kronor årligen. De mycket betydande belopp, för hvilka sådan kassör har att svara och den mängd af utbetalningar, som särskildt vissa dagar förekommer, gör det synnerligen lätt att begå felräkningar.

Äfven är föreslaget, att felräkningspenningar skola utgå för den kontant inbetalda telegramuppbörden vid alla de stationer, där portot under föregående år stigit till 25,000 kronor. Nuvarande föreskrifter medgifva dylik ersättning endast i de fall, då totaluppbörden under föregående år uppgått till 75,000 kronor, och hafva därför endast kommit till tillämpning i fråga om Stockholm, Göteborg och Malmö samt vissa år Sundsvall, medan andra år uppbörden å sistnämnda station understigit berörda summa och felräkningspenningarna sålunda hela följande år bortfallit, äfven om uppbörden då varit öfver 75,000 kronor. Anledningarna till feltaxering äro emellertid så många, särskildt sedan allt strängare grundsatser börjat tillämpas i fråga om tillåtliga ordsammansättningar, att rättvisan kräfver en utsträckning af förevarande ersättning till alla stationer med en någorlunda betydande telegramuppbörd. Genom fastställande af nedre gränsen till 25,000 kronor i stället för 75,000 kronor skulle också vinnas, att denna ersättning blefve betydligt mera stabil, då den årliga skillnaden i uppbörd ytterst sällan skulle kunna åstadkomma, att ersättningen utginge det ena året men ej det andra. Från stationer med en regelbunden telegramuppbörd af 25,000 kronor är nämligen steget till närmast underliggande stationer så stort, att åtminstone under en följd af år dylika ojämnheter icke skulle förekomma.

Slutligen hafva kommitterade föreslagit, att i allmänhet å statio-

nerna skulle utgå felräkningspenningar med en tiondedels procent af telefonafigifterna, dock högst 400 kronor årligen, att tillfalla kassören, om särskild sådan finnes anställd, eljest stationsföreståndaren. Det förefaller kommitterade som om ett medgifvande af dessa felräkningspenningar blott vore en gärd af rättvisa mot den personal, som har att sortera, hopsummera och inkassera dessa i allmänhet betydande mängder på samtalsremsorna antecknade småbelopp. Detta arbete är af den beskaffenhet, att äfven med den allra största ordentlighet felräkning icke alltid kan undvikas, då expeditionen skall gå med raskhet. De förluster, som härigenom uppstå, böra rättvisligen ersättas af telegrafverket och icke såsom nu gäldas af tjänstemannen personligen. Kommitterade hafva i detta fall icke föreslagit någon begränsning nedåt, väsentligen af det skäl, att den föreslagna procenten är så låg, att det ringa belopp, som å de smärre stationerna tillfaller föreståndaren, hvilken där personligen förrättar ifrågavarande arbete, icke motiverar dessas utestängande från en förmån, som tillkommer de större stationerna. För tjänstemannen är däremot ett dylikt belopp, om än så ringa, icke betydelselöst, då det i någon mån skyddar honom i händelse af sådana misstag vid upp-
börden, som äfven med den största noggrannhet kunna inträffa.

§ 14.

Denna bestämmelse är lika lydande med nuvarande § 11.

§ 15.

Enligt nu gällande bestämmelser tillkommer bostadsförmån eller motsvarande ersättning endast de kvinnliga föreståndarna för de smärre telegrafstationerna. Kommitterade hafva redan i det föregående anmärkt de skäl, som föranledt kommitterade att föreslå en mycket väsentlig utsträckning af denna förmån, hvarigenom densamma skulle ingå hufvudsakligen i den lägre aflönade linjepersonalens löneförmåner.

För stationsföreståndarna har den för närvarande till 200 kr. årligen bestämda ersättningen, där fri bostad ej kan lämnas, ändrats till högst 300 kronor årligen, då tydligen hänsyn bör tagas till de mycket växlande hyrespriserna å olika orter.

§ 16.

Kommitterade hafva förut vid frågan om aflöningarna till de tjänstemän, som skulle komma i åtnjutande af här omnämnda tilläggsarfvode, utvecklat sina skäl för billigheten och rättvisan af detta lönetillägg.

§ 17.

Enligt nu gällande föreskrifter är föreståndare för filialstation jämställd med öfriga stationsföreståndare af kommissarie- eller telegrafistgrad. Då detta förhållande enligt kommitterades förslag skulle försvinna, har i stället en ersättning, motsvarande högst den nu till kvinnlig föreståndare för filialstation utgående, ansetts böra vid dessa stationer bibehållas.

§§ 18—21.

Jämte det kommitterade, med hänsyn till den i motiven under § 1 framhållna likställigheten mellan den i styrelsen anställda och den öfriga personalen, i § 19 uppfört vaktmästarna bland de till kostnadsfri läkarvård m. m. berättigade, hafva kommitterade i öfrigt bibehållit §§ 18—21 lika med hittills gällande, varande emellertid nödiga formella ändringar iakttaga.

Beträffande tidpunkten, då aflöningsreglementet skulle träda i kraft, tillåta sig kommitterade meddela, att, efter hvad kommitterade inhämtat, vid de förhandlingar, som under år 1906 föregingo bestämmandet af de nu för reparatörerna och linjearbetarna gällande aflöningsarna, telegrafstyrelsen ställt i säker utsikt för linjeunderbefälet och reparatörerna, att framställning om deras uppförande på ordinarie stat skulle hos Kungl. Maj:t göras så tidigt, att proposition i ärendet hunne till innevarande års Riksdag aflåtas, äfvensom att i samma underdåniga framställning skulle framhållas, att det vore synnerligen önskvärdt, att ifrågavarande personal redan under år 1907 blefve å ordinarie stat anställd. Till följd däraf blef ock ifrågasatt omreglering af löneförhållandena äfven för linjeunderbefälet och reparatörerna tills vidare uppskjuten, och endast ett tillfälligt lönetillägg blef, såsom förut anmärkts, beviljadt vissa af dem, i afvaktan på Kungl. Maj:ts och Riksdagens beslut i frågan. Då emellertid telegrafstyrelsen sedermera erhöll under rättelse därom, att kommitterade uppgjordt förslag i samma syfte, som telegrafstyrelsen utlofvat, ansåg sig styrelsen vid afgifvande af underdånigt statförslag för år 1908 icke behöfva för sin del göra framställning därom.

Kommitterade, som till fullo dela telegrafstyrelsens uppfattning om önskvärdheten, att linjeunderbefälet och reparatörerna med det allra snaraste måtte erhålla den af dem förväntade ordinarie anställningen, tillstyrka därför på det lifligaste, att ifrågavarande till uppförande å ordinarie stat föreslagna personal måtte anställas redan år 1907.

VII. Förslag

till

Utgiftsstater för Telegrafverket

att tillämpas under år 1908.

				K r o n o r				
A. Aföningsstat.								
1. Telegrafstyrelsen.								
Chef.								
Generaldirektören	arfvode	—	—	15,000	—			
Generaldirektörens adjoint	»	—	—	1,000	—			
Ledamöter.								
1 Fullmäktig	arfvode	3,000	—					
1 »	»	3,000	—	6,000	—			
1 Byråchef		8,600	—					
1 »		8,600	—					
1 »		8,000	—					
tillsammans förslagsvis				25,200	—			
Byråtjänstemän.								
Administrativa byrån: 1 Sekreterare				6,500	—			
1 Ombudsman				4,600	—			
1 Aktuarie				5,000	—			
1 Kamrer				5,500	—			
1 Hufvudkassör				5,000	—			
1 Revisor				6,500	—			
1 »				6,000	—			
1 »				4,600	—			
1 Statistiker				4,600	—			
Linjebyrån: 1 Byråingenjör				5,000	—			
1 Notarie				6,000	—			
1 Förrådsintendent				3,400	—			
Transport				62,700	—	47,200	—	

		K r o n o r				
Transport		62,700	47,200	—	—	—
Trafikbyrå: 1 Föreståndare för undervisnings-						
anstalten		4,600	—	—	—	—
1 Aktuarie		5,500	—	—	—	—
1 Kontrollör		3,400	—	—	—	—
tillsammans förslagsvis		—	76,200	—	—	—
Biträdande tjänstemän.						
(8) Assistenten		12,000	—	—	—	—
(4) <i>Telegrafister</i>		4,560	—	—	—	—
1 <i>Föreståndare för katalogexpe-</i>						
<i>ditionen</i>		2,100	—	—	—	—
(18) <i>Kontorsskrifvare</i>		17,340	—	—	—	—
(6) Vaktmästare		9,300	45,300	—	—	—
Förste vaktmästaren		—	200	—	—	—
Arfvoden till extra ordinarie tjänstemän, vika-						
riatsersättning m. m.		—	23,500	192,400	—	—
2. Linjedistriktet						
7 Linjedirektörer		—	37,600	—	—	—
16 Linjeingenjörer		—	55,600	—	—	—
7 <i>Kassörer af 1:a lönegraden</i> ..		—	9,300	—	—	—
6 <i>Bokhållare</i>		—	5,400	—	—	—
9 Linjemästare af 1:a lönegraden		—	21,300	—	—	—
25 " " 2:a " "		—	40,500	—	—	—
37 Linjeförmän p 1:a " "		—	55,230	—	—	—
40 " " 2:a " "		—	46,620	—	—	—
(180) Reparatörer		—	194,880	—	—	—
Arfvoden till extra ordinarie tjänstemän, vika-						
riatsersättning m. m.		—	65,000	531,430	—	—
3. Trafikdistriktet och Stationerna.						
2 Telefondirektörer		—	8,000	—	—	—
1 Telegrafdirektör af 1:a lönegraden		—	4,600	—	—	—
3 Telegrafdirektörer af 2:a lönegraden		—	11,800	—	—	—
1 Telegrafinspektör		—	2,500	—	—	—
3 Telegrafinspektörer		—	7,500	—	—	—
Transport		—	34,400	723,830	—	—

					K r o n o r				
				Transport	34,400	—	723,830	—	—
12	Kommissarier af 1:a lönegraden		förlagsvis		38,400	—		—	
17	» » 2:a »		»		55,460	—		—	
23	» » 3:e »		»		50,200	—		—	
18	» » 4:e »		»		31,000	—		—	
36	Kommissarier af 5:e lönegraden		»		53,850	—		—	
40	» » 6:e »		»		55,200	—		—	
24	» » 7:e »		»		20,850	—		—	
Biträdande tjänstemän.									
6	Kontrollörer af 1:a lönegraden		förlagsvis		26,000	—		—	
7	» » 2:a »		»		26,000	—		—	
(120)	Assistenten		»		306,700	—		—	
(300)	Telegrafister		»		445,200	—		—	
(50)	Vaktföreståndare		»		67,680	—		—	
1	Kassör af 1:a lönegraden		»		1,140	—		—	
12	Kassörer af 2:a »		»		12,240	—		—	
2	Bokhållare		»		2,760	—		—	
(500)	Interurbantelefonister		»		453,900	—		—	
8	Stationsförmän		»		9,720	—		—	
(35)	Stationsbiträden		»		33,420	—		—	
Arfvoden till extra ordinarie tjänstemän, vikariatsersättning m. m., förlagsvis					1,400,000	—	3,124,060	—	
4. Verkstaden.									
1	Verkstadsdirektör		förlagsvis		7,500	—		—	
3	Verkstadsingenjörer		»		10,200	—		—	
1	Verkstadskassör och bokhållare		»		3,400	—		—	
1	Materialförvaltare		»		2,400	—		—	
4	Verkmästare		»		10,200	—	33,700	—	
5. Särskilda anslag.									
Uppbördsprovision, förlagsvis					185,000	—		—	
Hyresbidrag enligt bestämmelsen i aflöningsreglementets § 15, förlagsvis					83,500	—		—	
Transport					268,500	—	3,881,590	—	

	K r o n o r			
Transport	268,500	—	3,881,590	—
Tilläggsarfvode enligt bestämmelsen i aflöningsreglementets § 16, förslagsvis.....	104,000	—		
Gratifikationer åt tjänstemän m. m.	10,000	—	382,500	—
				4,264,090 —
B. Pensions- och understödsstater.				
Förre befälhafvaren å Landsorts indragna optiska station, sergeanten <i>A. Liljander</i> , enligt Kungl. brefvet den 2 juni 1876.....	600	—		
Förre telegrafisten å Dalarö indragna optiska station, <i>C. A. Törnros</i> , enligt samma Kungl. bref	400	—		
Förre telegrafisten å Ornö indragna station <i>F. O. Åkerlind</i> , enligt Kungl. brefvet den 23 mars 1877.....	270	—		
Förre föreståndaren för Skeninge indragna station <i>Nanny Arndtz</i> , enligt Kungl. brefvet den 13 juli 1887.....	300	—		
Förre föreståndaren för Hjo station <i>Anna Johanna Charlotta Lagerberg</i> , enligt Kungl. brefvet den 27 maj 1898	500	—		
Förre arbetsledaren <i>August Andersson</i> , enligt Kungl. brefvet den 26 maj 1899	600	—		
Förre reparatören <i>Fritz Bergman</i> , enligt Kungl. brefvet den 26 maj 1899	480	—		
Förre arbetaren <i>Karl Johan Ludvig Schönell</i> , enligt Kungl. brefvet den 6 juni 1902	480	—		
Förre extra biträdet <i>Fredrika Charlotta Eugenia Hjelm</i> , enligt Kungl. brefvet den 9 juni 1905	500	—		
Änkan <i>Hulda Maria Karlsson</i> , född Andersson, enligt Kungl. brefvet den 13 oktober 1905	120	—		
Minderåriga <i>Dala Sigrid Maria Karlsson</i> , enligt samma Kungl. bref	60	—		
Linjearbetaren <i>Anders Forserstråle</i> , enligt Kungl. brefvet den 7 april 1906	300	—		
Linjearbetaren <i>Gustaf Isidor Andersson</i> , enligt samma Kungl. bref.....	300	—		
Förre lokaltelefonisten <i>Eva Vilhelmina Dorotea Öhman</i> , enligt Kungl. brefvet den 22 juni 1906.....	300	—		
Transport	5,210	—	—	4,264,090 —

		K r o n o r			
	Transport	5,210	—	—	4,264,090
Afidne telefonarbetaren <i>Vilhelm Svenssons son Folke Verner</i> , enligt Kungl. brefvet den 3 november 1906 ..		60	—	—	
Linjearbetaren <i>Lars Johan Claessen</i>		480	—	—	
Vaktmästaren vid Motala telegrafstation <i>Gustaf Bygel</i> ...		300	—	6,050	
Bidrag till telegrafverkets pensionsinrättning:					
fem procent af den för året till 2,000,000 kronor beräknade					
portoinkomsten af telegrafmedel, förslagsvis		100,000	—	—	
tilläggsbelopp		125,920	—	225,920	
Bidrag till telegrafverkets änke- och pupillkassa		—	—	8,000	
Till fyllnadspensioner, enligt bestämmelserna i Kungl. brefvet					
den 22 juni 1883, förslagsvis		—	—	66,650	306,620
C. Omkostnadsstat.					
(Förslagsanslag.)					
Stationers och linjers underhåll		—	—	1,760,000	
Underhåll af telegrafverkets byggnader och lokaler		—	—	25,000	
Resekostnads- och traktamentsersättning		—	—	45,000	
Blanketter, telefonkataloger, skrifmaterialier, böcker, ren-					
skrifning m. m.		—	—	220,000	
Hyror		—	—	180,000	
Eldning, belysning och städning af tjänstelokaler		—	—	200,000	
Postporto		—	—	40,000	
Beklädnad		—	—	120,000	
Inköp och underhåll af inventarier, verktyg m. m.		—	—	115,000	
Sjukvård och begravningshjälp		—	—	19,000	
Frakt- och transportkostnader		—	—	75,000	
Sveriges bidrag till underhållet af internationella telegraf-					
byrå i Bern		—	—	2,000	
Telegrafverkets undervisningsanstalt		—	—	20,000	
Felräkningspenningar		—	—	10,000	
Diverse utgifter		—	—	74,250	2,905,250
D. Ränta och amortering , förslagsvis		—	—	—	1,884,400
E. Fastigheter		—	—	—	538,000
F. Telegraffinjebyggnader		—	—	—	35,400
	Transport	—	—	—	9,933,760

		K r o n o r			
Transport		—	—	9,933,760	—
G. Öfvergångsstat.					
(Förslagsanslag.)					
Telegrafstyrelsen.					
1 Byråchef	7,000	—			
1 Registrator och aktuarie	3,500	—			
1 Öfveringenjör	5,000	—			
2 Notarier	6,000	—			
1 Elektriker	5,500	—			
1 Revisor.....	3,500	—			
1 Bokhållare och kassakontrollant.....	3,000	—			
1 Förrädsförfattare	4,000	—			
	37,500	—			
Afgå under A. Aföningsstat upptagna aföningar	10,680	—	26,820	—	
Linjedistriktet.					
6 Bokhållare	14,100	—			
Afgå under A. Aföningsstat upptagna aföningar.....	5,400	—	8,700	—	
Trafikdistriktet och Stationerna.					
3 Kommissarier af 3:e klass	10,800	—			
3 Kontrollörer	10,000	—			
	20,800	—			
Afgå under A. Aföningsstat upptagna aföningar.....	10,080	—	10,720	—	46,240
Summa Kronor	—	—	—	—	9,980,000

Anm. 1. De befattningar, som äro angifna med kursiv stil, äro afsedda att i regel innehafvas af kvinnliga tjänstemän.

Anm. 2. Inom parentes angifna antal af vissa befattningsinnehafvare bestämmes af telegrafstyrelsen.

Beträffande beloppen af de anslag, som finnas upptagna i förslaget till *utgiftsstaten för telegrafverket*, anse sig kommitterade böra anföra följande.

A. Aflöningsstat.

För vinnande af större öfverskådlighet är den nuvarande indelningen i *distriktsförvaltningar* och *stationer* ändrad så till vida, att linjepersonalen sammanförts under en särskild afdelning *linjedistriktet* och telegrafinspektörerna upptagits tillsammans med den öfriga trafikpersonalen under afdelningen *trafikdistriktet och stationerna*, hvarjämte *verkstaden* blifvit skild från styrelsen och upptagen såsom en afdelning för sig af skäl, som förut äro anförda.

Grunderna för beräkning af arfvode eller aflöning för de olika tjänstegraderna äro redan angifna i aflöningsreglementet. Vid uppgörande af föreliggande förslag till stat har, med tillämpning af angifna grunder, aflöningen beräknats för hvar och en tjänsteman i verket, så väl för de redan å ordinarie stat uppförda som för dem, hvilka först från och med år 1908 skulle å dylik stat uppföras.

I nuvarande stater äro aflöningarna upptagna såsom fasta anslag men ålderstilläggen såsom förslagsanslag. Med de af kommitterade föreslagna grunderna för aflöningarnas utgående kan den gamla uppställningen icke bibehållas, utan äro aflöningsbeloppen i sin helhet upptagna såsom förslagsanslag. Då aflöningsreglementet innehåller fullständiga bestämmelser, huru aflöningarna skola utgå, torde någon olägenhet icke uppstå af deras upptagande såsom förslagsanslag, lika litet som någon sådan ansetts följa med den nuvarande anordningen, att ålderstilläggen utgå såsom förslagsanslag. Ehuru det väl i ett eller annat fall kan tänkas förekomma, att af anledning, som nu icke kan förutses, någon mindre jämkning i dessa stater blifver erforderlig, äro dock beräkningarna verkställda med den noggrannhet och det iakttagande af alla nu kända inverkan omständigheter, att någon nämnvärd ändring af föreliggande förslag icke torde ifrågakomma, därest kommitterades organisationsförslag vinna statsmakternas godkännande.

Den oupphörliga ökning i såväl styrelsens som linjedistriktens och stationernas arbete, som telefonväsendets alltjämt pågående hastiga utveckling medför, gör det nödvändigt, att antalet biträdande personal ökas i samma mån som rörelsen utvidgas. Kommitterade anse därför, af skäl som förut framhållits, att detta antal icke bör i staten fixeras, utan att möjlighet beredes telegrafstyrelsen att öka detsamma. De biträdande tjänstemän, hvilkas antal sålunda icke skulle i utgiftsstaterna fastslås, äro hos telegrafstyrelsen: assistenter, telegrafister, kontorsskrifvare och vaktmästare; vid linjedistriktet: reparatörer; samt vid trafikdistriktet och stationerna: assistenter, telegrafister, vaktföreståndare, interurbantelefonister och stationsbiträden. För att utmärka detta äro i staten antalet af nu nämnda tjänstemän inneslutna inom parentes, hvarjämte i en anmärkning omförmäls, att detta antal kan af telegrafstyrelsen ökas.

De under »särskilda anslag» i nuvarande utgiftsstat upptagna »arfvoden till extra ordinarie tjänstemän, vikariatsersättning m. m.» samt »arfvoden till extra ordinarie vaktbetjante, vikariatsersättning m. m.» hafva under en gemensam titel: »arfvoden till extra ordinarie tjänstemän, vikariatsersättning m. m.» upptagits under de olika afdelningar i aflöningsstaten, för hvilka dessa anslag äro afsedda.

I det af telegrafstyrelsen afgifna förslag till utgiftsstat för år 1908 hafva nyss nämnda anslag, om nuvarande organisationen bibehålles, för år 1908 beräknats till:

		För styrelsen	För distriktsförvaltningarna	För stationerna
arfvoden till extra ordinarie tjänstemän, vikariatsersättning m. m.	kronor	70,000: —	72,000: —	1,400,000: —
arfvoden till extra ordinarie vaktbetjante, vikariatsersättning m. m.	»	7,000: —	30,000: —	173,000: —
Summa kronor		77,000: —	102,000: —	1,573,000: —

På grund af den förenkling i arbetet inom styrelsen och den utsträckning af arbetstiden, som kommitterade föreslagit, samt genom den minskning, som uppstått genom uppförande af en del af de nuvarande biträdande tjänstemännen å ordinarie stat, anse kommitterade, att den för styrelsen beräknade kostnaden för extra ordinarie tjänstemän kan i staten förslagsvis upptagas till 23,500 kronor.

Af den för distriktsförvaltningarna upptagna kostnaden för arfvoden till extra ordinarie tjänstemän och betjante m. m. 102,000 kronor äro

92,000 kronor beräknade att erfordras för linjedistriktet och 10,000 kronor för trafikdistriktet (telegrafinspektionerna).

Om från det för linjedistriktet beräknade anslaget fråndrages nu utgående arvode till de 8 linjeingenjörer och de 7 kassörer, hvilka af kommitterade föreslås att uppföras å ordinarie stat, skulle återstå omkring 65,000 kronor, hvilket belopp upptagits under »arvoden till extra ordinarie tjänstemän, vikariatsersättning m. m.» för linjedistriktet.

Det för arvoden till extra ordinarie tjänstemän och betjante m. m. vid stationerna beräknade belopp	kronor 1,573,000: —
bör minskas med nu utgående arvoden till 10 assistenter, 45 telegrafister, 5 vaktföreståndare, 1 kassör af 1:a lönegraden, 12 kassörer af 2:a lönegraden, 150 interurbantefonister och 13 stationsbiträden, hvilka samtliga föreslagits att uppföras å ordinarie stat, tillsammans	» 183,000: —
hvar efter återstoden	kronor 1,390,000: —
bör ökas med det ofvan angifna, under distriktsförvaltningarna nu upptagna, för telegrafinspektionerna beräknade belopp af	» 10,000: —
på grund hvar af	kronor 1,400,000: —

upptagits såsom anslag under trafikdistriktet och stationerna till arvoden till extra ordinarie tjänstemän, vikariatsersättning m. m.

Den af telegrafstyrelsen, under förutsättning af den nuvarande organisationens bibehållande, för styrelsen beräknade aflöningsstaten för år 1908 upptager följande belopp, då kostnaden för verkstadens personal utesluts:

aflöningar	kronor 106,200: —
ålderstillägg	» 13,100: —
arvoden till extra ordinarie tjänstemän m. m.	» 70,000: —
» » » vaktbetjante m. m.	» 7,000: —
summa	kronor 196,300: —

Lägges härtill dyrtidstillägg, beräknadt till samma belopp, som under år 1906 utgick, eller	» 5,880: —
utgör aflöningsbeloppet till styrelsens personal tillsammans	kronor 202,180: —

Aflöningsstaten för styrelsen enligt det af kommitterade uppgjorda förslaget slutar på en summa af 192,400 kronor. *Om således den nya organisationen för styrelsen genast kunde till fullo genomföras, skulle kostnaden, äfven med de af kommitterade föreslagna aflöningsförhöjningarna, komma att icke obetydligt understiga den nuvarande.*

Under rubriken »Särskilda anslag» komma de flesta förändringarna till synes. De under denna rubrik förut upptagna anslagen till ålderstilllägg och till arfvoden åt den extra personalen, vikariatsersättning m. m. äro uteslutna. Det förstnämnda anslaget är genom de nya, af kommitterade föreslagna aflöningsgrunderna obehöfligt. Anslagen för arfvoden till extra ordinarie tjänstemän, vikariatsersättning m. m. samt till extra ordinarie vaktbetjante, vikariatsersättning m. m. äro, såsom förut omförmäls, upptagna under de öfriga särskilda afdelningarna i aflöningsstaten.

Såsom nya anslag under denna rubrik är först upptaget ett anslag till *uppbördsprovision* till föreståndarne för verkets stationer. För att kunna angifva en så vidt möjligt riktig siffra för detta anslag har, såsom förut omförmäls, beräkning verkställt af det belopp, till hvilket provisionen skulle uppgått efter uppbördssiffrorna å de särskilda stationerna åren 1901 och 1905, hvarvid framgått att provisionen för det förstnämnda året skulle utgjort 141,000 kronor och för det sistnämnda 167,000 kronor, således på dessa år en ökning af 26,000 kronor, det vill säga 6,500 kronor om året. Då denna stigning fortgår ganska jämnt har uppbördsprovisionen för år 1908 beräknats komma att uppgå till omkring 185,000 kronor, hvilket belopp upptagits i staten under denna titel.

Vidare har bland de särskilda anslagen upptagits titeln »Hyresbidrag». Dylikt bidrag har hittills utgått endast till ett fåtal kvinnliga stationsföreståndare och filialstationsföreståndare och redovisats under rubriken »lön».

Enligt bestämmelsen i aflöningssystemets § 15 skulle förmånen af fri bostad eller hyresbidrag tillkomma kommissarie af de tre lägsta lönegraderna (d. v. s. kvinnliga stationsföreståndare), verkmästare, linjemästare, linjeförman, stationsförman, reparatör och stationsbiträde. De först nämnda af dessa tjänstemän, de kvinnliga stationsföreståndarna, åtnjuta redan nu med några få undantag bostad in natura. Af de öfriga torde under det första året den nya organisationen tillämpas endast ett mycket litet antal kunna beredas bostad in natura, hvarför kommitterade ansett sig böra beräkna hyresbidrag åt samtliga ifrågavarande tjänstemän. Enligt verkställda beräkningar skulle det med högst 300

kronor om året till stationsföreståndarna och med 20 % å aflöningen till de öfriga utgående hyresbidraget komma att för år 1908 uppgå till följande belopp:

för kommissarier af 5:o, 6:e eller 7:e lönegraden till kronor	1,200: —
» verkmästare	» » 1,980: —
» linjemästare	» » 12,360: —
» linjeförmän	» » 20,370: —
» stationsförmän	» » 1,944: —
» reparatörer	» » 38,976: — samt
» stationsbiträden	» » 6,684: —
eller tillsammans kronor	83,514: —

Under titel hyresbidrag har därför i staten upptagits ett belopp af 83,500 kronor.

Bland särskilda anslag har äfven upptagits det *tilläggsarfvode*, som enligt bestämmelsen i § 16 af aflöningsreglementet skulle utgå till den del af den mera rörliga personalen — assistenter, telegrafister, vaktföreståndare, interurbantelefonister och reparatörer — som placeras å ort, där de allmänna lefnadskostnaderna äro särskildt höga.

Under förutsättning att detta tilläggsarfvode kommer att utgå enligt de grunder, som kommitterade under afdelningen aflöningar föreslagit, skulle sådant arfvode utgå:

till 95 assistenter	med kronor	28,205: —
» 196 telegrafister	» »	35,535: —
» 33 vaktföreståndare	» »	4,470: —
» 215 interurbantelefonister	» »	23,730: —
samt » 81 reparatörer	» »	11,880: —
eller tillsammans kronor		103,820: —

Under titel tilläggsarfvode är därför i staten upptaget ett belopp af kronor 104,000.

Samtliga nu omnämnda anslag, hvilka gifvetvis icke exakt kunna beräknas, äro upptagna såsom förslagsanslag.

Slutligen finnes under särskilda anslag upptaget ett belopp af 10,000 kronor till *gratifikation*er åt *tjänstemän m. m.*, eller samma summa, som sedan år 1903 funnits i utgiftsstaterna upptagen under titel: gratifikationer åt tjänstemän och betjante m. m.

B. Pensions- och understödsstater.

Enligt det af telegrafstyrelsen uppgjorda förslag till utgiftsstater för år 1908 böra beträffande de i telegrafverkets utgiftsstater för år 1907 under denna afdelning upptagna anslag följande förändringar vidtagas.

Till följd af dödsfall böra afföras de anslag, som upptagits för tvänne pensioner, nämligen till förra telegrafisten å Ornö indragna station *J. E. Akerström* och till telegrafisten å Nynäs indragna station *C. Sjöberg*, hvardera å 400 kronor.

Genom särskilda nådiga bref har Kungl. Maj:t *dels* den 7 april 1906 bemyndigat telegrafstyrelsen att, jämlikt 4 § 2 mom. af lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901, till linjearbetarna *Anders Forserstråle* och *Gustaf Isidor Andersson* under vissa villkor af telegrafverkets medel utbetala en årlig lifränta af 300 kronor till dem hvar, *dels ock* den 3 november 1906 likaledes bemyndigat telegrafstyrelsen att enligt föreskrifterna i 4 § 3 mom. i nämnda lag till afidna telefonarbetaren *Vilhelm Svenssons* son *Folke Verner* under vissa villkor utbetala en årlig lifränta af 60 kronor att till honom utgå till dess han uppnått femton års ålder. Med anledning häraf äro uti förslaget till stat för år 1908 såsom nya titlar uppförda nämnda lifräntor.

Bland anslagen under rubriken pensions- och understödsstater har telegrafstyrelsen vidare föreslagit att tvänne nya årliga understöd skulle uppföras, det ena till linjearbetaren *Lars Johan Claessén* och det andra till vaktmästaren vid Motala telegrafstation *Gustaf Bygel*. Till stöd för här nedan tillika gjorda framställningar i ämnet har styrelsen till en början beträffande *Claessén* anført följande.

Vid arbete under oktober månad 1892 å en telefonlinje i närheten af Sollefteå blef *Claessén*, i följd däraf att en telefonstolpe, å hvilken han var sysselsatt, afbröts, vid fallet svårt skadad i venstra höften. Enligt ett af förste stadsläkaren i Sundsvall *C. O. Elfström* den 3 juli 1906 utfärdadt läkarintyg saknade *Claessén* förmåga af fullständig sträckning i vänstra höften och hade därjämte höftledens böjningsförmåga blifvit betydligt inskränkt.

Den 15 september 1905 blef *Claessén*, som sedan sitt förra olycksfall måst använda krycka, ånyo skadad, i det han vid transport af telegrafmateriel i en trappa föll och stötte högra höften mot en murkant.

På grund af detta senare olycksfall hade, enligt hvad af nyssberörda läkarintyg framginge, rörligheten äfven i högra höften blifvit något inskränkt. Såsom följer af dessa sjukliga förändringar i bågge höfterna hade uti intyget angifvits, att Claessén vid ställförflyttning vore nödsakad att använda käpp i hvardera handen, att han icke kunde resa sig från sittande ställning utan tillhjälp af händerna, att han vore oförmögen till hvarje arbete, förenadt med upprätt kroppsställning, att jämväl hans förmåga att arbeta i sittande ställning syntes vara i viss mån inskränkt, och att Claessén i betraktande af hans yrke, vore att anse som fullständig invalid; hvarjämte läkaren förklarar, att någon nämnvärd förbättring icke vore att vänta.

Claessén, som är född den 11 januari 1851 och sålunda nu nära 56 år gammal, hade varit anställd i telegrafverkets tjänst från den 1 juli 1887. Sedan olycksfallsdagen den 15 september 1905 intill utgången af juni månad 1906 hade till Claessén utbetalats sjukaflöning af telegrafverkets medel med 3 kronor per dag. För tiden från och med den 1 juli 1906 till årets utgång ägde Claessén jämlikt nådigt bref den 17 augusti 1906 att af telegrafmedel uppbära ett understöd af 240 kronor.

Då Claessén ådragit sig oförmålda svåra skador vid utförande af arbete i telegrafverkets tjänst samt telegrafverket torde vara ersättningsskyldigt jämlikt lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901 för den skada, som orsakats af det senare efter lagens trädande i kraft inträffade olycksfallet, hade telegrafstyrelsen, som ärnade hos Kungl. Maj:t göra särskild framställning om en gratifikation åt Claessén för år 1907, för beredande åt honom af stadigvarande understöd uti statförslaget för år 1908 uppfört ett belopp af 480 kronor.

Vidkommande därefter det ifrågasatta understödet till vaktmästaren Bygel anför telegrafstyrelsen följande.

Bygel, som vore född den 14 september 1841 och således nu öfver 65 år gammal samt gift, hade allt sedan den 9 november 1881 varit anställd vid telegrafstationen i Motala.

I sin tjänstgöring hade Bygel, enligt samstämmande vitsord af sina förmän, städse ådagalagt mycken flit, ordentlighet och plikttrohet samt på ett i allo tillfredsställande sätt fullgjort sina åligganden.

Bygels årsaflöning utgjorde till en början 450 kronor, men hade därefter höjts från och med den 1 juli 1889 till 500 kronor, och från och med den 1 januari 1890 till 530 kronor samt slutligen från och med den 1 november 1899 till 600 kronor. Därjämte uppbär Bygel

sedan den 1 april 1904 särskild ersättning för städning med 120 kronor för år.

På grund af nedsatt arbetsförmåga hade Bygel från och med den 1 januari 1907 erhållit afsked från telegrafverkets tjänst. Då Bygel, hvilken saknade rätt till pension från telegrafverkets pensionsinrättning ej syntas blifva i tillfälle att efter afskedstagandet förskaffa sig några nämnvärda inkomster, hade telegrafstyrelsen ansett det vara en plikt att söka utverka åt honom ett understöd under hans återstående lifstid, hvilket i någon mån skulle kunna skydda honom och hans familj för nöd, och hade styrelsen för detta ändamål i statförslaget uppfört ett pensionsbelopp af 300 kronor.

Bidraget till telegrafverkets pensionsinrättning utgår dels med fem procent af portoinkomsten af telegrafmedel och dels med ett fast tilläggsbelopp, afpassadt efter de förbindelser pensionsinrättningen måste tid efter annan ikläda sig för nya befattningar.

Då telegrafinkomsterna för år 1908 beräknas komma att uppgå till 2,000,000 kronor, har det med fem procent af telegramportot utgående bidraget till pensionsinrättningen uti staten för år 1908 upptagits till 100,000 kronor, hvilket belopp med 9,000 kronor öfverskjuter det belopp, 91,000 kronor, som utgjorde motsvarande post i 1907 års stat.

Det fasta tilläggsbeloppet till pensionsinrättningen är i 1907 års stat uppfördt med 126,190 kronor. Uti nämnda summa är äfven inberäknadt ett belopp af 270 kronor, utgörande ersättning för skillnaden mellan det för år 1906 upptagna tilläggsanslaget och det som på grund af uppförande å ordinarie stat från och med sistnämnda år af vissa tjänster rätteligen bort utgå. Då detta belopp af 270 kronor sålunda var afsedt att endast en gång upptagas i staten, har telegrafstyrelsen i statförslaget för år 1908 nedsatt tilläggsanslaget till pensionsinrättningen från 126,190 kronor till 125,920 kronor.

Genom den af kommitterade föreslagna omorganisationen, hvarigenom ett ganska afsevärdt antal nya befattningar skulle uppföras å ordinarie stat och antalet tjänstemän i de uti staten nu upptagna befattningarna i vissa fall kommer att ökas, kommer gifvetvis, såsom förut omförmäls, det af statsmedel till telegrafverkets pensionsanstalter utgående anslaget att behöfva höjas.

Hvad angår bidragen till telegrafverkets pensionsinrättning, äro kommitterade nu icke i tillfälle att angifva det belopp, med hvilket detta bidrag bör utgå. Fullständig uträkning af pensionskostnaderna har nämligen ansetts böra ske endast för den i staten nyuppförda linjeperso-

nalen, enär beräkning af den ökade kostnaden för den öfriga personalen skulle fördröja aflämnandet af kommitterades utlåtande, och denna senare kostnad, i följd af de af kommitterade föreslagna ändrade pensionsbestämmelserna, torde blifva mindre afsevärd.

Kommitterade föreslå bibehållande af fem procent af portoinkomsten af telegrafmedel såsom bidrag till pensionsinrättningen samt att, i likhet med hvad 1902 och följande års Riksdagar bestämt, såsom tilläggsbelopp skall utgå den ökning af statsbidraget, som föranledes af uppförande af nya tjänster å ordinarie stat och af de ändrade pensionsförhållandena i öfrigt.

Beträffande det förstnämnda bidraget torde erinras, att vid pensionsinrättningens bildande afsågs af de fem procent af portoinkomsten, som härvid äro i fråga, en och en half procent såsom ständigt bidrag af statsmedel för pensionering af personalen till det antal och i enlighet med de aflöningar, som funnos vid pensionskassornas tillkomst — pensionsinrättningen trädde i verksamhet den 1 januari 1875 och änke- och pupillkassan den 1 juli samma år — under det att tre och en half procent anvisades att amortera den retroaktivfond, som beräknats motsvara det dåvarande värdet af samtliga afgifter för den äldre personalens pensionering, hvilka enligt de för pensionsinrättningen gällande matematiska grunder skulle hafva med hänsyn till personalens dåvarande ålder och aflöning influtit under dess föregående tjänstetid, därest pensionsinrättningen hela denna tid varit i verksamhet.

Såsom kommitterade redan i det föregående under afdelningen: aflöningar framhållit, är ett fortfarande utgående af berörda anslag af portomedel nödvändigt.

Hvad angår tilläggsbeloppet innefattar detsamma det årliga anslag, som beräknats motsvara kostnaden från statens sida för pensionering af den från och med år 1903 å ordinarie stat uppförda personal. Såsom redan är nämnt, är beloppet af denna kostnad för nu ifrågasatta reglering icke ännu exakt beräknadt, men vilja kommitterade erinra därom, att ehuru den nedsättning i pensionsåldern för viss del af expeditionspersonalen, som kommitterade funnit tjänstens kraf påkalla, gifvetvis medför någon ökning af pensionskostnaden, å andra sidan den betydande höjningen af pensionsåldern för manliga stationsföreståndare med flere af tjänstemännen medför en betydande minskning.

Kommitterade hafva af ofvan angifna skäl i statförslaget bibehållit det af telegrafstyrelsen föreslagna tilläggsbeloppet till telegrafverkets pensionsinrättning, 125,920 kronor.

Uti 1907 års stat är till *bidrag till telegrafverkets änke- och pupillkassa* uppfördt ett anslag af 8,000 kronor, och har telegrafstyrelsen uti statförslaget för år 1908 upptagit nämnda anslag med enahanda belopp. I nu föreliggande statförslag har likaledes af samma skäl detta anslag bibehållits oförändradt.

Den utjämning i anslagen till pensionsanstalterna, som kan efter verkställd fullständig utredning visa sig behöflig och hvilken, efter hvad den redan lämnade utredningen gifver vid handen, ej representerar något afsevärdt belopp, anse kommitterade kunna, i likhet med hvad som vid föregående tillfällen skett, upptagas i utgiftsstaterna för ett kommande år.

Till *fyllnadspensioner* äro enligt 1907 års stat förslagsvis anslagna 65,500 kronor. Inom telegrafstyrelsen har verkställts beräkning öfver de fyllnadspensioner, hvilka kunna antagas komma att beviljas till och med år 1908, och har summan af hvad däraf skall börja att utgå under sistnämnda år lagts till de för år 1907 beräknade beloppen, hvarvid visat sig, att det för ändamålet erforderliga förslagsanslaget bör upptagas till 66,650 kronor eller 1,150 kronor högre än i 1907 års stat.

Summan af anslagen å 1907 års pensions- och understödsstater utgör såsom förut nämnts kronor 296,100: —

Läggas härtill ofvan föreslagna förhöjningar, nämligen:

för lifränta till linjearbetaren Anders Forserstråle	kronor	300: —
för lifränta till linjearbetaren Gustaf Isidor Andersson	»	300: —
för lifränta till affidne telefonarbetaren Vilhelm Svenssons son Folke Verner	»	60: —
för understöd åt linjearbetaren Lars Johan Claessén	»	480: —
för understöd åt vaktmästaren Gustaf Bygel	»	300: —
för det å telegramportot beräknade bidraget till telegrafverkets pensionsinrättning	»	9,000: —
för fyllnadspensioner	»	1,150: —
eller tillhoppa	Kronor	11,590: —

men afdragas:		
dels de för aflidne J. E. Åkerström och C. Sjöberg uppförda pensionsbelopp tillhopa	kronor	800: —
dels ock anslaget för en gång till telegrafverkets pensionsinrättning	»	270: —
eller tillsammans	kronor	1,070: —
erhålles en ökning af	kronor	10,520: —
ifrågavarande stater skulle sålunda för år 1908 komma att sluta å ett belopp af	kronor	306,620: —

Enligt det af telegrafstyrelsen uppgjorda förslag till utgiftsstater för år 1908 skulle såsom anslag å

C. Omkostnadsstat

för nämnda år erfordras nedan angifna belopp. Anslagen under denna afdelning, hvilka samtliga äro förslagsanslag, äro i staten för år 1907 upptagna till 2,774,650 kronor.

Häraf äro under titeln: »Stationers och linjers underhåll» upptagna 1,700,000 kronor. Samma anslag beräknades i omkostnadsstaten

för år 1903 till	1,200,000 kronor,
» » 1904 »	1,370,000 »
» » 1905 »	1,445,000 » och
» » 1906 »	1,580,000 »

Utgifterna från detta anslag, hvilka själfallet ökas i förhållande till mängden af nyanläggningar, torde under år 1906 komma att uppgå till omkring 1,967,000 kronor eller till ett belopp, som med omkring 267,000 kronor öfverstiger äfven det i 1907 års stat för ifrågavarande ändamål upptagna anslag. För år 1908 anser telegrafstyrelsen med

stöd af vunnen erfarenhet minst 2,000,000 kronor erforderliga för be-
täckande af utgifterna under denna titel. Genom uppförande af ett
större antal linjeunderbefäl och reparatörer å ordinarie stat minskas
emellertid utgifterna under denna titel med ett belopp motsvarande den
del af ifrågavarande tjänstemäns arvoden, som hittills utgått af detta
anslag. Efter verkställd beräkning hafva kommitterade funnit detta be-
lopp uppgå till omkring 240,000 kronor, hvadan detta anslag föresla-
gits till 1,760,000 kronor eller med 60,000 kronor högre belopp än
hvad för år 1907 blifvit för ändamålet beviljad.

Under anslagstiteln »*Blanketter, telefonkataloger, skrifmaterialier, böcker,
renskrifning m. m.*» har uppförts:

för år 1905 ett belopp af	175,000 kronor,
» » 1906 » » »	190,000 » och
» » 1907 » » »	200,000 » .

Utgifterna hafva för år 1905 uppgått till 210,848 kronor och torde
för år 1906 öfverskrida äfven denna summa. För åren 1907 och 1908
är icke heller någon minskning att påräkna. En af de största posterna
under denna titel utgöres nämligen af rikstelefonkatalogen och utgif-
terna för densamma äro på grund af det år från år ökade antalet tele-
fonabonnenter i ständigt stigande. Telegrafstyrelsen har därför ansett,
att uti staten för år 1908 ifrågavarande anslag bör uppföras med ett
till 220,000 kronor förhöjdt belopp eller med 20,000 kronor mera än
i 1907 års stat.

Till *beklädnad* är uti 1907 års stat uppfördt ett anslag af 100,000
kronor. Då emellertid införandet af en sommararbetsdräkt för linje-
arbetarna befunnits vara oundgängligen nödvändigt, har telegrafstyrel-
sen för bestridande af de härmed förenade kostnaderna föreslagit, att
uti statsförslaget för år 1908 anslaget upptages med 120,000 kronor,
hvilken summa med 20,000 kronor öfverstiger anslaget för år 1907.

Anslaget till *inköp och underhåll af inventarier och verktyg m. m.*
var uti 1905 års stat upptaget till 75,000 kronor, men höjdes uti 1906
års stat till 100,000 kronor, och har anslaget uti 1907 års stat bibe-
hållits vid sistnämnda belopp. Utgifterna uppgingo år 1905 till om-

kring 113,000 kronor och torde, efter gjorda beräkningar, under år 1906 komma att stiga till omkring 137,000 kronor. En höjning af anslaget synes sålunda nödvändig, dock har telegrafstyrelsen ansett anslagskrafvet för år 1908 kunna begränsas till 115,000 kronor, utgörande detta belopp en höjning af 15,000 kronor från den i 1907 års stat upptagna summan.

Under titeln »*Telegrafverkets undervisningsanstalt*» är uti 1907 års stat upptaget ett belopp af 15,000 kronor. Införandet af realskoleexamen såsom tillräcklig kompetensfordran för vinnande af tillträde till telegrafelevkursen vid undervisningsanstalten torde inom en icke aflägsen framtid kräfva utvidgning af kurserna samt införande af nya läroämnen, hvilket i sin ordning erfordrar nya lärarkrafter och ökad utrymme. Telegrafstyrelsen har med anledning häraf ansett, att uti staten för år 1908 anslaget till telegrafverkets undervisningsanstalt bör uppföras med 20,000 kronor, hvilket belopp sålunda med 5,000 kronor öfverstiger motsvarande summa uti 1907 års stat.

Öfriga anslag å omkostnadsstaten anser telegrafstyrelsen icke erfordra någon höjning.

Kommitterade föreslå emellertid, att ytterligare två af de i omkostnadsstaten upptagna anslagen något höjas.

Enligt § 19 i det af kommitterade utarbetade förslag till aflöningsreglemente för tjänstemän vid telegrafverket lämnas kostnadsfri läkarvård jämte medikamenter, enligt de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t meddelar, åt linjemästare, linjeförman, stationsförman, vaktmästare, reparatör, stationsbiträde, telegrambärare, vid linjebyggnaderna anställda extra ordinarie underbefäl och arbetare äfvensom åt underbefäl och arbetare vid telegrafverkets verkstad, samt åt annan med desamma jämförlig, i telegrafverkets tjänst befintlig tillfällig personal. Samma bestämmelse, med något annan formulering, återfinnes i § 14 af hittills gällande aflöningsreglemente. I 1907 års utgiftsstater är såsom förslagsanslag för *sjukvård och begravningshjälp* uppfördt ett belopp af 15,000 kronor.

Bland de sjukdomsfall, för hvilka sjukvårdsanslaget behöfver anlitas, ingå lungtuberkulosfallen med en icke ringa del. Telegrafstyrelsen har så vidt möjligt sökt erhålla plats å Konung Oscar II:s jubileumsfonds sanatorier för dem af personalen, som angripits af denna sjukdom och varit till sanatorievård på telegrafverkets bekostnad berättigade, men då

platserna å dessa sanatorier äro långt i förväg upptingade, har det ej kunnat undvikas, att stundom med de sjukas intagande dröjt oskäligt länge och att i enstaka fall kostsammare vård under väntetiden måst förekomma.

Så väl med hänsyn härtill som på grund af den inom fackmannakretsar allt mera stadgade öfvertygelsen om fördelen af, att vård kan beredas de tuberkulossjuka å mindre sanatorier, hafva kommitterade kommit till den uppfattningen, att denna sjukvårdsfråga bäst skulle lösas därigenom, att telegrafverket själf anskaffade ett tuberkulos-sjukhus, afsedt för ett mindre antal patienter. Framställning om inrättande af ett sådant sjukhus har äfven gjorts af telegrafverkets linjearbetare, bland hvilka farhågan för lungsjukdomarna synes hafva alltmera utbredt sig.

Bland telegrafverkets linjearbetare hafva under åren 1904—1906 antalet lungtuberkulossjuka utgjort 28, af hvilka 12 afidit i sjukdomen. Dessutom hafva äfven vid telegrafverkets verkstad flere dylika fall förekommit. Ehuru siffrorna icke i och för sig angifva, att någon större frekvens af tuberkulos är att befara inom telegrafverkets arbetarkår, kan dock icke förnekas, dels att en stor del arbeten, till exempel vid de omfattande reparationer, som kunna nödvändiggöras af snöstormar och dylikt, äro ägnade att medföra förkylningar, hvilka hos de därför disponerade underlätta tuberkulosens uppträdande, dels att faran för smittas öfverförande är stor inom arbetslagen.

Ett eget sjukhus skulle lämna möjlighet att ingripa på sjukdomens tidigaste stadium, hvarigenom utsikten att häfva densamma blefve så mycket större, och vården å sjukhuset skulle hafva en mycket stor betydelse genom att uppfostra arbetarna till insikt om de försiktighetsmått, som böra vidtagas för att hindra sjukdomens spridning bland arbetskamraterna, hvilka under sitt arbete ofta äro hänvisade att söka gemensamma natthärbärgen.

Den personal, för hvilken ett dylikt sjukhus skulle vara tillgängligt, utgör för närvarande vid telegrafverket omkring 1,600 personer. Med hänsyn till antalet hittillsvarande sjukdomsfall torde vara att hoppas, att ett sjukhus för 16 å 20 patienter skulle fylla telegrafverkets behof. De tider, då icke alla platser äro upptagna, kunde å sjukhuset beredas tillfälle till vård för personer från annat eller andra statens verk, då sådant af verkets styrelse önskades.

Enligt de utredningar, som verkställts af de af styrelsen för Svenska Nationalföreningen mot tuberkulos utsedda kommitterade, skulle byggnadskostnaden för ett sjukhus för 16 patienter uppgå till 38,000

kronor. Byggnaden, som skulle utföras i sten, skulle innehålla i botten-våningen: ett 4-patientsrum, två 2-patientsrum, undersökningsrum, badrum, sköljrum, toalett, kök med serveringsrum samt rum för ytterkläder m. m. i samband med ligghallen; i våningen en trappa upp: ett 4-patientsrum, två 2-patientsrum, sköterskerum, förrådsrum, sköljrum och toalett, matsal, serveringsrum samt två rum för betjäning. I byggnadskostnaden är icke inbegripet kostnaden för inköp af tomtplats, hvilken, därest sådan icke afgiftsfritt kan erhållas å någon af statens domäner i mellersta delen af landet, torde kunna förvärfvas för en jämförelsevis obetydlig kostnad. Vid val af plats för sjukuset bör tillses, att läkare finnes bosatt i närheten, då det för ett så litet sjukhus som det här ifrågasatta icke kan blifva tal om att vid detsamma anställa egen läkare.

Enligt nyss åberopade kommitterades beräkningar skulle den årliga driftkostnaden för ett dylikt sanatorium uppgå till följande belopp:

Aflöningar:

Läkare (med skyldighet att göra rond minst en gång i veckan).....	Kronor	500: —	
Sköterska (lön 400 kr., allt fritt 365 kr.)	»	765: —	
En städerska och en köksa (löner 400 kr., allt fritt 730 kronor)	»	1,130: —	
En eldare eller en gårdskar, arfvode	»	500: —	2,895: —

Utspisning m. m.

16 patienter i 360 dagar å 1 krona per dag	Kronor	5,760: —	
Ved och kol	»	400: —	
Tvätt	»	200: —	
Lyse	»	200: —	
Medicin	»	200: —	
Linneförråds och inventariers underhåll	»	200: —	
Byggnadens underhåll	»	350: —	
Oförutsedda utgifter	»	200: —	7,510: —
Summa kronor		10,405: —	

Från denna summa bör emellertid dragas dels kostnaden för patienternas utspisning, 5,760 kronor, hvilken motsvarar nu utgående

kostnad för lasarets- och sanatorievård och dels kostnaden för medicin, hvilken redan nu af telegrafverket bestrides. Af återstående utgifter kunna kostnaderna för linneförråds och inventariers underhåll samt kostnaden för byggnadens underhåll föras å andra utgiftstitlar, hvarför den ökade kostnaden för sjukvård och begravningshjälp skulle, om kommitterades förslag till anordnande af särskildt sjukhus för telegrafverkets personal vinner godkännande, uppgå till 3,895 kronor eller i rundt tal 4,000 kronor.

Denna summa torde dock kunna nedbringas därigenom, att en del arbeten kunna i anstaltens intresse, med vederbörande läkares begifvande, utföras af patienterna, om dessa redan på sjukdomens tidigaste stadium kunna därstädes vinna inträde.

I det nu för sjukvård och begravningshjälp utgående anslaget af 15,000 kronor hafva kommitterade, af ofvan anförda skäl, föreslagit en höjning med 4,000 kronor och har sålunda detta anslag i staten upptagits till 19,000 kronor.

Anslaget till *felräkningspenningar*, hvilket i 1907 års stat upptagits till 3,500 kronor, anse kommitterade på grund af den utsträckning i rätten att erhålla felräkningspenningar, som kommitterade föreslå, böra höjas till 10,000 kronor.

. Titeln »*Diverse utgifter*» upptages med ett belopp af 74,250 kronor i stället för 74,150 kronor i 1907 års stat.

Summan af anslagen å 1907 års omkostnadsstat utgör såsom förut nämnts 2,774,650 kronor,

Läggas härtill ofvan föreslagna förhöjningar,
nämligen till:

»Stationers och linjers underhåll»	60,000	»	
»Blanketter, telefonkataloger m. m.»	20,000	»	
»Beklädnad»	20,000	»	
»Inköp och underhåll af inventarier m. m.»	15,000	»	
»Sjukvård och begravningshjälp»	4,000	»	
»Telegrafverkets undervisningsanstalt»	5,000	»	
»Felräkningspenningar»	6,500	»	sa
»Diverse utgifter»	100	»	mt

skulle 1908 års omkostnadsstat uppgå till 2,905,250 kronor.

D. Ränta och amortering.

Till betalning af ränta och amortering å telegrafverkets lån hafva kommitterade för år 1908 upptagit ett belopp af 1,884,400 kronor.

Motsvarande belopp i 1907 års stat utgjorde 1,699,400 kronor, hvadan sålunda nu föreslås en förhöjning af 185,000 kronor.

Såsom anslag under rubriken

E. Fastigheter

uppfördes i utgiftsstaterna för år 1907 tillsammans 500,000 kronor.

Beträffande de under denna rubrik upptagna anslagsbelopp anför telegrafstyrelsen i sin underdåniga skrifvelse angående förslag till utgiftsstaten för telegrafverket för år 1908 följande.

Af de under denna titel uti 1906 och 1907 års utgiftsstaten uppförda anslag hade, jämlikt särskilda medgifvanden af Kungl. Maj:t och Riksdagen, för *utvidgning af telegrafverkets lokaler i Stockholm* reserverats för år 1906 100,000 kronor och för år 1907 200,000 kronor.

Uti det statsrådsprotokoll, som åtföljde Kungl. Maj:ts nådiga proposition till 1905 års riksdag angående statsverkets tillstånd och behof, vore närmare redogjort för de skäl, som föranledt telegrafstyrelsen att göra underdånig framställning om medgifvande att reservera medel för ifrågavarande ändamål, hvarjämte framhållits, hurusom det vore oundgängligt att anlita telegrafverkets vinstmedel från flere statsregleringsperioder för hvarje år till så stort belopp, som lämpligen kunde därtill disponeras.

Med anledning häraf hade telegrafstyrelsen uti det under rubriken »Fastigheter» i förslaget till 1908 års staten uppförda belopp för ofvannämnda ändamål inberäknat ett belopp af 200,000 kronor.

Behofvet af större lokaler för telefonstationen i Stockholm hade emellertid blifvit allt mer trängande. Telefonnätet hade hastigt utvecklats, såsom framginge af följande öfversikt:

vid slutet af år	1896	funnos	3,670	st.	apparater
»	1897	»	4,949	»	»
»	1898	»	6,341	»	»
»	1899	»	7,600	»	»
»	1900	»	8,615	»	»

vid slutet af år 1901 funnos	8,562 st. apparater
» 1902 »	9,264 » »
» 1903 »	10,843 » »
» 1904 »	12,308 » »
» 1905 »	13,954 » »

De under samma tidsperiod inflytande telefoninkomsterna hade utgjort:

år 1896.....	364,634: 89 kronor
» 1897.....	443,317: 81 »
» 1898.....	489,560: 15 »
» 1899.....	536,669: 57 »
» 1900.....	577,299: 72 »
» 1901.....	636,807: 82 »
» 1902.....	718,203: 60 »
» 1903.....	698,628: 97 »
» 1904.....	919,952: 36 »
» 1905.....	1,071,946: 97 »

Med en sådan ökning i antalet telefonapparater kunde den nuvarande stationslokalen endast för få år bereda tillräckligt utrymme för de anordningar, som erfordrades för betjänande af det stigande antalet abonnenter.

Äfven telegrafstationen vore i den närmaste framtiden i behof af ökad utrymme. Då alla för ändamålet lämpliga lokaler i pensionsinrättningens bredvidliggande hus redan vore af telegrafstyrelsen förhyrda, kunde ej heller detta behof med nuvarande resurser tillfredsställas.

Då telegrafstyrelsen sålunda ansett sig böra under den allra närmaste tiden gå i författning om anskaffande af utvidgade lokaler för ifrågavarande stationer, hade styrelsen uppgjort ett villkorligt köpeaftal angående förvärfvandet af de telegrafverkets pensionsinrättning tillhöriga egendomarna nr:is 2 och 3 i kvarteret Aeolus med adressnummer 8 Slottsbacken och 3 Telegrafgränd, hvilka egendomar gränsade intill telegrafverkets nuvarande fastighet och redan nu till största delen förhyrdes för telegrafverkets behof.

Ifrågavarande till inköp ifrågasatta egendomar innehölle en areal af sammanlagdt 933,2 kvadratmeter och hade af de sakkunnige, som af telegrafstyrelsen för ändamålet tillkallats, värderats till 527,000 kronor. Enligt den villkorliga öfverenskommelsen vore köpeskillingen bestämd till 520,000 kronor, men finge detta belopp tills vidare, intill utgången

af år 1912, innestå hos pensionsinrättningen mot $4\frac{1}{2}$ procent årlig ränta, dock med rätt för telegrafstyrelsen att före denna tid efter därom sex månader förut till säljaren lämnadt meddelande verkställa afbetalningar å köpeskillingen.

Anledningen hvarför telegrafstyrelsen i detta liksom i ett annat här nedan angifvet fall ansett lämpligt att träffa aftal därom, att köpeskillingen finge hos säljaren innestå, vore den att, då styrelsen nu vore nödsakad att hos Kungl. Maj:t föreslå inköp af fastigheter till särdeles högt belopp, köpeskillingen måtte kunna i viss mån fördelas på flere år.

Beträffande användandet af ifrågavarande fastigheter hade styrelsen tänkt sig, att därå befintliga byggnader skulle nedrifvas och i stället uppföras ett nytt hus, som tillsammans med den telegrafverket tillhöriga egendomen n:r 2 Skeppsbron skulle lämna fullt tillräckliga lokaler för såväl telegraf- och telefonstationerna som äfven styrelsen. Ritningar för denna nybyggnad vore för närvarande under utarbetande, och hade telegrafstyrelsen för afsikt att i samband med statförslaget för år 1909 inkomma med kostnadsförslag härför samt föreslå, att de för utvidgande af telegrafstyrelsens lokaler i Stockholm reserverade medel finge användas för detta ändamål.

Uti förenämnda, i 1907 års utgiftsstater under titeln »Fastigheter» upptagna belopp 500,000 kronor vore äfven inberäknad en summa af 249,800 kronor, afsedd att reserveras för *anskaffande af lokaler i landsorten för telegrafverkets behof*.

Sedan 1904 års riksdag med anledning af uti samma års statsverksproposition därom gjorda framställning medgifvit, att för telegrafverkets behof till ett pris af 47,000 kronor finge inköpas en vid Prästgatan, Bruksgatan och den blifvande Karlsgatan i *Hälsingborg* belägen tomt att användas till telegraf- och telefonstation, hade Kungl. Maj:t enligt nådigt bref den 1 juli samma år funnit godt medgifva, att för telegrafverkets behof finge till ofvannämnda pris inköpas ifrågavarande tomt.

Med anledning häraf hade telegrafstyrelsen låtit uppgöra ritningar och kostnadsberäkning för en telegraf- och telefonstationsbyggnad i Hälsingborg, hvilken byggnad enligt de uppgjorda ritningarna vore afsedd att uppföras i fyra våningar.

I *bottenvåningen* skulle anordnas lokaler för telegrafstationen, nämligen apparatrum, rum för allmänheten samt för stationsföreståndaren och dennes biträden, rum för telegrambärarna äfvensom toalett- och frukostrum.

I denna våning finnes äfven tre rum, afsedda för linjeingenjörs-expeditionen samt ett förrådsrum för apparater och ömtåligare materiel.

Våningen en trappa upp skulle innehålla två lägenheter om sex, resp. fyra rum och kök m. m., båda afsedda för uthyrning, intilldess detta utrymme blefve för stationens räkning erforderligt.

I våningen två trappor upp vore ämnade att inredas rum för öfverkoppling och accumulatorer äfvensom två lägenheter om tre, resp. två rum och kök samt ett enkelrum, afsedda för uthyrning.

Våningen tre trappor upp skulle innehålla lokaler för interurbana och lokala telefonstationerna jämte erforderliga kapprum, toaletter m. m. äfvensom rum för vaktföreståndare.

Slutligen skulle i *vindsvåningen* inredas en lägenhet om ett rum och kök, afsedd för uthyrning.

I *källarvåningen* skulle anordnas lokaler för undersökning, rum för linjeförman och samlingsrum för telegrafverkets arbetare, förrådsrum för telegrafverkets materiel och apparater, kol- och ångpannerum samt hushållskällare till de för uthyrning afsedda lägenheterna.

Enligt det uppgjorda förslaget skulle således hela våningen en trappa upp inrymma lokaler afsedda att tillsvidare uthyras.

Orsaken hvarför denna våning, som under den närmaste framtiden icke komme att blifva behöflig för telegrafverkets behof, icke helt och hållet utesluts, och endast en byggnad med tre våningar föreslagits, vore den, att lokala telefonstationen vid en station af den storlek som Hälsingborgs icke utan olägenhet kunde inrymmas annat än i öfversta våningen, hvarest takbelysning kunde anordnas. I lokaler med takljus vunnes nämligen den fördelen, att växelborden kunde placeras utefter väggarna med framsidan mot rummets midt, hvilket vore till synnerlig stor fördel både för de tekniska anordningarna och för expeditionens öfvervakande. Visserligen komme till en början icke hela öfversta våningen att inredas för telefonexpeditionen, men man måste alltid vara beredd, att hela denna våning i en framtid erfordrades för lokalexpeditionens behof och således annan plats måste beredas för interurbanexpeditionen, hvilkens flyttning kunde ske för en jämförelsevis obetydlig kostnad. Att uppgöra byggnadsplanen så, att lokalstationen i framtiden behöfde flyttas, skulle däremot icke vara ändamålsenligt, då just denna stations flyttning vore synnerligen dyrbar.

De i byggnaden inrymda mindre lägenheterna vore afsedda att mot skälig hyra upplåtas åt gårdskarlar och reparatörer eller åt andra vid telegrafverket anställda vaktbetjante.

Vid förslagets utarbetande hade lagts största vikten på att få byggnaden så solid och ändamålsenlig som möjligt, under det att på den yttre utsmyckningen några större kostnader icke nedlagts.

Enligt gjorda beräkningar skulle själfva byggnaden komma att betinga en kostnad af 230,000 kronor. Af denna summa skulle för år 1908 erfordras ett belopp af 100,000 kronor.

Med bifall till en af Kungl. Maj:t till 1905 års riksdag aflåten nådig proposition hade Riksdagen medgifvit, bland annat, att för telegrafverkets behof finge till ett pris af 43,500 kr. inköpas en i *Härnösand* vid hörnet af Storgatan och Nybrogatan belägen tomt.

Genom nådigt bref den 12 maj 1905 hade därefter Kungl. Maj:t funnit godt bemyndiga telegrafstyrelsen bland annat, att inköpa omförmälda fastighet för nämnda pris.

Enligt de ritningar, som telegrafstyrelsen låtit uppgöra för byggande af denna tomt, skulle byggnaden, hvilken, såsom telegrafstyrelsen uti underdånig skrifvelse den 24 mars 1905 framhållit, vore afsedd att inrymma jämväl lokaler för postkontoret å platsen, komma att uppföras i tre våningar.

I *bottenvåningen* skulle anordnas, i enlighet med lämnade anvisningar, lokaler för postkontor, postexpedition, breffbärareexpedition, rum för postmästare och postexpeditör, kassahvalf, toalett- och kapprum m. m. äfvensom rum för portvakt samt en lägenhet om ett rum och kök, afsedd för uthyrning.

I *våningen en trappa upp* skulle inredas lokal för telegrafstationen, bestående af apparatrum, rum för allmänheten, stationsföreståndare och dennes biträden, telefonsal, rum för telegrambärare, kapprum och toaletterum m. m. I denna våning funnos äfven två till uthyrning afsedda lägenheter, den ena om två rum, lämpliga till affärslokaler, och den andra om fyra rum och kök samt tambur.

Våningen två trappor upp skulle innehålla en lägenhet om fem rum, tambur, jungfrukammare, serveringsrum och kök m. m., en lägenhet om två rum samt två lägenheter om hvardera två rum och kök. Samtliga dessa lägenheter vore afsedda till uthyrning.

I *källarvåningen* skulle anordnas rum för öfverkoppling och reparatörer, arkiv och reservkällare för postkontoret, förrädslokaler samt källare till de för uthyrning afsedda lägenheterna. Äfven i denna byggnad vore en hel våning afsedd att tillsvidare uthyras. Orsaken hvarför denna våning, som inom den närmaste tiden ej blefve erforderlig för telegrafverkets behof, ej uteslutits, vore den, att telegrafsty-

relsen med stöd af hittills vunnen erfarenhet om såväl telefon- som poströrelsens utveckling hölle före, att äfven denna våning komme att behöfva tagas i anspråk inom sådan tidrymd, att det vore ekonomiskt fördelaktigt att redan nu uppföra huset till tre våningars höjd och tillsvidare uthyra de öfverblifna lokalerna.

Kostnaden för ifrågavarande byggnad vore beräknad att uppgå till 252,000 kronor af hvilken summa 100,000 kronor skulle erfordras för år 1908.

Uti sitt underdåniga förslag till telegrafverkets stater för år 1905 hade telegrafstyrelsen framhållit, att telegrafstyrelsen, så länge styrelsen vore hänvisad att på de flesta orter af enskilda personer förhyra stationslokaler, vore underkastad den olägenheten, att ägaren till den fastighet, i hvilken stationslokal blifvit förhyrd, disponerade sin egendom för annat ändamål, sedan den tid gått till ända, för hvilken hyresaftal kunnat ernås eller vore lagligen bindande. Vidare kunde det förekomma, att en fastighetsägare för förnyandet af hyresaftalet fordrade en ersättning, som öfverstege det skäligränser, men som fastighetsägaren i medvetande af de stora flyttningskostnaderna för telegrafverket dock ansåge sig kunna påyrka. Slutligen vore de enskilda lokaler, som stode till buds för förhyrandet af en station, äfven om de för den närmaste tiden vore tillräckliga, dock ofta icke så beskaffade, att de lämnade tillfälle till nödig utvidgning af stationen, i mån som antalet ledningar ökades eller att sådan utvidgning kunde ske utan särdeles stora svårigheter och kostnader.

På vissa orter hade det visserligen varit möjligt att förhyra lokaler för stationerna af riksbanken på de ställen, där denna uppfört fastigheter, eller af andra allmänna eller lokala institutioner, såsom sparbanker och dylikt, men på en mängd orter funnes icke denna möjlighet.

Under åberopande af hvad telegrafstyrelsen sålunda anført hade telegrafstyrelsen framhållit önskvärdheten däraf att, till undvikande af berörda betydande kostnader, som till stor del vore fullständigt improduktiva, å de större och medelstora telefonstationerna erhålla egna fastigheter, där inredningen kunde verkställas med tanke på den framtida utvecklingen, och sålunda kostnaden för utvidgningarna kunde i möjligaste mån nedbringas. I detta sammanhang hade styrelsen framhållit, att därigenom äfven en betydande besparing i själfva anläggningskostnaden för telefonnäten kunde vinnas, då telegrafstyrelsen, om styrelsen vore i tillfälle att själf förskaffa sig fastighet, hade vida lättare att kunna finna

en central och äfven i andra hänseenden lämplig plats för stationen än när styrelsen vore hänvisad att hyra en redan befintlig våning, som kunde bereda nödigt utrymme för telegrafverkets behof.

Telegrafstyrelsen som i allt vidhölle de af styrelsen förut anförda viktiga skäl, hvilka talade för anskaffandet på en stor del platser af egna fastigheter för telegrafverket, ansåge sig böra särskildt framhålla, huru-
som dessa skäl fått en ännu större betydelse, sedan Kungl. Maj:t, i enlighet med beslut af 1904 års Riksdag genom nådigt bref den 11 mars 1904 förklarar, att den vissa städer åliggande skyldigheten, bland annat, att kostnadsfritt upplåta lokal för telegrafstationen skulle upphöra att gälla från och med den 1 oktober 1906. Hädanefter kunde telegrafstyrelsen nämligen endast i ytterst ringa grad påräkna att få sina lokaler inrymda i fastigheter tillhörande städerna, då de befintliga kommunala byggnaderna blefve behöfliga för städernas egna förvaltningar.

Då telegrafstyrelsen sålunda ännu mera än förut blefve hänvisad att träffa aftal med enskilda husägare för vinnande af lämpliga lokaler, måste telegrafstyrelsen redan under de närmaste åren vara allvarligt betänkt på anskaffandet af egna stationsbyggnader.

De orter, där det, med hänsyn till hyresförhållanden och telefonnätens anordning, för närvarande vore af särskild vikt för telegrafverket att blifva i tillfälle att förskaffa sig egna lokaler vore Norrköping, Karlstad och Lund.

I *Norrköping* vore telegrafstationen för närvarande inrymd i en postverket tillhörig byggnad och utginge för dessa stationslokaler en årlig hyressumma af 1,800 kronor.

För telefonstationens räkning förhyrde telegrafverket enligt kontrakt den 4 februari 1890 i huset nr 3 vid Trädgårdsgatan i nämnda stad för en tid af tio år, räknadt från den 1 oktober 1890, en lägenhet bestående af fyra rum och kök m. m. för en årlig hyressumma af 1,000 kronor. Enligt i kontraktet intagen bestämmelse skulle detsamma kunna utsträckas på ytterligare tio år från den 1 oktober 1900, under villkor att anmälan härom gjordes till hyresvärden senast ett år före hyrestidens slut. Sådan anmälan gjordes också, men fastigheten hade då öfvergått till nya ägare och telegrafverkets ansökan om inteckning i fastigheten till säkerhet för tillgodonjutande under nyssnämnda tidrymd af nyttjanderätten till ifrågavarande lägenhet hade af vederbörande domstol afslagits. De nya ägarna till lägenheten höjde den årliga hyressumman till 2,500 kronor, och då en flyttning af stationen ej var möjlig, måste telegrafverket finna sig härvid. Nytt kontrakt hade med anledning häraf upprättats den 29/30 maj 1900.

Utom berörda lokal förhyrde telegrafverket för telefonstationens behof uti nämnda fastighet en lägenhet om 3 rum, tambur och kök för 600 kronor årligen.

Äfven för linjedistriktsbyrån vore sedan den 1 april 1903 inom samma fastighet förhyrd en lägenhet om fyra rum, tambur och kök, hvarför hyran utgjorde 800 kronor för år. För en i en närbelägen fastighet inrymd verkstadslokal, bestående af två rum, utginge en årlig hyressumma af 700 kronor.

Redan år 1898 vidtogos af telegrafverket åtgärder för att åstadkomma en förbättring af telegrafverkets lokalförhållanden i Norrköping, framför allt gående ut på telegraf- och telefonstationernas förläggande till samma byggnad.

I detta syfte hade nämligen telegrafstyrelsen framställt förfrågan till generalpoststyrelsen, huruvida generalpoststyrelsen vore villig tillåta telegrafstyrelsen att på sådant sätt tillbygga posthuset i Norrköping att utrymme däri kunde beredas jämväl för telefonstationen, hvarvid telegrafstyrelsen skulle på telegrafverkets bekostnad ombesörja erforderlig undersökning, huruvida husets och grundens beskaffenhet tillåte den föreslagna påbyggnaden.

På anförda skäl hade emellertid generalpoststyrelsen förklarat sig icke kunna medgifva verkställandet af den föreslagna tillbyggnaden.

Då telegrafstyrelsen emellertid ansett grundade skäl föreligga att så vidt möjligt fasthålla sin plan att till posthuset förlägga telegrafverkets lokaler i Norrköping, hade telegrafstyrelsen uti underdänig skrifvelse den 21 mars 1899 anhållit, att Kungl. Maj:t måtte hos den då församlade Riksdagen äska ett belopp af 100,000 kronor till om- och påbyggnad af posthuset i Norrköping för beredande af lokaler för telegraf- och telefonstation därstädes.

Sedan med anledning häraf generalpoststyrelsen den 15 april 1899 inkommit med infordradt underdänigt utlåtande, hade nämnda styrelse och telegrafstyrelsen anbefallts att gemensamt afgifva underdänigt utlåtande angående lämpligaste sättet för beredande å den nuvarande posthustomten i Norrköping af lämpliga lokaler för såväl postkontor som telegrafstation. Af ifrågavarande utlåtande, hvilket afgifvits den 6 december 1900, framginge, att telegrafstyrelsen vid mellan styrelserna hållet gemensamt sammanträde förklarat sig villig frånträda sitt ursprungliga förslag om posthusets påbyggande och ansåge styrelserna i stället förslaget att å ifrågavarande tomt omedelbart invid nuvarande posthuset uppföra en flygelbyggnad i tre våningar medföra större fördelar. Enligt uppgjortt förslag skulle kostnaderna för byggnadsföre-

taget komma att uppgå till omkring 227,000 kronor, hvilka enligt styrelsernas förmenande borde utgå af postmedel, mot det att telegrafverket erlade lämplig hyra för de nya lokaler, som detsamma skulle komma att i posthuset disponera. I sitt underdåniga förslag till stater för postverket för år 1903 hade på grund häraf generalpoststyrelsen hemställt, att för den sålunda ifrågasatta till- och ombyggnaden af posthuset i Norrköping måtte anvisas ett anslag af 227,000 kronor att utgå af postmedel för år 1903.

Kungl. Maj:t hade emellertid med hänsyn till nödvändigheten att begränsa postverkets utgifter under sistnämnda år ansett, att med pröfning af detta förslag lämpligen borde anstå till statsregleringen för år 1904, isynnerhet då byggnadsanslaget till posthuset i Malmö upphörde med år 1903. Därefter hade generalpoststyrelsen i sitt följande år afgifna underdåniga förslag till stater för postverket anmält, att det ännu vore ovisst, till hvilket belopp totalkostnaden för posthuset i Malmö kunde komma att uppgå och att därjämte fråga uppstått om beredande af rymligare och tidsenligare lokaler för post- och telegrafanstalterna i Norrköping på annat sätt än genom till- och påbyggande af nuvarande posthuset därstädes, och ansåge generalpoststyrelsen på grund däraf, att med detta byggnadsärendet ännu borde något anstå.

Med anledning af generalpoststyrelsens nyssnämnda framställning hade telegrafstyrelsen af vederbörande departementschef anmodats att inkomma med upplysningar om, huru telegrafverket komme att beröras af det sålunda ifrågasatta uppskofvet. Uti en med anledning häraf afgifven promemoria hade telegrafstyrelsen meddelat, att, då styrelsen såsom ofvan framhållits måst till den 1 oktober 1912 förhyra den gamla telefonstationslokalen, för tillfället icke något trängande behof för telegrafverket förefunnnes att genom en ifrågasatt nybyggnad, gemensam för telegrafverket och postverket, erhålla nya lokaler i Norrköping, men att det för telegrafverket vore mycket önskvärdt, att det ej dröjde alltför länge, innan en sådan byggnad komme till utförande, för att telegrafverket därigenom måtte komma i tillfälle att sammanföra telegraf- och telefonexpeditionerna i en och samma byggnad.

Med afseende å hvad sålunda från de båda ämbetsverkens sida anförts, hade dåvarande chefen för civildepartementet ansett lämpligast, att frågan om till- och ombyggnaden af posthuset i Norrköping måtte anstå ännu någon tid.

Emellertid hade, sedan frågan om lokal för telegrafverket i postverkets hus år 1898 upptagits, telefonnätet i Norrköping mera än för-

dubblats. Utvecklingen af telefonverksamheten därstädes under den senaste tioårsperioden framginge af följande öfversikt:

Vid slutet af år	1896	funnos	1,118	st. apparater,
»	1897	»	1,260	» »
»	1898	»	1,337	» »
»	1899	»	1,576	» »
»	1900	»	1,827	» »
»	1901	»	2,027	» »
»	1902	»	2,219	» »
»	1903	»	2,385	» »
»	1904	»	2,541	» »
»	1905	»	2,786	» »

De under samma tidsperiod inflytande telefoninkomsterna vid stationen hade utgjort:

år 1896		kronor	85,501: —
» 1897		»	93,326: —
» 1898		»	107,299: —
» 1899		»	120,098: —
» 1900		»	133,142: —
» 1901		»	147,273: —
» 1902		»	164,020: —
» 1903		»	166,636: —
» 1904		»	191,081: —
» 1905		»	208,648: —

De erfarenheter, telegrafstyrelsen gjort angående behovet af ökade lokaler för telefonstationer, gjorde det angeläget för styrelsen att tillse, att detta för en station af Norrköpings omfattning om möjligt tillgodosåges medelst lokaler i eget hus. Den snabba ökningen af abonnenter i ett stort nät förorsakade mycket täta utvidgningar af stationens växelbord, hvilka också medförde ändringar och utvidgningar af lokalerna. Det syntes därför styrelsen numera ej lämpligt att i en stad af Norrköpings storlek förhyra lokal för stationen hvarken af postverket eller af riksbanken, för den händelse riksbankskontor där skulle upprättas. Enligt hvad telegrafstyrelsen hade sig bekant, kunde ej heller numera påräknas plats å postverkets tomt i Norrköping för en större telefonstation. Förutom den i posthuset inrymda telegrafstationen hade postverket nu

tagit hela huset i anspråk, och det vore uppenbart, att för de båda i stark utveckling stadda verkens behof den ifrågavarande tomten i framtiden skulle bli för liten.

Såväl på grund af de nuvarande telefonlokalernas otillräcklighet som för att i rätt tid före hösten 1912 hinna utföra inredningen af den nya stationen, flyttningen och den gamla lokalens återställande behöfde ny byggnad vara färdig för inflyttning senast våren 1911. Det vore därför nödvändigt att inom den närmaste framtiden söka erhålla någon lämplig tomt för stationen.

Det lämpligaste sättet att för skäligt pris kunna förvärfva en sådan tomt syntes vara att vid gynnsam tidpunkt inköpa en för bebyggande lämplig fastighet.

Jämlikt bemyndigande uti Kungl. Maj:ts nådiga bref den 12 maj 1905 hade telegrafstyrelsen inköpt tomt i Gäfle för den blifvande stationsbyggnaden därstädes. Till detta inköp hade användts 60,092 kronor af de för lokal i Gäfle reserverade 200,000 kronor. Någon del af återstoden af dessa medel torde ej behöfva tagas i anspråk under år 1908, då stationsbyggnaden ej vore afsedd att påbörjas förrän år 1909.

Då, såsom telegrafstyrelsen förut framhållit, statförslaget för år 1908 i alla fall upptoge stora belopp under rubriken »fastigheter», syntes det därför styrelsen lämpligt, att de för stationsbyggnad i Gäfle reserverade medel finge användas under år 1908 för inköp af fastighet i Norrköping; och komme telegrafstyrelsen att i händelse af bifall här till föreslå afsättande under år 1909 af nya medel för stationsbyggnad i Gäfle.

I *Karlstad* förhyrde telegrafverket enligt kontrakt af den 14 maj/19 juni 1906 en på nedre botten i södra delen af rådhusets hufvudbyggnad befintlig lägenhet om sex rum för en årlig hyressumma af 3,000 kronor.

Hyrestiden vore bestämd till tre år, räknadt från och med den 1 oktober 1906 till den 1 oktober 1909.

Ifrågavarande lokal hade emellertid visat sig allt mer otillräcklig för telegrafverkets behof, och någon utvidgning af densamma kunde ej företagas. Längre än till kontraktstidens slut kunde därför telegrafverket icke hafva sina lokaler inrymda därstädes. Äfven i *Karlstad* hade nämligen telefonverksamheten under de senare åren högst väsentligt ökats, såsom af följande öfversikt framginge:

Vid slutet af år 1896 funnos	35 st. apparater,
» 1897 »	55 » »
» 1898 »	65 » »
» 1899 »	128 » »
» 1900 »	444 » »
» 1901 »	565 » »
» 1902 »	665 » »
» 1903 »	754 » »
» 1904 »	943 » »
» 1905 »	1,056 » »

De under samma tidsperiod inflytande telefoninkomsterna vid stationen hade utgjort:

år 1896	kronor 7,268: 72
» 1897	» 9,191: 96
» 1898	» 13,494: 91
» 1899	» 17,676: 95
» 1900	» 25,944: 78
» 1901	» 46,985: 11
» 1902	» 52,723: 66
» 1903	» 60,674: 66
» 1904	» 70,211: 55
» 1905	» 91,304: 48

Under sådana förhållanden hade det synts telegrafstyrelsen angeläget att inom den närmaste tiden gå i författning om anskaffande af egna lokaler för telegrafverkets räkning äfven i Karlstad.

Ett lämpligt tillfälle att förvärfva en passande egendom hade erbjudit sig därigenom, att Värmlands enskilda bank, som hade under uppförande en ny byggnad för bankens räkning, förklarat sig villig att försälja den egendom, i hvilken banken för närvarande hade sina lokaler inrymda. Berörda egendom, nr:is 80—81 i kvarteret Björnen vid Elfgatan i Karlstad, innehölle en areal af 2,480,34 kvadratmeter och vore taxeringsvärderad till 125,700 kronor. Det för egendomen begärda priset vore 100,000 kronor, hvilket vid det förhållandet att egendomen i sitt nuvarande skick var af sakkunnig, som telegrafstyrelsen för ändamålet anlitat, värderad till 106,000 kronor, måste anses skäligt.

Den ifrågasatta inköpssumman syntes endast komma att ökas med omkring 8,000 kronor för vidtagande af en del förändringar för att sätta egendomen i fullt ändamålsenligt skick.

Under förutsättning att denna egendom finge för telegrafverkets räkning inköpas, skulle densamma kunna af telegrafverket tillträdas under år 1908.

De i byggnadens *öfre våning* belägna lokalerna skulle med några smärre ändringar kunna blifva synnerligen lämpliga till telegraf- och telefonstation. Lokalerna voro också af den storlek, att de komme att för lång tid framåt lämna fullt tillräckligt utrymme för dessa stationer.

Nedre våningen innehölle för närvarande bostadslägenheter och arkiv för banken. Telegrafstyrelsen hade tänkt, att i denna våning synnerligen väl skulle kunna beredas lokal för postkontoret, för hvilket ändamål en tillbyggnad å gården af en vånings höjd för den egentliga, för allmänheten afsedda expeditionssalen syntes böra åstadkommas.

Telegrafstyrelsen hade därför i skrifvelse till generalpoststyrelsen anhållit om nämnda styrelses yttrande i fråga om anordnandet af en dylik postkontorslokal.

För den händelse att generalpoststyrelsen icke skulle finna lämpligt att låta inrymma postkontoret uti ifrågavarande våning, borde denna i sitt nuvarande skick kunna uthyras för annat ändamål, och ansåge telegrafstyrelsen under alla förhållanden, att hyran för telegrafstationen i Karlstad borde kunna beräknas blifva synnerligen billig genom detta sätt att ordna lokalfrågan därstädes.

Skulle åter en nybyggnad för telegrafverkets behof uppföras, torde kostnaden härför med säkerhet belöpa sig till 250,000 å 300,000 kronor.

Under förbehåll af Kungl. Maj:ts och Riksdagens godkännande hade därför uppgjorts kontrakt om inköp af ifrågavarande egendom till ofvan omförmälda pris, 100,000 kronor, under villkor bland annat, att köparen å köpeskillingen å tillträdesdagen utfärdade förbindelse, löpande med 4 % årlig ränta att betalas 6 månader efter från någondera sidan skedd uppsägning, hvilken uppsägning dock icke finge ske före den 1 augusti 1908. Någon kostnad för denna fastighet behöfde sålunda icke upptagas i staten för år 1908.

I *Lund* förhyrde telegrafverket enligt kontrakt af den 7 oktober 1897 i egendomen n:r 291 E vid Klostergatan för en tid af tio år, räknadt från den 1 oktober 1898, en lägenhet, bestående af sex rum, tambur och kök mot en årlig hyressumma af 1,420 kronor. Dessa lokaler blefve emellertid på grund af telefonnätets snabba tillväxt för icke synnerligen lång tid tillräckliga.

Utvecklingen af telefonverksamheten i Lund sedan år 1896 framginge af följande öfversikt:

Vid slutet af år	1896	funnos	288	st. apparater,
»	1897	»	295	» »
»	1898	»	341	» »
»	1899	»	407	» »
»	1900	»	432	» »
»	1901	»	502	» »
»	1902	»	538	» »
»	1903	»	637	» »
»	1904	»	748	» »
»	1905	»	865	» »

De under samma tidsperiod inflytande telefoninkomsterna vid stationen hade utgjort:

år	1896		kronor	30,295: 83
»	1897		»	31,966: —
»	1898		»	35,495: 13
»	1899		»	38,848: 95
»	1900		»	39,322: —
»	1901		»	39,286: 02
»	1902		»	45,039: 50
»	1903		»	49,668: 52
»	1904		»	59,745: 07
»	1905		»	66,452: 24

Under sådana förhållanden hade telegrafstyrelsen måst vara betänkt på att anskaffa andra lokaler.

Enligt hvad till styrelsens kännedom kommit, skulle möjligen sådana kunna förvärfvas i den byggnad, som för närvarande inrymde zoologiska museet i Lund. Sedan nämligen detta befunnits för sitt ändamål synnerligen otillräckligt, hade universitetet för afsikt att ingå till Kungl. Maj:t med underdånig framställning om erhållande af medel till en ny museibyggnad, under förutsättning att det nuvarande museet kunde försäljas.

Köpeskillingen härför vore beräknad till 75,000 kronor.

Telegrafstyrelsen ansåge för sin del, att denna byggnad skulle utan afsevärda ändringar väl lämpa sig för inrymmande af telegrafstation och att mot det ifrågasatta priset icke något vore att erinra. Med anledning häraf hade styrelsen meddelat universitetets drätselkammare, att styrelsen för sin del vore villig att för berörda pris öfver-

taga byggnaden, därest densamma skulle komma att försäljas, äfvensom lämnat generalpoststyrelsen underrättelse härom, för den händelse nämnda styrelse skulle anse det lämpligt att i byggnaden förhyra lokal för postkontor, hvartill utrymme funnes. Därest Kungl. Maj:t skulle finna lämpligt att, efter framställning från universitetet i Lund, aflåta nådig proposition i detta ärende, och denna proposition skulle vinna Riksdagens bifall, skulle såväl museet som telegrafverket för det belopp, till hvilket en nybyggnad för museets räkning kunde uppgå, erhålla fullt lämpliga lokaler. Skulle telegrafverket däremot nödgas gå i författning om anskaffandet af lokal på annat håll i Lund, kunde en nybyggnad på för ändamålet inköpt tomt ej beräknas lägre än till 250,000 kronor. En betydlig besparing för statsverket syntes därför kunna göras genom dessa båda byggnadsfrågors afgörande i ett sammanhang.

Ett belopp af 75,000 kronor hade alltså uppförts under rubriken »fastigheter» i 1908 års statförslag.

Sedan Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 23 november 1883, med bifall till telegrafstyrelsens därom gjorda framställning, bemyndigat telegrafstyrelsen att för beredande af lokaler för statstelegrafstationen i *Malmö* och centralstationen för telefont nätet därstädes för telegrafverkets räkning inköpa egendomen n:o 1 inom kvarteret Skvalperup, hade Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 9 maj 1884 bemyndigat telegrafstyrelsen att för en af styrelsen beräknad kostnad af 78,000 kronor å ifrågavarande egendom uppföra en för telegraf- och telefonstationerna i nämnda stad afsedd byggnad.

På grund af den ovanligt stora ökningen af antalet telefonabonnenter blefve emellertid de inom nämnda byggnad befintliga lokalerna inom den allra närmaste tiden för tränga.

Utvecklingen af telefonverksamheten i *Malmö* under den senaste tioårsperioden framginge af följande öfversikt:

Vid slutet af år	1896	funnos	1,282,	st.	apparater,
»	1897	»	1,251,	»	»
»	1898	»	1,616,	»	»
»	1899	»	1,875,	»	»
»	1900	»	2,208,	»	»
»	1901	»	2,334,	»	»
»	1902	»	2,481,	»	»
»	1903	»	2,855,	»	»
»	1904	»	3,261,	»	»
»	1905	»	3,821,	»	»

De under samma tidsperiod inflytande telefoninkomsterna hade utgjort:

år 1896		kronor	140,125: 58
» 1897		»	152,601: 90
» 1898		»	169,662: 09
» 1899		»	183,732: 70
» 1900		»	201,086: 84
» 1901		»	205,256: 16
» 1902		»	226,124: 17
» 1903		»	246,065: 07
» 1904		»	289,446: 60
» 1905		»	349,704: 27

Den utvidgning af de nuvarande lokalerna, som sålunda visat sig erforderlig, läte sig emellertid icke göra å den telegrafverket nu tillhöriga tomten. För anskaffandet af rymliga lokaler hade telegrafstyrelsen ansett sig böra gå i författning om inköp af de intill den nuvarande stationsbyggnaden gränsande egendomar, nr:is IX och II i kvarteret Skvalperup.

Telegrafstyrelsen hade först tänkt, att det ökade utrymme, som kräfdes, skulle kunna vinnas genom inköp af allenast den förstnämnda af dessa egendomar. Någon utvidgning, som toge tillräcklig hänsyn till framtida utveckling, skulle dock därigenom icke kunna åstadkommas. Vid försök att planera en dylik utvidgning med enbart den förstnämnda fastigheten hade det nämligen visat sig, att en telefonsal af tillräckliga dimensioner där skulle kunna anordnas endast på det sätt, att hela tomten öfverbyggdes med den öfversta våningen. Ett sådant tillvägagångssätt skulle emellertid medföra, att de å nedra botten samt de 1 och 2 trappor upp i byggnaden befintliga lägenheterna endast erhöles belysning från gatan.

Hvad beträffade utvidgningen af telegrafstationen, en åtgärd som visat sig högst nödvändig, skulle härför icke kunna erhållas något utrymme med bibehållande af stationen å dess nuvarande plats. Den anordning, som sålunda först påtänkts, borde alltså ej komma i fråga annat än för den händelse, att ingen utväg till tillräcklig utvidgning stode telegrafverket till buds.

Det hade därför synts telegrafstyrelsen nödvändigt att gå i författning om förvärfvande af båda dessa egendomar. Ty därigenom skulle vinnas, dels att en fullt lämplig plan kunde uppgöras för telefonstationen att efter hand komma till utförande, dels ock att å telegrafstationen

nen kunde beredas ökad utrymme genom det nuvarande husets tillbyggnad åt Norra Vallgatan.

Härigenom skulle ernås den fördelen, att den lokala telefonsalen kunde gifvas sådana dimensioner, att den vid framtida färdigbyggande erhöles **L**-form, en större sal med två flyglar, hvilket vore en synnerligen lämplig anordning.

En fullt tillräcklig ljusgård erhöles äfven för hela den genom de tre egendomarnes sammanslagning bildade byggnadskomplexen.

Planen för byggnaden skulle sålunda innefatta i första rummet påbyggande af egendomen n:o IX med två våningar för lokala telefonstationen samt tillbyggande af det nuvarande stationshuset åt Norra Vallgatan. Den nuvarande till lokalstationen upplåtna lägenheten skulle tagas i anspråk för interurbanstationen.

Telegrafstyrelsen har i detta sammanhang framhållit, att genom en sådan anordning telegrafverkets behof af lokaler i Malmö måste anses för en mycket lång tid framåt fullt tillgodosedt och detta på ett sätt, som äfven uteslöte fara för det omändringar inom kort tid till följd af ökad behof behöfde företagas.

Under förutsättning af Kungl. Maj:ts och Riksdagens bifall hade telegrafstyrelsen uppgjort villkorliga köpeaftal angående förvärfvande af dessa fastigheter, och enligt dessa aftal skulle priset för fastigheten n:o IX utgöra 200,000 kronor och för fastigheten n:o II belöpa sig till 150,000 kronor, tillsammans 350,000 kronor, däraf sammanlagdt 155,000 kronor skulle innestå mot in-teckningar.

Telegrafstyrelsen hade beräknat, att kostnaderna för de arbeten, som i första hand skulle erfordras för den påtänkta om- och påbyggnaden af ifrågavarande fastigheter, skulle utgöra:

för påbyggnad af egendomen n:o IX	kronor 143,000: —
» värmeledning m. m.	» 26,000: —
tillsammans kronor 169,000: —.	

Af sammanlagda kostnaderna för ordnandet af telegrafverkets lokalfråga i Malmö skulle under år 1908 behöfva utgå:

för tomtinköp	kronor 195,000: —
» byggnadsarbetenas påbörjande	» 50,000: —
summa kronor 245,000: —	

hvilket belopp af telegrafstyrelsen upptagits i förslaget till stat för år 1908.

I *Göteborg* disponerade telegrafverket för sin station den enligt Kungl. Maj:ts nådiga bref den 2 maj 1890 af Göteborgs stad mot vederlag af statens andel i förra Ostindiska kompaniets fastighet till Kungl. Maj:t och kronan öfverlättna egendomen n:o 35 uti 2:dra roten af Göteborgs stad, hvilken egendom vore belägen i hörnet af Västra Hamngatan och Vallgatan. Det å denna egendom uppförda hus, som förut disponerats af stadens latinläroverk och därefter af dess auktionskammare, hade af telegrafverket öfvertagits år 1892 och under detta och därpå följande år undergått delvis om- och tillbyggnad för sitt nya ändamål. Den lokal, som år 1892 ansetts tillräcklig för ganska lång framtid, hade emellertid på grund af telefonväsendets snabba tillväxt numera blifvit otillräcklig.

Utvecklingen af telefonverksamheten i Göteborg under de senaste tio åren framginge af följande öfversikt:

Vid slutet af år 1896	funnos	3,182	st. apparater
» 1897	»	4,438	» »
» 1898	»	4,840	» »
» 1899	»	5,235	» »
» 1900	»	5,993	» »
» 1901	»	6,433	» »
» 1902	»	6,928	» »
» 1903	»	7,443	» »
» 1904	»	8,046	» »
» 1905	»	8,706	» »

Under samma tidsperiod hade de vid stationen influtna telefoninkomsterna utgjort:

år 1896		kronor	279,677: 60
» 1897		»	311,106: 70
» 1898		»	333,548: 20
» 1899		»	442,741: 90
» 1900		»	463,533: 89
» 1901		»	492,218: 91
» 1902		»	534,944: 79
» 1903		»	565,186: 12
» 1904		»	657,490: 04
» 1905		»	757,504: 80

På grund af denna starka utveckling af telefonverksamheten och då befintliga byggnader redan till fullo tagits i anspråk, hade telegrafstyrelsen måst vidtaga åtgärder för att snarast möjligt vinna större utrymme.

Det syntes då naturligt att genom en om- och tillbyggnad på den nuvarande tomten söka bereda det behöfliga utrymmet, i hvilket afseende man tänkt sig, att det nuvarande huset skulle dels förses med en tillbyggnad inne på gården, i hvilken byggnad interurbanstationen skulle inrymmas, dels i viss mån ombyggas för vinnande af bättre skydd mot eldfara, dels ock påbyggas för att bereda det nödiga utrymmet för lokalstationen; och hade förslag i enlighet härmed jämväl blifvit uppgjort. Det hade dock därvid visat sig, att ett sådant företag skulle i flera afseenden medföra betänkliga vådor, hvarom den för förslagens uppgörande tillkallade sakkunnige anförde följande.

Den byggnad, som här skulle med betydande kostnader ombyggas, vore redan före telegrafstationens inflyttande använd för åtminstone två skilda ändamål och hade i och för desamma undergått förändringar i olika delar.

Nu ifrågasatta genomgripande ombyggnad blefve alltså den tredje i ordningen. Den kännedom om byggnaden, den sakkunnige ägde från sitt kontrollantskap vid senaste ombyggnadsarbetet, gjorde, att han med tvekan motsåge en sådan förnyad omarbetning. Murarne kunde anses svaga, fyllda som de voro af igensatta dörr- och andra muröppningar såväl inuti som i fasaderna; det äldre murverket vore illa utfördt med ett troligen lerblandadt kalkbruk; grunden vore åtminstone icke säker. Uppläggningsen af de mycket grofva järnbalkkonstruktioner, som i ombyggnadsförslaget nödvändiggjorts för de brandisolerande betonggolfvens skull, hade beräknats kunna ske på gammalt befintligt murverk. Riskens vore ej utesluten, att rifning, om- och nymurningar i större utsträckning, än hvad hittills tänkts, härvid kunde bli behöfliga. Och dock finge driften inom huset under tiden ej afbrytas. De stora träbjälklagen öfver första och andra våningarne hade vid senaste ombyggnaden visat sig delvis svårt skadade af röta, i synnerhet i bjälkändar, hvilka skador likväl då botats nödtorftigt genom plank- och bjälkskarfningar i de afskurna, sjuka delarnas ställe, men hur varaktig verkan häraf skulle blifva kunde ej sägas. Äfven om dessa lagningar lyckades hålla sig friska kunde man dock påstå, att husets samtliga bjälklag vore i förhållande till de ovanligt stora spännvidderna hårdare ansträngda än de borde vara. Äfven efter en omsorgsfull och i många afseenden förnyande och förstärkande ombyggnad torde det gamla huset ej kunna blifva af den beskaffenhet, att det motsvarade de stora värden, som skulle ned-

läggas på detsamma och som det vore afsedt att inrymma. Utförandet af det projekt, som förelåge till ombyggnad af den nuvarande telegraf- och telefonstationen, borde därför anses blott som en nödfallsutväg, hvilken kunde tillgripas endast i det fall, att inga andra utvägar stode till buds.

Hvad kostnaderna beträffade, beräknades om- och tillbyggnaden kosta 171,000 kronor, under det att en helt ny byggnad enligt samma ritningar, men med brandfasta anordningar skulle, med grund, komplett färdig uppgå till 280,000 kronor eller något mer än 60 % utöfver hvad ombyggnaden beräknats kosta.

På grund af här ofvan anförda omständigheter hade telegrafstyrelsen ansett sig böra taga i allvarligt öfvervägande, huruvida det ej vore lämpligare att söka ordna frågan om större lokal för stationen i Göteborg genom nybyggnad på annan tomt i stället för genom om- och tillbyggnader på den gamla. Åtskilliga omständigheter utom de af den sakkunnige här ofvan angifna betänkligheterna talade för vidtagandet af en sådan åtgärd. Genom fullföljande af förslaget till nuvarande stationens om- och tillbyggnad vunnnes visserligen utrymme för själfva telefonstationen under *omkring 10 år framåt*, men efter denna tid förefunnes ingen möjlighet att bibehålla stationen på nuvarande tomt. För utvidgning af telegrafstations- och kontorslokalerna, hvilken måste tänkas behöflig med den växande telegraftrafiken och abonnenttillströmningen, funnes föga eller ingen möjlighet. För linjedistriktsbyrån, dess förräds- och verkstadslokaler funnes ingen plats inom byggnaden. De kostnader för telefontekniska anordningar — växelbord m. m. — som i alla händelser under de närmaste åren måste nedläggas på Göteborgs station, beräknades till nära 500,000 kronor, och denna kostnad ökades oupphörligt i jämbredd med abonnentökningen.

Det syntes telegrafstyrelsen då betydligt fördelaktigare att nedlägga dessa kostnader i ett nytt hus med moderna, fullt brandfria konstruktioner och med tillfälle till utvidgning. Ett sådant nybyggnadsföretag toge naturligtvis längre tid i anspråk än om- och tillbyggnaden. Telefondriften kunde dock under byggnadsåren skötas i de nuvarande lokalerna. Genom att provisoriskt inrymma interurbanstationen, hvilkens flyttning vore relativt billig, i nuvarande förräds- och verkstadslokaler kunde ökad utrymme för tillfället beredas för den lokala telefonstationen.

Telegrafstyrelsen hade därför efter noggrann utredning af denna fråga ansett, att den för telegrafverket och allmänheten bästa lösningen af lokalfrågan i Göteborg vore, att snarast möjligt en ny tomt inköptes, å hvilken en tidsenlig station med brandfria anordningar och med möj-

ligheter till framtida utvidgning kunde uppföras, hvarefter den nu disponerade egendomen eventuellt kunde försäljas.

Hela det belopp, som i likhet med hvad under föregående år ägt rum, borde för år 1908 afsättas såsom *reserverade medel för anskaffande af lokaler i landsorten*, hade telegrafstyrelsen beräknat till 280,000 kr., hvilket skulle i första hand användas till en del af kostnaderna för anskaffande af lokaler i Norrköping och Göteborg.

De belopp, som styrelsen enligt hvad ofvan förmäls, uppfört under rubriken »Fastigheter» i förslaget till utgiftsstater för år 1908 voro följande:

till utvidgning af telegrafverkets lokaler i Stockholm	kronor	200,000: —
» påbörjande af stationsbyggnad i Hälsingborg	»	100,000: —
» » » » Härnösand	»	100,000: —
» inköp af fastighet i Lund	»	75,000: —
» » » fastigheter i Malmö för telegrafverkets station därstädes	»	195,000: —
» påbörjande af ombyggnadsarbetena i Malmö	»	50,000: —
» anskaffande af lokaler i landsorten för telegrafverkets behof	»	280,000: —
eller tillsammans kronor		1,000,000: —

Detta belopp utgjorde en ökning af 500,000 kronor utöfver det belopp, som under rubriken Fastigheter upptagits i utgiftsstaterna för år 1907.

Kommitterade dela fullkomligt telegrafstyrelsens uppfattning om nödvändigheten däraf, att för telegrafverkets större telefonstationer beredas lokaler i verkets egna fastigheter. De skäl, som tala för en sådan anordning, äro af telegrafstyrelsen uti de af styrelsen under de senare åren gjorda underdåniga framställningarna i denna fråga så ofta frambållna, att ett återupprepande af desamma nu torde vara öfverflödigt. Enligt hvad kommitterade inhämtat, erfordras emellertid under de närmaste åren, på grund af telefonrörelsens allt snabbare tillväxt, utvidgade eller nya lokaler till ett så stort antal af telegrafverkets stationer i de större af rikets städer, att erforderliga medel för desammas anskaffande icke kunna erhållas från telegrafverkets

öfverskott under dessa år. Genom den ökning i aflöningarna för personalen vid distriktsförvaltningarna och stationerna, särskildt för de kvinnliga stationsföreståndarna och för tjänstemännen i de lägre grader, som kommitterade ansett sig böra föreslå, uppstår en sådan ökning i verkets driftkostnader, att kommitterade icke kunna förorda, att af telegrafverkets öfverskott en så stor summa som en miljon kronor under ett år nedlägges i fastigheter. Detta skulle endast kunna ske genom en sänkning i anslaget till ränta och amortering, men under det förhållande, att telegrafstyrelsen funnit sig nödsakad att för år 1907 hemställa om anvisande af lånemedel för telefonväsendets fortsatta utveckling till ett så stort belopp som fem miljoner kronor, och behovet af sådana lånemedel säkerligen icke under en lång framtid kommer att minskas, anse kommitterade det icke vara välbetänkt att minska amorteringssumman och i stället nedlägga motsvarande belopp i husbyggnader. Kommitterade finna denna anordning så mycket mindre tilltalande, som, äfven med användning af den föreslagna summan under de närmaste åren, behovet af ny- och tillbyggnader af stationslokaler icke fylles, utan telegrafverket det oaktadt torde blifva nödsakadt att i provisoriska anordningar eller extra flyttningar af stationer nedlägga betydande summor, som måste anses visserligen nödvändiga men i alla händelser så godt som bortkastade. Det torde icke kunna bestridas, att ett sådant tillvägagångssätt är långt ifrån affärsmässigt. Ett enskildt bolag skulle, i den mån erforderliga belopp icke funnos disponibla, i stället upplåna de för de nödvändiga nybyggnaderna erforderliga medel och vid den lämpligaste tidpunkten låta utföra byggnadsarbetena samt använda de summor, som därigenom inbesparades, till förräntning och amortering af lånebeloppet. Något skäl, hvarför icke telegrafverket skulle gå till väga på samma sätt, förefinnes enligt kommitterades mening icke. Detta så mycket mera, som det här gäller att nedlägga kapitalet i byggnader, af hvilka telegrafverket under en lång framtid skulle draga både direkt och indirekt vinst, och det visserligen nu trängande behovet af utvidgade lokaler efter några få år skulle vara om icke fullkomligt fyllt så dock nedsatt i så hög grad, att de därefter erforderliga utvidgningarna utan svårighet kunna ske genom användande af en del af verkets öfverskottsmedel.

På grund af hvad ofvan blifvit anfördt anse kommitterade, att telegrafstyrelsen bör beredas utväg att för anskaffande af lokaler för telegrafverkets behof erhålla ett byggnadslån å tre millioner kronor, hvilket lån skulle förräntas och amorteras enligt samma grunder, som finnas bestämda för de af telegrafstyrelsen under de senare åren för fortsatt utveckling af statens telefonväsende erhållna lånemedel.

Genom den af kommitterade föreslagna anordningen skulle anslaget till fastigheter i telegrafverkets utgiftsstater icke behöfva uppgå till högre belopp än det, som finnes i 1907 års stater upptaget, eller 500,000 kronor. Telegrafstyrelsen skulle icke heller behöfva på provisoriska anordningar eller flyttningar af stationer nedlägga ansemliga belopp, som, om erforderliga lokaler i rätt tid anskaffades, kunde inbesparas, hvarförutom de olägenheter både för allmänheten och för expeditionspersonalen, som alltid medfölja olämpliga och trånga lokaler, kunde undvikas.

Det föreslagna byggnadslånet skulle, enligt kommitterades åsikt, användas till:

inköp af tomt och uppförande af en stationsbyggnad i Göteborg	kronor 900,000: —
inköp af fastigheter i Malmö och tillbyggnad till telegrafverkets nuvarande fastighet därstädes	» 580,000: —
inköp af byggnadstomt och uppförande af stationsbyggnad i Norrköping	» 650,000: —
tomtinköp för nya stationsbyggnader i landsorten	» 370,000: —
stationsbyggnad i Stockholm	» 500,000: —
Summa kronor 3,000,000: —	

Då den för närvarande af telegrafverket disponerade fastigheten i Göteborg kan, om den ej för annat ändamål erfordras, på grund af sitt läge lätt försäljas för ett pris, som kommitterade våga beräkna till omkring 300,000 kronor, skulle lämpligen denna summa användas till afbetalning å nämnda lån, hvarigenom denna tämligen snart blefve nedbringad med ett afsevärdt belopp.

Kommitterade anse det vara af särskild vikt, att medel för inköp af erforderliga tomter, afsedda att användas för uppförande af stationsbyggnader, finnas disponibla. Telegrafstyrelsen anför i sin underdåniga skrifvelse den 24 mars 1905 angående framställning om inköp af byggnadstomt i Gäfle, att det visat sig i flera afseenden olägligt att uppgöra villkorligt köpeaftal lång tid, innan definitivt köp kunde ske och köpeskillning erläggas. Sålunda vore innehafvare af lämpliga, välbelägna tomter i allmänhet ovilliga att under en längre tid vara bundna af sådana villkorliga aftal, hvilka inskränkte ägarens dispositionsrätt öfver egendomen och stundom kunde hindra honom att antaga andra fördelaktiga anbud, som till äfventyrs kunde erhållas. Nödvändigheten af att sådant villkorligt och under en längre tid gällande aftal måste träffas förorsakade oftast jämväl en mer eller mindre afsevärd prissteg-

Riktigheten af detta uttalande torde icke kunna jäfvas, och Riksdagen har också vid flera tillfällen medgifvit, att, efter Kungl. Maj:ts pröfning och godkännande, erforderliga byggnadstomter fått af telegrafstyrelsen inköpas.

Enligt af kommitterade inhämtade upplysningar skulle, förutom de lokaler, till hvilka byggnadslånet skulle användas, under de närmaste åren nya eller utvidgade stationslokaler erfordras i nedan angifna städer, och hafva kommitterade med ledning af de erhållna upplysningarna uppgjort en *byggnadsplan*, enligt hvilken, under förutsättning af bifall till kommitterades ofvan framställda förslag om beviljande af ett byggnadslån, det i utgiftsstaterna under rubriken fastigheter upptagna, för stationsbyggnader afsedda belopp skulle kunna begränsas till 500,000 kronor för år. Gifvet är att en del af de i planen angifna kostnaderna endast äro approximativa, samt att en del jämkningar i densamma framdeles kunna finnas erforderliga.

[illegible]

I händelse af bifall till kommitterades framställning om anordnande af särskildt sjukhus för af lungtuberkulos lidande arbetare vid telegrafverket, skulle då anslaget till fastigheter under år 1908 ökas med 38,000 kronor till 538,000 kronor.

Uti de för år 1907 fastställda utgiftsstaterna finnes uppfördt ett anslagsbelopp af 99,200 kronor under rubriken

F. Telegraflinjebyggnader.

Åfven för år 1908 har telegrafstyrelsen i det af styrelsen afgifna statförslaget för nämnda år ansett sig böra göra framställning om anvisande af anslag att utgå till byggande af tvänne för telegraftrafiken synnerligen nödvändiga ledningar, nämligen mellan Nässjö och Karlskrona samt mellan Nässjö och Stockholm. Beträffande dessa ledningar anför telegrafstyrelsen följande.

1. Telegraflledning Nässjö—Karlskrona.

För mötande af Karlskrona telegrafstations betydande telegrafkorrespondens — år 1905 uppgick antalet telegramexpeditioner vid stationen till 53,212 — vore stationen sämre lottad än flertalet stationer med motsvarande korrespondens. Stationen vore nämligen för sin korrespondens norrut hänvisad till synnerligen ogynnsamma framkomstmöjligheter: antingen öfver Kalmar eller öfver Karlshamn, bägge stationer med stor egen korrespondens och därigenom svåra att passera.

För afhjälpan af berörda olägenhet och för underlättande af Karlskrona stations korrespondens i allmänhet ansåg sig telegrafstyrelsen böra föreslå dragandet af en 4 mm. järntrådsledning mellan Karlskrona och Nässjö, hvarigenom Karlskrona skulle komma i direkt förbindelse med en station, därifrån utfartsvägar funnos åt alla håll.

Kostnaden för denna ledning hade beräknats till 11,500 kronor.

2. Telegraflledning Nässjö—Stockholm.

Nässjö telegrafstation hade för närvarande endast en telegraflledning till Stockholm. Å denna ledning skulle utväxlas hela telegrafkorrespondensen mellan, å ena sidan, Stockholm och alla orter norr om Stockholm och, å andra sidan, stationerna Eksjö, Hvetlanda, Karlshamn,

Nässjö, Ronneby, Sölvesborg, Tranås och Växjö. Till följd häraf vore ifrågavarande ledning mellan Nässjö och Stockholm numera så strängt upptagen, att densamma icke utan afsevärd försening af telegrammernas befordringstider kunde betjäna en år från år stigande korrespondens, och efter tillkomsten af den ofvan föreslagna nya ledningen Nässjö—Karlskrona skulle naturligen svårigheterna blifva än större. Telegrafstyrelsen hade därför ansett byggandet af en ny ledning mellan Nässjö och Stockholm icke längre kunna uppskjutas. Denna ledning, dragen med 4 mm. järntråd, beräknades skola kosta 23,900 kronor.

G. Öfvergångsstat.

En förändring af organisationen af så genomgripande art, som den af kommitterade föreslagna, kan gifvetvis icke fullständigt genomföras på en gång, utan måste alltid en viss öfvergångstid beräknas. Innehafvarna af de ordinarie befattningar, som äro föreslagna att indragas, måste antingen, mot skyldighet att förrätta det arbete, som kan dem inom verket beredas, bibehållas i sina nuvarande befattningar eller beredas möjlighet att genom erhållande af annan tjänst inom telegrafverket inträda i den nya organisationen. Billighet och rättvisa fordra också, att åtminstone de äldre bland de hos styrelsen anställda extra tjänstemännen beredas möjlighet att tills vidare kvarstanna i verket. De yngre extra tjänstemännen torde på grund af de ändrade förhållandena säkerligen komma att öfvergå till de rent administrativa centrala ämbetsverken, där de redan nu i allmänhet tjänstgöra.

Så länge de å öfvergångsstaten upptagna tjänstemännen kvarstå, skulle motsvarande antal nyinrättade befattningar hållas obesatta, och de för dessa senare befattningar beräknade aflöningarna inbesparas. Om nämligen innehafvarna af de till indragning föreslagna och därför tills vidare i öfvergångsstaten upptagna tjänsterna icke skulle vid tillsättningen af de tjänster, som efter omregleringen måste anses såsom nyinrättade, söka eller erhålla någon sådan eller sedermera annan tjänst, komme naturligtvis i stället, så länge detta förhållande fortfore, en motsvarande del i den nya organisationen inberäknade tjänster att tills vidare vara obehöfliga. Sålunda skulle inom telegrafstyrelsen fyra assistenter, tre telegrafister och en e. o. linjeingenjör med en sammanlagd aflöningssumma af 10,680 kronor tills vidare undvaras. Enahanda blefve förhållandet med: vid linjedistriktet sex kvinnliga bokhållare med tillsammans 5,400 kronor i aflöning samt vid trafikdistriktet och stationerna tre assistenter och tre vaktföreståndare med en sammanlagd aflö-

ningssumma af 10,080 kronor. Dessa summor återfinnas därför i staten, och skillnaden mellan deras totalsumma och summan af alla med de till indragning föreslagna tjänsterna förenade aflöningarna, hvilken uppgår till 46,240 kronor, har tills vidare upptagits såsom öfvergångsstatens slutsumma. För öfrigt torde anmärkas, att innan alla de nyinrättade tjänsterna blifvit, efter ansökning, tillsatta, full visshet ej kan vinnas om hvilka nuvarande tjänstemän faktiskt komma att kvarstå på öfvergångsstaten. I kommitterades förslag hafva emellertid icke andra än de till indragning föreslagna nu kunnat upptagas. Då emellertid flere af dessa redan under första året efter den nya organisationens genomförande sannolikt erhålla befordran eller förflyttning till andra befattningar, torde denna summa i verkligheten komma att betydligt reduceras.

Dessutom anse sig kommitterade böra påpeka, att därest allmänt dyrtidstillägg skulle fortfarande såsom hittills utgå till vissa tjänstemän inom ämbetsverken, sådan förmån äfven bör rättvisligen tilldelas motsvarande å telegrafverkets öfvergångsstat kvarstående tjänstemän.

Om kommitterades förslag rörande telegrafverkets utgiftsstater för år 1908 vinner godkännande, komma staternas särskilda hufvudsummor och slutsumma äfvensom ökningen eller minskningen i dessa belopp i förhållande till dem, som angifvas i 1907 års utgiftsstater, att utgöra de belopp, hvilka finnas angifna i nedanstående tabell.

S t a t.	Belopp	Ökning	Minskning
	för år 1908 Kronor.	från år 1907 Kronor.	Kronor.
A Aflöningsstat.	4,264,090	933,440	
B Pensions- och understödsstater	306,620	10,520	
C Omkostnadsstat	2,905,250	130,600	
D Ränta och amortering	1,884,400	185,000	
E Fastigheter	538,000	38,000	
F Telegraflinjebyggnader	35,400	—	63,800
G Öfvergångsstat	46,240	46,240	
Summa	9,980,000	1,343,800	63,800
Summa ökning		1,280,000	—

Telegrafverkets inkomster för år 1908 äro af tele-	
grafstyrelsen beräknade till	kronor 10,080,000;
om därifrån drages summan af de föreslagna här-	
hos bifogade <u>utgiftsstaterna</u> för samma år	» 9,980,000,
uppkommer alltså ett öfverskott af kronor	100,000.

Såvida icke utgifter, som nu icke kunnat beräknas, uppstå, torde detta öfverskott för år 1908 kunna till statsverkets disposition öfverlämnas.

Det af telegrafstyrelsen den 30 november 1906 afgifna statföreslag skulle således i vissa delar ändras i enlighet med kommitterades här-
ofvan intagna förslag till utgiftsstaten för telegrafverket att tillämpas under år 1908.

Dessutom skulle, enligt hvad kommitterade förut närmare motiverat, *dels* linjeunderbefälet och reparatörerna redan under innevarande år anställas å ordinarie stat, *dels* det genom Kungl. Maj:ts nådiga bref den 6 juni 1902 vissa kvinnliga stationsföreståndare medgifna undantaget från den allmänna föreskriften om skyldighet för tjänsteman att utan försämring af innehafvande aflöning vara underkastad förflyttning icke vidare bibehållas, *dels* ock telegrafstyrelsen beredas utväg att för anskaffande af lokaler för telegrafverkets behof erhålla ett byggnadslån till belopp af 3,000,000 kronor att förräntas och återgäldas i enahanda ordning, som är bestämd för de af telegrafstyrelsen under de senare åren för fortsatt utveckling af statens telefonväsende erhållna lånemedel.

Slutligen vilja kommitterade icke underlåta att framhålla, hurusom särskildt med hänsyn till den betydliga stegring i lefnadskostnaderna, som ägt rum sedan 1901 års post- och telegrafkommitté afgaf sitt förslag till aflöningar åt lokalförvaltningarnas personal, det icke synes obilligt, om den af nämnda kommitté förutsatta rättighet för samma personal att uppbära enahanda dyrtidstillägg, som kunde komma att beredas andra statstjänare, blefve personalen under innevarande år tillerkänd.

Under gången af sitt arbete hafva kommitterade fått emottaga ett flertal framställningar i fråga om aflöningen för de olika grupperna af telegrafverkets personal äfvensom i fråga om inrättande af nya ordinarie tjänster med mera.

Genom nådigt beslut den 28 augusti öfverlämnade Kungl. Maj:t en af de kvinnliga stationsföreståndarna vid telegrafverket ingifven underdånig framställning rörande deras ställning och aflöning.

Vidare hafva inkommit dels till telegrafstyrelsen, dels till kommitterade följande framställningar:

från Fredrika-Bremer-Förbundet angående de kvinnliga tjänstemännens och särskildt de kvinnliga stationsföreståndarnas ställning;

från de biträdande telegrafisterna rörande aflöningen;

från de extra ordinarie telegrafisterna om beredande af 14 dagars kostnadsfri ledighet under året;

från de kvinnliga vaktföreståndarna rörande aflöningen, bibehållande af hela lönen under sjukdom och inrättande af flere ordinarie tjänster;

från interurbantelefonisterna i Stockholm rörande aflöningen och bibehållande af hela lönen vid sjukdom;

från interurban- och lokaltelefonisterna i Örebro angående aflöningen;

från de extra ordinarie interurbantelefonisterna angående aflöningen, angående ålderstilläggens beräkning efter kalendermånad, angående sjukhjälp och angående inrättande af ett större antal ordinarie tjänster;

från lokaltelefonisterna i Arvika, Bollnäs, Borgholm, Borås, Eksjö, Eskilstuna, Falköping, Filipstad, Gamleby, Grebbestad, Gäfle, Göteborg, Hjo, Hudiksvall, Hultsfred, Jönköping, Kalmar, Karlsborg, Karlshamn, Karlskrona, Karlstad, Kinnekulle, Kristinehamn, Lidköping, Linköping, Ljusdal, Lysekil, Malmö, Mariestad, Mora, Motala, Mönsterås, Norrköping, Oskarshamn, Ronneby, Seffe, Skara, Skövde, Stockholm, Strömstad, Sunne, Söderhamn, Söderköping, Sölvesborg, Tidaholm, Trollhättan, Uddevalla, Vadstena, Valdemarsvik, Vara, Värmland, Vimmerby, Visby, Vänersborg, Västervik, Växjö, Åmål och Örebro rörande aflöningen;

från de kvinnliga skrifbiträdena hos telegrafstyrelsen rörande aflöningen, ålderstilläggen och vinnande af ordinarie anställning;

från vaktmästarna hos telegrafstyrelsen rörande aflöningen;

från svenska Telegraf-tjänstemännens Förening rörande aflöningen, rätten till ålderstillägg, inrättande af flere ordinarie tjänster å linjeafdelningen och inom assistentgraden, linje- och stationspersonals anställning hos styrelsen, utsträckning af rätten till felräkningspenningar, utbetalande af hyresbidrag vid semesterförordnande å annan ort än där den förordnade är placerad med mera;

från de manliga stationsföreståndarna vid verket rörande statio-

nernas klassindelning, införande af provision såsom aflöningsform, rörande ålderstilläggen samt beviljande af felräkningspenningar;

från linjedirektörer och linjeingenjörer rörande aflöningen, inrättande af flere linjeingenjörstjänster, uppförande å ordinarie stat af kassörskorna å linjedistriktsbyråerna och beviljande åt dem af felräkningspenningar med mera;

från telegraf- och rikstelefonarbetareförbundet rörande fri läkarevård jämväl för arbetarnas familjer, rörande åtgärder för skyndsamt sanatorievård vid lungsjukdomar samt rörande en kortare tids kostnadsfri ledighet hvarje år;

från arbetsledare, förmän och reparatörer rörande aflöningen, ersättning för öfvertidsarbete, fri sjukvård äfven för sökandenas familjer, viss tids semester med mera;

från bokhållarna vid linjedistriktet rörande aflöningen;

från arbetsledare och öfverreparatörer rörande aflöningen;

från förrådsvakterna i Göteborg och Malmö rörande aflöningen;

från vaktbetjante vid stationerna rörande aflöningen, beräknande af ålderstilläggen och pensionsrätten; samt slutligen

från den assistent, som förordnats att förestå telegraminlämnings- och budsändningsexpeditionen i Malmö, om erhållande af tilläggsarfvode i likhet med assistenterna hos telegrafinspektörerna.

Stationsföreståndarnas begynnelse- och slutaflöning,
beräknad efter 1905 års uppbörd å telegramporto-, telefonabonnemangs-
och inträdesavgifter samt telefonsamtalsavgifter
enligt
af kommitterade föreslagna grunder.

(Uppbörden afrundad till jämna tusental kronor)

Befattning.	Förkortad be- teckning.	Afförning enligt nu gällande stat.				
		Lön.	Lön och samt- liga ålders- tillägg.	Tjänst- görings- penningar.	Begyn- nelseaffö- ning.	Slut- afförning.
Telefondirektör eller	} D ₁	3,500	4,500	2,000	5,500	6,500
Telegrafdirektör af 1:a lönegraden						
" " 2:a "	D ₂	3,000	4,000	2,000	5,000	6,000
Kommissarie " 1:a "	K ₁	3,000	3,800	1,500	4,500	5,300
" " 2:a "	K ₂	2,500	3,300	1,100	3,600	4,400
" " 3:e "	K ₃	2,200	3,000	1,000	3,200	4,000
" " 4:e "	K ₄	2,000	2,800	800	2,800	3,600
<i>Kommissarie af 5:e lönegraden</i>	K ₅	900	1,200	400	1,300	1,600
" " 6:e "	K ₆					
" " 7:e "	K ₇					

Station.	Före- stån- dare.	Uppbörd år 1905.	Pro- vision.	Be- gyn- nelse- lön.	Slutlön.	Summa begyn- nelse- aflöning.	Summa slut- aflöning.
		Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Arboga	K ₄	25,000	950	2,000	2,800	2,950	3,750
Arvika	K ₃	33,000	1,130	2,200	3,000	3,330	4,130
Askersund	K ₅	15,000	650	1,050	1,800	1,700	2,450
Backa	K ₅	17,000	710	1,050	1,800	1,760	2,510
Bergkvara	K ₇	1,000	450	1,050	1,350	1,500	1,800
Bjästa	K ₇	3,000	450	1,050	1,350	1,500	1,800
Boden	K ₅	30,000	1,100	1,050	1,800	2,150	2,900
Bofors	K ₅	21,000	830	1,050	1,800	1,880	2,630
Bollnäs	K ₅	30,000	1,100	1,050	1,800	2,150	2,900
Borgholm	K ₆	10,000	500	1,050	1,500	1,550	2,000
Borås	K ₂	83,000	1,630	2,600	3,400	4,230	5,030
Byske	K ₆	10,000	500	1,050	1,500	1,550	2,000
Dalarö	K ₆	5,000	450	1,050	1,500	1,500	1,950
Djursholm	K ₆	10,000	500	1,050	1,500	1,550	2,000
Eksjö	K ₅	19,000	770	1,050	1,800	1,820	2,570
Enköping	K ₄	28,000	1,040	2,000	2,800	3,040	3,840
Eskilstuna	K ₂	97,000	1,770	2,600	3,400	4,370	5,170
Eslöf	K ₅	33,000	1,130	1,050	1,800	2,180	2,930
Falkenberg	K ₅	19,000	770	1,050	1,800	1,820	2,570
Falköping	K ₄	25,000	950	2,000	2,800	2,950	3,750
Falun	K ₁	112,000	1,860	3,000	3,800	4,860	5,660
Filipstad	K ₄	27,000	1,010	2,000	2,800	3,010	3,810
Finspong	K ₆	10,000	500	1,050	1,500	1,550	2,000
Fjällbacka	K ₇	4,000	450	1,050	1,350	1,500	1,800
Flen	K ₅	22,000	860	1,050	1,800	1,910	2,660
Furusund	K ₇	3,000	450	1,050	1,350	1,500	1,800
Gamleby	K ₅	19,000	770	1,050	1,800	1,820	2,570
Gnesta	K ₅	20,000	800	1,050	1,800	1,850	2,600
Gräbbestad	K ₆	7,000	450	1,050	1,500	1,500	1,950
Gäffe	K ₁	253,000	2,565	3,000	3,800	5,565	6,365
Gallivare	K ₄	27,000	1,010	2,000	2,800	3,010	3,810
Göteborg, telefonstationen	D ₁	754,000	4,054	3,400	4,600	7,454	8,654
„ telegrafstationen	D ₂	368,000	3,140	3,000	4,200	6,140	7,340
Halmstad	K ₁	109,000	1,845	3,000	3,800	4,845	5,645
Haparanda	K ₃	23,000	890	2,200	3,000	3,090	3,890

Station.	Före- stån- dare.	Uppbörd år 1905.	Pro- vision.	Be- gyn- nelse- lön.	Slutlön.	Summa begyn- nelse- aflöning.	Summa slut- aflöning.
		Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Hedemora	K6	12,000	560	1,050	1,500	1,610	2,060
Hessleholm	K4	30,000	1,100	2,000	2,800	3,100	3,900
Hjo	K6	9,000	450	1,050	1,500	1,500	1,950
Holmsund	K6	5,000	450	1,050	1,500	1,500	1,950
Hudiksvall	K2	70,000	1,500	2,600	3,400	4,100	4,900
Hultsfred	K5	21,000	830	1,050	1,800	1,880	2,630
Husum	K7	4,000	450	1,050	1,350	1,500	1,800
Hvetlanda	K6	9,000	450	1,050	1,500	1,500	1,950
Hälsingborg	K1	224,000	2,420	3,000	3,800	5,420	6,220
Härnösand	K2	97,000	1,770	2,600	3,400	4,370	5,170
Höganäs	K5	17,000	710	1,050	1,800	1,760	2,510
Hörby	K5	16,000	680	1,050	1,800	1,730	2,480
Junsele	K7	3,000	450	1,050	1,350	1,500	1,800
Jönköping	K1	122,000	1,910	3,000	3,800	4,910	5,710
Kalmar	K2	79,000	1,590	2,600	3,400	4,190	4,990
Karlsborg	K6	11,000	530	1,050	1,500	1,580	2,030
Karlshamn	K2	58,000	1,380	2,600	3,400	3,980	4,780
Karlskrona	K2	96,000	1,760	2,600	3,400	4,360	5,160
Karlstad	K1	105,000	1,825	3,000	3,800	4,825	5,625
Katrineholm	K3	33,000	1,130	2,200	3,000	3,330	4,130
Kinekulle	K7	2,000	450	1,050	1,350	1,500	1,800
Kiruna	K5	21,000	830	1,050	1,800	1,880	2,630
Klippan	K5	23,000	890	1,050	1,800	1,940	2,690
Kolbäck	K5	17,000	710	1,050	1,800	1,760	2,510
Kopparberg	K3	45,000	1,250	2,200	3,000	3,450	4,250
Kramfors	K5	33,000	1,130	1,050	1,800	2,180	2,930
Kristianstad	K2	78,000	1,580	2,600	3,400	4,180	4,980
Kristinehamn	K3	50,000	1,300	2,200	3,000	3,500	4,300
Krylbo	K5	28,000	1,040	1,050	1,800	2,090	2,840
Köping	K5	34,000	1,140	1,050	1,800	2,190	2,940
Landskrona	K2	64,000	1,440	2,600	3,400	4,040	4,840
Leksand	K6	7,000	450	1,050	1,500	1,500	1,950
Lidköping	K4	24,000	920	2,000	2,800	2,920	3,720
Lilla Edet	K6	6,000	450	1,050	1,500	1,500	1,950
Lindesberg	K5	20,000	800	1,050	1,800	1,850	2,600

Station.	Föreståndare.	Uppbörd	Pro-	Be-	Slutlön.	Summa	Summa
		år 1905.	vision.	gyn-nelse-lön.		begyn-nelse-aflöning.	
		Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Linköping	K1	105,000	1,825	3,000	3,800	4,825	5,625
Ljusdal	K5	34,000	1,140	1,050	1,800	2,190	2,940
Ljusne	K7	1,000	450	1,050	1,350	1,500	1,800
Luleå	K1	94,000	1,740	3,000	3,800	4,740	5,540
Lund	K2	78,000	1,580	2,600	3,400	4,180	4,980
Lycksele	K6	7,000	450	1,050	1,500	1,500	1,950
Lysekil	K3	39,000	1,190	2,200	3,000	3,390	4,190
Malmö	D2	446,000	3,530	3,000	4,200	6,530	7,730
Mariefred	K7	4,000	450	1,050	1,350	1,500	1,800
Mariestad	K5	18,000	740	1,050	1,800	1,790	2,540
Marstrand	K6	14,000	620	1,050	1,500	1,670	2,120
Mjölby	K5	25,000	950	1,050	1,800	2,000	2,750
Mora	K4	32,000	1,120	2,000	2,800	3,120	3,920
Motala	K3	37,000	1,170	2,200	3,000	3,370	4,170
Munkedals bruk	K6	7,000	450	1,050	1,500	1,500	1,950
Mönsterås	K6	10,000	500	1,050	1,500	1,550	2,000
Mörbylånga	K6	8,000	450	1,050	1,500	1,500	1,950
Nederkalix	K5	18,000	740	1,050	1,800	1,790	2,540
Nora	K5	22,000	860	1,050	1,800	1,910	2,660
Norberg	K5	19,000	770	1,050	1,800	1,820	2,570
Nordmaling	K6	14,000	620	1,050	1,500	1,670	2,120
Norrköping	K1	253,000	2,565	3,000	3,800	5,565	6,365
Norrälje	K4	28,000	1,040	2,000	2,800	3,040	3,840
Nyköping	K3	44,000	1,240	2,200	3,000	3,440	4,240
Nyland	K4	28,000	1,040	2,000	2,800	3,040	3,840
Nässjö	K2	33,000	1,130	2,600	3,400	3,730	4,530
Oskarshamn	K3	45,000	1,250	2,200	3,000	3,450	4,250
Oxelösund	K5	19,000	770	1,050	1,800	1,820	2,570
Piteå	K3	38,000	1,180	2,200	3,000	3,380	4,180
Ramsele	K5	20,000	800	1,050	1,800	1,850	2,600
Ronneby	K5	18,000	740	1,050	1,800	1,790	2,540
Råneå	K6	7,000	450	1,050	1,500	1,500	1,950
Sala	K3	41,000	1,210	2,200	3,000	3,410	4,210
Saltsjöbaden	K5	20,000	800	1,050	1,800	1,850	2,600
Sandhamn	K7	4,000	450	1,050	1,350	1,500	1,800

Station.	Föreståndare.	Uppbörd	Pro-	Be-	Slutlön.	Summa	Summa
		år 1905.	vision.	gyn-nelse-lön.		begyn-nelse-aflöning.	slut-aflöning.
		Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Seffle	K6	12,000	560	1,050	1,500	1,610	2,060
Sikeå	K7	4,000	450	1,050	1,350	1,500	1,800
Simrishamn	K6	11,000	530	1,050	1,500	1,580	2,030
Skara	K5	25,000	950	1,050	1,800	2,000	2,750
Skellefteå	K3	44,000	1,240	2,200	3,000	3,440	4,240
Sköfde	K3	45,000	1,250	2,200	3,000	3,450	4,250
Slite	K7	1,000	450	1,050	1,350	1,500	1,800
Smedjebacken	K6	12,000	560	1,050	1,500	1,610	2,060
Smögen	K6	6,000	450	1,050	1,500	1,500	1,950
Sollefteå	K3	41,000	1,210	2,200	3,000	3,410	4,210
Stockholm, telefonstationen ...	D1	1,064,000	4,364	3,400	4,600	7,764	8,964
» telegrafstationen ...	D1	762,000	4,062	3,400	4,600	7,462	8,662
Strängnäs	K6	7,000	450	1,050	1,500	1,500	1,950
Strömstad	K4	24,000	920	2,000	2,800	2,920	3,720
Stugsund	K7	4,000	450	1,050	1,350	1,500	1,800
Sundsvall	D2	257,000	2,585	3,000	4,200	5,585	6,785
Sunne	K6	15,000	650	1,050	1,500	1,700	2,150
Surahammar	K7	3,000	450	1,050	1,350	1,500	1,800
Sveg	K6	12,000	560	1,050	1,500	1,610	2,060
Söderhamn	K2	74,000	1,540	2,600	3,400	4,140	4,940
Söderköping	K6	14,000	620	1,050	1,500	1,670	2,120
Södertälje	K4	23,000	890	2,000	2,800	2,890	3,690
Sölvesborg	K5	20,000	800	1,050	1,800	1,850	2,600
Tidaholm	K6	12,000	560	1,050	1,500	1,610	2,060
Trelleborg	K3	32,000	1,120	2,200	3,000	3,320	4,120
Trollhättan	K6	13,000	590	1,050	1,500	1,640	2,090
Töre	K6	6,000	450	1,050	1,500	1,500	1,950
Uddevalla	K2	59,000	1,390	2,600	3,400	3,990	4,790
Ullånger	K6	12,000	560	1,050	1,500	1,610	2,060
Ulricehamn	K6	12,000	560	1,050	1,500	1,610	2,060
Umeå	K2	57,000	1,370	2,600	3,400	3,970	4,770
Uppsala	K1	115,000	1,875	3,000	3,800	4,875	5,675
Vadstena	K5	16,000	680	1,050	1,800	1,730	2,480
Valdemarsvik	K6	8,000	450	1,050	1,500	1,500	1,950
Vara	K5	22,000	860	1,050	1,800	1,910	2,660

Station.	Föreståndare.	Uppbörd	Pro-	Be-	Slutlön.	Summa	Summa
		år 1905.	vision.	gyn-nelse-lön.		begyn-nelse-aflöning	
		Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Varberg	K ₄	30,000	1,100	2,000	2,800	3,100	3,900
Varekil	K ₄	22,000	860	2,000	2,800	2,860	3,660
Vifstavarf	K ₇	2,000	450	1,050	1,350	1,500	1,800
Visby	K ₃	41,000	1,210	2,200	3,000	3,410	4,210
Vänersborg	K ₃	46,000	1,260	2,200	3,000	3,460	4,260
Värnamo	K ₆	7,000	450	1,050	1,500	1,500	1,950
Västervik	K ₃	34,000	1,140	2,200	3,000	3,340	4,140
Västerås	K ₂	70,000	1,500	2,600	3,400	4,100	4,900
Växjö	K ₂	74,000	1,540	2,600	3,400	4,140	4,940
Ystad	K ₂	76,000	1,560	2,600	3,400	4,160	4,960
Åhus	K ₆	10,000	500	1,050	1,500	1,550	2,000
Åmål	K ₆	13,000	590	1,050	1,500	1,640	2,090
Ånge	K ₆	12,000	560	1,050	1,500	1,610	2,060
Ängelholm	K ₅	25,000	950	1,050	1,800	2,000	2,750
Örebro	K ₁	178,000	2,190	3,000	3,800	5,190	5,990
Öregrund	K ₇	3,000	450	1,050	1,350	1,500	1,800
Örnsköldsvik	K ₃	50,000	1,300	2,200	3,000	3,500	4,300
Östersund	K ₁	125,000	1,925	3,000	3,800	4,925	5,725
Östhammar	K ₆	6,000	450	1,050	1,500	1,500	1,950

BETÄNKANDE

AF

DE FÖR AFGIFVANDE AF YTTRANDE OCH FÖRSLAG I FRÅGA OM

FÖRÄNDRAD ORGANISATION

AF

TELEGRAFSTYRELSEN

M. M.

ENLIGT NÄDIGT BEMYNDIGANDE DEN 22 JUNI 1906

TILLKALLADE KOMMITTERADE

II.

STOCKHOLM

K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI

1907.

INNEHÅLL.

	Sid.
Skrifvelse till herr statsrådet och chefen för kungl. civildepartementet	1
Förslag till instruktion för telegrafstyrelsen	3
Motiv till förslag till instruktion för telegrafstyrelsen	18

Till herr statsrådet och chefen för kungl. civildepartementet.

Uti skrifvelse den 14 sistlidne januari med öfverlämnande af första afdelningen af sitt betänkande anförde kommitterade för afgifvande af yttrande och förslag i fråga om förändrad organisation af telegrafstyrelsen m. m., att de ansåge sig icke kunna skilja sig från sitt uppdrag utan att dessförinnan hafva uppgjort jämväl förslag till instruktion för telegrafstyrelsen.

Sedan sistberörda arbete numera blifvit afslutadt, få kommitterade härmed vördsamt öfverlämna ifrågavarande förslag, åtföljdt af motiv.

Stockholm den 11 mars 1907.

HERMAN RYDIN.

H. L. F. LAGERCRANTZ.

AXEL RYDIN.

KARL STARBÄCK.

Anders Hemming.

Förslag

till

Instruktion för Telegrafstyrelsen.

Telegrafstyrelsens ämbetsbefattning.

§ 1.

1. Telegrafstyrelsen åligger att, i enlighet med denna instruktion och öfriga af Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter, hafva öfverstyrelsen öfver telegrafverket, omfattande statens telegraf- och telefonväsende, och att sålunda omedelbart vidtaga eller hos Kungl. Maj:t föreslå de åtgärder, som finnas erforderliga för verkets tidsenliga beskaffenhet och utveckling.

2. Styrelsen har ock att emottaga och redovisa telegrafverkets inkomster samt bestrida dess utgifter i öfverensstämmelse med de af Kungl. Maj:t fastställda stater eller eljest gifna föreskrifter.

§ 2.

1. Styrelsen tillhör att, då anledning därtill förekommer, afgifva till Kungl. Maj:t förslag i fråga om nya eller ändrade taxeringsgrunder för telegraf- och telefonkorrespondensen inom riket.

2. För underhållandet af rikets telegraf- och telefonbindelse med andra länder äger Styrelsen att med vederbörande utländska förvaltningar träffa de aftal, som af gällande konventioner påkallas; ankommande ock på Styrelsen att, i enlighet med antagna internationella bestämmelser, upprätta och till trycket befordra taxor för den utländska telegraf- och telefonkorrespondensen.

§ 3.

Har åverkan eller skada föröfvats å telegrafverkets egendom eller tillgrepp från telegrafverket skett, äger Styrelsen dels utbetala belöning med högst etthundrafemtio kronor för gärningsmannens upptäckande

eller gripande, dels ersätta af offentlig myndighet eller tjänsteman hafda kostnader för efterspaningen, dels ock utgifva gratifikation för tillrättascaffande af tillgripna effekter med högst tio procent af värdet af det som återbekommits.

§ 4.

Till Statskontoret skall af Styrelsen levereras hvad af telegrafverkets medel vid verkställdt bokslut befinnes öfverstiga det belopp, som telegrafverket, enligt särskildt af Kungl. Maj:t meddeladt beslut, äger att såsom kassaförlag bibehålla.

§ 5.

1. Styrelsen har att hvarje år före september månads utgång till Kungl. Maj:t afgifva berättelse om telegrafverkets förvaltning under sistförflutna året.

2. Telegrafullmäktige hafva att hvarje år före februari månads utgång till Kungl. Maj:t afgifva en summarisk redogörelse för sistförflutna årets verksamhet, innefattande såväl uppgift om denna verksamhets ekonomiska resultat som ett bedömande af verkets allmänna ställning.

§ 6.

Före november månads utgång hvarje år skall Styrelsen till Kungl. Maj:t afgifva, för att nästföljande år till Riksdagens pröfning öfverlämnas, förslag dels till inkomstberäkning och utgiftsstater, dels ock beträffande de anslag och lånemedel, som, utöfver de i utgiftsstaterna upptagna anslagen, erfordras för nya byggnader och anläggningar samt om- och tillbyggnader.

§ 7.

Styrelsen äger att hos samtliga Kungl. Maj:ts Befallningshafvande och öfriga ämbetsmyndigheter erhålla all den handräckning, som för behörigt handhafvande af telegrafverkets förvaltning erfordras och af dessa myndigheter lagligen kan lämnas.

§ 8.

1. Arbetsordning för Styrelsens personal utfärdas af generaldirektören.

2. Styrelsen äger att, i enlighet med stadgade grunder, utfärda instruktioner för personalen vid telegrafverkets linje- och trafikdistrikt, stationer och verkstad.

§ 9.

Styrelsen äger att i de fall, då förfallna telefonaavgifter icke godvilligt inbetalas och Styrelsen efter inhämtade upplysningar finner, att utsikt icke gifves att genom lagliga åtgärder utfå dessa avgifter, låta ur telegrafverkets räkenskaper afföra nämnda avgifter.

§ 10.

Är telegrafverket tillhörig egendom försliten eller icke längre för ändamålet användbar eller har densamma genom olyckshändelse gått förlorad eller eljest förkommit, må Styrelsen, efter omständigheterna, förordna om densammas afskrifning eller om dess försäljning i öfverensstämmelse med gällande författning; dock må Styrelsen kunna, i den omfattning Styrelsen finner lämpligt, uppdraga åt underlydande distriktsmyndighet att verkställa sådan afskrifning eller försäljning.

§ 11.

Styrelsen äger för telegrafverkets behof verkställa inköp och antaga anbud under hand utan hinder af gällande bestämmelser angående statens upphandlings- och entreprenadväsende; skolande dock, när inköpet eller anbudet afser högre belopp än tre tusen kronor, protokoll i ärendet föras och, därest telegrafullmäktige icke i beslutet deltagit, anmälas vid det närmast därpå följande sammanträde, i hvilket telegrafullmäktige deltaga.

Telegrafstyrelsens sammansättning.

§ 12.

1. Telegrafstyrelsen utgöres af en *generaldirektör*, såsom chef för telegrafverket, och *tre byråchefer*, såsom ledamöter i styrelsen och chefer hvar för sin byrå, nämligen *administrativa byrån*, *linjebyrån* och *trafikbyrån*. Fördelningen af ärendena mellan byråerna bestämnes af generaldirektören i arbetsordningen.

2. En af dessa byråchefer skall vara *generaldirektörens adjoint* och i hans frånvaro företräda honom.

3. Vid behandling af vissa frågor förstärkes Styrelsen med *två telegrafullmäktige*.

§ 13.

1. *Generaldirektören* är i första rummet Kungl. Maj:t ansvarig för telegrafverkets förvaltning och tillser, att verkets personal med noggrannhet och drift fullgör sina skyldigheter. Han äger ensam beslutanderätt i alla de ärenden, i hvilkas pröfning han deltagit.

2. *Byråchef* åligger: att bereda och föredraga de till hans byrå hörande ärenden, som skola af generaldirektören afgöras; att själf afgöra eller till byråtjänstemans afgörande öfverlämna öfriga ärenden, som tillhöra hans byrå; att hafva tillsyn öfver göromålen inom byrån och ansvara för att beslut i de å byrån handlagda ärenden varda utan dröjsmål expedierade; samt att i öfrigt fullgöra hvad enligt denna instruktion och gällande arbetsordning till byråchefsbefattningen hör.

3. Undantagsvis må generaldirektören, då sådant finnes lämpligt, förordna vid telegrafverket anställd tjänsteman att i byråchefs ställe föredraga visst ärende eller viss grupp af ärenden.

§ 14.

Hos Styrelsen äro anställda byråtjänstemän och biträdande tjänstemän i enlighet med hvad i gällande stater angifves.

§ 15.

Styrelsen äger att för tekniska och arkitektoniska ändamål, äfvensom för hygieniska undersökningar anlita tillfälligt biträde af sakkunniga, att vid sjukdomsfall under tjänstgöring anlita läkare samt att i mån af behof antaga extra ordinarie tjänstemän hos Styrelsen.

Ärendenas handläggning inom Telegrafstyrelsen.

§ 16.

1. De till Telegrafstyrelsens handläggning hörande ärenden afgöras, allt efter deras beskaffenhet och på sätt i denna instruktion närmare bestämmes,

antingen af generaldirektören,
eller af vederbörande byråchef,
eller af vederbörande byråtjänsteman.

2. De ärenden, hvilka generaldirektören afgör, handläggas *antingen* i närvaro af telegrafullmäktige och, förutom den ledamot, till hvilken byrå ärendet hör, minst en annan ledamot,

eller i närvaro af den ledamot, till hvilkens byrå ärendet hör, och minst en annan ledamot,

eller i närvaro endast af den ledamot, till hvilkens byrå ärendet hör; börande dock, vid afgörande af ärende, som angår äfven annan byrå, jämväl chefen för den andra byrån vara tillstädes.

3. Vid afgörande af viktigare ärenden skola dock, om möjligt, samtliga ledamöter vara tillstädes.

4. Generaldirektörens adjoint skall i allmänhet närvara vid alla viktigare föredragningar af de öfriga byråernas ärenden.

§ 17.

1. I närvaro af generaldirektören, telegraffullmäktige och minst två ledamöter skola följande ärenden handläggas:

frågor om verkets sammanställning samt instruktioner för personalen vid distriktsförvaltningar, stationer och verkstad;

af styrelsen afgifna förslag till tjänster, som af Kungl. Maj:t tillsättas;

frågor om personalens förflyttning utan ansökan;

frågor om bestraffning af personal i sådana fall, då svårare påföljd än böter ifrågasättes;

allmänna bestämmelser angående telefonabonnemangs-, samtals- och telegramavgifter;

frågor om inköp, nybyggnader eller större ombyggnader af fastigheter;

frågor om nya, dyrbarare stationsanordningar;

afslutande af större leveransaftal;

frågor om inrättande och indragning af telegraf- eller central-telefonstationer samt anläggning af nya mera betydande telegrafledningar eller stamledningar inom rikstelefonnätet;

frågor rörande telegrafstationernas fördelning inom de särskilda lönegrupperna;

bestämmande af antalet befattningsinnehafvare, där detta tillhör Telegrafstyrelsen;

frågor, som afse tillämpning af bestämmelsen i § 3 mom. 4 i aflöningsreglementet;

bestämmande af grunderna för uppbärande af tilläggsarfvode enligt föreskriften i § 16 i aflöningsreglementet;

beklädnadsreglementet;

förslag till stater för verket;

styrelsens underdåniga årsberättelse; samt

alla öfriga ej särskildt nämnda frågor, som generaldirektören i öfrigt anser böra i närvaro af telegraffullmäktige handläggas.

2. Därest något ärende är så brådskande, att telegrafullmäktige icke hinna tillkallas, må detsamma afgöras i den ordning § 18 föreskrifver, men skall beslutet anmälas vid det närmast därpå följande sammanträde, i hvilket telegrafullmäktige deltaga.

§ 18.

I närvaro af generaldirektören och minst två ledamöter skola följande ärenden handläggas, för såvidt dessa ärenden icke enligt nästföregående paragraf skola i telegrafullmäktiges närvaro behandlas:

Kungl. Maj:ts bref och remisser samt skrivelser från statsdepartement med undantag af sådana, som endast innehålla meddelande om beviljad koncession å järnvägsanläggning, elektrisk starkströmsanläggning eller telefonledning;

frågor om tillsättande af verkets personal äfvensom meddelande af sökt afsked;

frågor om bestraffning af personal;

frågor om utfärdande eller ändring af taxor;

aftal med utländska förvaltningar;

cirkulär eller andra allmänna föreskrifter, hvilka det tillkommer Styrelsen att utfärda;

frågor om anläggning af nya, mindre betydande telegraf- eller telefonledningar samt inrättande och indragning af telefonväxelstationer;

frågor om inköp af telegraf- eller telefonmateriel eller inventarier för större belopp;

afskrifts-, balans- och besvärsmål; samt

alla förut ej särskildt nämnda frågor, hvilka skola underställas Kungl. Maj:ts pröfning eller som generaldirektören i öfrigt finner skäl att göra till föremål för samfällid behandling.

§ 19.

1. I närvaro af generaldirektören och den eller de ledamöter, inom hvilkas arbetsområde de behandlade ärendena höra, handläggas öfriga ärenden.

2. I afseende å ärenden af beskaffenhet, att de icke finnas i hvarje särskildt fall påkalla Styrelsens pröfning, äger dock byråchef att antingen i dem besluta eller för slutlig behandling öfverlämna desamma åt vederbörande byråtjänsteman. Hvilka ärenden må såsom sådana anses, bestämmas af generaldirektören, hvilkens beslut i ämnet af honom anmäles hos Kungl. Maj:t.

§ 20.

Vid behandling af de i §§ 18 och 19 omförmälda ärenden äger telegrafrullmäktig, som sådant önskar, närvara och anföra sin mening.

§ 21.

1. Föredragande, annan tillstädesvarande ledamot eller telegrafrullmäktig, hvilkens åsikt icke öfverensstämmer med det af generaldirektören fattade beslut, åligger att låta till protokoll anteckna sin skiljaktiga mening; skolande, då uti ärende, som bör anmälas hos Kungl. Maj:t, skiljaktig mening förekommit, protokollsutdrag däröfver bifogas den underdåniga skrifvelsen i ämnet.

2. Beslut i de uti § 17 angifna ärenden, mot hvilket telegrafrullmäktig låtit till protokollet anteckna sin skiljaktiga mening, skall underställas Kungl. Maj:ts pröfning.

§ 22.

Under inspektionsresa, hvarom i § 24 sägs, eller därest eljest något ärende är så brådskande, att föredraganden icke kan tillkallas, må generaldirektören, utan att hafva inhämtat dennes yttrande, meddela föreskrifter om verkställighetsåtgärder af beskaffenhet att icke tåla uppskof. Dock skola sådana föreskrifter, i händelse de röra allmänna förhållanden inom förvaltningen eller föranleda till ändring i någon redan stadgad ordning eller till utgift, skriftligen utfärdas och sedermera uti Styrelsen vid nästa sammanträde, som generaldirektören bevisar, till protokoll anmälas.

§ 23.

1. Utan föregående föredragning äger byråchef att själf eller genom vederbörande byråtjänsteman infordra förklaringar, upplysningar eller yttranden, som för ärendes beredande till afgörande finnas erforderliga, samt att låta befordra till granskning, anteckning eller förvaring inkommande handlingar, som äro af beskaffenhet att icke föranleda till omedelbar åtgärd af Styrelsen.

2. Byråchef äger vidare meddela sådana detaljbestämmelser, hvilka utgöra omedelbar tillämpning af Styrelsens beslut eller af gällande reglementen, instruktioner och taxor.

3. Byråchef må äfven vidtaga nödig åtgärd i annat till generaldirektörens afgörande eljest hörande ärende, därest detsamma är af den brådskande natur, att icke utan verklig olägenhet kan med åtgärdens vid-

tagande uppskjutas; skolande dock byråchefens åtgärd i sådant hänseende anmälas hos Styrelsen vid nästa sammanträde.

§ 24.

1. Generaldirektören och byråcheferna, den förre efter anmälan hos chefen för Civildepartementet och de senare med generaldirektörens för hvarje särskild gång lämnade tillstånd, böra, när så nödigt finnes, företaga inspektionsresor för att tillse, att likformighet och samarbete äga rum mellan underlydande vid fullgörandet af deras åligganden, äfvensom för att eljest undersöka förhållanden, som för telegrafverket äro af vikt.

2. Generaldirektören äger, därest han pröfvar sådant vara erforderligt, beordra telegraftjänsteman att under inspektionsresa vara honom följaktig.

3. Oafsedt de tjänsteresor, som på grund af de för vederbörande distriktsförvaltningar gällande bestämmelser företagas, må äfven i öfrigt, då anledning därtill förekommer, Styrelsen uppdraga åt telegraftjänsteman att i telegrafverkets ärende företaga sådan resa.

§ 25.

1. I generaldirektörens frånvaro inträder, därest Kungl. Maj:t icke anordnunda förordnar, generaldirektörens adjoint i utöfningen af generaldirektörens åligganden.

2. Då generaldirektören är frånvarande, må icke beslutas i ärenden, hvilkas afgörande generaldirektören särskildt förbehållit sig och hvarmed utan olägenhet kan uppskjutas till generaldirektörens återkomst, eller i öfrigt vidtagas sådana åtgärder, som rubba eller förändra de för telegrafförvaltningen förut följda grunder.

§ 26.

1. Öfver alla de i §§ 17 och 18 omnämnda ärenden skall genom vederbörande ledamots föranstaltande upprättas lista, å hvilken antecknas, hvilken eller hvilka i ärendenas pröfning deltagit, och vid hvarje ärende medelst en kort anteckning utmärkes det beslut, som blifvit fattadt.

2. Handlingar rörande sådana ärenden, hvilka handlagts på sätt i § 19 omförmäles, förses med anteckning, utvisande den byrå, å hvilken ärendet handlagts, dagen för beslutets fattande, beslutets innehåll och hvilken i ärendet beslutit.

3. Protokoll föres, förutom i de fall, som omförmälas i §§ 11, 21 och 22, jämväl då beslut skall expedieras genom protokollsutdrag, eller generaldirektören finner anledning särskildt förordna, att protokoll skall hållas.

§ 27.

1. Skrifvelser och utlåtanden, som till Kungl. Maj:t aflåtas i ärenden, som i § 17 omförmälas, underskrifvas af generaldirektören, telegrafullmäktige och närvarande ledamöter, med utmärkande därvid af den, som varit föredragande.

2. Öfriga skrifvelser i ärenden, som föredragits inför generaldirektören, underskrifvas af honom jämte den ledamot, till hvilken byrå ärendet hör.

3. Skrifvelser, hvilka afgå till utländsk förvaltning, må dock underskrifvas af generaldirektören ensam, likasom utgående expeditioner i ärenden, som afgjorts på sätt i § 19 mom. 1 omförmäles, må, i den mån generaldirektören pröfvar lämpligt, förses med underskriften: »På Telegrafstyrelsens vägnar» och vederbörande ledamots namnteckning.

4. Är generaldirektören hindrad att underteckna skrifvelse, som i mom 1 och 2 omförmäles, må densamma i hans ställe undertecknas af generaldirektörens adjoint: »För Generaldirektören». På enahanda sätt undertecknas skrifvelser i de ärenden, som generaldirektörens adjoint såsom företrädande generaldirektören afgjort.

5. Expeditioner i ärenden, som enligt § 19 mom. 2 och § 23 handlagts af byråchef utan föregående föredragning, förses med underskriften: »På Telegrafstyrelsens vägnar» och vederbörande ledamots namnteckning.

6. Expeditioner i ärenden, som enligt § 19 mom. 2 och § 23 mom. 1 handlagts af byråtjänsteman, förses med underskrift: »Enligt uppdrag» och byråtjänstemannens namnteckning.

7. Expedition, hvilken undertecknas af generaldirektören eller generaldirektörens adjoint, äfvensom af vederbörande ledamot undertecknad skrifvelse till utländsk förvaltning kontrasigneras af den tjänsteman, som haft i uppdrag att uppsätta densamma, med undantag af anordningar, dispositioner och anvisningar, hvilka kontrasigneras af kamreren. Öfriga expeditioner förses icke med kontrasignation, undantagandes missiv till de åt verkets egna redogörare anordnade penningeförskott, hvilka kontrasigneras af hufvudkassören.

Tjänstetillsättning, semester och annan tjänstledighet, vikariat och afsked.

§ 28.

1. Generaldirektören förordnas af Kungl. Maj:t för en tid af sex år. Generaldirektörens adjoint och telegrafullmäktige förordnas af Kungl. Maj:t för en tid af tre år, den förre efter förslag af generaldirektören.

2. Byråcheferna tillsättas af Kungl. Maj:t efter förslag af generaldirektören.

3. Aflider generaldirektören, skall dödsfallet ofördröjligen af Styrelsen hos Kungl. Maj:t anmälas.

§ 29.

1. Telefon-, telegraf-, linje- och verkstadsdirektör tillsättes af Kungl. Maj:t efter förslag af Styrelsen.

2. Telegrafinspektör förordnas af Kungl. Maj:t, efter förslag af Styrelsen, för en tid af tre år.

3. Alla andra tjänstemän vid telegrafverket tillsättas af Styrelsen medelst konstitutorial.

§ 30.

Träder kvinna, som innehar tjänst å ordinarie stat vid telegrafverket, i gifte, skall hon anses hafva frånträdt befattningen, Styrelsen dock obetaget att, där sådant anses lämpligt, bibehålla henne i extra tjänst.

§ 31.

1. Sekreteraren, ombudsmannen samt notarien skola hafva aflagt sådan examen, som berättigar till inträde i rättegångsverken.

2. Verkstadsdirektören och byråingenjören skola hafva aflagt afgångsexamen från högre tekniskt läroverk, svenskt eller utländskt.

3. Öfriga byråtjänstemän, utom kontrollören, böra hafva aflagt afgångsexamen från högre allmänt läroverk, handelsinstitut eller teknisk elementarskola.

4. Linjedirektör och linjeingenjör skola hafva aflagt afgångsexamen från högre tekniskt läroverk, svenskt eller utländskt, samt genomgått lärokurs vid telegrafverkets undervisningsanstalt.

5. Tjänsteman, som förordnas till telegrafinspektör, bör hafva ådaga-lagt särskild förfarenhet i telefon- och telegrafrågor.

6. Öfriga tjänstemän skola hafva visat sig äga det kunskapsmått Styrelsen föreskrifver samt, där så af Styrelsen pröfvas nödigt, hafva genomgått lärokurs vid telegrafverkets undervisningsanstalt.

§ 32.

1. Då befattning, som på förslag af Styrelsen skall tillsättas af Kungl. Maj:t, är ledig, utfärdar Styrelsen kungörelse därom i allmänna tidningarna samt medelst anslag i Styrelsens lokal, med föreläggande af trettio dagars ansökningstid, räknadt från den dag kungörandet sker, hvarförutom ledigheten må genom cirkulär bekantgöras. Efter denna tids förlopp insänder Styrelsen ansökningshandlingarna till Kungl. Maj:t samt förordar därvid till tjänstens erhållande den bland de sökande, som med hänsyn till skicklighet och pålitlighet i allmänhet samt duglighet särskildt för den lediga tjänsten anses företrädesvis böra till densamma ifrågakomma, eller anmäler, om sådant förord icke kan åt någon bland de sökande lämnas.

2. Förslag till förordnande å telegrafinspektörsbefattning afgifves af Styrelsen utan föregående ansökning.

§ 33.

Är tjänstemannabefattning, som af Styrelsen tillsättes, ledig, skall befattningen i allmänna tidningarna samt genom anslag i Styrelsens lokal kungöras till ansökning inom trettio dagar, hvarförutom ledigheten må genom cirkulär bekantgöras. Sedan ansökningstiden utgått, tillsättes befattningen efter pröfning af de sökandes skicklighet och pålitlighet i allmänhet samt duglighet särskildt för den lediga tjänsten. Finnes bland sökandena icke någon, som Styrelsen anser till befattningen lämplig, låter Styrelsen å nyo kungöra densamma till ansökning ledig.

§ 34.

Styrelsen äger att i mån af behof anställa extra ordinarie tjänstemän vid linjedistriktet, vid trafikdistriktet och stationerna, samt vid verkstaden; dock må Styrelsen kunna, i den omfattning Styrelsen finner lämpligt, uppdraga åt distrikts- och verkstadsbefäl samt stationsföreståndare att antaga extra ordinarie och tillfällig personal.

§ 35.

1. Fördelningen af semester mellan tjänstemännen i Styrelsen uppgöres af generaldirektören; börande denne, då han själf ämnar begagna

sig af semester, äfvensom när han efter åtnjuten semester åter inträder i tjänstgöring, göra anmälan därom hos chefen för Civildepartementet.

2. Annan tjänstledighet än semester må af Styrelsen beviljas byråchef på högst fjorton dagar. Är byråchef i behof af längre ledighet, eller inträffar för generaldirektören behof af annan tjänstledighet än semester för längre tid än fjorton dagar, bör ansökning om ledighet göras hos Kungl. Maj:t.

3. Erfordras vikarie för byråchef, må därtill skicklig ordinarie tjänsteman inom verket af Styrelsen förordnas på högst en och en half månad. Är fråga om förordnande på längre tid eller för tjänsteman utom verket, åligger det Styrelsen att därom göra underdånig anmälan.

4. Åt öfriga ordinarie och extra ordinarie tjänstemän vid telegrafverket äger Styrelsen vid förefallande behof bevilja ledighet och, därest så erfordras, förordna om befattningens uppehållande genom vikarie; dock må Styrelsen kunna, i den omfattning Styrelsen finner lämpligt, på byråchef, distrikts- och verkstadsbefäl samt stationsföreståndare öfverflytta sin befogenhet i sistnämnda hänseenden uti sådana fall, då särskild kostnad för telegrafverket därigenom ej uppkommer.

§ 36.

1. Rörande tjänstemans skyldighet att efter viss tid med pension från tjänsten afgå bestämmes i aflöningsreglementet.

2. Ansökning om afsked eller entledigande från befattning bör, då sökanden är af Kungl. Maj:t tillsatt eller förordnad, till Dess afgörande öfverlämnas. I annat fall pröfvas ansökningen af Styrelsen.

Åtal mot personalen samt dennas ansvar för tjänstefel.

§ 37.

Beträdes generaldirektören eller byråchef med fel eller försummelse i tjänsten, varde han därför tilltalad inför Kungl. Maj:ts och Rikets Svea Hofrätt.

§ 38.

1. Gör annan tjänsteman inom telegrafverket sig skyldig till fel eller försummelse i tjänsten, eller visar han vanvördnad mot förman, eller brister han i lydnad, eller låter han i öfrigt klandervärdt uppförande

komma sig till last, äger Styrelsen att, efter omständigheterna, tilldela honom lämplig varning eller fälla honom till böter, svarande mot högst en månads aflöning eller arvode, eller till mistning af tjänsten på viss tid, högst tre månader, hvilket för honom medför, under denna tid, förlust af de rättigheter och förmåner, som med tjänsten följa; börande, då tjänsteman, som är af Kungl. Maj:t tillsatt eller förordnad, sålunda dömes till viss tids mistning af sin tjänst, beslutet jämte skälen därför hos Kungl. Maj:t anmälas.

2. Gör tjänsteman upprepade gånger sig skyldig till felaktighet, hvarom ofvan sägs, eller begår han fel af svårare beskaffenhet, äger Styrelsen, därest han är af Styrelsen till befattningen antagen, skilja honom ur telegrafverkets tjänst eller, om han tillsatts eller förordnats af Kungl. Maj:t, göra underdanig framställning om hans entledigande.

3. Är tjänstefel af beskaffenhet, att därå enligt allmän lag följer fängelse eller straffarbete, eller innefattar det kränkning af annans rätt, så att skadestånd därför kan ifrågakomma, eller finner Styrelsen eljest skäl att skilja saken från sig, må Styrelsen förordna om den felaktiges ställande under åtal vid domstol; ägande Styrelsen i sammanhang därmed, äfvensom då mot tjänsteman yppar sig misstanke om svårare fel eller försummelse i tjänsten, honom från tjänstgöring afstänga.

4. Extra ordinarie tjänsteman vid telegrafverket, som ådagalägger försunlighet, oskicklighet eller ett klandervärdt uppförande, må af Styrelsen, på vederbörande förmans anmälan, från verkets tjänst skiljas. Han skall ock anses hafva sig själf från telegrafverket uteslutit, därest han utan af Styrelsen godkändt skäl vägrat mottaga honom tilldeladt förordnande eller öfver tre månaders tid, utan behörigt tillstånd eller anmaldt laga förfall, afhållit sig från tjänstgöring.

5. Om behandlingen af balansmål gälle hvad särskildt är stadgadt.

§ 39.

Befinnes stationstjänsteman genom bristande uppmärksamhet eller annorledes hafva, ensam eller jämte annan tjänsteman, varit vållande därtill, att telegram antingen för sent eller i förändradt skick eller ock alldeles icke framkommit, så att den för telegrammet erlagda afgift fått till vederbörande återbetalas, må det för hvarje särskildt fall ankomma på Styrelsens pröfning, om och i hvad mån den för telegrafverket därigenom uppkomna förlust bör af den eller de felaktige ersättas.

Särskilda föreskrifter.

§ 40.

Det är tjänsteman förbjudet ej mindre att befatta sig med handelsspekulationer och företag, vid hvilka upplysning eller ledning skulle kunna hämtas af de telegram eller telefonsamtal, hvarom han i tjänsten kan komma att erhålla kännedom, än äfven att, såsom kommissionär eller i annan egenskap, meddela politiska eller kommersiella underrättelser.

§ 41.

1. Tjänsteman må icke vara bosatt utom stationeringsorten.
2. Undantagsvis kan tillstånd därtill lämnas, därest tjänstens behöriga skötande icke därpå lider.
3. Sådant tillstånd lämnas, beträffande af Kungl. Maj:t tillsatt eller förordnad tjänsteman, af Kungl. Maj:t och, beträffande öfriga tjänstemän, af Styrelsen.

§ 42.

På Styrelsen ankomme att, då från redogörare eller andra telegrafverkets tjänstemän förklaringar eller yttranden infordras, för uraktlåtenhet att afgifva desamma inom föreskrifven tid förelägga antingen lämpliga viten eller ock det äfventyr, att ärendet på förhandenvarande skäl afgöres.

§ 43.

Böter och viten, som enligt bestämmelserna i denna instruktion ådömas, tillfalla telegrafverkets änke- och pupillkassa.

§ 44.

Den vederbörande tjänsteman hos Styrelsen enligt aflöningsreglementet tillkommande anmärkningsprovision skall utgöra femton procent å det anmärkta beloppet, därest detta icke öfverstiger 500 kronor, samt tio procent å högre belopp, dock att för belopp mellan 500 och 750 kronor provision skall utgå med femton procent å 500 kronor. I fråga

om belopp, som på grund af anmärkning återgäldas till redogörare, skall denne af egna medel vidkännas provisionen. Beträffande belopp, som till följd af anmärkning inflyter till telegrafverket, skall provisionen likaledes utgå af redogörarens egna medel, så vida den anmärkta felaktigheten befinnes vara af sådan beskaffenhet, att densamma skäligen måste antagas hafva tillkommit icke ensamt af förbiseende utan af uppsåt, uppenbar vanvård eller gröfre försummelse. Eljest utgår provisionen af telegrafverkets medel.

Besvär öfver Telegrafstyrelsens beslut.

§ 45.

1. I anmärkningsmål och i frågor om extra ordinarie afskrifning fullföljes talan mot Styrelsens beslut genom besvär hos Kungl. Maj:ts och Rikets Kammarrätt innan klockan tolf å trettionde dagen från delfäendet af det beslut, som öfverklagas.

2. I andra frågor äger den, som med Styrelsens beslut icke åtnöjes, att hos Kungl. Maj:t söka ändring genom besvär, hvilka skola till Civildepartementet ingifvas före klockan tolf å trettionde dagen efter erhållen del af beslutet samt, i ärenden rörande tillsättande af tjänstebefattning, å trettionde dagen efter den dag, då beslutet blifvit i allmänna tidningarna kungjort. Öfver tilldelad varning må dock klagan icke föras.

3. Styrelsens beslut om tjänstemans afstängning från tjänstgöring går i verkställighet utan hinder af besvärs anförande.

Denna instruktion skall träda i kraft den 1 januari 1908, från hvilken tid nådiga instruktionen för Telegrafstyrelsen den 31 december 1902 med däri sedermera vidtagna ändringar upphör att vara gällande.

Motiv

till förslag till Instruktion för Telegrafstyrelsen.

I första afdelningen af sitt betänkande hafva kommitterade angifvit grunderna för den organisation af telegrafverket, som synts dem bäst motsvara detta kommunikationsverks behof.

De ledande synpunkterna vid upprättande af sitt förslag till ändringar i telegrafstyrelsens organisation, för så vidt desamma hafva sin tillämpning på bestämmelserna i instruktionen för styrelsen, hafva kommitterade i berörda första afdelning af sitt betänkande angifvit på följande sätt.

»Telegrafstyrelsen, såsom handhafvande en tekniskt-industriell affär, bör icke jämföras med andra ämbetsverk utan organiseras endast med hänsyn till det för det allmänna och telegrafverket mest praktiska och ekonomiskt fördelaktiga.

En mera tidsbesparande behandling af ärendena bör införas.

Endast en klass byråtjänstemän bör finnas.

Det olika arbetet bör ej utföras af högre kvalificerad personal än arbetet kräver.

Förenkling af det direkta arbetssättet bör genomföras med afskaffande af allt onödigt arbete.

Konstitutorial utfärdas å alla tjänster.

Telegrafstyrelsens handlingsfrihet utsträcker.

Styrelsen förstärkes för vissa viktigare ärenden genom tillkallande af två utom telegrafverket utsedda fullmäktige.»

Vidare hafva kommitterade framhållit, att de hufvudsakliga förändringar, kommitterade förordad för en affärsmässig omgestaltning af telegrafverket, i sin ordning vore beroende af närmare meddelade bestämmelser för styrelsens ändrade verksamhet, och att kommitterade för den skull ansett sig icke kunna skilja sig från sitt uppdrag utan att dessförinnan hafva uppgjort jämväl ett förslag till instruktion för telegrafstyrelsen. Med ledning af ofvan angifna hufvudsynpunkter har nu föreliggande förslag till instruktion för telegrafstyrelsen utarbetats.

I öfrigt hafva kommitterade vid förslagets uppgörande anslutit sig till hvad hittills varit gällande, hvarför i förslaget ingå åtskilliga af bestämmelserna i nådiga instruktionen den 31 december 1902 antingen oförändrade eller med ändringar af endast formell natur, där kommitterade funnit en ändring i uttryckssätt vara önskelig.

§§ 1—4.

I sak äro dessa bestämmelser lika med föreskrifterna i den nu gällande instruktionen.

§ 1 mom. 1 samt § 3 hafva något omredigerats; hvaremot §§ 2 och 4 lämnats helt och hållet oförändrade.

*Telegraf-
styrelsens
ämbetsbefatt-
ning.*

§ 5.

Såsom kommitterade i första afdelningen af sitt betänkande (sid. 33) anført, hafva de funnit önskvärdt, att telegraffullmäktige vid sidan af telegrafstyrelsens årliga, i »Bidrag till Sveriges officiella statistik» ingående berättelse, afgåfve en summarisk redogörelse för hvarje års verksamhet, däri den allmänna ställningen blefve föremål för bedömande.

Då det är uppenbart, att i denna redogörelse måste medtagas uppgift om det ekonomiska resultatet af telegrafverkets verksamhet under den tid redogörelsen omfattar, synes det icke föreligga något skäl att vid sidan där af bibehålla den i nu gällande instruktion föreskrifna summariska redovisning för det ekonomiska resultatet, hvilken hittills afgifvits till chefen för civildepartementet före februari månads utgång.

Tidpunkten för afgifvande af fullmäktiges redogörelse synes böra vara densamma. Redogörelsen kommer därigenom att föreligga så tidigt som det är möjligt att erhålla en i det hela riktig bild af det föregående årets verksamhet, och den samlade Riksdagen kan där af erhålla del före behandlingen af telegrafverkets stater.

§ 6.

Sedan numera för anläggningen af telegrafverkets interurban- och förbindelseledningar användas lånemedel och då det är ifrågasatt, att sådana medel skola anlitas äfven för inköp eller uppförande af nya byggnader för verkets behof, hafva i denna paragraf lånemedlen införts vid sidan af anslagsmedlen.

§ 7.

Endast en ändring af formell art är här föreslagen.

§ 8.

I paragrafen har den ändring vidtagits, att utfärdande af arbetsordning — eller, såsom denna i nu gällande instruktion benämnes, ordningsföreskrifter — för styrelsens personal skulle öfverflyttas på generaldirektören. Det synes nämligen ligga i sakens natur, att verkets chef, som har högsta ansvaret för arbetets gång, bör ordna denna angelägenhet såsom han finner ändamålsenligast, och särskildt att en nytillträdande chef icke bör känna sig bunden af den arbetsordning styrelsen under hans företrädare utfärdat.

Kommitterade hafva också föreslagit, att de i nuvarande instruktions § 27 och följande intagna bestämmelserna om ärendenas fördelning mellan byråerna skola utgå och endast ersättas af de olika byråernas benämning (i den föreslagna § 12), hvarigenom hvarje byrås hufvudsakliga karaktär angifves. Inom den gräns, som därigenom fastställles, skulle generaldirektören äga bestämma den närmare fördelningen af ärendena mellan byråerna. Äfven däraf följer, att arbetsordningen bör utfärdas af honom personligen och icke af styrelsen, hvilkens ledamöter äfven äro underkastade densamma.

Det är för öfrigt en naturlig följd af den mera affärsmässiga prägel kommitterade funnit önskligt gifva åt verkets skötsel och ärendenas behandling, att verkets chef ensam utfärdar arbetsordningen.

§ 9.

Kommitterade föreslå här ett utsträckande af styrelsens myndighet att afskrifva sådana fordringar, som uppenbarligen äro värdelösa, men hvilkas bevakande efter hittills gällande bestämmelser medfört betydande arbete och ganska stora kostnader.

Om af den hufvudsakligen affärsmässiga karaktären hos telegrafverkets verksamhet följer, att denna också bör ledas efter väsentligen affärsmässiga regler, kan man icke i detta hänseende göra ett undantag för de osäkra fordringarnas konto. Den allmänna ekonomiska nivån hos telefonabonenterna har helt naturligt sjunkit allt efter som behovet af telefon blifvit utbreddt. Den risk, som hvarje omfattande affär medför, att förbindelse kan förekomma äfven med kunder, som icke äro eller icke allt framgent förblifva solventa, kan telegrafverket icke heller undandraga sig, och det låter sig icke rimligen göra att af hvarje telefonabonment utkräfvat förskott eller fordra säkerhet, som kunde täcka hans blifvande förpliktelser mot verket. För telegrafverksamheten kan det visserligen gå för sig att undvika risker genom att fordra kontant betalning, innan ett telegram afsändes, eller att kräfvat särskilda garantier för att få telegram förda i räkning, men telefonabonmenten måste äga rätt att från sitt kontor eller sitt hem begära telefonsamtal, äfven där dessa äro belagda med särskild afgift, så länge han i rätt tid betalar förfallna afgifter. Och af den abonnent, som anmäler sig till erhållande af telefonförbindelse, kan icke rimligen fordras mera, än att han ersätter de fastställda anläggningskostnaderna och betalar sina öfriga afgifter i den mån de förfalla. Man måste då finna sig i, att det inträffar fall, när en abonnent blifver insolvent. Man kan nedbringa risken genom att fordra betalning så tidigt som möjligt och genom att icke låta skulden springa upp till höga belopp, innan den utkräfvats, men helt och hållet undgå risken kan man icke. Att fordra deposition af ett visst belopp, afsedt att täcka afgifterna för de samtal, som komma att af abonnenten begäras, skulle visserligen skydda telegrafverket mot förlust, om man strängt kunde fasthålla den regeln, att, så snart det deponerade beloppet förbrukats, intet samtal erhöles förr än ny deposition ägt rum. En sådan anordning skulle emellertid för den telefonerande allmänheten medföra så mycket besvär och obehag, att kommitterade anse densamma olämplig och opraktisk. Kostnaden för telegrafverket för bokföring, afräkning och kontroll af ett så stort antal depositioner till högst växlande belopp skulle dessutom uppgå till mångdubbelt större belopp än de jämförelsevis obetydliga förluster, som med den nuvarande anordningen uppstå, och kommitterade tveka ej ett ögonblick att öfvergifva den kortsynta principen att för kontrollens egen skull utbetala belopp, oafsedt om dessa öfverstiga värdet af det, som genom kontrollen vinnes. Det enda möjliga är således att bland affärskostnaderna kalkylera äfven den förlust, som oundvikligen måste förväntas.

Att staten under sådana förhållanden beträffande de affärsdrifvande verken i afseende på afskrifning icke kan eller bör fasthålla vid det formella och omständliga tillvägagångssätt, som sedan gammalt föreskrifvits för de rent administrativa verken, synes kommitterade uppenbart. Detta har äfven beaktats vid utfärdandet af instruktionen för styrelsen för Trollhätte kanal- och vattenverk, hvarest i § 3 styrelsen, bl. a., bemyndigats att i förekommande fall besluta om afskrifning af kanalaftgift. Enligt § 4 i den för järnvägsstyrelsen gällande nådiga instruktionen äger likaledes nämnda styrelse befogenhet att i förekommande fall besluta om afskrifning af befodringsafgifter.

Den alldeles egendomliga ställning telegrafverket genom sin telefonverksamhet i detta hänseende intager gör det till en orimlighet att, med afseende på skyddande af statens fordringsrätt, för telegrafverket tillämpa de bestämmelser, som i öfrigt äro gällande för statens ämbetsverk. Också hafva redan förut med hänsyn till telefonaftgifter vissa lindringar medgifvits telegrafstyrelsen, men fortfarande är dock förhållandet, att det formella tillvaratagandet af fordringar å dylika afgifter kräver ett arbete af verkets personal, ett anlitande af andra myndigheters biträde och, hvilket är det mest anmärkningsvärda, direkta utgifter i en grad, som är i högsta måtto oekonomisk, då man ser till hvad därigenom i själfva verket vinnas.

Sedan den i nådiga förordningen den 11 december 1830 angående behandlingen af extra ordinarie afskrifningsfrågor och anmärkningsmål föreskrifna procedur för behandling af dylika ärenden visat sig vara för telegrafverket alldeles för betungande, medgaf Kungl. Maj:t genom nådigt bref till telegrafstyrelsen den 20 maj 1898 att, sedan för fordran i anledning af förfallna telefonaftgifter utmätning hos gäldenär eller bevakning i dennes konkurs ägt rum, utan att betalning kunnat erhållas, telegrafstyrelsen skulle äga att, därest styrelsen icke på grund af omständigheterna i särskildt fall funne fordran, för hvilken betalning sålunda icke kunnat erhållas, böra för bevarande af telegrafverkets fordringsrätt i räkenskapen fortfarande kvarstå, meddela beslut om det ogulda beloppets afföring, samt att beslut, som af styrelsen sålunda meddelades, skulle äga giltighet utan att underställas kammarrättens pröfning.

Därefter hafva den 3 maj 1901 utfärdats allmänna bestämmelser angående afskrifning af kronans utestående fordringar, i hvilka föreskrifves att, utom i de fall då sådan afskrifning förut varit medgifven, den får äga rum jämväl då gäldenär eller annan, som för fordran på grund af borgen eller eljest är ansvarig, blifvit tid efter annan och senast under tionde året från det fordringen tillkom i mantalsskrif-

ningsorten af kronobetjänt eftersökt samt i Stockholm hos vederbörande roteman men eljest hos pastorsämbetet och å landet jämväl hos kommunalnämnden efterfrågad, utan att han anträffats eller kännedom om hans vistelseort här i riket kunnat erhållas, äfvensom då fordran varit utestående i tio år utan att kunna, oaktadt upprepade gånger verkställda utmättningsförsök, indrivas; dock att den sålunda medgifna vidsträcktare rätten till afskrifning ej må gälla fordran, hvars kapitalbelopp öfverstiger trehundra kronor, samt icke heller tillämpas, då vederbörande myndighet finner särskilda förhållanden gifva anledning antaga, att fordran kan komma att inflyta, och för den skull anser fordringsrätten böra bevaras.

Uti underdånig framställning den 24 april 1906, hvilken ännu är på Kungl Maj:ts pröfning beroende, har telegrafstyrelsen hemställt att, därest telefonabonment, som häftar i skuld till telegrafverket, icke kunnat med stämning eller efter stämning och dom med utmätning anträffas, det må ankomma på telegrafstyrelsen att, om icke styrelsen finner särskilda förhållanden gifva anledning antaga, att telegrafverkets fordran hos abonnenten kan komma att inflyta och för den skull anser, att fordringsrätten bör bevaras, afskrifva telegrafverkets fordran för oguldna telefonafigifter hos bemälda abonnent.

Enligt kommitterades åsikt är det emellertid för ett praktiskt-ekonomiskt verk nödvändigt att införa enklare bestämmelser än de nyss anförda och att äfven på detta område tillämpa för telegrafverket samma grundsatser, som gälla inom den enskilda affärsverksamheten. Att bortkasta tid, arbete och penningar på rättegångar, utmätningar och konkurser, där man på förhand kan med visshet säga sig, att ingenting finnes att utfä eller åtminstone icke så mycket, att det betäcker ens en ringa del af kostnaderna, kan tydligen icke vara praktiskt. Dylka åtgärder kunna endast dikteras af det formalistiska betraktelsesätt, som, efter hvad kommitterade sökt ådagalägga, alldeles icke lämpar sig för telegrafverket.

Något missbruk af den rätt, som enligt förevarande förslag skulle tillkomma telegrafstyrelsen, kan icke gärna tänkas. Skulle oaktadt inhämtade upplysningar något misstag i ett eller annat sällsynt fall förekomma, betyder det oerhördt litet gentemot den stora besparing, som vinnas genom afskaffande af alla de gagnlösa åtgärderna.

Vidare är att märka, att de belopp, som skulle ifrågakomma att sålunda afskrifvas, äro så små, att de ytterst sällan skulle hafva betäckt kostnaderna för deras utkräfvande, äfven om detta lyckats.

Hvilket omfattande arbete utkräfvande af telegrafverkets mer eller mindre osäkra fordringar medför, torde framgå af nedanstående tablåer.

afseende månaderna januari—mars 1905. Hvarför exemplen hämtats från denna och icke från en senare period, beror därpå, att i allmänhet en ganska lång tid förflyter, innan ärenden af ifrågavarande slag blifvit slutbehandlade. Om en senare period valts, hade sålunda ett större antal stämningar och konkursbevakningar måst angifvas oafslutade, och resultatet i dessa fall varit okänt.

	Antal.	Belopp.	
Stämningsärenden,			
i hvilka omstämdt belopp eller förfallna afgifter till fullo utfåtts	28	1,924	37
i hvilka intet belopp utfåtts	25	1,872	55
i hvilka gäldenären icke anträffats med delgifning	21	1,468	11
hvilka ännu äro oafslutade	7	550	88
som föranledt nya stämningar (på grund af flyttning o. d.) eller bevakning i konkurs	24	1,858	21
Summa	105	7,674	12

Stämningsbeloppet har således i medeltal uppgått till omkring 73 kronor.

	Antal.	Bevakadt belopp.		Erhållen utdelning.	
Konkursärenden,					
i hvilka telegrafverkets fordran godtgjorts därigenom att transport eller förnyelse af kontrakt ägt rum	38	2,243	03	—	—
som afslutats med utdelning	43	2,458	14	429	80
som afslutats utan utdelning till telegrafverket	12	1,084	92	0	00
hvilka ännu äro oafslutade	27	2,072	88	—	—
Summa	120	7,858	97	—	—

De bevakade beloppen uppgå sålunda i medeltal till omkring 65 kronor per konkurs.

De jämförelsevis höga medeltalen uppkomma därigenom, att telegrafverket i sina kontrakt med abonnenterna förbehållit sig att, därest kontraktet upphör före kontraktstidens utgång, erhålla ersättning för detta upphörande med en fjärdedel af hela abonnemangsafgiften för återstående del af kontraktstiden. Telegrafverkets fordran för verkliga förfallna abonnemangs- och samtalsafgifter utgör därför i regel den mindre delen af det omstända eller bevakade beloppet.

Till telegrafverkets ombud i stämningssmål utbetalas i allmänhet en ersättning af 5 à 7 kronor för hvarje inställelse, under det att bevakningarna i konkurser i allmänhet icke medföra någon särskild kostnad för verket. I en del af de större landsortsstäderna hafva aftal måst träffas med särskilda juridiska ombud, hvilka mot viss årlig ersättning — uppgående exempelvis i Göteborg till 500 kronor årligen — uppvakta vid domstolarna i stämnings- och konkursärenden. I ofvan omnämnda kostnader äro icke inberäknade aflöningar till en del biträden hos styrelsens ombudsman och icke heller kostnaden för det oftast fullkomligt improduktiva arbete stationsföreståndarna i landsorten måste nedlägga på den mångfald skrifverier, som dessa stämningar och bevakningar medföra.

Det är tydligt, att den föreslagna rätten att afskrifva fordringar utan laga åtgärder endast skulle anlitas i sådana fall, där man på förhand kan fullt bedöma, att åtgärderna skola blifva resultatlösa, och vid en granskning af de praktiskt behandlade fallen visar sig, att de genom vederbörande tjänstemän inkomna uppgifter i sådant hänseende lämnat ett fullt pålitligt material för denna frågas afgörande.

§ 10.

Nuvarande §§ 9 och 10 äro med någon omredigering sammanslagna till en paragraf.

§ 11.

I första afdelningen af sitt betänkande hafva kommitterade framhållit vikten däraf, att telegrafstyrelsens handlingsfrihet med hänsyn till inköp af material utvidgas, likasom kommitterade tro sig hafva ådaga-lagt, att den ökade kontroll, som ingår i förevarande organisationsförslag, måste anses fullt betryggande mot missgrepp. Vid inköp af en del af verkets materialbehof är det nödvändigt att kunna handla raskt och med begagnande af gynnsamma konjunkturer. Koppartråden, som utgör en så högst väsentlig del af verkets materialbehof och betingar så betydande utgifter, har varit och kan antagas åtminstone inom nu öfverskådlig tid förblifva underkastad sådana prisfluktuationer, att alldeles för stora ekonomiska värden för verket sättas på spel genom nödvändigheten att vid inköp däraf tillämpa de i leveransförordningen föreskrifna formerna. Äfven beträffande en del öfriga inköpsärenden gäller det nu anförda, om också ej i fullt så hög grad. Kommitterade anse den telegrafstyrelsen sålunda tillkommande befogenheten lämpligen böra uttryckligen bestämmas uti instruktionen.

Enligt hvad i följande § 17 föreslås, skulle avslutande af större leveransafstal ske i den förstärkta styrelsen, bestående af generaldirektören, fullmäktige och minst två ledamöter. Emellertid kan denna regel icke alltid iakttagas, då det är fråga om att för ett inköp begagna sig af en tillfällig, gynnsam konjunktur. Det kan nämligen icke beräknas, att fullmäktige alltid skola vara vid den behöfliga tidpunkten tillgängliga och i tillfälle att deltaga i telegrafstyrelsens sammanträde. För sådana fall måste styrelsen, då det gäller att begagna den rätta tidpunkten, verkställa inköpet utan stödet af fullmäktige. Det följer af själfva den uppgift dessa hafva att fylla, att de under dylika omständigheter böra, så snart tillfälle därtill blifver, sättas i kännedom om den vidtagna åtgärden.

§ 12. •

*Telegraf-
styrelsens
samman-
sättning.*

I enlighet med hvad i organisationsförslaget angifves skulle antalet byråchefer i telegrafstyrelsen begränsas till tre. Med afseende på arbetets fördelning skulle hittills gällande regler i hufvudsak fortfarande tillämpas på administrativa byrån och linjebyrån samt trafikfrågorna sammanföras å den tredje byrån. Det är emellertid gifvet, att arbetsbördans lämpliga fördelning kan nödvändiggöra förflyttning af vissa ärenden, som beröra mera än en byrå, från den, där de nu behandlats, till annan, liksom att andra förhållanden, såsom byråchefernas olika kvalifikationer för visst ärende, deras olika arbetsförmåga och så vidare kunna göra det önskvärdt, att en viss omflyttning af ärenden må kunna ske. Kommitterade hafva därför föreslagit, att den genom nuvarande instruktion af Kungl. Maj:t ganska detaljeradt bestämda arbetsfördelningen mellan byråerna måtte göras friare, beroende på generaldirektörens pröfning, och att i instruktionen allenast genom de olika byråernas benämning skulle angifvas de slag af ärenden, som hufvudsakligen skulle tillhöra hvarje byrå. Härigenom skulle detaljbestämmelserna i nu gällande instruktions §§ 27—32 kunna undvaras och de närmare bestämmelserna om fördelningen öfverflyttas till arbetsordningen. Likaledes skulle därigenom undvikas den onödiga omgången att, för den händelse ärenden af visst slag behöfva för att erhålla lämpligare behandling öfverflyttas från en till annan byrå, för hvarje gång besvara Kungl. Maj:t med hemställan om ändring af instruktionen.

Angående behovet af en adjoint, som i förekommande fall kan företräda generaldirektören, likasom angående styrelsens förstärkande vid behandling af vissa ärenden med två fullmäktige hafva kommitterade i första delen af sitt utlåtande utförligt motiverat sin mening.

§ 13.

Denna paragraf, som motsvarar nuvarande § 12, innehåller ingen annan reell ändring än den, som betingas däraf, att det i vissa fall skulle kunna öfverlämnas åt byråtjänsteman att mera själfständigt än nu är fallet handlägga vissa ärenden.

Kommitterade hafva i första afdelningen af sitt betänkaande framhållit vikten däraf, att hvarje tjänstemans tid icke upptages af andra ärenden än dem, som till följd af sin beskaffenhet kräfva hans omsorg. Sålunda böra endast de viktigare ärendena nödvändigt afgöras af generaldirektören och de öfriga, endast i tveksamma fall eller om han eljest finner sådant af särskilda skäl påkallas. Likaså bör byråchefen kunna af de till hans afgörande öfverlämnade ärendena utgallra och åt byråtjänstemans afgörande öfverlämna sådana, om hvilka någon tvekan icke kan råda, hvarigenom byråchefen till gagn för sina större uppgifter skulle befrias från en mängd löpande småärenden, hvilka taga en icke oansenlig tid.

Redan i nu gällande instruktion är i § 42 medgifvande lämnadt generaldirektören att undantagsvis, då sådant finnes af behof påkalladt, förordna vid telegrafverket anställd tjänsteman att i byråchefs ställe föredraga visst ärende eller viss grupp af ärenden. Kommitterade hafva här infört samma bestämmelse, med någon modifikation i uttryckssättet.

Det torde knappast behöfva anmärkas, att den byråchef, inom hvars arbetsområde ett sådant ärende faller, härigenom icke skulle befrias från ansvaret för ärendets handläggning eller sin plikt att, jämlikt § 21, eventuellt låta sin skiljaktiga mening till protokollet antecknas.

§ 14.

Den i nuvarande § 13 förekommande uppräknningen af de särskilda tjänstemännen har synts kommitterade kunna ersättas med här föreslagna hänvisning till telegrafverkets stater, där dessa tjänstemäns fördelning å de särskilda byråerna jämväl är upptagen. Därest någon ändring af dessa tjänster eller deras fördelning å byråerna skulle komma att framdeles blifva behöflig, förefaller det lämpligast, att sådant kunde genomföras utan ändring af instruktionen. Bestämmelsen i paragrafen omfattar jämväl de i nuvarande § 15 upptagna vaktmästarna.

Nuvarande § 14 skulle utgå i enlighet med kommitterades förslag att ställa verkstaden såsom en särskild afdelning vid sidan af distrikten och stationerna i stället för att förlägga den inom en byrå i styrelsen.

§ 15.

I paragrafen har införts det tillägget, att styrelsen jämväl vid sjukdomsfall under tjänstgöring och för hygieniska undersökningar skulle äga anlita sakkunnigt biträde. Det har nämligen inträffat, att kvinnlig tjänsteman under tjänstgöring så hastigt insjuknat, att läkarhjälp ofördröjligen måst tillkallas. Det synes då kommitterade riktigast, att i sådant fall, då läkare af stationsbefäl tillkallas, kostnaden härför bestrides af telegrafverket. Utgifterna härför komma naturligtvis att blifva högst obetydliga.

Vid verklig eller befarad tuberkulos måste stundom af telegrafverket läkares råd inhämtas vare sig för att hindra sjukdomens spridning bland de samtidigt tjänstgörande eller för att lugna dessa.

Behof af sådant biträde förefinnes jämväl i vissa hygieniska ärenden, särskildt vid bedömande af de sanitära förhållandena inom de af telegrafverket använda verkstads- och större stationslokaler.

I öfrigt betingas ändringen af kommitterades sträfvan att minska den extra ordinarie personalen, i följd hvaraf tillsättning af amanuenser icke skulle vidare förekomma.

§ 16.

*Ärendenas
handläggning
inom Telegraf-
styrelsen.*

Den nya formuleringen af denna bestämmelse är föranledd af den föreslagna nya organisationen af telegrafstyrelsen.

Mom. 1 innehåller den uppdelning, som föranledes af grundsatsen, att de olika ärendenas olika vikt också bör motsvaras af olikhet i behandligssättet och de högre krafterna sparas för de högre uppgifterna.

Mom. 4 är en nödvändig konsekvens af systemet med en adjoint, som äger företräda generaldirektören. För att han skall kunna fylla sitt kall, kräves tydligen af honom insikt, förutom om den afdelning inom verket, hvilken han har att såsom byråchef leda, äfven om verkets öfriga afdelningar, liksom han äfven bör vara förtrogen med de grundsatser, som generaldirektören anser böra vara ledande för verkets förvaltning i det hela.

§ 17.

Här angifvas de ärenden, vid hvilkas handläggning kommitterade anse telegrafullmäktiges närvaro nödvändig. Ärendena äro sådana, där fullmäktiges ifrån andra arbetsområden hämtade insikter och erfarenhet

ten att åt byråtjänsteman öfverlämna vissa ärenden för slutlig behandling. Kommitterade hafva af förut angifna skäl ansett, att det bör tillkomma generaldirektören, icke såsom nu styrelsen, att bestämma hvilka ärenden som må afgöras utan föredragning inför honom, men att generaldirektörens beslut i sådant afseende skall hos Kungl. Maj:t anmälas.

§ 20.

Bestämmelsen gifver, utan att förrycka fullmäktiges ställning, en möjlighet för dem att fullständigare lära känna telegrafverkets förhållanden och att i vidsträcktare mån tillgodogöra verket sina krafter.

§ 21.

Mom. 1 motsvarar § 20 i nu gällande instruktion.

Mom. 2 angifver den särskilda ställning, som tillkommer telegraffullmäktig. Kommitterade anse, att det generaldirektören åliggande ansvar för verkets skötsel icke bör delas. Tillkallandet af telegraffullmäktige bör sålunda icke förändra själfva den beslutande myndigheten inom telegrafstyrelsen. Emellertid är det uppenbart, att den viktiga funktion telegraffullmäktige hafva att fylla icke medgifver, att deras uppfattning endast står i protokollet såsom ett uttryck för en divergerande åsikt. Genom förevarande bestämmelse, att ärendet skall underställas Kungl. Maj:ts pröfning, då fullmäktig finner skäl låta anteckna skiljaktig mening, torde en lösning vara vunnen, som, utan att ändra karaktären af generaldirektörens ställning, gifver åt fullmäktiges viktiga uppgift den betydenhet, som kräfvcs.

§ 22.

Denna bestämmelse är lika lydande med § 21 i nuvarande instruktion.

§ 23.

Bestämmelsen är densamma, som återfinnes i § 22 af nu gällande instruktion. För att befria byråchefen från en del rena expeditionsgöromål har dock föreskrift här intagits, att dessa kunna, på sätt redan nu tillämpas, öfverlämnas till byråtjänstemännen. Senare delen af andra stycket i nämnda paragraf har uteslutits, då däri behandlade förhållande, såsom ofvan anmärkts, upptagits i förslaget § 19.

kunna lända telegrafverket till särskildt gagn, och där kommitterade tänkt sig, att telegrafstyrelsens utvidgade myndighet skulle från Kungl. Maj:ts och Riksdagens sida göra en ständigt verksam kontroll önskvärd. De omfatta de viktigaste af de ärenden, som falla under telegrafstyrelsens ämbetsbefattning, och deras anförande å detta ställe utgör således endast en precisering af den telegraffullmäktiges uppgift, som kommitterade i första delen af sitt betänkande angifvit. Såsom där anfördes, torde i regel deras deltagande i telegrafstyrelsens förhandlingar icke behöfva påkallas oftare än en gång i månaden. För särskilda fall lära visserligen extra sammanträden i deras närvaro komma att anordnas, men då de viktiga ärenden, i hvilkas handläggning de hafva att deltaga, kräfva en omsorgsfull föregående utredning, torde mera sällan anspråk behöfva ställas på dem att under längre tid städse vara tillgängliga. För de särskilda fall, där uppskof med ett ärende ej kan ske utan väsentliga olägenheter, har i mom. 2 den nödvändiga utvägen angifvits.

§ 18.

De i denna paragraf upptagna mål äro i hufvudsak desamma, som i nu gällande instruktions § 18 upptagas såsom plenimål, med frånskiljande af dem, som böra behandlas i den med fullmäktige förstärkta styrelsen. Likaledes äro här uteslutna ordningsföreskrifter (arbetsordning) för styrelsens personal, hvilka enligt bestämmelsen i § 8 skulle utfärdas af generaldirektören, samt den i § 5 omnämnda summariska redogörelse, hvilken skulle afgifvas af telegraffullmäktige. De skrivelser från statsdepartement, som endast innehålla meddelande om beviljad koncession å järnvägsanläggning, elektrisk starkströmsanläggning eller telefonledning och hvilka i regel endast föranleda en anteckning i liggare och expedierandet af en afskrift till vederbörande distriktsmyndighet, hafva för besparande af tid och onödigt arbete ansetts böra afskiljas från plenimålen.

§ 19.

Mom. 1 motsvarar nuvarande instruktions § 19.

Rörande den byråchef nu tillkommande rätten att besluta i ärenden af beskaffenhet, att de icke finnas i hvarje särskildt fall påkalla styrelsens pröfning, återfinnes stadgande därom i nu gällande instruktion § 22. (motsvarande § 23 i förevarande förslag), hvarifrån de ansetts böra lämpligen öfverflyttas till denna paragraf. Här har införts ett tillägg om rät-

§ 24.

Föreskriften är densamma, som ingår i nu gällande instruktions § 23.

§ 25.

Denna paragrafs föreskrifter, hvilka motsvara de i § 24 af nu gällande instruktion intagna bestämmelser, hafva affattats i enlighet med den nya organisationens kraf. De med förordnandet af en generaldirektörens adjoint afsedda fördelarna träda genom ifrågavarande bestämmelsers förenkling här tydligt i dagen. Äfven under generaldirektörens frånvaro bevaras de fördelar, som öfver hufvud taget följa med den modernare anordningen af ett ämbetsverk i jämförelse med det kollegiala systemet. I stället för den nuvarande ordningen, som föranleder, att byråchef måste utöfva beslutanderätt i ärenden, som ligga utanför hans vanliga arbetsområde och om hvilka han icke alltid varit i tillfälle att skaffa sig ingående kännedom, skulle alltid generaldirektören eller den bland hans närmaste män, hvilken sitter inne med den mest omfattande insikten i verkets angelägenheter och den fullständigaste kännedom om och samkänsla med de grundsatser, som vid verkets skötsel äro de ledande, komma att afgöra ärendena. Den förut oundvikliga svagheten, att för sådana kortare perioder, då Kungl. Maj:t icke funnit ändamålsenligt att särskildt tillförordna generaldirektör, den enhetliga ledningen saknades, undgås genom adjointens trädande i funktion.

De jämförelsevis detaljerade bestämmelserna i nu gällande instruktion om inskränkning af styrelsens beslutanderätt under generaldirektörens frånvaro bortfalla därigenom af sig själfva och kunna utan olägenhet utbytas mot den allmänna föreskriften i den föreslagna paragrafens mom. 2 Begränsningen i adjointens myndighet ligger i sakens natur.

§ 26.

För att undvika onödigt arbete och påskynda expeditionen har föreslagits, att de mindre viktiga, löpande ärenden, som behandlas enligt föreskrift i § 19, icke skulle behöfva uppföras å särskild föredragningslista, utan endast vissa anteckningar göras å akten.

Mom. 3 af denna paragraf öfverensstämmer med hvad nu i § 25 är stadgadt, allenast med uteslutande af den till leveransförordningen hänvisande passus, hvarjämte i öfrigt en formell förenkling genom hänvisning till vederbörande paragrafer vidtagits.

§ 27.

Bestämmelserna i denna paragraf ansluta sig till hvad i nu gällande instruktions § 26 stadgas med de af den ändrade organisationen omedelbart föranledda ändringar. Där underskrift i stället för af generaldirektören verkställes af dennes adjoint, bör sådant lämpligen utmärkas. Likaledes har en särskild form ansetts lämplig, då byråtjänsteman enligt erhållet uppdrag utfärdar expedition i något ärende.

Enligt hittills gällande stadgande har sekreteraren haft att kontrahera äfven sådana styrelsens skrivelser, i hvilkas affattning han icke tagit någon del, utan där så väl den nödiga utredningen som skrifvelsens uppsättande blifvit verkställda af annan tjänsteman. Därigenom har å ena sidan formellt å sekreteraren öfverflyttats ett ansvar för riktigheten af skrifvelsens innehåll, hvilket i själfva verket icke kunnat hvila på honom, och å andra sidan har den tjänsteman, som utarbetat skrifvelsen, till skenet befriats från detta ansvar. Någon anledning att bibehålla en dylik anomali synes icke förefinnas.

§ 28.

*Tjänstetillsättning,
semester och
annan tjänstledighet,
vikariat och
afsked.*

Mom. 1 angående förordnande af generaldirektör, generaldirektörens adjoint och telegraffullmäktige, är i öfverensstämmelse med den närmare motivering kommitterade i första delen af sitt betänkande lämnat för den nya organisationen af telegrafstyrelsen. I öfrigt äro bestämmelserna lika lydande med nu gällande instruktions § 33.

§ 29.

Enligt denna bestämmelse skulle cheferna för distrikts- och de största lokalförvaltningarna inom verket äfvensom verkstadens chef tillsättas af Kungl. Maj:t. Likasom telegrafinspektör inom sitt distrikt och linjedirektör för sin verksamhet inom linjedistriktet är styrelsens närmaste ombud, till hvilken öfverlåtits en icke obetydlig myndighet, så är telefon- och telegrafdirektör för sin stations område och verkstadsdirektören för verkstadens område underchef med liknande myndighet och däraf följande allmän befälsrätt. Det har därför synts kommitterade föreligga fullgoda skäl för, att dessa befattningar fortfarande skola af Kungl. Maj:t tillsättas.

Något dylikt skäl föreligger däremot icke i fråga om kommissarier af första klassen, hvilka enligt bestämmelserna i 1902 års instruktion

tillsättas af Kungl. Maj:t men förut tillsatts af telegrafstyrelsen. Dessa intaga — i motsats till telefon- och telegrafdirektörerna — i alla afseenden samma ställning som öfriga stationsföreståndare under telegrafinspektören, och stationernas storlek synes icke i nu förevarande afseende vara af betydelse. Den ändring i afseende på deras tillsättning, som infördes i nämnda instruktion, torde hafva sin grund endast däri, att post- och telegrafkommittén, som utarbetade förslaget till berörda instruktion, fann skäligt att åtminstone beträffande kommissarierna af 1:a klassen i detta hänseende vid telegrafverket införa samma föreskrift, som redan gällde för postmästarna af de tre högsta klasserna vid postverket. Då sålunda hvarje annat skäl än likställdheten med vissa posttjänstemän saknas för nuvarande föreskrift, torde det icke förefinnas tillräcklig anledning att vid den nu föreslagna organisationen bibehålla densamma.

Af telegrafverkets öfriga tjänstemän utnämnas enligt nu gällande bestämmelser andra gradens tjänstemän inom styrelsen af Kungl. Maj:t. Såväl dessa som de af styrelsen utnämnda första gradens tjänstemän innehafva fullmakt å sina befattningar. Kommitterade hafva i första delen af sitt betänkande utförligt angifvit skälen, hvarför byråtjänstemännen böra sammanföras i en klass och hvarför för dem likasom för alla tjänstemän vid stationer och linjedistrikt bör utfärdas konstitutorial i stället för fullmakt.

§ 30.

Paragrafen är oförändrad bibehållen från nu gällande instruktion (§ 35, sista stycket). Föreskriften stöder sig mindre på den uppfattningen, att en gift kvinna icke skulle kunna bibehållas i ordinarie tjänst, än på hänsynen till telegrafhemlighetens bevarande. Det fullständiga bevarandet af telegrafhemligheten och allmänhetens orubbade förtroende till detta hemlighållande är en nödvändig faktor vid telegrafverkets verksamhet, och det vore säkerligen icke lämpligt att äfventyra ens förtroendet till densamma genom att i befattning bibehålla kvinnor, hvilka i sin nya ställning skulle kunna utsättas för frestelser att meddela hvad de i telegrajtjänsten varit i tillfälle att erfara, där detta kanske skulle vara af stor betydelse för deras mäns verksamhet och företag.

Tillåtelse att kvarstå i extra tjänst vid verket medgifves gift kvinna, endast då hennes man är i verkets tjänst anställd.

§ 31.

I denna paragraf, som innehåller kompetensvillkoren för telegrafverkets tjänstemän, hafva till en början uteslutits alla bestämmelser angående kompetenskrafven för byråchefer. Då byråchefsbefattningarna efter förslag af generaldirektören tillsättas utan ansökan, skulle dylika bestämmelser icke hafva någon annan betydelse än att eventuellt begränsa Kungl. Maj:ts utnämningsrätt, en betydelse som emellertid är mera än ringa, då Kungl. Maj:t säkerligen icke skulle tveka att suspendera bestämmelsen, om den i något fall visade sig stå i vägen för Kungl. Maj:ts beslut.

För de tjänster, som tillsättas efter ansökan, hafva kommitterade i det hela bibehållit nuvarande bestämmelser. Fordran på juridisk examen har utsträckts jämväl till notarien. Linjebyrån har nämligen vården om telegrafverkets fastigheter och omhänderhar de viktigaste inköpen, af fastigheter och materiel. Den mängd underdåniga utlåtanden, som å byrån handläggas, rörande enskilda starkströms- eller telefonledningar, rörande tillämpningen af lagar och författningar om ersättning vid olycksfall i arbete, sjukvård med mera, göra dessutom juridisk insikt nödig, hvarjämte alla de vid linjearbetena förekommande rättsfrågor angående framdragande af ledningar å enskild mark, angående användande af enskildas byggnader för telefonfästen och dylikt böra kunna handläggas af en tjänsteman å byrån.

I öfrigt hafva för byråtjänstemännen bibehållits nuvarande fordringar utom för kontrollören, hvilken till sin utbildning bör vara trafiktjänsteman.

För öfriga tjänstemän afses icke heller någon ändring, ehuru kommitterade funnit en något ändrad formulering af föreskrifterna bättre motsvara syftet.

§ 32.

Denna bestämmelse är ordagrant lika med nu gällande § 38 med det tillägg, att ledigheten äfven må genom cirkulär bekantgöras.

§ 33.

Föreskriften är densamma som nu gällande § 39, dock med uteslutande af sista punkten, hvilken afsåg ett särskildt förfarande för tillsättande af s. k. betjante. Kommitterade anse nämligen, att någon skillnad i detta afseende mellan olika tjänstegrader icke bör förefinnas.

§ 34.

Föreskriften öfverensstämmer med nu gällande § 40. Dock medgifver den någon utsträckning af möjligheten att åt underordnad myndighet uppdraga antagandet af extra ordinarie personal.

§ 35.

Innehållet är, med undantag af ett par formella ändringar, detsamma som i nu gällande § 41.

I styrelsens nuvarande instruktion följer en bestämmelse i § 42 angående skyldighet för tjänsteman i styrelsen att i vissa fall utan särskild ersättning sköta de till byråchefsbefattning hörande löpande ärenden, däruti dock endast hänvisas till aflöningsreglementet. Då denna bestämmelse på grund af det af kommitterade föreslagna ändrade arbetssättet inom styrelsen är obehöflig, har densamma uteslutits.

Senare afdelningen af ifrågavarande § 42 i nu gällande instruktion återfinnes, med något ändrad formulering, i den föreslagna § 13 mom. 3.

§ 36.

Bestämmelserna äro bibehållna i enlighet med nuvarande instruktions § 43. De sista orden i nyssnämnda paragraf »dock att fråga om rätt till fyllnadspension af telegrafverkets medel bör Kungl. Maj:ts pröfning underställas» hafva likväl uteslutits. Enligt nu gällande pensionsbestämmelser är frågan om telegraftjänstemans rätt till fyllnadspension af telegrafverkets medel i alla afseenden fullständigt bestämd. Någon anledning att öda tid på obehöfliga skrifverier och att betunga Kungl. Maj:t med frågor om tillämpande af fullt klara stadganden finnes, enligt kommitterades mening, icke mera i detta än i andra fall. Bestämmelsen tillkom först i nu gällande instruktion och detta blott för att vinna öfverensstämmelse med instruktionen för generalpoststyrelsen, enligt hvilken senare instruktion generalpoststyrelsen visserligen har att på begäran meddela afsked åt de af styrelsen tillsatta tjänstemän och betjante, men fråga om rätt till pension af postverkets medel bör underställas Kungl. Maj:ts afgörande. Då pensionsförhållandena vid telegrafverket däremot icke innebära något skäl för en dylik anordning, synes bestämmelsen icke böra bibehållas.

§ 37.

Paragrafen är i kalydade med nu gällande bestämmelse (§ 44).

*Åtal mot
personalen
samt dennas
ansvar för
tjänstefel.*

§ 38.

Föreskrifterna i denna paragraf, motsvarande § 45 i nu gällande instruktion, hafva i åtskilliga hänseenden ändrats och kompletterats.

Ur bestämmelserna hafva utgått de delar, som hänföra sig till fullmaktsinstitutionen.

I mom. 1 har bland de anledningar, som kunna föranleda styrelsens ingripande mot tjänsteman, äfven upptagits, att han i öfrigt, utom de särskildt angifna felen i tjänsten, låter klandervärdt uppförande komma sig till last. Bestämmelsen, som torde hafva goda skäl för sig, återfinnes i den för järnvägsstyrelsen gällande instruktion, där dock för ifrågavarande förseelse icke stadgas strängare straff än varning, såvida den ej upprepas, då den till och med kan straffas med den skyldiges afskedande. Det är uppenbarligen en sak af stor vikt för telegrafverket, att icke dess tjänstemän, som ofta hafva att gentemot allmänheten företräda verket, genom sitt uppförande ådraga sig missaktning och dåligt anseende, och det bör då också finnas möjlighet för telegrafstyrelsen att, i fall sådant skulle inträffa, på ett effektivt sätt ingripa mot ifrågavarande tjänsteman. Kommitterade anse emellertid, att äfven de öfriga i denna paragraf omnämnda bestraffningsgraderna böra kunna tillämpas, då anledning därtill förefinnes.

Äfvenledes från gällande instruktion för järnvägsstyrelsen är bestämmelsen i paragrafens mom. 3 om förordnande om åtal hämtadt. Samma föreskrift återfinnes äfven i den för styrelsen för Trollhätte kanal- och vattenverk gällande instruktionen. Att styrelsen i de här angifna fallen äger hänskjuta frågan till domstols pröfning, synes vara en bestämmelse, som bör i instruktionen uttryckligen angifvas. Bestämmelsen i senare delen af detta moment, att styrelsen, äfven då mot tjänsteman yppar sig misstanke om svårare fel eller försummelse i tjänsten, äger afstänga honom från tjänstgöring, är hämtad ur sista stycket i § 45 af nu gällande instruktion.

I mom. 4 har införts, att extra ordinarie tjänsteman anses hafva själf uteslutit sig från verket, därest han utan af styrelsen godkändt skäl vägrat mottaga honom tilldeladt förordnande. Det synes nämligen ligga i sakens natur, att de fördelar det medför att tillhöra verket måste motsvaras af plikten att, när så påfordras, utföra arbete i

verkets tjänst, och styrelsen kan icke vara betjänt med att på papperet hafva ett antal extra tjänstemän, som den icke kan i fall af behof påräkna för verkets arbete. Den erfarenhet styrelsen i flera fall vunnit har fäst kommitterades uppmärksamhet på nödvändigheten af denna bestämmelses införande i instruktionen.

I följd af innehållet i mom. 3 förevarande paragraf och bestämmelsen i aflöningsreglementets § 9 angående innehållande af aflöning under afstängning från tjänstgöring kan sista stycket i nu gällande instruktions § 45 utgå såsom öfverflödigt.

§ 39.

Bestämmelsen är densamma som nu gällande § 46.

§ 40.

Denna föreskrift ingår icke i nuvarande instruktion för styrelsen, men motsvarande bestämmelse återfinnes i den af styrelsen utfärdade instruktionen för stationerna (del III § 124:1). Vikten af denna föreskrift, som afser bevarandet af allmänhetens förtroende till telegrafhemligheten, är emellertid så stor, att den bör intagas i den af Kungl. Maj:t utfärdade instruktionen och sålunda erhålla allmän giltighet.

*Särskilda
föreskrifter.*

I denna paragraf skulle lämpligen införas den bestämmelse om förbud för telegrafverkets tjänstemän att utan styrelsens medgifvande taga patent å konstruktioner eller anordningar, hvarpå kommitterade i första delen af sitt betänkande fäst uppmärksamheten. Då emellertid förhållandet mellan staten och statens tjänstemän i detta afseende torde böra regleras i ett sammanhang för hela tjänstemannakåren och icke endast för telegrafverket, hafva kommitterade, i afvaktan på de allmänna föreskrifter, som Kungl. Maj:t kan komma att utfärda, icke ansett sig böra föreslå särskilda bestämmelser för nämnda verk.

§ 41.

Äfven denna föreskrift är i instruktionen för styrelsen ny, men har en motsvarande bestämmelse i stationsinstruktionen (del III § 126) gällt för personalen vid stationerna. Att vid ett verk sådant som telegrafverket en dylik föreskrift bör äga allmän tillämpning, ligger i sakens natur, då oförutsedda omständigheter kunna påkalla tjänstemäns närvaro äfven vid andra tillfällen än under den ordinarie tjänstetiden och det

i sådana fall, såsom vid inträffande svårare linjefel, tillfällig hopning af arbete, eldsolycka å station och dylikt, kan bereda afsevärda olägenheter att den personal, på hvars ingripande det kanske främst ankommer, kan hafva svårighet att utan dröjsmål komma tillstädes.

Särskildt i Stockholm hafva de högt uppdrifna hyrespriserna föranledt en icke obetydlig utflyttning till kringliggande villasamhällen, hvartill telegrafstyrelsen med hänsyn till nu utgående aflöningar icke kunnat, trots de olägenheter, som däraf gjort sig kännbara, undgå att lämna medgifvande.

Då emellertid enligt kommitterades förslag personalens aflöningsförhållanden skulle icke oväsentligt förbättras, torde det ej vara obefogadt att i sammanhang därmed fordra bosättning å stationeringsorten. I de fall, där tillstånd till bosättning utom denna ort redan lämnats, bör visserligen all hänsyn tagas till de förhållanden, som sålunda uppkommit, och, där lämnadt tillstånd betänkes med hänsyn till tjänsten böra indragas, tillräcklig tid lämnas för ordnande af de ekonomiska intressen, som binda en tjänsteman å bostadsorten. Med afseende på framtida utflyttningar skulle däremot kunna förfaras med strängt iakttagande af tjänstens kraf och sålunda den anmärkta olägenheten efter hand alldeles upphöra.

Nuvarande instruktions § 47, som meddelar särskilda bestämmelser angående betjäntes bestraffning och afskedande, har uteslutits, enär det för kommitterade varit en hufvudprincip, att i förevarande hänseende enahanda bestämmelser böra gälla för all telegrafverkets personal, oafsedt vederbörandes tjänstegrad.

§§ 42 och 43.

Dessa paragrafer motsvara oförändrade §§ 48 och 49 i nu gällande instruktion.

§ 44.

Paragrafen är ordagrant afskrifven efter den lydelse, som nuvarande § 50 erhållit genom Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse den 31 december 1906.

§ 45.

Föreskriften är densamma, som innehålles i nuvarande instruktions § 51.

Tiden för den nya instruktionens trädande i kraft är föreslagen till den 1 januari 1908, då den af kommitterade föreslagna omorganisationen af telegrafverket torde, därest den vinner statsmakternas bifall, börja tillämpas.